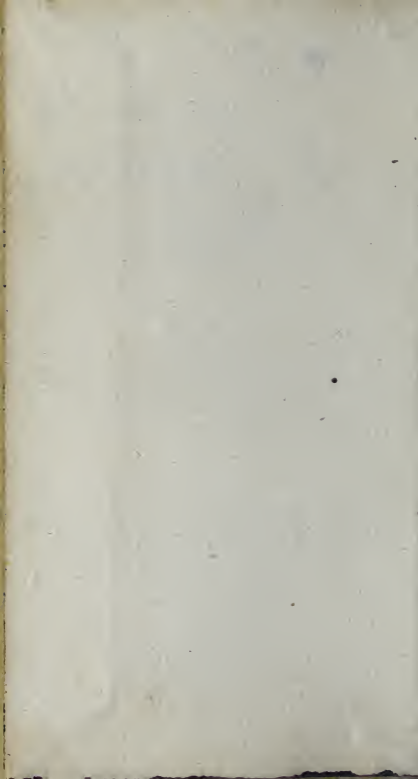

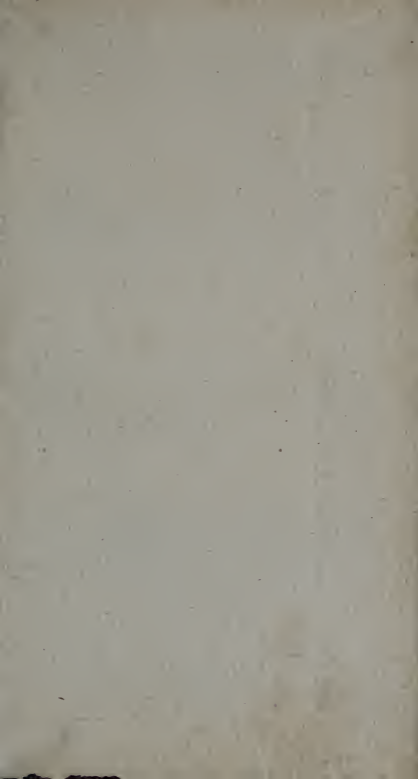

763

B.10 B.

plates by
Sadtler

ÆTERNITATIS
PRODROMVS

SA: MORTIS NVNTIVS MORI

Quem
Sanis, Ægrotis, Moribundis,
fistit

HIEREMIAS DREXELIVS,
è Societate IESV.

COLON. AGRIPPINÆ
Sumpt. Cornel. ab Egmond
et Sociorum.
c1o 1oc xxx.

ÆGRIS.

THE HISTORY OF THE

ROYAL SOCIETY OF LONDON

FROM ITS INSTITUTION

TO THE PRESENT TIME

BY

JOHN DE LA BECHE

ESQ.

OF

THE

ROYAL SOCIETY

OF LONDON

AND

OF THE

SERENISSIMÆ
PRINCIPI
ELISABETHÆ,

SERENISSIMI
PRINCIPIS
MAXIMILIANI,
COMITIS PALATINI,
VTRIVSQUE BAVARIÆ
Ducis, & Electoris
conjugi;
Lotharingæ ac Barræ
Duci,

Domina clementissima.

ANTE annos non adeo multos,
Serenissima Princeps, initium
felix accepit laudatissimi exem-
pli Sodalitas, quæ Serenissimi nomi-
nis auspiciis & nata, & maximis jam
incrementis educata est. Ita prorsus
Aula Theodosiana, pia, sancta re-
floreſcit. Novus hic rerum ordo est.
Iam ab Aula Philosophiâ, seu, Mor-
tis meditatio prodit, quæ olim è
scholis petebatur. Nimirû Ser.^{ti} V.^æ

EPISTOLA

provehuntur religiosissima munificentia. Hoc enim hujus est instituti, piis manibus exilium deprecari, & mortuos ad vitā non hanc mortalē, sed immortalē illā è pœnis evocare.

Neque in unam solummodo hanc urbem, hæc sese beneficentia effundit. Omnem hunc Orbem Principalis ista liberalitas complexa est, neque enim pro unius tantum oppidi, aut provinciæ defunctis, eleemosynæ & preces funduntur lōgius adeunt, ulterius excurrunt; Orbem universum amplectuntur tam pia in defunctos subsidia.

Sed ego hîc loquendi vices dignioribus tribuo. Loquantur nobilissimi viri fæminæque, magno numero, & ardentibus studiis suorum Principum exempla æmulantes. Illorum omnium pæne unus hic sermo est: *Quod Ser.^{mus} Elector Maximilianus & Ser.^{ma} conjux Elisabetha liberalissime cœperunt, id religiosissime etiamnum perseverant. Et pecunias suas, & suas lacrimas piis Manibus*

DEDICATORIA.

nibus impendunt, inter se certantibus Liberalitate & Pietate. In levi fuit Ser.^{mis} Ducibus opes ad hoc instituti affundere; sua ipsi etiam virtute, & luculentis exemplis istud in defunctos studium mirifice in dies confirmant. Plurimum darent, etiamsi nihil præter exemplum huc conferrent. Nunc illud Ecclesiastæ, & oculis & animo nostro fixissimum inhaeret: Melius esse, ire ad domum luctus, quam ad domum convivii. Hoc nos pietas nostrorum Principum docet, quos in lugubri hac æde tam crebros, & pæne quotidianos habemus comprecatores. Quin ergo sequimur tantorum Principum vestigia? an sequi nos pudet, cum præeunt, viamque signant sidera tam illustria? Hos sermones est audire: sermones tantum? è verbis facta fiunt. Nam sodalitium illud florentissimum in eam nunc amplitudinem excrevit, ut locus cetera non angustus confertæ multitudini non raro desit; nunquam desint homines loco. Ipsi hîc testes oculi loquuntur.

EPISTOLA

Neque vero novitium, quod forte
 Ba. quis putet, hoc institutum est. Ante
 von. annos sexcētos, Ioanne XIV. sum-
 tom. mo Pontifice, Anno Christiano 984.
 An. Romæ sodalitiū ejuscemodi coaluit,
 984 in quo etiam maximi Præsules sua
 n.5. nomina profiteri non erubuerunt.
 Extat hodieque in æde sanctorum
 Cosmæ & Damiani tabula marino-
 rea, quæ Sodalitatem illam, defun-
 ctorum bono, asserit constitutam.

Revixit hoc ævo tam pia in de-
 functos commiseratio, quam Mo-
 nachium, ad suorum Principum e-
 xempla compositum, certatim ex-
 hibet, docetque, *Sanctam & salubrē*
 2. *esse cogitationem pro defunctis exora-*
 Ma *re, ut à peccatis solvantur.*
 cha. *cap.*

12. Sunt qui suam in alios misericor-
 v. diam tententur, sed in rebus corpo-
 46. ris tantum; suam alii solum in rebus
 animi; Sodalitas illa utrumque am-
 plexa, & hoc & illud ingenti cum
 laude præstat; neque enim defun-
 ctos precibus tantum ac votis, sed
 etiam censu ac elemosynis libera-
 liter

DEDICATORIA.

liter studet adjuvare. Quid ni beatos esse dixerim hos tales, nec uno nomine beatos? Multiplici sane oraculo, *Beati misericordes*, ii præsertim qui sic curant mortuos, ut vivis minime defint; ita juvant vivos, ut mortuis benignissime succurrant. Eo spectat hæc Sodalitas, cujus assiduū est exercitium, *Mortem meditari, & mortuis opitulari.*

Hæc vere Christiana philosophia est, quotidie vasa conclamare; quovis momento Mortis falcem expectare; diem ultimum non quasi pœnam, sed quasi naturæ legem aspicerre, animo semper ad Æternitatem intento. Utinam hanc philosophiam tandem capiant, ii præcipue, qui per omnem vitam nec vivere discunt, nec mori: omnia tanquam mortales timent; omnia tanquam immortales concupiscunt, nec quidquam minus cogitant, quam quod maxime discendum, M O R I. Alia præcepta tradit hæc Sodalitas, cujus omnes conventus non aliud habent initiū,

EPISTOLA DEDIC.
non finem alium, quam *Memoriam*
Mortis.

Et hæc me caussa impulit, cur
hunc Æternitatis Prodromū, Mor-
tis nuntium Ser.^{ti} V.^o potissimum
inscriberem, quæ mortuorum tam
benignam suscepit curam. His cer-
te tam Christianis studiis jam pri-
dem debebatur hæc scriptio, à mor-
tuorum sacris minime aliena. Varia
hîc monita sunt, sed quæ omnia u-
num hoc doceant, *Mortem prævi-
dere, & mortalia despiciere.* Quod
vero aliàs, hoc iterum submississime
rogo, ut sub Serenissimi nominis tu-
tela, quæ Æternitatem in publicum
eduxit, etiam Æternitatis Prodrom-
o in lucem evolare liceat. Mona-
chii, die altera Novembris, piorum
Manium memoriæ sacra. Anno à
Virginis partu M. DC. XXVIII.

Ser.^{ti} V.^o infimus cliens,

Hieremias Drexelius,
è Societate I E S V.

BENE-

BENEVOLO
LECTORI.

Mortis nuntium tibi sisto, mi Lector;
sed nuntium forsan ingratum. Ne
trepida: fiet gratissimus. Agro-
tas? suo hic nuntius venit tempore. More-
ris? tempore tunc maxime suo adest. At-
qui, ais, sanus sum. Nihilominus hunc tibi
nuntium sisto, & quidem tuo bono. Sanus
hunc longe utilius nosse disces, quam agrotus,
quam moribundus. Quare, rogo te, liceat
Regina Maxima legato familiaris tecum a-
gere, dum sanus es; & ausim promittere, a-
grotum te, moribundum te vix quidquam
terrebit. Ergo

Vive memor mortis, uti sis & memor sa- Auso-
lutis. nus.

Neminem mors magis perterrefacit, quam à
quo minus expectatur. Hoc te, Lector, volui
non nescire, & optime valere: tibi & Deo
vivere.

AD
CAPVT I.

Imago I.

SANIS

SIC

CONSIDERANDA.

- A. *Mors sanis fortasse dormit? cavete; evigilabit subito.*
- B. *Sani tripudiant, non agri; viaticum ad vitia est sanitas.*
- C. *Coturnicum pluvia, sanorum & otiosorum subserviunt gula.*
- D. *Favonius blanditur, & flores spirat: sed hoc quamdiu?*
- E. *Nunc Phabus ridet, sed risum hunc sequetur nubium fletus.*
- F. *Virtuti sanus saepe contumax aries; vitiiis cerea virgo est.*
- G. *Insaniam hilarem ad momentum insaniunt; sed pendet ab hoc momento*
ÆTERNITAS.

CAPVT I.
M O R T I S
M E M O R I A
P R O P O N I T V R.
S A N I S.

S. I. *Lectōri lux, & ingressus
ad sermonem.*

MORBO & Morti solatia innumeri scripsere. Idem ego facere meditor. Sed tantum abest, ut illi me absterreant, ut etiam provocent ad scribendum. Aliqui hōrum scriptorum (cum venia dixerim) prolixi nimis sunt, & ægrotum aut ægrotaturum infinitis præceptionibus onerant. Alii brevitatis non adeo obliti, sed ordinis, quem nimis concinnum volunt & accuratum. minus offendissent, si scivissent manum amovere de tabula, quod in Protogene Apelles desiderabat. Alii multa præclare disserunt, sed non satis, sic dicam, practice: Theoriā alibi commendemus; hīc agere oportet & pro verbis monstrare facta. Alii ægris aut moribundis meros pæne terrores, formidines meras objiciunt, & exanimant etiamnum spirantes. Voti tui, mi Lectōr, scio esse, ad Mortem præparari quam fieri potest levissi-

Plin.
l. 35.
c. 10.
post
est.

levissimis impendiis. Voto tuo respondere conabor, & *Breviter*, *Ordine*, *Hilariter*, ad Mortis ostium te ducam, ut pæne non sentias te duci. *Breviter* quidem, nam libellum scripturus sum, non librum, & libellum manuarium, qui suo domino nunquam non ad manus fit. *Ordine* non stricto illo & exquisito, sed, ut ita dicam, confuso. Ordo viæ est, etiam cum per ambages itur, præsertim si sint amœnæ. *Hilariter*, nec enim religioni ducam, etiam versiculos & epigrammata rei opportuna miscere: stilum jacentem illum & flaccidum subinde temperare expediet erectiore, & hilaritatem non abhorrente. Hæc in antecessum debui præmonere.

§. 2. *Quotidiana mortis memoria:*

BEatus ille, qui semper & ubique sic vivit, ut ultimam quamque lucem tanquam non redituram consumat. Epictetus sapientissime hoc docens: Mors, inquit, & exilium, & omnia quæ in malis habentur, ob oculos tibi quotidie versentur; omnium vero maxime mors. Sic nihil unquam humile cogitabis; nec impense cupies quicquam.

Miselli homunculi, quid longas spes præcipitis, quid tantam suscipitis rerum molem? cras forsitan futuri favilla & cinis. Cautos fige pedes, ô homo; illa atra Diva, cuique nostrum super caput

4 P R O D R O M I
caput quotidie stat, & ultimas vitalis
clepsydrae arenulas insopito & pervigi-
li oculo expectat, & tu non expectes
illam?

*Ortum quicquid habet, finem timet;
Ibimus omnes,
Ibimus; immensis urnam quatit Laeus
umbris.*

Neque aetas ulla delinit mortem.
Cum nascimur, subjicimur huic tribu-
to, & mortis fimus stipendiarii: Imo

*---- cum tremuli sese oculi exerunt
Primavamque avidi percipiunt diem;*

Horat.
lib. I.
epist. 4. Tunc sane incipimus mori. Eadem
mors reginae imminet, quae ancillae. I-
taque omnem crede diem tibi diluxisse
supremum. Dic omni vespere: Hodie sto
ad ostium aeternitatis.

*S. 3. Memoria mortis, potens in omnia
peccata pharmacum.*

Chryf.
tom. 5.
serm. de
nequi-
tia de-
pulsa,
initio,
mihi
p. 678. **O**Mnem sensum voluptatis excutit
seria mortis recordatio, & in ab-
synthium mella vertit. Chrysofomus id
asserens: Mortis futurae expectatio,
inquit, haud quaquam finit, ut quas
in manibus habent voluptates, seu de-
licias sentiant. Et vero quid non potest,
non extremis digitis, ac quasi per ca-
pillum, sed toto mors corpore cogita-
ta? Nulli haec aetati parcat, nulli digni-
tati

tati. Hic decedit juvenis , infans alter, senex alius. Ille ferro, veneno alius aut lapsu, lento alius stillicidio, celeri alius, & tanquam valido imbri aut fluctibus oppressus , aut fulmine tactus jacet. Inter tam dubia , tam varia , tam subita , quæ securitas ? aut quis peccandi animus inter tam incerta ? Quid ? quod quotidie morimur. Clepsydram cogita, sive veterem aqueam , sive recentiore arenariam : nonne per stillicidia & arenas pars superior evacuatur , impletur inferior ? Idem de vita cogita. delabitur momentis singulis aliquid , & evacuat præsens vita , ac alio diffluit. Nihil hîc tutum , non hora horæ , non momentum momento. Beatus , cui omnis dies postremus ; beatior , cui omnis hora ; beatissimus , cui omne momentum. Abstinebit à scelere manum , quisquis omnem horam decretoriam putat , quisquis omne momentum ultimum. O spes inanis , quantos in fraudem impellis ? quantos, dum promittis senectam , in medio tollis cursu ? Evenire proinde credas posse tibi, quod multis. Quanti jacent nocente mente, innocente licet manu ! quam multi meditato tantum crimine, mortem repere-runt ! quam multos medio in scelere mors occupavit , & medium secuit cri-men ! quam multi in ipso sceleris conatu abrepti, temerarii ausus pœnas dede-runt ! quam multi in ipso inchoati sce-

leris momento, scelus morte clauerunt? Quid, si ex horum numero sis unus? aut quæ certior tibi hora, aut momentum, quam alteri? Iam quis ab illa mente crimen expectet, quæ cum crimine mortem expectat, cum morte pœnam? Nemo prudens inter Oceani fluctus in tabula ludit: Nemo ab ingenti præcipitio pendulus scelera meditatur: Nemo inter medios armatos hostes inermis hilarescit. Stolidior his est, qui in perpetuo mortis metu, omni hora dubia, omni momento incerto, ea audet quæ æternum infelicem afferunt mortem. O fatui! quousque ruimus in æternum punienda? Quin Siracidæ consilio paremus? In omnibus, inquit, operibus tuis, memorare novissima tua, & in æternum non peccabis.

Scribanus in Polit. Chryst. lib. I. c. 27.

Eccle. s. 7. v. 40.

*S. 4. Bona vita clausula, quanti sit :
è Seneca.*

Plin. l. 14. c. 4. mod.

Senec. epist. 77. sine omnino Ench. c. 23.

Dic, mi Seneca, quem magnus ille Plinius, Principem eruditionis invidendo elogio appellat, dic quid sentis de morte, præsertim immatura? Audite juvenes, audite queruli senes: Quomodo fabula, sic vita, non quam diu, sed quam bene acta sit, refert. Nihil ad rem pertinet, quo loco desinas. quocumque voles, desine: tantum bonam clausulam impone. Non aliter Epictetus: Memento, inquit, actorem te esse fabulæ;

bulæ, qualem doctor voluit: si breuem, brevis; si longam, longæ. Nec aliter Varro dixit: Non eos optime vixisse, qui diutissime, sed qui modestissime vixerint. Planissime sic est: Non refert, Vbi, aut quando, aut quomodo desinamus. Cum Deus volet, desinendum est; modo nos clausulam apponamus bonam.

s. 5. *Omnis homo, nullus homo:
ex Arbitro.*

Heu, heu nos miseros, quam totus homuncio nil est?

VEre sic est. Sed heu miseriores multo, quo minus agnoscimus esse miseros! Nil est totus homuncio (ut recte priscus Satyricus) sed ausim dicere, tunc aliquid esse incipit, cum se nil esse cognoscit. O homo nosce teipsum; nosce & sape. Mors namque lilia sentibus æquat. Sape.

O miseri & vani, quid nos, doctrina, fama, fumus? Ipsi pulvis, illa opinio, ista ventus. Et nos quoque qui vivimus, qui vigemus & floremus, dicemus brevi: *Viximus*. Hic omnes exitus unus habet. Vita nostra crescendo decrescit: & hūc ipsum quem agimus diem, cum morte dividimus. quotidie enim demitur aliqua pars vitæ. Quemadmodum cleydrum non extremum stillicidium exhaurit, sed quicquid ante defluxit: sic ultima hora, qua esse desinimus, Seneca
epist.
24. post
med.

non sola mortem facit, sed sola consummat.

s. 6. *Mortales unius diecula.*

Plin. l. 11. c. 36. Hoc culicis genus etiã in Aravi nascitur, eodẽque die mortuũ a quis innatat, piscibus avidissime cõsectantibus. Ingdanenses piscatores vocant. de la mã-

FLOS est, Hemerocallis, cujus vita & pulchritudo diaria est. Sed & volucris ad Hypanim fluvium est, Hemerobios dicta, quæ non ultra diem vivit, sed eadem omnino luce, qua lucem inchoat, finit; morientique soli commoritur: eodem die pueri, juvenis, senis ætatem experta. Mane nascitur, meridie viget, vesperi consenescit, & moritur. Sed & hoc magis mirum in hoc alato quadrupede, quod non minus unice dieculæ alimenta provideat, quam si corvi aut cornicis annos esset visurum. Animalculo huic simillima est humana vita. Ad fluvium illa est perpetuo fluentis temporis, sed & volucris est, magis quam avis ulla vel sagitta: & sæpe omnis suæ pompæ diem unicum, terminum habet, sæpe horam, sæpe paullo productius momentum. Quid ergo annos meditamur & sæcula, sæpe brevioris ævi quam flores, aut florum umbræ, aut si quid umbra vanius, brevius.

Grande profecto mirum est, hanc vitæ volucerrimam brevitatẽ à tot divinis vatibus proclamari, ab omnibus omnium sæculorum scriptoribus confirmari, nihilominus in mellos homunciones

ciones adeo ad omnium voces obsur-
descere. Clamat Ezechias per Isaiam : *If. c. 38*
De mane usque ad vesperam finies me. *v. 12.*
Clamat regius psaltes : Dies mei sicut *Psal.*
umbra declinaverunt. Clamat Hussæus *101.*
princeps: Homo quasi flos egreditur, & *v. 12.*
conteritur, & fugit velut umbra. En ho- *Iob.*
mo bulla, vita tua omnis, umbrę fuga est, *c. 14.*
& tu mansionē cogitas, ac quietā habi- *v. 2.*
tationē? Quid avare congeris? Quid cor-
radis, velut annos Nestoris victurus?
Mors tibi à tergo hæret : Abibis hinc,
priusquam abiturum te metuas, ni me-
tuas mature. Accelera, instat Æternitas.

s. 7. *Idem confirmatius traditur.*

NVllius vita non brevis est, illorum
brevissima, qui præteritorum obli-
viscuntur, præsentia negligunt, de fu-
turis non metuunt. Optime Iobus : Et
qui eum, inquit, viderant, dicent : Vbi *Iob. c.*
est? Velut somnium avolans non inve- *20. v.*
nietur (somnia inanis, volare *7. & 8.*
celerrimum) transiet sicut visio noctur-
na. Idem de seipso : Dies mei, ait, ve- *Idem*
lociores fuerunt cursore, fugerunt & *c. 9.*
non viderunt bonum (hoc dixit homi- *v. 25.*
num opulentissimus) pertransierunt qua- *& 26.*
si naves poma portantes, sicut aquila
volans ad escam. Hesterni quippe su- *& c. 8.*
mus, & ignoramus, quoniam sicut um- *v. 9.*
bra dies nostri sunt super terram. Vere,
dies nostri sicut umbra super terram, &

nulla est mora. Nos epulamur, & cho-
reas ducimus, & *nulla est mora*; Nos
quieti liberalissime indulgemus, & ad
ipsam usque meridiem stertimus, & *nul-
la est mora*; Nos temporis prodigi fa-
bulamur, & aliud ex alio delicatum o-
tium comminiscimur, & tamen *nulla est
mora*: labuntur, fugiunt, avolant ani-
ni. Nemo tam Divos habuit faventes
unquam, ut sibi crastinum posset polli-
ceri. Ita dum somniamus, ad æternita-
tē transimus, vel illam cælitum, vel
inferorum alteram. Præclare dixit Sui-
das: O mortales unius dieculæ, quo-
tidianorum gnari, futura non prospici-
entes, perpendite, ad quam tenditis,
Æternitatem.

*Verbo
Ephre-
merii
botri.
mihi*

p. 358.

s. 8. *Longa vita spes, & vota inania.*

*Luce
c. 12.
v. 18.*

Quid faciam, dicebat apud animum
suum opulentus ille, quia non ha-
beo quo congregem fructus meos? Hoc
faciam, destruam horrea mea, & ma-
jora faciam. Miser, heu! bis miser.
Tunc horreum ampliabis? sepulchrum
habitabis crastina, & ð si non tarta-
rum. Hac nocte anima tua repetetur à
te, quæ autem parasti, cujus erunt?
Virtus, si quam amasti; vitia, quæ pa-
rasti, tecum ibunt: nec alios hinc ha-
bebis comites. Huic divitis fato simil-
imum illud Senecionis apud Senecam,
qui vitam hanc volucram, quam per
mo-

momenta singula precariam ducimus, sæpius reputans: Omnis dies, inquit, *Sen. epist. 101. in it.* omnis hora, quam nihil sumus, ostendit, & aliquo argumento recenti admonet fragilitatis oblitos, cum æterna mediantes respicere cogit ad mortem. Senecio Cornelius, eques Romanus, homo summæ frugalitatis, non minus patrimonii quam corporis diligens, cum per totum diem amico graviter affecto, & sine spe jacenti, usque in noctem assedisset, cum hilaris cœnasset, genere valetudinis præcipiti abreptus, angina, vix compressum arctatis faucibus spiritum traxit in lucem. Intra paucissimas ergo horas, postquam omnibus erat sani ac valentis officiis functus, decessit. Ille qui & mari & terra pecuniam agitabat, qui ad publica quoque, nullum relinquens inexpertum genus quæstus, accesserat; in ipso actu bene cedentium rerum, in ipso procurrentis pecuniæ impetu raptus est.

Ita fit, dum maxime agunt homines, agunt animam: uti venti, quicum vehementissime flant, efflant vim suam, tunc plerunque celerrime posituri, cum plurimum sævierunt. Admirabundus Iob à Deo quærit, & pæne conqueritur: Et sic repente præcipitas me? Pulchre *Iob c. 10. v. 8. Tertul.* Tertullianus, & vere: Vis est, inquit, *lib. de Anima.* & illa navigiis, cum longe à Caphareis faxis, nullis depugnata turbinibus, nullis quassata decumanis fluctibus; adu-

lante flatu, labente cursu, latante comitatu, intestino repente percussu cum tota securitate desidunt. Non secus sunt naufragia vitæ, & tranquillæ mortis eventus.

Quam ergo stultum est ætatem disponere? Ne crastino quidem dominamur. O quanta dementia est spes longas inchoantium! Emam, ædificabo, vendam, exigam, honores geram, tum demum lassam senectutem in otium referam. Omnia, mihi credite, etiam felicibus dubia sunt. Nihil sibi quisquam de futuro debet promittere: id quoque quod tenetur, per manus erit, & ipsam premimus horam, casus incidere potest & abrumpere. Nos vero navigationes longas, & seros in patriam reditus proponimus: militiam, curiam, lentas actiones, prolixa negotia, longam laborum seriem, officiorumque per officia processus destinamus, ævum Nestoris & fortunam Metelli speramus, cum interim ad latus mors est, & è vitæ colliculo in mare nos præcipitat Æternitatis.

s. 9. *Homo pulvis.*

Gen. 3. v. 19. **M**emento homo, quia pulvis es, & in pulverem revertêris. Triste hoc carmen, nostra nobis mater occinit Ecclesia, cum filiorum capitibus cineres inspergit, monetque mortalitatis, & eo

eo quidem tempore, quo illa plerunque minime cogitatur. Aquilã hęc imitatur *Plin. lib. 10.* Ecclesia: illa cervum prælio aggressura, *c. 4.* multum pulverem alarum volutatu collectum, excutit in oculos cervi, cornibus media insidens, & pennis ora verberans, donec præcipitet in rupes. Sic Ecclesia hominem in vetita ruentem, media quasi via adoritur, sternitque ferali hoc pulvere. Idem sacerdos facit, cum ad exequiarum epilogum, cadaveri jam intra suum conditorium reposito, ter glebam injiciens: Memento, inquit, homo, quia pulvis es, & in pulverem revertêris. Hęc non jacenti jam & mortuo, sed vivis & etiamnum circumstantibus opportune, & suo loco occinit.

Sapuit in hoc & Philippus Macedo, qui quotidiano illo carmine monitus (*Philippe, homo es*) moderatiorem se gessit.

Sed & grues hoc nos doceant. Hęc cum nocturnis temporibus excubias habent, lapillum pede sustinent, qui lassatis somno decidens, indiligentiam sono coarguat. Eædem, cum Pontum transvolant, arenam ferunt gutture. Mortales vanitatis arguat sepulchrale saxum, & arena qua conteguntur. Vitulus ab Hebræis adoratus, aureus quidem fuit, sed in pulverem redactus: Statua Nabuchodonosori visa, terribilis fuit, sed ictu lapilli contrita: Poma Gomorrhæa pulchra quidem sunt, sed

cum franguntur, in vagum pulverem fatiscunt: formam & opes ostentat fastuosus homo, demum hæc omnia in cineres rediguntur. Hoc humanæ pompæ principium, hic finis. Ergo age quod agendum est; instat Æternitas.

§. 10. *Homo verè miser.*

*Plin.
proœ-
mio in
lib.7.
hist.
nat.*

Non est satis æstimare, Natura meliorne homini mater, an tristior noverca fuerit. Ante omnia unum animalium cunctorum, alienis velat opibus; ceteris varie tegumenta tribuit, testas, cortices, coria, spinas, villos, fetas, pilos, plumam, pennas, squamas, vellera. Truncos etiam arborefque cortice, interdum gemino, à frigoribus & calore tutata est. Hominem tantum nudum, & in nuda humo, natali die abjicit ad vagitus statim & ploratum, nullumque tot animalium aliud ad lacrimas, & has protinus vitæ principio. Ab hoc lucis rudimento, vincula excipiunt & omnium membrorum nexus: itaque natus, manibus pedibusque devinctis jacet, flens animal ceteris imperaturum; & à suppliciis vitam auspiciatur, unam tantum ob culpam, quia natum est. Heu demerentiam ab his initiis existimantium ad superbiam se genitos! Prima roboris spes, primumque temporis munus quadrupedi similem facit. Quando homini incessus? quando

VOX?

vox? quando firmum cibus os? quamdiu palpitans vertex, summæ inter cuncta animalia imbecillitatis indicium? Tam morbi tot, atque medicinæ tot contra mala excogitatæ, & hæ quoque subinde novitatibus victæ. Videmus animalium cetera, mox naturam suam sentire, alia nare, alia ire, alia volare, alia serpere: hominem sine doctrina nihil scire, non fari, non ingredi, non vesci, breuiterque non aliud naturæ sponte, quam flere. Vni animantium luctus est datus, uni luxuria, uni ambitio, uni avaritia, uni superstitio, uni immensa vivendi cupido. Nulli vitæ fragilior, nulli rerum omnium libido major, nulli pavor confusior, nulli rabies acrior. Denique cetera animantia in suo genere probe degunt: congregari cernimus, & stare contra dissimilia. Leonum feritas inter se non dimicat: serpentum morsus non petit serpentes: ne maris quidem belluæ ac pisces, nisi in diversa genera, sæviunt. Homini plurima ex homine sunt mala.

s. II. *Quid igitur est Homo?*

SI priscas gentes audiamus, Homo est *Arist.*
 Fortunæ lusus, Inconstantiaæ imago, *Trism.*
 Corruptionis speculum, Temporis spo- *Plauto,*
 lium, Mortis mancipium, versatile se- *Sophoc.*
 pulchrum, fragile simulachrum, tenuis *Pinda-*
 umbra, umbræ somnium, spirans cada- *vo.*
 ver;

ver, viva mors, pila qua ludit Deus.

Sen. Si Senecam interrogas, *Quid est Homo?*
Cosol. respondebit. Imbecillum corpus & fra-
ad gile, nudum, suapte natura inerme, a-
Mar- lienæ opis indigens, ad omnem fortunæ
ciam. contumeliam projectum, cujuslibet fe-
c. II. ræ pabulum, cujuslibet victima & c.

Isai. Si sacros scriptores interrogemus,
David Homo est esca vermium, saccus sterco-
Bern. rum, calamitatis ludibrium, imbecilli-
alios. tatis exemplum; est nuntius præcur-
Arist. rens, navis pertransiens, avis transvo-
adscri- lans, fumus evanescens, gracilis spuma,
bunt invidiæ trutina, stilla siculæ, momentum
hec: stateræ, gutta roris antelucani, hospes
Homo unius diei; est flos, fœnum, universa va-
quid nitas, pulvis & cinis, inane & nihilum.
est? Im-
becillit.
exemp.

Interim nos miselli nomenclaturas
fortuna ingentes teximus speciosissimorum ti-
ludicrū tulum: grandia nomina operose am-
invidia bimus, & sine omni aurium vulnere au-
& cala- dimus Magnifici, Perillustres, Felices,
mitatis Pii, Potentissimi, Augustissimi, Invi-
trutina ditissimi, Optimi, Maximi. * Quid restat,
&c. nisi vt Saporem Persarum Regem imite-
cetera, mur, qui epistolam quam ad Constanti-
pituita num Imperatorem dedit, sic exorsus est:
& i'is. Rex Regum Sapor, particeps siderum,
In hac frater Solis & Lunæ, Constantino fratri
verba meo salutē plurimā. † Aut si malumus,
Georg. nomina trahamus ab rege Bisnagensi,
Pos. qui
Mucos cornicē,

egregiam edidit cautionem in suo Orpheo mixto.

* Marcellin. lib. 17.

† Iarric. tom. 1. thesauri rer. Indic. mihi pag. 653.

qui salutabatur, Sponsus bonæ sortis, Magnarum Provinciarum Deus, Regum potentissimorum Rex, omnium equitatum Dominus, Magister & doctor loqui nescientium, trium Imperatorum Imperator, omnium quæ videt, Conquisitor, conquisitorum Conservator; quem octo mundi partes metuunt, Eques cui nemo par, & fortissimorum quorumque Debellator, Elephantorū Venator, Dominus Orientis, Austri, Septentrionis, Occidentis & maris. Hæc Petrus Iarriacus percenset. Nunquid titulorum satis? Si lubet, addamus elogiorum seriem, quam Soldanus in litteris præmisit hunc in modum: Salmander omnipotens ante Carthaginem, Dominus Iordanis, Dominus Orientis, Dominus Bethlehem, Dominus paradisi, Præfectus inferni, maximus Imperator Constantinopoleos, Dominus aridæ ficus, Dominus qua Sol & Luna meant, Protector primi sacerdotis Ioannis, Imperator, Rex Regum, Dominus Christianorum, Iudæorum, Turcarum, Amicus Deorum. Non multo aliter Solymanus nostro Cæsari scripsit his verbis: Carolo Quinto Imperatori semper Augusto, Belgæ, coævus Solyman, ex vîctrici nobilissimaque Ottomannorum prosapia ortus, Imperator Turcarum, Rex Regum, & Dominus dominantium, Imperator Trapezuntinorum ac Constantinopolitanorū, Dominator mundi, & ter-

& terræ domitor &c. Quid vultis amplius? O vere splendida miseria, ô cinis & nihilum, ô vanitas vanitatum! Turpissima est ignorantia, cum homo se hominem esse obliviscitur.

s. 12. *Ad rei funebris osiores.*

ABite igitur non homines, sed milvi, qui etsi rapacissimi, semperque famelici, nihil tamen esculenti rapiunt unquam ex funerum ferculis: Vos, etsi cetera curiosissimi, nihil tamen, quod funus oleat aut pollincturam, facile unquam tangitis. Gravior vobis est quævis cœna sub quacunque arbore, quam vel lautissima sub taxo aut cupresso. Omnem Libitinæ apparatus pessime odistis, nec quidquam malletis quam omnem mortis memoriam abolere. At videte quam hîc largiter deliretis, cum *Ecles.* *r. 7.* *v. 3.* sacra pagina clarissime moneat: Melius esse ire in domum luctus, quam convivi. Vobis vero alia omnia potius agere lubet quam sancte lugere, & mortis meminisse. At cavete, ne dum brevem luctum cavetis, non caveatis æternum.

s. 13. *Omni vitalacrime.*

Cypr. *serm.* *de Patientia.* **V**Nusquisque nostrum, inquit Cyprianus, cum nascitur, & hospitio mundi hujus excipitur, initium sumit à lacrimis. Quivis de se dixerit:

Vitala

*Vt lacrimis cœpi, lacrimis ita finio vi-
tam;*

*Totum pane meum vivere, flere
fuit.*

*Sic omnes vitam ordimur, sic claudimus
omnes.*

*Ad fletum flentes nascimur, &
morimur.*

*Naufraga nos istis tempestas mergit in-
undis,*

*Quisque suis mersus sic sepelitur
aquis.*

*Ille unus felix, qui fletum jam egerit
omnem,*

*Ne lacrimas stillet post sua fata
novas.*

Vis totius humanæ vitæ summam & e-
pitomen? Daniel Archiepiscopus & Sevar.
in rebros
Mogunt
mihi
pag.
942.
Daniel
97. E-
piscop.
57.
Archi-
episcop.
41.
Electo-
Mogunt-
inus.
Imperii Rom. Elector Moguntinus, in
precum libello, sua manu hæc vivendi
monita scripsit:

1. *Vita bre-
vis.*

2. *Forma dect-
piens.*

3. *Pecunia flu-
xa.*

4. *Imperium
inuisum.*

5. *Bellum per-
niciosum.*

6. *Victoria an-
ceps.*

7. *Concordia
fallax.*

8. *Senectus
misera.*

9. *Mors Felä-
citas.*

10. *Sapientia
fama perennis.*

Illius utique cælestis sapientiæ, quæ
regna donat, nunquam defutura, nemini
expugnanda, æterna.

S. 14. *Lacrimas solatur Deus*

Agnosce vocem consolatoris simul,
Pf. 90. & promissoris : Cum ipso sum in
v. 15. tribulatione ; eripiam eum & glorifica-
Pf. 33. bo eum. Et vere , Iuxta est Dominus
v. 19. iis qui tribulato sunt corde, & humiles
Aug. spiritu salvabit. De his promissis lucu-
tom. 8. lenter Augustinus : Noli timere, inquit,
in Pf. quando tribularis , ne quasi non tecum
90. Deus sit: juxta est Dominus his qui tri-
ante bulato sunt corde. Adjuvat certamen
finem. (confidera) qui certamen indixit. Non
 te sic spectat Deus in agone certantem,
 ut populus aurigam ; clamare enim no-
 vit, adjuvare non novit : coronæ veni-
 am parare potest, vires subministrare
 non potest. homo enim, non Deus est: &
 forte dū spectat, plus laborat sedendo,
 quam ille luctando. Deus quando spe-
 ctat certatores suos, adjuvat eos invo-
 cantes : nam vox athletæ ipsius est in
 psalmo: Si dicebam, motus est pes meus,
 misericordia tua adjuvabat me. Cum
 ergo turbari cœperis, erige fidem tuam,
 & noveris, quia te non deserit. Sed i-
 deo putas te deserit, quia non, quando
 vis, eripit. Eripuit tres pueros de igne.
 Qui eripuit tres pueros, deseruit Ma-
Idem chabæos? absit. Et illos eripuit, & istos.
in Psal. Illos corporaliter, ut infideles confun-
33. derentur: istos spiritualiter, ut fideles
cœc. 2. imitarentur. Iuxta est Dominus iis qui
post tribu-
med.

tribulato sunt corde, & humiles spiritu
 salvabit. Altus est Deus, humilis est
 Christianus. Si vult ut altus Deus vici-
 netur illi, ille humilis fit. Magna myste-
 ria, fratres: Deus super omnia est. Eri-
 gis te? non illum tangis. Humilias te?
 ipse ad te descendit. Hunc ergo fidissi-
 mum adiutorem in vota voca, aderitque
 vocatus, gemitu etiam unico, modo fe-
 rio. Absterget Deus omnem lacrimam *Apoec.*
 ab oculis eorum: & mors ultra non e- *c. 21.*
 rit, neque luctus, neque clamor, neque *v. 4.*
 dolor erit ultra, quia prima abierunt.
 Verissime dixit idem Augustinus: Cum *In Ps.*
 quanta suavitate plorat in gemitu, qui *127.*
 orat! Dulciores sunt lacrimæ orantium, *circa*
 quam gaudia theatrorum. *med.*

§. 15. Mors Nativitas.

NON finis (ait moriturus Thebanus) *Valer.*
 vitæ meæ, sed auctius initium & *Max.*
 melius advenit. Nunc enim, commilito- *l. 3. c. 2*
 nes, vester Epaminondas nascitur, quia *& l. 2:*
 sic moritur. Etenim quid attinet, aut *c. 6.*
 humano dolori indulgeri, aut divino
 Numini invidiam fieri, quod immorta-
 litatem suam nobiscum partiri voluerit.

Trausigens Thracibus finitima, quæ *Hero-*
 cum Thracum moribus cetera quidem *dotus l.*
 concordat, unum illud habet peculiare, *5. hist.*
 quod edito infante propinqui circum- *Valer.*
 sedentes cum ploratu commemorent, *l. 2. c. 1*
 quantum calamitatum illi sit perfe- *Quin-*
 tit. *l. 5.*
 C *reus instit.*

rendum, vitam ingresso. Contra defunctum hominem cum lusu lætitiæque efferunt, recensentes quam multis malis subductus sit. Sapientiæ laudem merito sibi vendicaverit hæc natio, quæ natales hominum flebiliter, exequias cum hilaritate celebravit. Idem Causiani & Getæ dicuntur fecisse, qui puerperia luxerunt, funera plausu profecuti. Removeatur itaque naturalis dulcedo vitæ, quæ multa & facere & pati turpiter cogit, & vitæ finis beatior principio reperietur. Mors non timenda, ut malum, sed ut malorum finis, excipienda. Sane Plinius Secūdus: Itaque, ait, multi extitere, qui non nasci optimum censerent, aut quam ocysime aboleri. Ita Silenus, à Mida captus, rogatus est, quid esset homini optimum? Diu tacuit. Tandem ut diceret adactus, respondit: Optimum est nunquam nasci, proximum, quam celerrime extinguui.

Illud non omiserim ter mirum, inauditum, & narratu jucundum. Ludovicus Cortusius Iureconsultus Patavinus, lamentationes & lacrimas testamento suis omnibus interdixit, voluitque adesse ad funus aulædos, citharædos, & omnis generis musicos, qui una cum candidato clero funeris pompam partim præirent (numero quinquaginta) partim sequerentur: singulis dimidium aureum dari præcepit. At feretrum portari iussit à duodecim innuptis puellis, quæ

*Stobæus in
Encomio
mors.*

*Plin.
Præfa.
in l. 7.
hist.*

quæ prasina aut viridi veste indutæ , alta voce cantarent, quicquid lætitia suggereret. Harum virginum singulis certa pecunia dotis loco destinata. Ita sepultus est in tēplo S. Sophiæ Patavii; centum funalibus, dum efferretur, stipatus, præeunte omni Clero , & totius urbis monachis, iis tantum exclusis, qui nigri habitus essent , hos enim testamento à suo funere amovit , ne hilaritatem publicam atris cucullis funestarent. Atque hac ratione exequiæ in nuptias migrarunt. Obiit nuptialis hic homo , Anno Christiano 1418. 17. Iulii , die divi Alexii.

Præclare dixit Bernardus : Illi mortuos suos lugeant, qui Resurrectionem negant : Illi sunt plorandi , qui post mortem à dæmonibus sepeliuntur in inferno , non illi qui ab Angelis collocantur in cælo. Pretiosa mors sanctorum, pretiosa plane tanquam finis laborum, tanquam victoriæ consuminatio, tanquam vitæ janua , & perfectæ securitatis ingressio. Aperte Hebræus Sapiens : Melior est , inquit , dies mortis, die natiuitatis.

De modo bene viv. ferm.

70. *Idē de transf. Mal.*

Eccles. c.7. v.2.

s. 16. *Vbique mors.*

Torqueant se miseri , quibus extingui quam supereffe utilius est, trepido & anxio consilio, quanam ratione vita exeant, quærentes: Ferrum acuant,

venena temperent, laqueos apprehendant, vastas altitudines circumspiciant, tanquam magno apparatu aut exquisita molitione opus sit, ut corporis atque animi infirmo vinculo cohærens societas dirimatur. Nihil horum Coma ille Diogenis frater, sed intra pectus inclusa anima finem sui reperit. Enimvero minimo studio retinendum bonum est, cuius caduca possessio tam levi afflatu violentiæ concussa dilabitur. Vbique mors est, omnibus locis, omnibusque momentis insidiatur; quaqua venias, paratam invenies; nunquam non præsto est, occurrit undique.

Cum vero una tantum mors uni homini sit oppetenda, quid est quod ante mortem illam ultimam, tot misellum hominem mortes jugulent, ut quis non immerito quærat:

*Guttula cum mihi sit vitæ tantum unica,
cur me*

Mille necis species, funera mille premunt?

Lib. de honest. vita. Idē in medit. c. 3. de dignit. anima. Bernardum audi: Summa tibi sit philosophia, mortis meditatio assidua. Et ideo varia te mors vellicat. Quicquid aliis accidit, ait Bernardus, tibi accidere potest, quia homo es. Homo de humo, limus de limo. De terra es, & de terra vivis, & in terram revertēris, quando venerit dies illa ultima, quæ subito venit, & forsitan hodie erit. Certam est quia morieris, sed incertum quando,

quando, aut quomodo vel ubi. Quoniam mors ubique te expectat: tu quoque, si sapiens fueris, ubique eam expectabis. Nec aliter Annæus: Incertum est, *Epist.*
 inquit, quo te loco mors expectet. Ita- *26.*
 que tu illam omni loco expecta. *post.*
med.

§. 17. *Mors sua cuique domi est.*

NVgamur, mortemque procul, procul esse
 putamus.

At mediis latet hæc abdita visceribus.

*Scilicet ex illa qua primum nascimur hora,
 Prorepunt juncto vitæque morsque pede.
 Partem aliquam furtim, qua se metitur &
 ipsa,*

De vita filo qualibet hora rapit.

*Paullatim morimur; momento extinguimur
 uno,*

Vt lampas oleo deficiente perit.

*Vt nihil interimat, tamen ipso in tempore
 mors est:*

*Et nunc inter ea dum loquimur, mori-
 mur.*

In Boreali oceano juxta Moscoviam *Hic.*
 piscis est, cui nomen M O R S. Hæc ma- *Carda.*
 ris bellua maxime dentata est, ideo ex *l. 10.*
 ejus dentibus, quod Cardanus refert, *de sub-*
 gladiatorum capuli conficiuntur. Corpus *tilitate*
 cujusque nostrum, ô mortales, vivarium *mihi*
 est, in quo piscem hunc, *Mortem*, ali- *pag.*
 mus. Ideo non procul nobis hæc bellua *336.*
 quærenda est: *Mors sua cuique domi est.*

§. 18. *Mors inexorabilis.*

*S*vrda sit & cautes , & caca tigridis ira ,
Sit licet & rabidi vis furiosa freti.

Hanc Zephyri mulcent , componitur illa re-
ceptis

Pignoribus , scopulos unda manusque
domant.

M O R S *habet indomitos precibusque mi-*
nisque furores ,

Et saxo , & pelago , & tigride sava
magis.

Parcas, in quarum colos, licia, stamina,
 forfices, vitæ necisque mortalium jus
 omne transtulere superi, inexorabi-
 les esse, profana finxit antiquitas.
 Cum enim

Certo veniant ordine Parcæ

Nulli jussu cessare licet ,

Nulli scriptum proferre diem .

Sed nec Lanificas ulli exorare sorores
 fas est : quem statuere diem, ad amuf-
 sim observant. Atque hoc ingenio *Mor-*
tem, omnis ut ita dicam, hominis ex-
 pertem, & pictorum pingunt pueri, &
 alii fingunt artifices. Caret auribus, ne
 precantes obaudiat; caret oculis, ne lu-
 gentium miseratione moveatur; caret
 fronte ac genis, ne sævitiam ipsa suam
 erubescat; caret lingua ac labiis, ne so-
 latioalum aliquod vocale ab ea expectes;
 caret denique carne, ut humanitatis sen-
 su careat : Soli nervi, & artus, &
 musculi,

musculi, sola ossa supersunt, arcus videlicet & sagittæ, spicula & amenta ad miseros mortales ex destinato feriendos. Et sane, si quando, tunc maxime ea se feritate ostentavit, adeoque insultavit Orbi ea Bellua, cum Christum filium Dei, vitæque omnis auctorem, frustra gementibus saxis, trepidante terra, lugentibus stellis, expallescente sole, mœrentibus Angelis, infando ausu sustulit, heu in ipsius Vitæ vita dirissime paratragœdians. Quisquis es, si homo es, mors tibi inexorabilis est. Ergo, Vive memor lethi, fugit hora, hoc quod loquor, inde est. Ergo, dies omnis velut ultimus ordinandus est, aut velut primus æternitatis.

Perf. sat. 5.

s. 19. *Mors certissima, est incertissima.*

Quid in rebus humanis certius morte? (exclamat Bernardus) quid hora mortis incertius invenitur? Senibus quidem in januis, adolescentibus in insidiis est. Ergo, Ne glorieris in crastinum, ignorans quid superventura pariat dies. Sed nec Venusinus vates hoc nescit:

De Conv. ad Clericos c. 14. Pro. c. 27. v. 1. Horat. lib. 4. ode. 7.

*Quis scit, an adjiciant hodiernæ crastina
summa
Tempore Dii superi? -----*

Iacobus Apostolus luculentissime, Ecce nunc, inquit, qui dicitis, Hodie aut

C. 4. v. 13. & 14.

crastino ibimus in illam civitatem , & faciemus ibi quidem annum , & mercabimur , & lucrum faciemus (qui ignoratis quid erit in crastino. Quæ est enim vita vestra? Vapor est, ad modicum parens , & deinceps exterminabitur) pro eo ut dicatis: Si Dominus voluerit: & , si vixerimus, faciemus hoc aut illud.

Omnes ibimus , omnes , omnes. Si quidem , Omnes morimur , & quasi aquæ dilabimur in terram , quæ non revertuntur. Neque tu ignorare potes, ita te esse procreatum , ut memineris à rerum natura , & accipiendi spiritus, & reddendi , eodem momento temporis legem dici : atque ut mori nemo solet qui non vixerit , ita nec vivere quidem aliquis potest , qui non sit moriturus; quando sit moriturus , incertissimum. Idcirco Christus fidelissimo præmonitu nos excitans : Videte , inquit , vigilate & orate : nescitis enim quando tempus fit. Et hoc ipsum mox repetens : Vigilate ergo, inquit, (nescitis enim quando dominus domus veniat : sero, an media nocte, an galli cantu, an mane) ne cum venerit repente, inveniat vos dormientes. Quod autem vobis dico , omnibus dico , **VIGILATE.**

2. Reg.
cap. 14
v. 14.

Marci
c. 13.
v. 33.
35-36
v. 37.

§. 20. *Mors plurimis repentina ; pane omnibus insperata.*

Quis non stabit in vigilia contra impetus mortis, quæ omnibus horis imminet, quæ & nullum sibi destinavit tempus quo debeat occurrere ? quæ repit, volitat, infilic, nixu tacito, gradu suspenso, nullis antecedentibus signis, nulla causa, nulla cautione, in morbo, in valetudine, in periculo, in securitate; ita nihil ab ejus unguibus sanctum est aut tutum.

Sanus erat & hilaris Tarquinius cum pisciculi spina suffocatus est. Sanus quoque Fabius, cum ei tenuis pilus, quem cum lacte hauserat, vitæ rescidit filum. Mustela Aristidem momordit, & momento temporis extinxit. Cæsaris dictatoris pater hilariter surgebat è lectulo, & dum calceatur, egit animam. Alius Cæsar dum pede impingit in limen, properantem spiritum excutit. Legatus Rhodiorum causam in senatu magna cum admiratione oraverat, in limine curiæ protinus expiravit. Anacreontem poetam, & (si fides Luciano) Sophoclem etiam uvæ acinus necavit. Luciam Marci Aurelii filiam acus punctiuncula occidit. Cn. Bebius Pamphilus, prætura functus, cum à puero quæfisset horas, sensit illico horam sibi ultimam adesse. Multorum animas præceps &

insperata lætitia excussit, quod Chiloni Lacedæmonio, & Rhodio Diagoræ contigisse accepimus, qui cum filios in ludis Olympicis victores complecterentur, eodem loci & temporis vestigio sunt exanimati. Denique mors infinitos habet aditus, quibus in ædes nostras irrumpat, & irreat. Modo enim per fenestras, modo per hypogæa, modo per projecturas, modo per tegulas sese trajicit, & nisi in urbe aut ædibus proditores repererit, humores dico corporis, morbos, catharros, pleuritides, & ceteras causas, quibus ad sua consilia tanquã ministris uti solet, tormentario pulvere portas convellit, igne, aqua, peste, veneno, belluis, hominibus, cunctis denique machinis tentatã hanc vitã eripit.

Miphiboseth Saulis regis filius à domesticis latronibus, cum meridiaret in lecto, est interfectus. Puleo rex Hierosolymorum cum leporem venaretur, equo lapsus est, ejuque pedibus conculcatus, egit animam. Iosias omnium regum Iudæ (Davidem excipio) pietate, sanctimonia, liberalitate facile princeps, cum Nechao Ægyptiorum Regi, exercitum ducens occurrisset, inopinato sagittæ ictu vulneratus, in castris mortuus est. Divus Ludovicus annum agens quinquagesimum septimum, in ora Africae, in medio exercitu, quem pestis populabatur, extinctus est. Egillus Rex Gothorum, princeps optimus, à furiali tauro,

tauro , quem facinorosi populares , qui legum severitatem ferre non poterant , emiserunt , crudeliter necatus est. Malcomus primus Rex Scotorum post multa justitiæ specimina , noctu cum regnū lustraret , suffocatus est. Nonne multi sani dormierūt , & obdormierunt , repertī mortui? In procinctu stet animus necesse est. Oza , vir in Davidis fatellicio non ignobilis , nutantē Arcā , cum Hierosolyma triumphali curru veheretur , objectis manibus fulcire tentabat , repente tactus est de cælo. In prophetam qui cibum injussu Dei sumpserat , eductum è silva leonem Domini manus armavit , à quo est interfectus. Ananiam & Saphiram Christo primum initiatos , repentina vox Petri quasi fulmen in delicti expiationem perculit. quorum animas æternis suppliciis hac pœna subductas , bona pars theologorum sentit. Omittam vetera.

Anno 1559. Henricus II. Rex Galliarum in ludis , in triumphis , in communi hominum lætitia est interfectus. Dum enim Parisiis filiæ nuptias celebravit , in equestri certamine , pars fractæ lanceæ per illius oculum ea vi adacta est , ut expulerit animam. Anno 1491. Alfonso Ioannis II. Lusitani regis filius , annum agens decimum sextum splendidissimi ingenii , & summæ expectationis princeps , Isabellam Ferdinandi Hispaniarum Regis filiam duxit uxorem,

*Jacob.
Gorda.
Chron.
in hęc
ann.*

rem, cujus dos erat, amplissima pater-
 nor Regnorum hæreditas. Celebrantur
 nuptiæ sexcentorum triumphorum ap-
 paratu; ubique ludi, Trojæ, equestres
 pugnæ, convivia; tantus autem erat lu-
 xus, ut calones & mediastini in Attalicis
 vestibis fulgerent, quibus subserica &
 holoserica vilioris videbantur pretii. Sed
 pro dolor! vix mensis erat septimus,
 cum miser adolescens ad ripam Tagi
 fluminis in equo juveniliter exultans
 excutitur, & lethali plaga obruto capi-
 te datur ad terram, defertur in casam
 piscatoris, quæ vix illum cum duobus
 famulis caperet. Decumbit in stramen-
 titia culcitra, ibi efflat animam. Accur-
 rit Rex adolescentis pater cum Regina
 matre: vident spectaculum miserabile,
 versas in lamentationem pompas, sur-
 gentem filii adolescentiam, virtutes o-
 pesque, quasi nascentes flosculos, ab
 improvise Borea, decussas, infesto tu-
 mulo sepeliri omnia. O subitos rerum
 turbines! ô præcipites vel firmissimo-
 rum lapsus!

Hippot. Quid alios memorem? Basilium Im-
Græc. peratorem cervus inter venandum, ramo-
l. 6. de so cornu impetitum trajecit, quo vul-
Abom- nere non multo post extinctus est. Ve-
minã- tus monumentum, in castro Ambrosi,
dis gē- prope Oenipontum, testatur equum
tis ab ephebo nobili subditis calcaribus
hum. admissum, ut fossam viginti pedes lon-
l. 20. gam transiliret; transiit, sed eques
 &

& equus subita & una pæne morte con-
ciderunt. Id equi exuviæ & ephebi ve-
stes hodieque loquuntur.

Sed repentinum hoc fatum probis *Vide*
cum improbis commune est, neque in- *Iusta*
felicem animæ arguit statum, nisi forte *Henrici*
quempiam in ipso flagrantis sceleris *IV. Re-*
concurſu divinæ vindictæ feriat telum. *gis Gal.*
Talis fuit Dathani & Abironis exitus, *à Lu-*
quos in Moſen perduelli animo obfir- *do vico*
motos hiatu diſcedens terra miserabi- *Richeo-*
liter abſorſit. Talis mors Abſalonis, *mo*
quem Majeſtatis pertinacem reum fe- *ſcripta.*
ralis haſta confixit. Tale quinquaginta
ſatellitum, quos in Eliam parum reve-
rentes cælum flammaram globis arma-
tum devoravit. Tale fuit Hebræi homi-
nis exitium, quem cum infami Madi-
nitide vindex trajecit gladius, & lectu-
lum genialem miſcuit cum funebri.

Quot pori corporis, tot oſtiola ſunt
mortis. Non ubique ſe mors prope o-
ſtendit, ubique tamen prope eſt. Quid *Sen.*
autem ſtultius, quam mirari id ullo die *epiſt.*
factum, quod omni poteſt fieri. Stat *IOI.*
quidem terminus nobis, ubi illum in- *med.*
exorabilis fatorum neceſſitas fixit: ſed
nemo ſcit noſtrum, quam prope verſe-
tur. Sic itaque formemus animum
tamquam ad extrema ventum ſit: Ni-
hil differamus.

In priorem paragraphum.

MORS INFINITOS HABET
A D I T V S] Ita prorsus est ; &
 dictis addo. Quidam , ut memorant,
 somniavit leoninis faucibus se neca-
 tum. Surgit , somnii negligens, ædem
 sacram cum sociis adit , & in vestibulo
 videt leonem faxeum hiante rictu , qui
 columnam fulserat : Hic ille somnium
 inter comites non sine risu narrans : Et
 en , inquit , hic ille leo est , qui me hac
 nocte laceravit. Cum dicto manum in
 faxeas fauces immittit : Et , hic habes,
 ait, tuum hostem, stringe dentes , si po-
 tes, mi leo, ac manum hanc præmorde.
 Vix ista dixerat, & lethale vulnus acce-
 pit in hoc innoxio, ut putabat, hiatu. si-
 quidem latebat ima fauce abstrusus
 scorpio, qui ubi manum sensit, aculeum
 exeruit , tetigit , extinxit. Itane lapidi
 etiam sua bilis est ? aut ubi mors non
 est, si vel faxei leones perimunt ? Simi-
 li fato periit Hylas adolescens, quem in
 faxeæ ursæ faucibus delitescens vipera
 occidit. Quod lethi genus Martialis de-
 scribit libro tertio , epigrammate deci-
 mo nono.

Quid memorem puerum stiria è te-
 cto in subeuntis caput decidente occi-
 sum? Quem idem Martialis eleganti hoc
 carmine deflevit:

*Lib. 4.
 Epigr.
 18.*

Qua

Qua vicina pluit Vipsanis porta columms.

Et madet assiduo lubricus imbre lapis,

In jugulum pueri, qui roscida templa subibat,

*Decidit hiberno pragravis * unda gelu.*

Cumque peregisset miseri crudelia fata,

Tabuit in calido vulnere mucro tener.

Quid non seua sibi voluit fortuna licere?

Aut ubi mors non est, si jugulatis aqua?

Sic omnino mors infinitos habet aditus,
tunc sæpe vicinissima, cum minime pu-
tatur.

**Eyszapff.*

§. 21. Mortis repentinæ antidotum.

Hic ego, Lector extra ordinem tres
tibi preces velut paradigma
propono, repentinæ morti deprecandæ
factas. Tui arbitrii est, aut omnes, aut
unam solum quotidie ex animo pro-
nuntiare. Eo numero factæ sunt, ut ve-
lut supplices, ter ad Christi Domini ge-
nua provolvamur, tanti momenti rem-
petituri. Atque hoc sciamus, hîc posse
neminem, aut satis cautum, aut nimis
esse providum.

Ad repentinam mortem avertendam.

O R A T I O

Prima.

O Misericordissime Domine
I E S V, per lacrimas tuas,
per agoniam & sanguineum su-
dorem

dorem tuum , per mortem tuam rogo te , à subitanea & improvifa morte libera me.

Secunda.

O Benigniffime Domine I E S V , per acerbiffimam & ignominiofiffimam flagellationē ac coronationem tuam , per crucem & passionem tuam amariffimam , per omnem bonitatem tuam humillime te precor , ne permittas me fine sacramentis morte repentina ex hac vita migrare.

Tertia.

O Mi amantiffime I E S V , ô Dominus meus & Deus meus , per omnes labores ac dolores tuos , per pretiofum sanguinem tuum , per facrofancta vulnera tua ; per illas tuas , ô mi dulciffime I E S V , fupremas in cruce voces : Deus meus , Deus meus , ut quid dereliquifti me ; per validum illum clamorem tuum : Pater , in manus
tuas

tuas commendo spiritum meum, ardentissime te rogo, ne subito hinc tollas me. Manus tuæ, ô mi Redemptor, fecerunt me & plas- maverunt me totum in circuitu, ne quæso sic repente præcipites me. Da, oro, spatium pœnitentiæ, da felicem & in gratia tua obitum, ut ego te tota mente diligam, lau- dem, & benedicam in æternum.

Veruntamen, ô bone I E S V, in ma- nu tua sita sunt omnia, nec est qui tuæ possit resistere voluntati. Vita mea pen- det à tuo nutu: desinet illa cum tu vo- lueris. Neque ego aliud volo, mi aman- tissime Deus, quam hoc ipsum tuum vel- le. Quocunque loco, tempore, morbo extingui me volueris, ita fiat: hæc o- mnia summæ bonitati tuæ & divinæ providentiæ committo. Nullum locum, tempus; nullū mortis genus quantum- vis ignominiosum & acerbum exci- pio. Illud unicum rogo Christe Deus, ne improvisa & subitaria morte finiam. Veruntamen non mea, sed tua voluntas fiat. Si ita placitum est in conspectu tuo, ut morte subita tollar, non recuso. Fiat voluntas tua in omnibus, ô Deus. Spero enim & confido per magnam mi- sericordiam tuam (per quam hoc ipsum unice precor) me tunc in gratia &

amicitia tua moriturum , in qua si moriar , non me mors quantumvis subita separare à te poterit. Nam , Iustus si *3 ep. c.* morte præoccupatus fuerit , in refrigerio erit. Improvisa mors non est , cuius *4. v. 7.* vita fuit provida.

Quod si ergo spatium mihi & tempus futurum non sit (tibi soli , ô Deus , hoc notum) quo me tibi commendem : ecce illud jam facio , & quam possum submississime atque ardentissime ad te in cælum de profundis clamo : *Miserere mei Deus , secundum magnam misericordiam tuam : Fiat voluntas tua Domine , sicut in calo , & in terra : In manus tuas commendo spiritum meum ; redemisti me Domine Deus veritatis.* Benedicant , & laudent te , *Pf. 30.* Deus , creata omnia. In te , Domine *v. 1.* speravi , non confundar in æternum ,

§. 22. *Dies vita pauci , & mali.*

Quot es annorum ? Sexaginta. Et quot tu ? Septuaginta. Dic , & quantum tu agis annum ? Octogesimum. Ah , ô boni , ubi sunt vestri anni ? Ubi sunt tui sexaginta ? Ubi tu tuos septuaginta reliquisti ? Et ubi tu octoginta tuos invenies ? Quid numeratis jam amissos ? Eleganter Lælius ille sapiens dicenti cuidam : Sexaginta annos habeo : Hos , inquit , dicis sexaginta , quos non habes ? Nec quod præteriit , nec quod futurum est , tuum est. In puncto fugien-

fugientis temporis pendemus; & magni est, modicum fuisse.

Ægyptius Rex Pharaō patriarcham *Gen. c. 47. v. 8.*
Iacob interrogans: Quot inquit, dies *v. 8.*
annorum vitæ tuæ? Respondit senex: *v. 9.*
Dies peregrinationis vitæ meæ, parvi
& mali. Audite Tantalī, qui sititis peri-

turæ vitæ extentissimos annos: Peregrinos vos scitote, non incolas. Sed neque diuturni itineris peregrini estis. Via vestra & brevis, & mala est: brevis, quia forsitan prius finienda, quam hæc ipsa, quam cum morte dividitis, hora: malam esse nescire non potest, quisquis etiamnum in illa est. Rubos sæpius, quam rosas offert calcandos. Et tamen miselli adhuc hæretis, & immoramini his vepretis, tam inmemores patriæ!

Egregie docet Gregorius, vitam hanc *L. 23. mor. c. 24.*
viam esse ad cælum; viatorum autem multos viæ amœnitate sic pasci, ut magis eos diu pergere, quam citius pervenire delectet. Heu nos deliros homulos! flosculis capimur, & speciosiores lapillos legimus, negligimus immensas gazas. Terræ fordes & cavernarum spumam corradimus, obliti quantos & quam veros thesauros perdamus, dum falsos quærimus. Miseri & vani! Quid peregrino cum flosculis & lapillis, si ad patriam non perveniat? quid hæc reliquisse oberit, si patriam contingat? Laborare in hac via, lassescere, sudare, molestiarum quam plurimum pati, in ma-

ximo lucro ponendum. Tanto enim patria placebit magis quanto displicuerit exilium.

s. 23. *Qua ratione juvenis, possit
mori senex.*

VTi senes non senes, sed pueros, ita juvenes reperias non juvenes, sed ætate profectos. Barlaam eremicola, senex septuaginta annorum, Iosaphato Regi de ætate sciscitanti, annum quadragesimum quintum se agere respondit, ac miranti adjecit, tacuisse se studio viginti quinque annos; quod eos in mundi vanitates impensos, crederet omnino periisse. Ita Similius qui curis Curiaë sepultus, & potius Imperatori suo vixerat, quam sibi, sepulchro suo vixerat, quam sibi, sepulchro suo inscribi jussit: *Hic jacet Similius vetulus septennis.* Regum fasti de Saule Hebræo rege hæc memoriæ prodiderunt: Filius unius anni erat Saul cum regnare cœpisset, duobus autem annis regnavit super Israël. Saul regni principio, tam sceleris purus fuit, atque infans est unius anni, in hac tamen puritate vitæ, unico tantum anno perstitit, licet univere viginti annis imperarit. Senium multi mature, & ante senectutem, adipiscuntur; plerique nunquam, qui etiam senes vitia retinent puerorum. Hinc pueri centum annorum moriuntur.

I. Reg.
c. 13,
v. 1.

tur. Vitæ bonum non est positum in spatio ejus, sed in usu : potest fieri, imo sæpe fit, ut qui diu vixit, parum vixerit. Quare nihil turpius est quam grandis natu senex, qui nullum aliud habet argumentum, quo se probet diu vixisse, quam ætatem. Eleganter sanctus Ambrosius de Agnete virgine: Computabatur, inquit, in annis infantia, sed erat senectus mentis immensa. Divinæ Sapientiæ oraculum proclamat: Senectus venerabilis est non diuturna, neque annorum numero computata: cani autem sunt sensus hominis, & ætas senectutis vita immaculata. Idcirco mores potius quam crines venerandi. Reverentia plañe uberiore dignus est, quisquis ante annos fit senex. Proba vita, senectus optima.

At potuit, inquis, tam immature mortuus evadere vir magnus & Reipublicæ perquam utilis. At potuit etiam (quod justius timetur) fieri pluribus similis. Aspice juvenes quos luxuria in omne vitium propellit, quibus nullus dies sine aliquo insigni flagitio exit. Ergo ille raptus est, ne malitia mutaret intellectum ejus, aut ne fictio deciperet animam illius. Consummatus in brevi, explevit tempora multa. Quicumque ad extremum sui fati venerit, hic moritur senex. Sæpe in longissima vita minimū est quod vivitur. Gloriosius multo est sua virtute quam temporis dono

*Seneca
epist.
49. ad
finem.
& l. de
tranq.
c. 3.
Serm.
90. qui
est de S.
Agn.
Sap. c.
4. v 8.
& 9.*

*Sap.
cod.
v. II.
& 13.*

42 P R O D R O M I
fenuisse. Satis diu vixit , qui bene vixit:
satis diu pugnavit, qui vicit.

s. 24. P A R A D O X V M .

Quisquis voluit , diu vixit.

L. I.
Tusc.
11.

Breve tempus ætatis , satis longum
est ad bene vivendum , inquit Tulli-
us. Nemo nimis cito moritur, qui diu-
tius aut melius victurus , quam vixit,
non fuit. Satis annorum vel ephebus
numerat, qui virtuti , qui æternitati, ad
quam natus est, vixit. An non satis lo-
cutus est, qui verbulo aut nutu persua-
sit? An non satis cucurrit, qui palmam
obtinet? An non satis navigavit, in por-
tum feliciter pervenit? Optime enim
omnium, qui citissime. Modo mors præ-
meditationem nostram non præveniat;
quo velocior, eo felicior erit.

Curt.
lib. 9.
c. 12.
med.

*Verum ego (ait apud Curtium Rex Ma-
cedo) qui non annos meos sed victorias nu-
mero, si munera fortuna bene computo, diu
vixi. Quanto verius is, qui vitam suam
omnem Deo consecrat, suoque solum
domino placere studet & servire, fiden-
ter dicat: Ergo, qui non annos meos,
quibus Deo servio, sed desideria mea nu-
mero, si beneficia Domini mei bene
computo, diu vixi.*

Sic est profecto: Centum, imo mille
annos , imo sæcula vivit, & Deo servit,
quisquis ex animo vereque cupit cen-
tenis vel millenis annis , aut multis sæ-
culis

culis Deo servire , si vivere tot annis liceret. Nam apud Deum voluntas pro facto sumitur, apud quem serio voluisse facere , sæpe tantundem est , quantum fecisse. Sic & martyr esse potest , sanguinemque Christiana nobilitate profundere , licet sua morte in lectulo defungatur : sic & diu vivere , atque pro Christo fortiter & agere & pati potest, quisquis ardentem cupit ideo diu vivere, ut multum & agat pro Christo & patiat. Nemo non suo die moritur , quisquis divinæ voluntatis decreto moritur.

s. 25. *Moriendum est , moriendum.*

AVgustus Imperator capta Perusia in plurimos animadvertit. Orare veniam vel excusare se conantibus, hac una occurrit voce : *Moriendum est.* Ita trecentos ad aram Iulio Cæsari extractam, hostiarum more mactari iussit.

Iustinus & Irenæus è priscis nobilissimi scriptores , acute observant, post latam mortis sententiam in Protoplastum, mortalium omnino neminem, secundum Dei Calendarium , diem integrum vixisse. Nam Prophetis & Apostolis testibus , Unus dies apud Dominum sicut mille anni , & mille anni sicut unus dies : Atqui nullus hominum mille annis vixit , ergo nec diem totum ullus. *Moriendum est*, etsi ad nongentos & amplius annos ætatem produxeris, *Moriendum*

Suet. in Aug.

c. 15.

Dio ait

400.

Iustin.

Mart.

in Trip.

Iren.

lib. 5.

contra

hæres.

Pf. 89.

v. 4. &

2. Pet.

c. 3.

v. 8.

dum est. Hoc ab oraculis divinis, humana ratione, & experientia certissimum. Oracula divina sexcenties proclamant, *Moriendum*. Ratio seipsam demonstrationibus evidentissimis convincit, rem è contrariis compositā, interitui obnoxiam, adeoque *Moriendum esse*. Experientia, stultorum ac sapientum magistra, digitum in immensos mortuorum cumulos intendens, vel oculis persuadet, hætenus neminem unum ex omni numero, mortis impetum elusisse, *Moriendum esse*. Sole ipso clarius est, *Moriendum esse*. Sed an ullum cæli tonitruum tam valide aures omnium percellit, atque hoc ipsum? *Moriendum est*. Hic nemini licet esse surdo. Velis nolis, admittere cogeris has voces; vel invitas aures penetrat hoc tonitruum: *Moriendum est*, irato Deo propitioque.

Nat.
qq. l. 6.
in fine.

Æschylus olim: Sola, inquit, Dearum mors munera non amat, non admittit dulcis partem spei. Quare sapienter Seneca: Hoc, inquit, affigamus animo, hoc nobis subinde dicamus: *Moriendum est*. Quando? melius hoc nescies. Mors naturæ lex, mors officium tributumque mortalium est, tunc dandum, cum exigitur. Quapropter omnibus omissis, hoc unum meditare, ne mortis nomen reformides: effice illam tibi cogitatione multa familiarem: ut si ita tulerit, possis illi vel obviam exire.

§. 26. *Mortis memoria varie refpicanda.*

1. **A**Iunt cranium in furno arefactum, & pistillo in farinam edactum, admixto oleo, gangrænæ ac carcinomati felicissime mederi. Calvas & mortuorum ossa seria contemplatione velut commolere, & unguenti loco adhibere, omnem animi pestem persanat.

2. Plato tanto aliquem evadere sapientiorum censebat, quanto vivacius consideraret mortem. Ideo discipulis suis philosophiæ studiosis hanc legem dedit, ut iter ingressi pedes nunquam perirent. Voluit vir sapiens hoc ritu significare, extremum vitæ assidue cogitandum.

3. Nicolaus Christophorus Radzivi-
us, Princeps Polonus affirmat, in Ægypto eos qui prudentia & ætate ceteris antistarent, oblonga mortuorum ossa, ebore aut ligno efficta, aut etiam vetera hodieque circumgestare, mutuo sibi monstrare, & ad meditandum obitum cohortari. Mensis etiam memoriam mortis inferunt Ægyptii, conviviaque laudunt tristi hoc acromate: Memenote mori.

4. Calipha Rex Tartarorum in urbe Bagdad, die festo, quem ipsi Ramadam vocant, conspiciendum se populo datus, mula vehens, & vestibus ex auro & argento contextis conspicuus; fulgentibus

*S. Hieronymus
hujus
memin.*

*in c. 10
Matt.*

*Epist.
2. de
itinere
in Palestina
mihi*

pag. 134.

bus in cidari gemmis pretiosissimis progreditur. Supra cidarim vero nigram *calanticam gestat; quo quidem ritu, omnem corporis ornatum, mortis tenebris occulendum significat.

Baron.
tom. 7.
Anno
565.

Antea
Ottho
Colūna
dictus.

5. Justiniano Imperatorimortuo, in stragula vestis stragula, in qua opere Phrygio, victarum urbium, & barbarorum Regum, quos ipse debellarat, effigies textæ. Ecce tibi inter pugnas, triumphos, victorias, mortis simulacrum. Ludit certe mors in imperiis, & æquo pulsat pede pauperum tabernas, regumque turres. Martinus V. summus Pontifex, hoc habuit symbolum loquentis picturæ, seu tacentis poeseos: In pyra jam accensa jacebant, brevi etiam arsuræ, Pontificis tiara, Cardinalium galerus, Antistitum infulæ, Imperatoris diadema, Regum coronæ, Ducum pileus & gladius. adscriptum lemma: *Sic omnis mundi gloria.*

De re-
medio
utrin-
q; fort.
l. 1. di-
al. 121
Franc.
Petrar.
cujus
opera
sapius
hic utē-
dum.

6. Nautæ, nescio cujus responsionem probo, quem cum quidam interrogasset: Vbinam pater ejus obiisset? in mari, dixit. Cumque ille idem de avo & proavo, atque atavo nominatim quæsisset ex ordine, responsumque idem de singulis accepisset, subjecit: Et nunquid tu, ait, mare ingredi non times? Responsum nauta dissimulans, Et ubinam, inquit, tuus obiit pater? Suo, ait, iste, in lectulo. Sed ubi avus, ubi pro-
avus,

* Schlair.

avus, ubi ceteri majores tui? Omnes, inquit iste, suis in lectulis obierunt. Tunc nauta: Non tu, inquit, times lectulum conscendere, omnibus majoribus tuis fatalem? Eleganter quidem, aliquantoque plus quam nauticum fert ingenium. Quotidiana sit cogitatio nostra, quæ Iusti Lipsii fuit, fuit correptus morbo, decubiturus dixit: *Ad lectum, ad lethum*. Sæpe qui dormiunt, ducuntur ad mortem, somni sororem.

7. Ioannes, Patriarcha Alexandrinus, *Leont. Cypror. episc. c. 18. in vita Ioannis* qui ab eleemosynis nomen traxit, superstes & sanus monumentum sibi extrui iussit, sed ideo non absolvi, ut diebus sollennioribus, præsentem jam clero, rem sacram facturum, ab uno aliquo sic moneretur: Domine, sepulchrum tuum imperfectum est, jube igitur inchoatum absolvi, nescis enim qua hora fur veniat.

8. Imperatorem Orientis recens creatum nemini prius alloqui licebat, *Idem ibid.* quam latomus aliquot diversi coloris marmora exhibuisset interrogassetque: E quo genere lapidum, Majestas Tua monumentum sibi vult fieri? Quid hoc aliud erat, quam dicere: Ne supercilium tollas Imperator, homo es: morieris, sicut postremissimus mendicorum. Sic ergo regnum administra quod perditurus es, ne regnum perdas æternum.

9. Domitianus Imperator primoribus *Xiphilinus in Domitiano, qui hoc epulo non mortis memoriam, sed risus vanitatem quaesit.*

bus Senatorum & equestris ordinis, epulum dedit hunc in modum. Apparavit ædes omni ex parte nigerrimas. Laquearia, parietes, pavementum, sedilia, atra omnia, & luctum spirantia. In hoc mortuale triclinium nocte introducti convivæ, absque comitibus; juxta singulos collocatum feretrum, inscripto cujusque nomine: additus & lychnuchus, qualis in monumentis solet. Ministri mensæ & ipsi colorem noctis vultu & veste referebant, cœnâtesque salutatione funebri cingebant. Cœna interim magno silentio peragebatur; Domitiano insuper sermonem de iis quæ ad mortes & funera spectarent, super mensam ingerente, convivis extrema metuentibus, metuque pæne jam exanimatis. Quid itaque? Salubre sibi & Senatoribus documentum parasset Domitianus; sed montes parturiebant, natufque demum ridiculus mus. Rectius Ægyptii, qui convivii risus lugubri castigant epilogo.

S. 27. *Novum indussum, nigra littera.*

Radz.
epist. 3.
Itineris
in Pa-
lastinâ
mili
pag.
176.

C Ayri in Ægypto templum Turcicum (Moschæam vocant) hac ratione ædificatum est. Assanus Bascha vir tam vafri quam avari ingenii, nomen suum in Orbem vulgaturus, grandi aliqua substructione, sed nullis fere suis sumptibus, hoc invenit consilii. Ubivis locorum

ram proclamari iussit, constituisse se ingens Deo templum condere. Vt autem hoc opus felicioris successu eat, omnibus undecunq̄e adventantibus liberalissimam stipem erogatum iri. dictusque est certus & dies & locus partiendæ elemosynæ. Evocavit hæc res immensum populum ex Ægypto uniuersa: sed & aliis è regnis Cayrum plurimi confluxerunt. In adventum horum Assanus maximum indusiorum & tunicarum numerum parari iussit. Eos autem qui stipem accepturi venerant, ex amplissimo atrio in aliud æque amplum, per aliquot ostiola, & nõ nisi singulos transire voluit. In hoc transitu singulis suæ vestes ademptæ, & indusium tunicaque nova vi obtrusa. Hoc eo astu factum, ut quicquid à tot millibus hominum, in viaticum fuisset assumptum, id omne dicto loco relinqueretur. Solent enim illic locorum pecuniam, quam itineri destinant, indusiis aut pileis insuere. Et quamvis nemo non maluisset suum indusium & tunicam etsi laceram retinere, cogebantur tamen uniuersi suis relictis, nova sed vacua tunica superbire. Ploratus tandem ingens & ululatus populi coortus, veteres ab Assano vestes petiit. At ille irrifis plebeculæ clamoribus & lacrimis, quicquid vestium collectum est, rogo uno comburi iussit. Pecuniæ vis tanta è busto sublata, ut ea ædificio tam nobili suffecerit.

cerit. Simillime nobiscum mors agit, vestem veterem vel invitis eripit, & novam sepulchralem obtrudit. Nos quidem, uti Paulus loquitur, ingemiscimus gravati, eo quod nolumus expoliari, sed supervestiri. At frustra renitimur. Clamores & lacrimas nostras mors ridet. Velis nolis, exuendum vetus amiculum. Exue, & abi. Omnes eadem conditio devinxit: Cui nasci contigit, mori restat. Intervallis distinguimur, exitu æquamur.

Sed audite, quomodo avarissimi hominis crudelitas sit vindicata. Imperator Turcicus Assani nequitia intellecta, Imbraimum Bascham ad eum misit cum litteris, quibus Assano serio præcepit: Quam primum ab Imbraimo litteras accepisset, ipse suum caput Constantinopolim mox mitteret. Fatales ejuscemodi epistolas Turcarum Imperator ipse sua manu solet scribere, & holoserico nigro obvolvere. Harum epistolarum semper summarium est: *Mitte mihi tuum caput*. Quisquis es, Rex an Cæsar, quando Imperator cæli nigras ejuscemodi litteras tibi miserit, resistere non potes, excusare non licet, deprecari nil juvat, effugere non vales, tergiversari nequis, actum est. Hoc ergo age, & ipsam calca necessitatem: quod invitus facere cogereris, fac illud sponte animi. Mitte caput tuum, non tyranno, sed patri; non homini, sed Deo.

Non

Non tantum morere, sed & velis mori. Cur enim quod necesse est, voluntas non occupet? Acquiescere necessitatis, velle virtutis est.

s. 28. *Omnis dies observandus.*

Musonius apud Stobæum: Non est, inquit, præsentē diem recte transigere, nisi statuis eam quasi ultimam transigere. Et Augustini sapientissimum monitum est: Latet ultimus dies, ut observentur omnes dies. Diem mortis incertum salubriter constituit Deus, ut ultimum suum quisque salubriter cogitet. At, inquires, tristis hæc cogitatio est super morte, & ipsam adducit mortem. Falleris. Sapiens cum tranquillitate de ea cogitat: non aliter quam in mari aut navi ventos & vela spectat, quibus fertur in portum; nec tamen ipsa cogitatio eum transfert. Hæc stultitia & omnis error noster est. In fluctibus & inter undas jactari volumus; reformidamus, quo natura & ratione ducimur, pervenire. De natura scimus: Omnes eodem ducimur, Omnium

Verfatur urna —

Sed & de ratione, quis ejus compos abnegabit? Quid hîc nisi jactationes, curæ, miseræ, corporis atque animi dolores? Ecce finem: quid reformidas? Ecce portum: cur non intras? Sed revera, ut ii qui in carcere sunt, elabi vel-

lent

Tom.

10.1.

50. hō-

milar.

hom.

13. ins-

tio.

lent & subinde possent, nisi custos carceris teneret, sic in hac vita nos impedit phylacista ille, Amor vitæ. Pellendus est, & ut possit, sæpe cogitandum est, quod semel faciendum est. Et quia incertus ac ignotus est ultimus dies, suspectus sit omnis dies. Animus hoc modo fortior, vita emendatior, imo & lætior. quid enim terreat aut turbet? quem

— ille timorum

Maximus haud urget, lethi metus. Prævisum jaculum minus ferit; mors sæpe cogitata mollius sternit.

s. 29. *Sandapila ultimum superbia
nostra solium.*

Gen.
c. 13.
toti.

ABrahamus ille Magnus, cum Dei jussu peregrinabundus huc illuc commearet, nihil potius habuit, quam ubi stabilem locum reperisset, animum adjicere sepulchro emendo. Hoc ita voluit esse suum, ut id omni jure modoque possideret. Hinc omnem pecuniam à venditore designatam sine cunctatione adnumeravit, *probata moneta publica*. Nec illi satis emptionem publice transigi, voluit insuper omnes loci incolas adesse testes emptionis. Qua in re vir fide plenus monstravit, sepulchrum esse hominis locum proprium, quem is vere, si quidquam aliud, suum diceret. Abrahami exemplo, optimus quis-

quisque inter primas curas numerat, rem sepulchri curare.

Maximilianus I. Imperator, Austriacus, triennio ante mortem, capulum funebrem è querno ligno, arcæ viatoriae inclusum, circumferri secum iussit: cavitque testamento, ut exanime corpus suum, rudi linteo involutum, sine ulla exenteratione, illi imponeretur, naribus, ore, auribusque viva calce opletis. Quid sibi voluit magnus vir? nisi monumentum illud assidue in oculis habere, quod diceret, *Cogita mori*. Quod amplius diceret, Quid te dilatas & extendis, quid multa possides, plura appetis? Quæ tot provinciæ & regna non capiunt, locus iste capiet. Cur autem & calcem cavis illis partium immisit? en aromata quibus condiretur. Maximiliane magnus fuisti! & res tuæ dicunt, tum & hæc circa mortem.

Quid memorem de feretro Ablavii, *Baron.* qui Præfectus Prætorio, inter Constantini Magni aulicos princeps, atri insatiabilis vorago, aurum sæpius cogitavit *tom. 3.* quam tumulum, quam cælum. Hunc *Ann.* manu prehensum affatus Constantinus: *326.* Quousque tandem ô bone, inquit, thesauros accumulamus? atque simul cum *n. 96.* dicto, hasta, quam manu tenebat, feretri figuram in terra descripsit, & Orbis, inquit, opes universas habeas, non majorem tamen post funus locum possidebis aut loculum, quam ego hîc de-

pinxi. Si tamen tantum terræ spatium
suis occupaturus. Vates fuit Constanti-
nus, nam Ablavius frustatim dissectus,
non habuit quod daret tumulo

Carolus V. Augustæ memoriæ Im-
perator, Maximilianum, quem dixi,
sanctissime æmulatus, diu ante mortem
Reipublicæ administratione se sponte
submovit: & cum in filium jam vali-
dum ævi & animi curas transtulisset,
in Hispania S. Iusti monasterio se abdi-
dit, cum duodecim duntaxat familiari-
bus, Deo & quieti vacaturus. Interdi-
xit autem aliter se quam Carolum ap-
pellari, Cæsaris atque Augusti nomina
cum rebus animo exuens, quicquid
honorarii est contempsit. Imo hoc am-
plius ferunt, diu ante Imperium abdi-
catum, sarcophagum sibi construi ius-
sisse cum funebri suppellectile, depor-
tandum, clanculum tamen, quocumque
iret. Hunc apparatus mortualem ha-
buit apud se quinque annis, ubicumque
locorum esset, etiam dum Mediolanum
contra Gallos proficisceretur, illumque
diligentissime singulis noctibus in suo
cubiculo reponi iussit. Arbitrabantur
quidam qui circa eum erant, thesaurum
illic asservari, alii nonnihil librorum, in
quibus historiæ veteres continerentur,
alii aliud quidpiam magni. Cæsar ve-
ro sibi conscius quo animo eam arcam
circumferret, subridendo dicebat: In
rei sibi charissimæ usum, id secum de-
ferri.

ferri. Sic assidue mortem cogitabat Carolus, poteratque diebus singulis dicere, vixi. ita quotidie ad lucrum surgebat.

Carolus Imperatorem complures alii felicissime imitati, qui sandapilam mortis suæ monumentum quot diebus religiose sunt contemplati. Genebaldus Laudunensis Antistes, instar sepulchri lectulum habuit septennio toto, quo quidem tempore in magna asperitate vitam traxit.

Ida probatæ sanctitatis femina, diu ante supremum diem feretrum sibi constructui curavit, quod quotidie bis pane & alimentis implevit, idem in pauperes bis liberalissime depletura. Virtutis studium, optimus ad mortem apparatus est: Virtutem nulla mors inquinat. Facile contemnit omnia, qui se semper cogitat esse moriturum.

Zach.
Lippel.
tom. 3.
in vita
S. Re.
I. Oct.
Idem
tom. 3.
in vita
S. Ida.
4. Sep.
Hier.
epist.
103.

s. 30. Vita quid est?

FLOS est, FUMUS est, VMBRA est, & VMBRÆ umbra: BULLA, PULVIS, SPUMA, ROS, STILLA, GLACIES est. IRIDIS arcus, deficiens CEREUS, SACculus pertusus, ruinosA DOMUS, CINIS dolosus, DIES vernus, APRILIS constantissimus, UNICUS restudinis tinnitus est; HYDRIA fracta, fontis ROTA, araneARUM TELA, maris GUTTULA, vilis STIPULA, solstitialis HERBA, brevis FABULA, volucris SCINTILLA,

Vide P.
Maxi.
Sandei
Symb.
vita
hum.
Anno
1626.
edita
Fran-
cosurii.

tristis Nebula , Vesica vento plena, rutilans ad solem Columbula; Vita, Vitrum tenerrimum, Folium levissimum, Filum subtilissimum, Pomum aureum est , sed intus putridum &c. Si nihil est umbra, dic quid umbræ somnium ? Sexcenta, mille talia , de vita humana recte pronuntiantur. Mihi omnium rectissime videntur dixisse, qui Vitam vocant, *Somnium umbra brevissimum*. Compendio rem dicamus : Vita est,

*Somnus , Bulla , Vitrum , Glacies , Flos ,
Fabula , Fœnum ;*

*Vmbra , Cinis , Punctum , Vox , Sonus ,
Aura , Nihil.*

Ah, miseri ! quas opes struere, quantos honores gerere, quas & voluptates percipere nobis videmur? quicquid horum est , Somnium est , sed heu quam breve

*Pf. 75.
v. 6.*

& quam ludicrum ! Dormierunt somnum suum , & nihil invenerunt omnes viri divitiarum in manibus suis. Divites & beatos , ô viri , vos esse somniastis, sed ex iis omnibus quæ habuistis , quæ sperastis, quid rerum obsecro retinuistis? hæc vigilantium somnia, hæc somniantium ludicra erant merissima. Oculos nunc aperit pœna , quos olim clauserat culpa.

Vita igitur quid est ? Compendio dicam. Vitæ humanæ tempus , punctum est : natura, inconstantia: sensus, obscuritas : corpus univèrsum, concretio putrescere facilis: Animus vagus: honores, fumus;

fumus : diuitiæ, spinæ : voluptates, venenum. Et ut verbo dicam, omnia, corporis quidem, fluuius; animi vero, somnium : Vita, bellum, & hospitis in peregrina civitate mora, & innumera- bilium miseriarū officina; fama post ob- itum, est oblivio. hoc Aufonio cre- damus :

*Miremur periisse homines? momenta fa- Epigr.
tiscunt;* 34.

Mors etiam saxis nominibusque venit.

Ante mortem consummare vitam vir- tute, res pulcherrima est.

s. 31. *Vita Mimus.*

Comœdia est omnis vita. Nos histrio- nes sumus; regem hic agit, ille men- dicum; iste principis personam sustinet, ille medici, hic rustici. Quamcunque Deus imposuerit, eam decore exsequi oportet. Neque in eo laus sita est, ut Imperatorem agas vel Ducem, quam- cūque egeris, plausum feres, modo eam bene agas. Opportunissime hoc Epi- *Ench.*
ctetus submonens : Actorem, inquit, c. 23.
esse fabulæ talis, qualis magistro pro- bata fuerit, te memento : Si mendicum agere te voluerit : fac eam quoque per- sonam ingeniose repræsentes. Ita si claudum, si principem, si plebejum. Hoc enim tuum est, datam personam be- ne effingere : eam autem eligere, alte- rius,

Suet. Augustus Imperator, supremo vitæ
in Aug. die, admissos ad se amicos percuncta-
c. 99. tus est, Ecquid iis videretur mimum vi-
 tæ commode transegisse? Adjecit &
 clausulam: Ergo plausum date &c.

Epist. Seneca præclare de hac vitæ comœ-
80. dia: Sæpius, inquit, hoc exemplo mihi
med. utendum est: nec enim ullo efficacius
 exprimitur hic humanæ vitæ mimus, qui
 nobis partes has, quas (nostra culpa &
 & inscitia) male agimus, assignavit.

Laertius in Zenone, bono histrioni
 similem esse sapientem ait, qui sive
 Therfitæ, sive Agamemnonis personam
 acceperit, utramque decenter exprimit
 & imitatur.

Non igitur attendendum est, qui jam
 sumus, sed qui futuri sumus, ubi larvam
 & personam posuerimus: nec refert,
 primi an ultimi actoris partes susceperimus,
 modo bene agamus.

s. 32. *Vita humana typus.*

Ioan. **I**Osaphato Regi Barlaamus senex, hu-
DA- manæ vitæ fallacia gaudia proponens:
masc. Unicornem, inquit, ferocem belluam
hist. de fugit quispiam. In fuga foveam irruit
his c. ingentem, in ipsa vero ruina, protensis
13. ad manibus apprehendit arborem, & ita
finem. lapsum præcipitem stitit. Dum in arbo-
 re hæret sui periculi jam contemptor,
 duos mures conspicatur, album unum,
 atrum alterum: hi arboris radicem, cer-
 tante

tante morſu vellicarunt, jamque ad ipſam pæne medullam penetrarunt dentibus. Sed oculis inſuper in imam ſcrobē dejectis, horribilem vidit draconem igneas minas ſpirantem. Dumque miſer huc illuc oculos circumvolvit, quatuor aſpidum capita è pariete prominentia obſervat. At his ille omnibus neglectis attollit vultum, & aliquid melis ab arbore ſtillantis cernit. Quare ſui ſecurus, jamque & unicornis inſectantis, & draconis minantis, & murium rodentium, & ſerpentum imminentium, & brevi caſuræ arboris oblitus, melleam dulcedinem avidiſſime lambit. Et hæc, inquit Barlaam, præſentis vitæ ſunt ludibria, quæ ſic explico. Unicornis mortem repræſentat, quæ humanam gentem ubique inſequitur. Scrobs, hic Orbis eſt calamitatum refertiſſimus. Arbor quam preſſis manibus tenemus, vita eſt certis limitibus concluſa. Duo mures nox & dies, qui arborem illam paullatim excindunt rodendo. Quatuor aſpides, quatuor elementa ſunt, quorum pax ſi turbetur, animus corpore pellitur. Igneus ille ac truculentus draco, inferorum fauces deſignat, quæ nunquam non aperta ad glutendum. Mellis guttulæ, putidas corporis voluptates, & lethalem vitiorum dulcedinem ſignificant. Hac noxia promulſide ineſcati, nec inferos horremus, nec cælum aſpiramus, contenti

suaviter perire. Hæc Barlaamus Iosaphato. O vera, verissima omnia! si sapimus, omnem horam credimus extremam. Ab omni vitæ momento pendet æternitas.

s. 33. *Vitæ prologus, narratio, epilogus.*

Humanæ vitæ prologus est *Nasci*,
 narratio *Dolere*, epilogus *Mori*. Orationis hujus lumina sunt, gemitus & fletus, aut gaudium fletu deterius. Egregie Seneca: Omnes agedum, inquit, mortales circumspice: larga ubique flendi, & assidua materia. alium ad quotidianum opus laboriosa egestas vocat: alium ambitio nunquam quieta sollicitat: alius divitias quas optaverat, metuit, & voto laborat suo: alium sollicitudo, alium labor torquet, alium semper vestibulum obsidens turba: hic habere se dolet liberos, hic perdidisse, ille nunquam habuisse. Lacrimæ nobis deerunt, antequam causæ dolendi. Non vides, qualem vitam nobis rerum natura promiserit, quæ primum nascentium omen, fletum esse voluit? Hoc principio edimur, huic omnis sequentium annorum ordo consentit; sic vitam agimus.

Illud lacrimis dignissimum, nec ullis unquam fatis eluendum, quod nemo nostrum serio cogitat, quandoque sibi ex hoc domicilio migrandum. Cogitamus hoc

hoc quidem, sed obiter, & velut somniantes. Hinc, vivimus tanquam semper victuri; vix unquam fragilitas nostra profundius subit animum, nec observamus, quantum temporis transferit, sed velut ex pleno & abundanti perdimus tot & horas, & dies & menses, & annos. Profusissimi sumus in tempore, nec illius irreparabilem jacturam æstimamus, cujus unius honesta est avaritia. Sic magna pars vitæ male agentibus elabatur, maxima nihil agentibus, tota fere aliud agentibus. Quis est qui tempori pretium ponat, qui diem æstimet, qui intelligat se quotidie mori? Hinc præteritorum obliviscimur, præsentia negligimus, futura non prævidemus. Cum ad extrema venerimus, sero intelligemus miseri, tamdiu nos, dum nihil agimus, male occupatos fuisse. Hoc ergo agamus, singulas horas amplectamur, tanquam hodie morituri; sic vitæ nostræ narrationem tractemus, tanquam statim peroraturi. Dum differatur vita, transcurrit.

s. 34. *Omnis vita brevis, etiam longissima.*

Verissime Annæus: Nulla, inquit, ^{Epist.} vita non brevis est. Nam si ad ^{77.} naturam rerum respexeris, etiam Nestoris ^{fine.} & Statiliæ brevis erat, quæ monumento suo inscribi jussit: se annis nonaginta

novem vixisse. En, ut anicula glorie-
tur senectute longa: quis eam ferre po-
tuisset, si centesimum impleisset?

Amaranthus (ut est in fabulis) rosæ
aditus dixit: O qualis flos Rosa, quam
formosus, quam amabilis! beatam te
jure dixerim, ob odorem, ob formam,
& ob colorem, ô regina florum! Cui
Rosa: Ego quidem, inquit, ô Amaran-
the, forma præniteo, sed tempus brevif-
simum vivo; & quamvis nulla me ma-
nus violet, nihilominus tabesco. Tu
vero continuo flores semperque recens
vivas: malim ego minus habere for-
mæ & plus vitæ. Mortalium vita est
quæ Rosæ, brevis & fluxa. Et licet ali-
unde vis nulla eam extinguat, suo ta-
men defluxu sensim evanescit. Iure me-
dicorum maximus exclamat: Vitam
brevem esse, artem longam. Vitam ire
non intelligimus, sed transisse sentimus.
Temporis nobis concessi spatia tam ve-
lociter, tam rapide decurrunt, ut exce-
ptis admodum paucis, ceteros in ipso
vitæ paratu vita destituat. Exiguum
temporis habemus, & ex hoc multum
insuper per luxum aut negligentiam
perdimus. O mortales improvidi, cor-
pus quod circumferimus, non domus
est, sed hospitium, quod relinquendum,
ubi te hospiti gravem esse videas. Ideo,
mi Christiane, propera pie vivere, &
singulos dies singulas vitas puta. Qui
hoc modo se aptaverit, cui vita sua quo-
tidie

*Hippo-
crates,
institio
Apho-
rismo-
rum.*

tidie fuerit tota , mortem securus provocabit. Male morietur nemo, qui vixit bene.

s. 35. *Non longissima, sed inonestissima, vita optima.*

NON ut diu, sed ut satis vivamus, curandum est. Sat longa est vita, si plena est. Impletur autem, cum quis sua voluntate in divinam plenissime transit, & quantulumcunque temporis, quod datur, bene impendit. Quid illum octoginta anni juvant, per inertiam exacti? Non vixit iste, sed in vita moratus est. Nec sero mortuus est, sed diu. Nam imprudenter & impie vivere, non tam est male vivere, quam diu mori. Sed, ais, octoginta annis vixit. Interest, mortem ejus ex quo die numeres. Alius viridis & in medio cursu raptus est, sed officia boni civis, boni Christiani exsecutus est. licet ætas imperfecta sit, vita tamen perfecta est. Ille alter octoginta annos numerarit, certe tot annis non vixit, sed fuit: nisi forte sic eum vixisse dicas, quomodo arbores dicuntur vivere. Actum & virtutum officiis metienda est vita, non tempore. Laudemus itaque & in numero felicium reponamus eum, qui quod vitæ habuit, bene collocavit. In ^{Ps. II.} memoria æterna erit justus: Memoria ^{v. 7.} justi cum laudibus. Vidit enim veram lucem,

Seneca lucem, non fuit unus è multis. Et vixit,
epist. & vivit nunc in cælo. Quid quæris,
 93. quamdiu vixerit ? vixit ad immortali-
paucis tatem, transfiliit sæcula, & se in memo-
riantia- riam dedit. Et quemadmodum in mi-
tis. nore corporis habitu potest homo esse
 perfectus, sic & in minore temporis
 modo potest esse perfecta vita. Bonum
 non est in temporis diuturnitate situm,
 sed in virtute. neque enim qui pluri-
 mum cithara cecinit, sed qui bene, com-
 mendatur. Quamdiu sis, alienum,
 quamdiu bonus Christianus sis, hoc
 tuum est. Id à teipso exige, ne
 ignobile ævum per vitia emeteriaris; ut
 agas vitam, non ut præterveharis.
 Quæris, quod sit amplissimum vitæ
 spatium? Usque ad veram sapientiam
 vivere. In omnibus velle, quod vult
 Deus, verissima est sapientia: qui ad il-
 lam pervenit, quandocunque moriatur,
 attigit non longissimum finem, sed
 maximum. Mors it per omnes; nec
 magno spatio alter alterum præcedi-
 mus. Qui occidit, consequitur oc-
 cisum. Minimum est de quo sollicitif-
 sime agitur. Quid enim ad rem perti-
 net, quamdiu vives, quod evitare non
 potes? Optima vita, non quæ longif-
 sima est, sed quæ honestissima.

s. 36. *Magnam vita partem non vivimus.*

QUOD à prisco poeta dictum est, ve- Publico
Mimo-
grapho.
rum esse non dubitem :

Exigua pars est vita quam nos vivimus.

Ceterum quidem omne vitæ spatium, non vita, sed tempus est. Urgentia nos circumstant cum negotia, tum vitia, & in cupiditatibus infixos premunt. Vix unquã nobis ad nos recurrere licet: nobis ipsi rarissime vacamus, sed aliis: nemo fere suus est. Qui pecuniam suam dividere velit, nullus est; vitam miserrime laceramus, & modo in hæc, modo in illa negotia partimur, sæpe vana & inutilia. Ita magnã vitæ partẽ exigimus non vivendo; certe non cælo, non Deo vivimus. Et quã multum temporis mensa, relaxatio, lusus, colloquia, somnus, otium, quantum lites & morbi nobis eripiunt? Heu quot hostes vitam nostram suffurantur, nobis non sentientibus, quid perdamus. Hoc versiculi, licet parum teretes aut delicati, ad calculum sic revocant:

*Vivit homo octoginta (haud plus commu-
niter) annis,*

*Ex quibus ille decem in mensa, potuque
eiboque,*

*Ac totidem ludo, viginti insumere somno
Dicitur, atque novem & septem puerili-
bus annis*

Nil

Nil opera facient ; dein morbis quatuor:

Ergo,

*Qua studeat Musis , studeat qua rebus
honestis,*

Illi quarta datur totius portio vitæ.

O quam exiguum nobis de nostro relinquitur ! Multos respirare vix finunt mala sua , plurimos sua bona. Non enim apprehendimus tempus, nec retinemus, nec velocissimæ omnium rei moram facimus , sed abire ut rem supervacuam ac reparabilem sinimus. Quis est qui nullum non tempus in usus suos confert, qui omnes dies tanquam ultimum vitæ ordinet ? Ecquis custos temporis tam parcus , ut nihil reperiat dignum, quod cum tempore suo permutet ? Cum re omnium pretiosissima luditur , & pæne nullum ejus pretium habetur, quod satis æstimari non potest. Quemadmodum qui in navigiis dormiunt, à ventis celerrime aguntur , etiamsi nihil sentiant ; cum evigilaverint , mirantur se jam in portu exponi : Ita vitæ nostræ cursus properat , provehimur velocissime, diesque annique recedunt ; nos interim dormimus , & pretium temporis inæstimabile negligimus. Cum ad meliorem vitam evigilandum est, miramur nos jam ad exitum perductos, Mors est homini quod naviganti portus. Bene navigavit , qui in hoc portu naufragium non facit.

s. 37. *Maxima vita labes procrastinatio.*

Omnia differimus, excepta nequitia, quæ plerunque hodiernum diem occupat, non crastinum. In ceteris semper promissores sumus, & dicimus: Cras hoc fiet, altera hebdomade nulla erit mora, sequenti anno istud expedietur. Ita dies, ita menses, & anni labuntur, dum procrastinamus, dum promittimus, & nunquam promissis stamus. Optime Seneca: Audies, inquit, ple-^{Lib. de}rosque dicentes: A quinquagesimo in^{brevit.}otium secedam: sexagesimus annus ab^{vita} officiiis me dimittet. Et quem tandem^{c. 4.} longioris vitæ prædem accipis? quis^{adjectis} ista sicuti disponis, ire patietur? Non^{paucis} te pudet reliquias sæcemque vitæ reservare Deo, & id solum tempus bonæ menti destinare, quod in nullam rem conferri possit? Quam serum est, tunc vivere incipere, cum desinendum est? quæ tam stulta mortalitatis oblivio, in quinquagesimum & sexagesimum annum differre sana consilia; & inde vel- le vitam inchoare, quo pauci eam perduxerunt.

Sigismundus II. Rex Poloniæ, ob perpetuam cunctationem ac segnitiam in gravissimis negotiis, *Rex crastinus* vocabatur, Tales certe nos sumus, *homines crastini*: Omnia differimus, omnium liben-

libentissime, si liceret, dilaturi etiam mortem. Sed moriendi negotium moram non fert, dilationes non admittit: Cum mors pulsat, illico trahendum est pessulum. Ergo, quod veteri verbo dicitur: Si diu senex esse velis, mature fias senex, quod esse potes, nihil differendo. Rex Macedo ad tantum victoriarum numerum pervenit hac una re, nihil differendo. Nos, optima quæque differendo, omnia perdimus. Vere dixit Chrysologus: Semper homo bona facere tunc cupit, quando mors faciendi tempus ademit. Ad mortem his plerumque gradibus, velut qui ambulando dormiunt, pervenimus. Primo salubria differre quotidie ac procrastinare incipimus, dein aliquanto lentius agere, postremo penitus oblivisci & omittere facienda, ita suaviter obdormire & perire.

O mortales, fera nimis vita est castina, vivite hodie: stipem hodie date, de peccatis hodie dolete: quis enim vobis spondit castinum? quod hodie fieri potest, cur in alios fors nunquam secuturos dies differtur? Differre honesta, semper serum ac noxium fuit.

Serm.
125.
med.

Iactura vita maxima, est dilatio:

Noluisse visus interim est, qui distulit.

Properemus ergo & cogitemus, quantum celeritati addituri essemus, si à tergo instaret hostis, si equitem adventare suspicaremur, ac fugientium premere vesti-

vestigia. Fit hoc. premimur. acceleremus & evadamus. Perducamus nos in tutum, & subinde consideremus, quam pulchra res sit consummare vitam ante mortem. Maximum mortis solatium est, NIHIL DISTVLISSE.

s. 38. *Venatus mortis.*

Guilielmus III. Dux Bavariae, Pauperum, hominumque religiosorum omnium tutor, quem vita functum, etsi omnium voces filuissent, profunere fatis laudassent tot complorantium voces & lacrimae. Hic, inquam, laudatissimus princeps, ubi è Concilio Basileensi, cui Caesaris loco praerat, Monachium rediit, somnium tale habuit. Videbatur sibi videre eminentissimae staturae cervum, qui altero quidem cornu campanulas, altero accensos cereos praerret. Fugientem hanc feram venator & canes certatim insequerentur. Interclusis omnibus evadendi viis territum animal in coemeterium Divae Virginis profugit. Hic sepulchrum inhumando homini apertum, praecipiti cursu irruens cervus, captus & occisus est. Evigilavit his visis princeps, & quid sibi hoc somnii vellet; secum ipse disquisivit. Altero die, quid somniasset, suis etiam proceribus narravit. Varias habuit interpretationes hoc somnium. Quibus auditis Dux Guilielmus: Ego, **F** inquit,

Basil.

gener.

Concil.

cepit

Anno

1431.

& dur.

ad An.

1441.

Ioan.

Nider

lib. 2.

Form.

c. 3. qui

qua

narrat.

probe

sibi co-

gnita

affir-

mat.

inquit, sum cervus iste, mortalem hanc vitam brevi finiturus; in illo ipso beatae Virginis templo humari volo. Omnia ordine facta, & praesagia eventum habuerunt. Brevi morbus & mors Guilielmi principis corpus in sepulchri latebras coegerunt, animo utique in caeruleas illas oras evolante. Bona mors initium est aeternitatis beatissimae.

S. 39. *Cur quotidiana spectantes funera, mortem non cogitemus.*

Diabolus, pictor peritissimus, ita pingit ad * Optices legem, ut quod ante nos, proximum nobis est, putemus remotissimum. Hinc quasi mille annis victuri, longissimam nobis securitatem à morte pollicemur. Hinc funera spectamus & ridemus quasi nos nunquam futuri funus. Quotidie morimur, tamen nos esse aeternos credimus.

- Thomas Morus, illud Angliæ fidus, ne ulla cuiquam aetas liberalius vivendi spatium promitteret, hac hypotyposi submonens: Sicut qui è carcere, ait, ducitur ad patibulum, etsi longiore ducatur via, non tamen ideo patibulum metuit minus, quia eo perventurus est tardius: & licet firmis sit pedibus, vegetis oculis, valido pectore, cibus potusque etiamnum ei sapiat, hoc tamen illum extreme angit, *Iam in via esse*: Et nos

* *In die weite vnd perspectiva.* om.

omnes ducimur ad mortis patibulum, in via jam sumus omnes, & intervallis exiguis disjungimur. Non deserunt nos morientes, sed antecedunt. At dicas: Saniſſimus ſum, nec quidquam mortis ſentio. Quicquid dixeris: In via es; & nos una tecum in via ſumus, jam imus. At ego, ais, annum triceſimum nondum exceſſi. In via jam eras anno viceſimo, imo decimo, imo & primo anno, primaque hora; perge tantum, brevi eris in termino. At ſomnus, cibus, potuſque adhuc mire ſapiunt. O delire, hæc mors non curat: Iam in via ſumus, respice, jam tibi minatur patibulum; duceriſ, exiguum ſuperest temporis, & expiraſti, tecumque omnis tua pompa, aut luxuria. Omnis noſtra vita, ad mortem eſt via.

s. 40. *Compendioſiſſima & optima mortis præmeditatio.*

VT tibi mors felix contingat, vivere diſce:
 Vt felix poſſis vivere, diſce mori.

Hæc ſumma rerum; hæc ars artium eſt. Bene vivere, tota vita diſcendum eſt, & quod magis fortaffe quis miretur, tota vita diſcendum eſt mori. Toti maximi viri, relictis omnibus impedimentis, cum divitiis, voluptatibus, officiis renuntiaſſent, hoc unum in extremam uſque ætatem egerunt, ut vivere ſcirent: plures tamen ex his, nondum

*Sen. de
de bre.
vita
c. 7.
initio*

se scire confessi, è vita abierunt. Et qua ratione hoc illi scient, qui nunquam id discere conati sunt? Plurimi mortalium non curant, quam bene vivant, sed quam diu; cum omnibus possit contingere, ut bene vivant; ut diu, nulli. Quidam tunc vivere incipiunt, cum desinendum est. Hinc inanes omnium bonorum sumus, quorum desiderio, in fine vitæ laboramus, timidi mortis, inscii vitæ. Quisquis igitur discere cupit artem vivendi, discat prius moriendi. Supervacuum forsitan putat quis illud discere, quo semel tantum est utendum? Hoc ipsum est, quare omni studio in hanc curam incumbere debeamus. Semper enim discendum est, quod an sciamus, experiri non possumus. Res magna non est vivere, res magna est mori.

s. 41. *Hodie mihi, cras tibi.*

Delrii
Adag.
tom. 2.
mibi
pag.
576.

FRANCISCUS I. Rex Galliarum à Carolo V. captus, cum Madriti in pariete legisset Caroli Symbolum: *Plus ultra*, adscripsit: *Hodie mihi, cras tibi.* Non succensuit victor, sed intellexisse se testatus, subscripsit. *Homo sum, humani nihil à me alienum puto.*

Greg.
Naz.
erat.
contra
baptis.
dilati.

Eleganter Gregorius Nazianzenus: Caput, inquit, jam canescit, prope est æstas vitæ; in nos forte falx acuitur, & timeo ne nobis dormientibus, & in una spe occupatis, repente accedat messor terri-

terribilis. Sed dices. Senes metuant, ego juvenis sum: Noli decipi. non definitur mors certo tempore ætatis. Idē feretrum hodie senem, cras elegantem adolescentem, perendie virum robustum, dein virginem aut vetulam effert. Ad rem An-
Epist.
 næus Philosophus: Mors, inquit, tam ^{12.}
med.
 juveni ante oculos debet esse quam seni. non enim citamur è tabulis censu-
 libus, in quibus juniores senioresque notati, & cujusque adeo ævum. Talis autem citatio in militia & dilectu ob-
 tinebat; at non in morte. Omnium morientium suprema salutatio & mo-
 nitum est: *Hodie mihi, cras tibi.* Sed & mortuorum hoc carmen est, qui è tu-
 mulis acclamant: *Mihi heri, tibi hodie.* Memento mortis, memento æternita-
 tis, quam ego hesternæ, tu luce hodierna incipies aut crastina, uterque nulla finiturus.

s. 42. *Ergo dum vivis, vive:*

NON Genio, non corpori, non vo-
 luptati, sed virtuti, sed cælo, sed
 Deo. Vive & age, tam patiando pro
 Deo, quam faciendo & laborando. *Job.*
 Nescis enim quādiu subsistas, & si post ^{c. 32.}
 modicum tollat te factor tuus. Salu- ^{v. 22.}
 berrime monet sapientissimus concio- *Eccles.*
 natorum: Quodcunque facere potest ^{c. 9.}
 manus tua, instantè operare: quia nec ^{v. 10.}
 opus, nec ratio, nec sapientia, nec scien-
 tia

- Gal. c. 6. v. 9. & 10. tia erunt apud inferos, quo tu prope-
ras. Bonum ergo facientes non deficia-
mus, (hortatur Apostolus) tempore e-
nim suo, metemus non deficientes. Ergo
dum tempus habemus, operemur bo-
num ad omnes. Cœpisti laborare? la-
borem cœptum industria urge conti-
nua: nunquam quiesce, nunquam nec
interrumpe quidem laborem illum qui
cælum potest mereri. Nam vitæ tuæ
momentum nullum est quo non possis
lucrari, & cælestem tibi thesaurum au-
gere. Hoc igitur modo sine cessatione
labora; veniet tempus quietis, quam
Job. 7. labor nullus unquam interrumpet. Mi-
v. 1. litia est vita hominis super terram, &
sicut dies mercenarii dies ejus. Merce-
narius, inquit Gregorius, quod grave
perpendit ex labore, leve æstimat ex
remuneratione. Mercenarius, ne dies ab
opere vacuus transeat, sollicitè curat, nã
noctem quieti, diem vero labori scit esse
destinatum. Tu ergo labora dum dies
Joan. c. 9. v. 4. est, dumque licet laborare; Venit nox
(clamat Veritas) quando nemo potest
operari. Ergo, dum operi sol favet, o-
perare. Est qui reddat labori tuo præ-
mium. Habes operis tui perpetuum &
attentissimum inspectorem Deum, qui
uti capillos tui capitis habet numera-
tos, ita & minimas noxas tuas, ita &
Job. c. 31. v. 4. minima opera tua, quæ ipsius honori
facis: ne dubita, cunctos gressus tuos
dinumerat. Vno saltu, imo passu unico
pere-

peregisti totum iter ad æternitatem. Sed vide ut pedem bene ponas. Talis eris in omne ævum, qualem te in morte gesseris.

s. 43. *Si cras, quare non hodie?*

VNa est, sed ponderosissima catena quæ nos alligatos tenet, AMOR VITAE, qui ut non est abjiciendus, ita semper minuendus est: ut si quando res exiget, nihil nos detineat, nec impediat, quo minus parati simus, quod quandoque faciendum est, *statim facere*. Vita non est imperfecta, si honesta est. Vbicunque defines, si bene desinis, tota est.

Hipponensis præsul Augustinus, ad alium sibi familiarissimum Præfulem in extremis fatiscentem revisebat, cumque æger elata manu ad superos se migraturum significaret, subjecit Augustinus; Posidonius in vita Augustini c. 27. Eum Ecclesiæ necessarium, vita longiore dignum. Ad hæc respondit æger: *Si nunquam, bene: si autem aliquando, quare non modo?*

Mors omnes æque vocat. Eodem citius tardiusve veniendum est. Hoc scimus: nec de re, sed de die querimur. Quid ergo? Non tibi timidissimus omnium videtur & insipientissimus, qui magno ambitu rogat moram mortis? Nonne indignareris illi, qui inter perituros constitutus, beneficii loco peteret,

ret, ut ultimus præberet cervicem? Hoc ipsum nos facimus. Magno æstimamus, mori tardius. In omnes constitutum est capitale supplicium, & quidem constitutione justissima. Nam, quod maximum solet esse solatium extrema passuris, omnium causa eadem est. Quid jam interest, priores aliis an posteriores è vita, tanquam è theatro, exeamus: exeundum est. Si ergo aliquando, quare non modo? Hodie forsitan mors parcat? Non effugisti: cras irruet. Petet te gladius, petet lapis, petes febris. Nunquam & nullo loco tutus es. Exeundum est. Si ergo cras, quare non hodie? si aliquando, quare non modo?

s. 44. *Cur mors horribilis?*

Mors quidem omnium par est, ea tamen per quæ venit, diversa sunt. Alius inter cœnandum expirat, alterius mors somno continuatur, aliquis in ipso flagitio extinguitur: hic ferro transfoditur, ille aquis præfocatur, iste in flammis finit: aliqui serpentum morfu exanimantur, aut ruina franguntur: aliis per longam nervorum contractionem minutatim extorquetur anima: aliorum vita in medio flore præscinditur, aliorum interrumpuntur principia: alter adolescens decedit, alter senex, alius præter hos infans, cui nihil amplius con-

contingit, quam vitam salutasse. Aliquorum melior, aliquorum peior dici potest exitus. Sed quantumcunque placida sit & mitis mors, semper tamen aliquid horroris adfert, idque ob eam causam, quia videtur multa nobis bona eripere, & nos ex hac, cui assueuimus, rerum copia educere. hoc sui amor, & permanendi conservandique se infita voluntas valde refugit. Naturalis præterea tenebrarum metus est, in quas adductura mors creditur. hinc multorum ingeniis certatum est ad augendam mortis infamiam.

Illud autem morti nos maxime alienat, quod præsentia hæc jam novimus; illa ad quæ transituri sumus, nescimus qualia sint, & horremus ignota. Ideo multa exercitatione durandus est animus, ne horreat, ad quam transeundum est, æternitatē. Æternitas diu noctuque cogitanda est, sicut qui famis tolerantiam vult condiscere, quotidie nonnihil esuriat necesse est: sic animus è fluxu hujus temporis in stabile regnum transferendus, ad æternitatem quasi patiendam quotidie seipsum affuefaciat: Æternitatis ostium quotidie salutet, imò singulis momentis ad illud se stare credat: quicquid operis facit, æternitati faciat, ut actionum suarum hanc unam unicam habeat formulam: Æternitati lego, æternitati scribo, æternitati pingo, meditor, vigilo, loquor, omnia ope-

ror æternitati. Quisquis triumphos aspirat æternos, pugnare discat æternitati.

s. 45. *Inopina, sed formosa mors.*

Hist.
c. 92.

Cheremon, uti Palladius Helenopoleos episcopus testatur, dum sedet, dum opus facit, dum omnia profano agit, moritur: ita sedens, & opus manibus tenens repertus est, sed mortuus. Omne genus mortis honestare potest virtus.

Mad.
Philos.
in Fle-
ridis.
mihi
pag.
579.

Philemon vetus Comædiarum scriptor, fabulas cum Menandro in scena dictavit, certavitque cum eo, fortasse impar, certe æmulus. Hic, fabulæ partem quam recens fecerat, in scena recitabat. Cumque jam tertio actu, quod genus in comœdia fieri amat, jucundiores affectus moveret; imber repentino coortus, differri auditorii cœtum & auditionis cœptum coegit. Reliquum autem variis postulantibus sine intermissione, die sequenti dixit se perrecturum. Postridie igitur maximo studio ingens hominum frequentia convenere. Sese quisque ex adversum quam proxime collocat. Serus adveniens amicis annuit; locum sessui impertiunt. Extimus quisque excuneati queruntur: Farto toto theatro, ingens stipatio. Occipiunt paulatim inter se queri. Qui non affuerant, percontari ante dicta: qui affuerant, recordari audita: cunctisque jam priorum

rum gnaris, ſequentia expectare. Interim dies ire, neque Philemon ad conditum venire. Quidam tarditatem poetæ murmurari, plures defendere. Sed ubi diutius æquo ſedetur, nec Philemon uſpiciam comparet, miſſi ex promptioribus qui accirent. Atqui eum in ſuo ſibi lectulo mortuum offendunt. Commodum ille anima edita obriguerat, jacebatque incumbens toro, ſimilis cogitanti. Adhuc manus volumini implexa, adhuc os reſto libro impreſſum. Sed enim animæ jam vacuus, libri oblitus, & auditorii ſecurus. Stetere paullisper qui introierant, percuſi tam inopinatæ rei, tam formosæ mortis miraculo. Deinde reſſi ad populum, renuntiare, Philemonem poetam qui exſpectaretur, ut in theatro fictum argumentum finiret, jam domi veram fabulam conſummaffe. Enimuero jam dixiſſe rebus humanis VALERET PLAVDERE: ſuis vero familiaribus dolere & plangere. Heſternum imbrem lacrimas illi auſpicatum: comœdiam ejus prius ad funebrem facem, quam ad nuptialem veniſſe. Proin quoniam poeta optimus perſonam vitæ depoſuerit, recta de auditorio ejus exequias eundum, legenda ejus eſſe nunc oſſa, mox carmina.

Si vitam ſolum præſentem ſpectemus, optatiſſima mors eſt, ſine metu mortis mori: longe tamen optatior eſt, agendo agere animam, & operi ſuo immori,

immori, ut mors ipsa non sit otiosa.

Lippe- Cypriani martyris votum fuit, dum de
lo.14. Deo verba faceret, jugulari pro Deo.
Septēb. Maximæ profecto laudis est, non tan-
mihi tum à diabolo nunquam, sed nec à
pag. morte otiosum inveniri.
920.

§. 46. *Vigilandum, & orandum:*

Quia nescitis qua hora filius homi-
 nis venturus sit. Romani in armis
 vigilarunt, aliquando tamen sine scuto,
 ne haberent quo fulcirentur ad somnum.
 Vigilandum tibi, ô homo, & armato
 vigilandum. Ardentia ad Deum vota,
 vera Christianorum arma sunt. Scutum
 quod somnum suadeat, vana longioris
 vitæ spes est. Fuerunt & illæ Romano-
 rum militum in vigiliis frequentes vo-
 ces: *Vigila, Vigila; Mars Vigila.* Hoc se
 mutuo hortatu ad vigilandi constantiã
 incitarunt. Hac te voce, ô mea mens,
 omnes superi ad sacram insomniam a-
 nimant. Cælum ipsum noctes atque
 dies pervigil ac laborans sine quiete, vi-
 giliarum te monet. Obsurdescis aut in
 somnum declinas? Christum ipsum au-
 di proclamantem: *Vigilate & orate.*
Marc. Beato Marco narrante, Christus concio-
e.13. nem habuit, in cujus solum epilogo,
v.33. hoc ipsum ter pronuntiavit: *Primo,*
35. & *Videte, vigilate, & orate.* *Secun-*
37. *do Vigilate ergo, nescitis enim quan-*
do dominus domus veniat, sero, an
media

media nocte, an galli cantu, an mane; ne cū venerit repente, inveniatur vos dormientes. Tertio demum: Quod autē vobis dico, omnibus dico, Vigilate. Idem sæpius monens, & quidem Matthæi ore nos inclamat: Vigilate ergo, quia nescitis qua hora dominus vester venturus sit. Et repetit: Vigilate itaque, quia nescitis neque diem, neque horam. Nec aliud ad cliuam Olivarium inculcat: Vigilate, & orate, ut non intretis in tentationem. Hoc ipsum beato Luca præcone promulgat: Vigilate itaque, omni tempore orantes. Ipsissimum istud, *Vigilate*, & quoties Paulus ingeminat? In nos fragores hi tonant, ut soporem nobis & torporem excutiant. Surdi sumus, imo mortui, nisi ad has voces evigilamus. Quicumque vitiis indormis, evigila. Fatum Ægyptiorum nosti? Media nocte percussor Angelus Ægyptum ingressus est, & stragem immentam dedit. Sortem illarum decem virginum recordaris? Media nocte clamor factus est, & quæ paratæ, à sponso ad nuptias admittæ, stertentes aliæ sunt exclusæ. Stultitiam servi illius heluantis meministi? Venit dominus illius die qua non speravit, & hora qua ignoravit venturum. Bonum patrem familiæ consideras? Omni hora vigilat, ut nulla hora fur suffosor domum irrepat. Servatorem tuum cogitas? Media nocte natus est. Idem

post

Supre- mi ju- dicis tubam media post mediam noctem (quod credibile) ad supremum Orbis judicium venturus est. Vigila, itaque, vigila; & omnem diem tibi puta ultimum.

nocte audiendam putat Berradius tom. 3. Concord. Ew- ang. lib. 10. cap. 16. mihi pag. 653.

s. 47. Deo fidendum.

CVI Deus adest, stet ille licet mediis
 Cirati maris fluctibus, forti pectore
 procellas excipiet: Molestiæ vexent,
 dolores lancinent; diabolus frendeat &
 fremat, mors minetur & spiculum di-
 rigat, non est quod expavescat animus
 Deo confisus; moveat Acheron, ruat
 Orbis, impavidum ferient ruinæ; victor
 emerget, & ut cantes Marpesia inanes
 pelagi minas despiciet. Ita Iobus, ita
 David se gesserunt. Deum Iobus animo
 fidentissimo allocutus. Pone me, in-
 quit, juxta te, & cujusvis manus pu-
 gnet contra me. Provocat, insultat, ex-
 probrat castris hostium Dei: veniat qui
 volet, prodeant gigantes, duello depu-
 gnabimus.

Iob. c. 17. v. 3. David autem: Nam etsi, ait, ambula-
 vero in medio umbræ mortis, non ti-
 mebo mala, quoniam tu mecum es.
 En, fiduciam! Quamvis in summo vi-
 tæ discrimine sim; etsi me, ait, noctis
 æternæ nigror horridus undique invol-
 vat, & mors jam aurem vellicans, tam
 propinqua stet, quam est umbra corpo-
 ri,

ri, securus, sola Dei præsentia fretus contempnam illa omnia. Certissimus sum, in hac præsentia tutissimum mihi refugium, validissimumque esse præsidium. Nam quia Dominus mihi adiutor, non timebo quid faciat mihi homo. Dominus illuminatio mea, & fa-^{Pf. 26.}
 lus mea; quem timebo? Dominus pro-^{v. I. &}
 tector vitæ meæ, à quo trepidabo? Si^{3.}
 consistant adversum me castra non timebit cor meum: Si exurgat adversum me prælium, in hoc ego sperabo. Deo fidendum est, idque tanto magis, quanto minus sibi ipsi. Sub hostium muris a-
 ciem struit, qui Deo sincere fedit. Deo fidere, est omnibus hostibus superio-
 rem esse.

s. 48. *Quando Domino visum.*

AD beatam vitam nil facit longa se-
 ries annorum: neque enim annis
 aut rugis æstimanda est vita, sed actio-
 nibus præclaris. Verum illud, **Q**UANDO,
 plerisque omnes homines ægre
 habet. Moriendum sibi sciunt, & mori
 volunt, sed nondum; cupiunt naturæ
 solvere quod debent, sed nondum; de-
 siderant solvi corporis vinculis, sed non-
 dum. Adeo miselli ingeniose infani-
 mus; ut cupiamus desinere esse miseri,
 sed nondum; ut felices & beati esse
 velimus, sed nondum. Ita mori nolu-
 mus, qui mori optamus. Iniqui prorsus
 sumus,

sumus, qui simul dolemus, & miseros nos esse, & miseriam nostrā desinere. Nō est dolendi, nō est flendi locus, ubi desinis esse quod invitus eras. Quid, homūcule, tam altum ipse tibi patibulū ædificas, ut multos gradus habeas, per quos ad mortē te ire diutius scias? quid vitæ tuæ tot optas annos, quibus funus tuum prospicias, cogitationum lento tormento? Eundum est seu hodierna, seu crastina.

Tob.
c. 14.
v. 16-

Tobias laudatissimi senis, non degener filius & cognominis, sed & ipse senex, ætate processit usque ad annum nonagesimum nonum. Sacræ paginæ testantur: Et completis annis nonaginta novem, in timore Domini, cum gaudio sepelierunt eum. Potuisset Tobias, sensu nostro, expostulare cum Deo & queri: Cur Domine jam mihi abrumpis vitam, cur non pateris me complere annos centum? Quid hīc aliud Deus responderit, quam hoc ipsum: Sic mihi visum; tu jam morere, & annos omnes præteritos in lucro pone. Ergo moriendum, quando Domino visum, non quando Tobix, aut Ragueli, aut Ananix, aliisve placet.

At scio, quid multos decipiat: cum mors pulsat, ante tempus adesse putant importunum exactorem. Stulti; tunc tempus est, *Quando mortis Domino visum est.* Quid tergiversaris, mi homo, quid immaturam ætatem obtendis, quid inducias

ducias poscis, quid moram rogitas? Ad mortem maturus pridem fuisti: sed nec concessa mora te paratiorem faciet aut promptiorem. Nam & post hanc morari voles, minus forsitan paratus, quo plus moratus. Induciæ non paucos deteriores fecerunt. Mala ad mortem præparatio est, mori nolle. Facti dimidium habet, qui tunc vult, quando is, qui nihil mali vult. Executienda vitæ cupido est, discendumque nihil interesse, quando patiaris, quod quandoque patiendum est. Quam bene vivas, refert, non quam diu: sæpe autem in hoc est bene, ne diu. Ergo tergiversationem tolle, & dic ex animo: Quando Domino visum, sic fiat.

Seneca
epist.
101.
fine.

s. 49. *Ad Deum in omnibus
recurrendum.*

Heu nos misellos! imo, heu nos stultos! Cum nobis ægre est, sæpetotum Orbem cogitationum nostrarum alis pervolamus: à rebus creatis solatiola mendicamus, plane pudenda mēdicitate. Amicos, inimicos, in nostri subsidium laceffimus; opem omnium imploramus: solum Deum præterimus, aut omnium adimus ultimo, aut sæpe nec adimus quidem rogando solatio. Quæ hæc insania est, juvari velle à quibus non possis: ab eo juvari non cupere, à quo uno & possis & debeas?

G

Ergo

Ergo quodocunque & quotiescunque tibi male est, primus omnium gemitus, primæ preces, primæ querelæ &

Pf. 39. voces ad Deum eant: Deo exponere tuam causam, tuaque omnia quæ patetis.

v. 8. lege totum. Quid discursas per Orbem, & ante mendicorum tuguriola mendicus stipem flagitas? Quid transvolantibus rhedis blanda jactas basia incassum? Ad divitis illius januam procumbe; qui salvare possit animam tuam de necessitatibus. Ita Moses fecit, qui in omni dubio recursum iteravit ad tabernaculum, in quo Deum audivit consultorem.

Ios. c. 9. Sic Iosue deceptus à Gabaonitis est, quia os Domini non prius interrogavit.

v. 14. Ad Deum in omni re, præsertim adversa recurrenti. Mulier illa quæ erat in profluvio sanguinis, annis duodecim, & fuerat multa perpeffa à compluribus medicis, & erogaverat omnia sua, nec quidquam profecerat, sed magis deterius habebat: tandem ad medicorum medicum venit, à quo uno, momento unico impetravit, quod à pluribus non potuit per totum duodecennium.

Marci c. 5. v. 25. & 26. Maximi refert scire, à quo beneficia postules. Extremæ inopiæ argumentum est, à mendicis mendicare.

Lege l. 3. de Imit. Christi c. 35. & c. 43.

§. 50.

Diximus recurrentum ad Deum in omni re. Ergo etiam felix obitus, non

non ab alio quam à Deo petendus.
Ejus rei brevissimum paradigma sub-
jicimus.

I. O R A T I O.

O C T O V E R S I C V L I

*è Psalms Davidicis à S. Bernardo selecti,
quos ipse quotidie pro felici mortis
hora dixisse traditur.*

Illumina Domine oculos meos ^{Pf. 12.}
Ine unquam obdormiam in ^{v. 4.}
morte : Ne quando dicat ini-
micus meus, Prævalui aduersus
eum.

In manus tuas commendo ^{Pf. 30.}
spiritum meum : redemisti me ^{v. 6.}
Domine D E V S veritatis.

Locutus sum in lingua mea; ^{Pf. 38.}
Notum fac mihi Domine finem ^{v. 5.}
meum.

Et numerum dierum meorum;
quis est: ut sciam quid desit mihi.

Fac mecum signum in bonum; ^{Pf. 85.}
ut videant qui oderunt me, & ^{v. 17.}
confundantur, quoniam tu Do-
mine adjuvisti me & consolatus
es me.

Pfal.
115.
v.7.

Dirupisti Domine vincula mea:
tibi sacrificabo hostiam laudis ,
& nomen Domini invocabo.

Pfal.
141.
v.5.

Periit fuga à me : & non est
qui requirat animam meam.

Pfal.
cod.
v.6.

Clamavi ad te , Domine , dixi,
Tu es spes mea , portio mea in
terra viventium.

Omnipotens sempiterne DEVS,
qui Ezechiaë regi te lacrima-
biliter deprecanti, vitæ spatium
protendisti ; concede mihi indi-
gno famulo tuo ante diem mor-
tis meæ tantum vitæ spatium ,
ut omnia peccata mea valeam de-
plorare , & veniam ac gratiam
te miserante merear accipere.

Omnipotens , benigne ac mi-
sericors DEVS , te oro humili-
ter per mortem Filii tui , con-
cede mihi horam felicem ac bea-
tam , cum anima mea discessura
est è corpore.

Domine I E S V Christe cru-
cifixe , per illam amaritudinem
mortis , quam sustinuisti pro me
in

in cruce , maxime cum anima tua egressa fuit de corpore tuo, miserere animæ meæ in egressu suo. Qui vivis & regnas, cum Deo Patre, & sancto Spiritu, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

II. O R A T I O.

PRO FELICI EXITV
ex hac vita.

Misericordissime Domine IESU, si sic agitur cum homine morituro, & in talibus periculis & angustiis erit vita spiritus mei ex hoc sæculo migraturi, quo fugiam nisi ad te DEVS meus? tu erue animam meam, ut non pereat in hora illa tremenda: præsta mihi obsecro secundum multitudinem miserationum tuarum, & per illum amoris æstum & dolorem, quo ipse, qui vita es, mori pro me voluisti, ut mortis corporalis agonem semper præ oculis habeam, & hoc agam

90 P R O D R O M I
modo vivens , quod moriens
optarem me egisse , utque nul-
la in re tantum operæ ac stu-
dii ponam , quam ut mihi ipsi
spiritualiter moriar , & cunctas
sensus meorum mortificem
passiones , sicque tecum post
hanc vitam felix ac beatus vi-
vam in æternum.

I I I . O R A T I O .

E F F I C A C I S S I M A
*Hugonis de S. Victore , pro obtinenda
SS. Eucharistia viatico in extremis.*

O Dulcissime ac benignissime
Domine I E S V Christe ,
ob tui sanctissimi corporis reve-
rentiam quod ex intacta virgi-
ne Maria sumpsisti , concede mi-
hi misero peccatori , ut corpus
tuum pretiosissimum animæ meæ
finalis sit refectio , Amen . Pa-
ter noster &c. Ave Maria &c.

O dulcissime & amantissime
Domine I E S V Christe propter
nomen tuum sanctissimum , con-
cede

cede mihi misero peccatori , ut gloriosissimum nomen tuum , quod est I E S V S , sit mea finalis locutio , Amen. Pater noster. Ave Maria.

O dulcissime ac clementissime Domine I E S V Christe , propter Passionem tuam acerbissimam , concede mihi misero peccatori , ut tuum in cruce infabile tormentum sit mea finalis cogitatio , Amen. Pater noster. Ave Maria.

O dulcissime ac misericordissime Domine I E S V Christe , propter tuam omnem sanctissimam vitam concede mihi peccatori miserrimo omnes affectiones , cogitationes , & operationes meas in sancta tua vulnera defigere , Amen. Pater noster. Ave Maria.

O dulcissime ac piissime Domine I E S V Christe , propter omnes miserationes tuas , imprime cordi meo tuæ mortis

exinanitionem, & omnium vulnerum tuorum passionem. Amen.
Pater noster. Ave Maria.

Coro-

Coronis

PRIMI CAPITIS
AD
LECTOREM.

HOc age, hoc cogita, mi homo, & dum sanus es disce ægrotare, disce mori. Vtrumque raræ artis est, quam utrum scias, experiri non licet, nisi cum errare non licet sine dispendio æternæ felicitatis. moriendo semel tantum erratur, sed hic error nunquam emendatur in omnes æternitates.

Quapropter tanquam migraturus semper habita: ex parte vero maxima *tecum habita*, & quotidie omnes conscientiaæ tuæ latebras explora. Quicquid circa te jacet rerum, tanquam hospitalis loci sarcinam specta. Non licet plus efferre, quam intuleris. Ergo age & sate, Deo te proba. Transeundum est.

Omni momento ad ostium æternitatis te stare cogita. Transeundum est. Tota nobis imminet **ÆTERNITAS**. Brevis est voluptas, supplicium æternum; modicus est labor, præmium sempiternum.

Sanum ergo instruximus: mortem contemnendam, sed mortis memoriam nunquam deponendam esse monuimus. Idem nunc monebimus Ægrotum.

G 5

CA-

in comitiis sancte obiit. Hic optimus Antistes, æternitatis assidue memor, dicere solebat: Omni momento sto ante januam æternitatis. Atque hac istius dicti origo est.

*Ioan.
Godes.
Bamb.
& Her-
bipol.
Episc.
qui A.
Christ.
1622.
die 29.
Decēb.
Ratisp.*

A D

C A P V T I I .

Imago II.

Æ G R O T I S

S I C

C O N S I D E R A N D A .

- A. *Instat hiems, cadunt folia ; mors vigilat,
& securim tollit ; Tu quoque vigila
agrote.*
- B. *Quod torcular uvis , hoc morbus est æ-
grotis ; modo neutris desit maturitas.*
- C. *Quedam aves cadendo vincunt ; plurimi
hominum agrotando sanantur.*
- D. *Grando spicas , in valetudo stermit homi-
nes : prestat sic cadere , quam male
stare.*
- E. *Hæ rerum vices sunt ; Post nubila Pha-
bus , post Phabum denuo consurgunt
nubila.*
- F. *Aculeus morbi , & mortis spiculum vi-
tari non possunt , vinci possunt pa-
tientia.*
- G. *Eques in undis , ager in morbis fluctuat ;
incertum , an evadant.*

C A .

M O R T I S

M E M O R I A

C O M M E N D A T V R

Æ G R O T I S.

S. I. *Ingressus ad Sermonem; &
an Morbus malus.*Strabo
l. 14.

CAUNVS, Cariæ oppidum est, pestilente cælo, & iniquo incolis. Hos Stratonicus citharædus, homo facetus, cum esset intuitus, Homeri versiculum in eos recitavit:

Iliad.
6.

Tale quidem genus est hominum, quale est foliorum.

Nimirum luridos omnium vultus, pallidosque sugillabat. Caunii vero cum hominem inhumanius salutassent, quod eorum urbem ut morbidam infamaret. Stratonicus eis iterum: Ego, inquit, morbidam dicere non ausim, ubi & mortui ambulant? Urbanus multo falsiusque illos notavit quam ante.

Iob.
c. 13.
v. 25.

Sed quid negamus, aut quid supercilium attollimus? foliis simillimi sumus. Dilucide Iobus: Contra folium, inquit, quod vento rapitur, ostendis potentiam tuam. Ac si dixisset: Cum folium sim, quod vitæ incommodis omnibus obnoxium est, quod ventos
omnes

omnes timet, & vel ad levissimam aëris commotionem tremit ac difflatur, ne tu, ô DEVS, indignationis tuæ vento me præcipites; cadam ultro, te etiam non impellente. An non folia sunt homines, quos morbi tanquam exuccos flores aridaque folia huc illuc vario ludibrio impellunt? Nec aliter Clemens Alexandrinus hac de re sentiens: Agite, inquit, obscuræ vitæ homines, generationi foliorum similes, imbecilles, ceræ figmenta, gens instar umbræ, evanidi, involucres, unius tantum diei vitam habentes. Certe folia sumus, ad omnem auræ motum decutimur. Unica quandoque febricula: quid dico? tussicula, imo guttula unica ostiolo suo non illapsa, hoc tale folium pessundat, & in tumulum abjicit.

Sed nunquid sanitas bonum est, morbus malum? Non, mi homo, non est, inquit Epictetus. Quid ergo? Recte sanitate uti, bonum est; male, malum. licet ergo vel è morbo capere fructum Deo tuo. An non & è morte? De morbo quid statues? Ostendam ejus naturam, excellam in eo, tranquillus ero, bene mecum agi putabo, medico non adulabor, mortem non optabo. Quid requiris amplius? Quicquid mihi dederis, id ego efficiam beatum, prosperum, honorabile, expetendum. Sed est qui abnuat, dicatque: Cave ne ægrotes, mala res est. Cui denuo Epictetus: Perinde

Clem.

Alex.

l.4.

Sivom.

ex A.

ristoph.

Epictet.

l.3.

dissert.

c.40.

inde, ait, istud est, ac si quis diceret: Cave ne quando tibi fingas tria esse quatuor; malum est. Quomodo malum? Si de eo sic existimaro, ut decet: quid porro mihi nocebit, ac non potius proderit? Si ergo de paupertate, de morbo, de perturbatione status publici, ita sensero, ut decet, nonne id mihi satis est, nonne profuturum?

Veritas te amet, Epictete, quam hæc omnia vere, & ad amussim Christianæ legis! Hoc fundamento posito, nos hîc docebimus, in morbo mortis meminisse, & adventum ejus non expavescere.

Sed quæso te, Lector, ne hæc eo scripta putes, ut solum ea legas ægrotus: tu sanus læge, ut tibi profint ægroto.

s. 2. *Ægrotus ad Amicos, ad Morbum, ad Morbi lethalis initium, ad Mortem, ad Christum Dominum:*

Ad Amicos.

ABite cum vano luctu intempestivi. Non hîc querelis locus aut precibus. At immaturus à vobis abeo. immaturus? videte ne erretis. Maturus ad mortem fui, quam primum natus, imo antequam natus. Quid enim querar? Quid natus sim, scio: imbecillum corpus, fragile, ad omnem contumeliam projectum, morbi pabulum, mortis victima. En quisquis es, sume spes, aut res, animo cras non future, aut alibi future.

Ad

Ad Morbum.

ERgone jam ægrotandum? Venit tempus quo experimentum mei caperem. Non in mari tantum aut in prælio vir fortis apparet. Exhibetur etiam in lectulo virtus. Ægrotandum itaque? Non potest istud toto sæculo fieri. Aut ego febrim relinquam, aut ipsa me: Semper una esse non possumus. Hactenus fruebar sanitate; nunc cum morbo mihi res erit. Morbus, nō nescio, primus mortis nuntius est. Gregorio id credo, qui pie ac vere: Dominus pulsatur, inquit, *Hom.* cum per ægritudinis molestias mortem *13. in* vicinam esse designat. Cui confestim *Euag.* aperimus, si hunc cū amore suscipimus.

Primum hunc mortis nuntium æquo animo admittere, etiam apologi me docent. Senem ajunt graviter decubuisse. Cumque jam mors raptura hominem adesset, rogavit æger, feralem manum tantisper à se abstinere, dum testamentum conderet, ceteraque pararet quæ tanto itineri forent necessaria. Cui mors: Eho silicernium, inquit, parare te non poteris tot annis, toties à me admonitus? Ad quæ senex: Obsecro, ait, fidem tuam, non commemini, me unquam à te monitum. Cui mors iterum: Vt audio, etiam senes mentiuntur: Centies, sexcenties, millies te monui, cum non solum æquales tuos, quorum vix ullus superest, sed & juvenes, pueros,

pueros, infantes te spectante, te ingemiscente raperem. Sed & ego tuam fidem appello, oblivioſe ſenex, non te monui, cum oculi tui hebeſcerent, pili caneſcerent, nares ſtillarent, aures ſurdeſcerent, ceterique ſenſus deficerent, omneque corpus tabeſceret? Hi nuntii mei ſunt, hi fores tuas pulſarant, ſed tu negaras te eſſe domi. Sat crebro, ſat diu, monitus es: nil differo; Veni, & una mecum choreas ingredi. Ad mortem raro bene ſe parat, qui ſe parat, tam ſero.

Ad Morbi lethalis initium.

CUM vitam meam cogito; cum vitiorum meorum multitudinem, raritatem virtutum conſidero, eheu, Deus, coarctor nimis, & anguſtiæ mihi ſunt undique. Sed melius eſt, ut incidam in manus Domini (multæ enim miſericordiæ ejus ſunt) quam ut annos augeam, & ſimul vitia. Quis futurus eſſem, tu, ô Deus, noſti. fortassis gratia tua exciderem, ſi non jam vita. Mors ades; irue in me: vitam promptus paratus amittam, modo ſervem Dei mei gratiam, aut illa me ſervet potius, quod unum toto pectore à te, Chriſte I E S U, & per te flagito.

Ad Mortem.

Quid lenta me tabe necas, mors ſava?
paratu

Non opus eſt tanto; vincere nolo; feri.

Cur

*Cur in me pharetram sic vis consumere ?
vita*

Ferre potest spoliū sola vel aura mea.
Quid enim est homo ? Navis quassa & rimosa , quæ sola jactatione vehementiore solvitur. non magna tempestate opus est ; ubicunque arietaveris , dissipatur. Humanum corpus ex infirmis fluidisque contextum, lineamentis exterioribus nitidum, frigoris, æstus, laboris impatiens, ipso rursus fitu & otio, iturum in tabem, alimenta metuens sua, quorum modo inopia, modo copia rumpitur, soli semper sibi nutrimentum vitiosum & inutile, anxie tuendum & servandum, precarii spiritus, & male hærentis, morbis innumeris obnoxium. & absint morbi, à seipso paullatim depascitur, & ad mortem defluit. Miramur hoc semel mori, in quo mille reperias mortis latibula ? Nunquid enim ut concidat, res magni molimenti est ? Odor illi saporque & lassitudo, & vigilia, & humor, & cibus, & sine quibus vivere non potest, mortifera sunt

Ad Christum Deum.

C*Hriste mori nolo, sed vivere. Vivere
quarit ;*

Christe tuo quisquis quarit amore mori.
Non sane sum in metu eorum, quæ ex decreto, ô D E V S, immittis. Sequor te, benigne parens, sequor. Et quidni faciam, cum propius ad te vocas ? Dissolvi
H & esse

Philip. & esse cum Christo, multo magis melius. Et hoc ipsum desidero. Mihi enim vivere Christus est, & mori lucrum.

c. I.
v. 23.

§. 3. *Maroris Antidotum.*

Quid turbaris, aut quid angeris? In manu Dei es; & ipsi de te cura est. Atqui male afficeris & ægrotas? Quid hoc tandem mali, cum sit à summo Bono? Deus te suum esse vult, & ideo quibusdam quasi morbi cancellis sepit & coercet, ne abeas in diversa, & à via aberres, quæ ad cælum.

Avicula caveam quidem indignatur, libertatem quærit, & reluctatur: at dum in cavea capta est, ab hero suo & amatur, & alitur. Quis libere errantem ab aucupis seu visco seu laqueo securam dicat? Ita mihi crede, magnum quid est, *Dominii Dei captivum esse*, uti est ægrotus. Maximi beneficii loco censendum, exiguo tempore, vinciri, uri & fecari ab eo, qui vult æternum parcere.

§. 4. *Non semper mulsum.*

DEVS tibi, mi æger, calices nunc ingerit amariotes; mulsum biberas, dum sanus eras: jam bibendum est absinthium. Quid os torques, & averfariis hoc poculum? amarum est, fateor, sed salubre. Illud

Iob:

Iobi cogita : Si bona suscepimus de manu Dei , mala quare non suscipiamus ? Ingrati mortales , bona nostra vix aliter cognoscimus quam perdendo : amissæ valetudinis bonus æstimator eris imposteriorum . Et meministi utique , quod dum valeres , sæpius te plusculum invitaveris , subinde etiam sobrietatis metas egressus . Nunc ergo , me suadore , amarulentum hoc poculum latus capies , & comestationibus antea actis honorariam hanc multam irrogabis . Olim Latinarum feriis (teste Plinio) cum quadrigæ certarent in Capitolio , absynthium bibit , qui vicit ; tu jam bibe , ut vincas .

Plin. l. 26. nat. hist. c. 7.

Dulcia non meruit , qui non gustavit amara. *ante med.*

s. 5. *Christiana generositas , mortis contemptus.*

Nemo vitam bene rexit , nisi qui contempnit . Tam imperiti non sumus , ut nesciamus nobis quandoque moriendum esse , tamen cum propius mors accesserit , tergiversamur , tremimus , ploramus . Sed nonne tibi stultissimus videbitur , qui fleverit , quod ante annos mille non vixerit ? æque stultus est qui flet , quod post annos mille victurus non sit . Hæc paria sunt : non fuisti , nec eris . Vtrumque tempus alienum est . In istud , quo vivis , punctum conjectus es , quod

Seneca epist. 77.

ut extendas, quousque extends? Quid fles? quid optas? perdis operam. Eo ibis, quo eunt omnia. Quid tibi novum est? ad hanc legem natus es: hoc patri tuo accidit, hoc majoribus, hoc omnibus ante te, hoc omnibus post te. Ratum & fixum est; Mors grassatur in omnes. In hoc nascimur ut defungamur. Cerne animo longam præeuntium, longamque sequentium te, & hac ipsa hora tecum obeuntium cateravam. Multa millia hominum & animalium, hoc ipso momento, quo tu mori trepidas, animam variis lethi generibus emittunt. Pulchra hæc contemplatio est & vera. Totum Orbem vide, notum, ignotum: multa millia omnibus momentis nasci, mori, certum est; & quosdam eodem mortis genere. Tu autem fortasse non putabas te aliquando perventurum ad id, ad quod semper ibas? Nullum sine exitu iter est. Mors ad quietem perpetem tutum est iter; nec in morte aliquid mali est, nisi timor mortis. Proinde si volumus tranquille degere, anima in expedito est habenda. Ego mei finem timeam, cum sciam me sine fine non esse, imo cum sciam omnia esse finita? Ego ultimum suspirium, quod finem dabit omnibus suspiriis, formidem? Ecce reddere dubitem, quod ea lege accepi ut reddam? At difficile est, inquis, animum perducere ad contemptum animæ. Est facile, sed scienti vivere.

Seneca
epist.
77.

Summum diem probus nec optat, nec timet.

Quin mors habeat aliquid terribile, non negamus, sed ideo discendum qua ratione mortem non timeamus. Nemo discit, ut æquo animo in rosa jaceat, ut hilaris ad offertam mensam accumbat, sed in hoc duratur, ut doloribus non cedat. Hilaris venientem mortem excipit, qui se ad illam diu composuit. Et hoc maximum animi generosioris argumentum est, si exire non metuit. Scit enim quo exiturus sit, qui unde venerit meminit. Theodosius Imperator talis. de quo Ambrosius dicere solebat: Dilexi virum, qui cum moreretur, magis de Ecclesiarum statu, quam de suis periculis angebatur. Tu ergo mortem ut nunquam timeas, semper cogita.

s. 6. *Mortis contempta specimen.*

Ninacherus, prætor Malacensis in *Pet.* India, jussus magistratu se abdicare, non tulit ignominiam, veri honoris & solidæ virtutis ignarus. Confestim ex aloe aliisque odoratis lignis extracta pyra, quadratum juxta suggestum nobilissimis aulæis, ceteraque pretiosas veste contravit. Ex eo suggestu ipse aurea toga gemmisque præfulgens, ad circumfusam concionem de rebus ab se gestis totoque vitæ suæ cursu disse-

contulisset, nullo suo delicto, spoliari se dignitate, dolenter admodum & acerbè conquestus est. Tum Lusitana ingenia detestatus (adeo funestas humano pectori subdit faces ambitio) se in ardentem rogam iniecit, mortis contemptor.

Ælia.
l. 5.
var.
hist.
c. 6.

De non absimili mortis contemptu Ælianus: Est, inquit, & Calani finis dignus quem laudemus, alius dixisset, quem admiremur. Fuit autem ejusmodi. Calanus sophista Indus, cum Alexandro, Macedonibus, insuper & vitæ longum vale dixisset, in pulcherrimo Babylonis suburbio pyram è lignis odoratis Cedro, Thyo, Cupresso, Myrrho ac Lauro extruxit, obitoque consueto cursus exercitio, pyram conscendit, mediæque strue lignorum stetit coronatus, affulgente, quem ipse adorabat, sole. Quo factò signum Macedonibus dedit, ut pyram incenderent. Ardente jam rogo, flammis involutus Calanus constitit immotus, neque ante collapsus est, quam expirasset. Alexander viri animum obstupescens dixisse fertur: à Calano potentiores hostes debellatos quàm à se. Nam Alexander cum Poro, Taxila, Dario bellum gesserat, Calanus cum Labore & Morte.

Ergone tantum robur vanissimis hominibus fuerit in mortem, & Christiani Deo, adjutore freti trepident concidantque animis? Non est malum mors, sed

sed malum est, mortis metus. Obsecro res ipsas examinemus, non umbras rerum. Si Senecæ credimus, mors optimum naturæ inventum, malorumque omnium remedium est. Quid ergo ad extrema trepidamus? Excipiet nos magna & immortalis pax, voluptas æterna. Inuicti esse possumus. Transeundum est. Ex ipsa igitur longioris ævi desperatione sumendus est animus. fiat virtus quod foret necessitas. Certe Christianus sapiens nihil facit invitus, necessitatem omnem effugit, quia vult quod ipsa coactura est. Ergo libenter faciamus, quod non possumus non facere: æquo animo expectemus nostri aut finem, aut potius initium. Sereno semper est animo, qui mortem scit contemnere.

*Seneca
Consol.
ad
Marciam c.
20. &
lib. 6.
nat.
qq.
fine.*

§. 7. *Animus ad Mortem promptus.*

Zeno Citticus, ut Suidas memorat, Schola exiens impegit, digito pedis vulnerato. At ille vocari se ratus ad plures, terram manu pulsavit, hac voce adjecta: *Venio, quid me vocat?* Ita nonaginta annorum senex, nunquam ægrotus, decessit. Fames Zenoni amicissima fuit, nam ea se inedia frequenter confecit, ut deficeret. Sed libenter sic ægrotabat Zeno, ne ægrotaret, & ut senectutem obtineret tranquillam atque à morbis immunem. Vtrumque affecutus

*Suidas
mihi
pag.
155.
col. I.*

est ex voto. Ne miremur nos brevis ævi, & incertæ valetudinis esse; nimirum inter mensas & pocula valetudinem ac vitam consumimus. neque enim cœnasse nos credimus, nisi venter ad omnem satietatem fartus tumeat ut tympanum. Ridiculi, imo insani homines, quo vitam producere debemus, eo præscindimus. Sed hoc inde est, quia persuaderi nolumus, tantas esse vires abstinentiæ ad extendendam ætatem. Sed quotidiana loquitur experientia, optime dictum esse: Quantum adimes eicæ, tantum adjicies vitæ. Sed ad lineam.

*Vile
Leon.
Lesii
Hygia.
Greg.
lib. 4.
dial.
c. II.*

Vrsinus sacerdos (beato Gregorio teste) in morbo cælestibus visis recreatus, sæpius exclamavit: *Venio, venio: gratias ago.* Cumque adstantibus, quos cælites videret, exposuisset, easdem voces iteravit: *Ecce venio, ecce venio.* Inter quæ verba abiit è vita.

Promptus ad mortem animus ita loquitur: *Venio, ecce venio.* Hic diu tritari velle, serum nimis est. frustra reluctamur. Natura mater est, non noverca. Ecquid naturam accusas, mi Theophraste, quasi minus homini quam bestiis faventem? magis certe huic quam illis voluit. Quid enim melius, cito pati quod non timeas amplius, quàm diu timere quod tarde patiaris? Longum homini tormentum demit natura, cum vitam ei concedit brevem.

scilicet

— scilicet orationibus una

Expectanda dies semper —

Quid ergo cohortes? vita tibi eripitur? sed simul & mortis metus, & mala vitæ plurima. In omni pæne re, omnibus hic sensus est: malle cito pati, pati quod debeas, quam patienda tamdiu timere, quamdiu differre. Parvulum differt, ait Plinius Secundus, patiaris adversa, an expectes: nisi quod tantum est dolendi modus, non est timendi. doleas enim quantum scias accidisse; timeas quantum possit accidere.

Plin. Sec. l. 8 epist. 17.

Ergo adsis, ô mors, habes me tuum stipendiarium? solvam quod debeo, quandocunque Deo meo visum me debere. Ergo libens volens

----*explebo numerum, reddarque tenebris:*
è quibus tamen ad lucem eamque immortalem me rediturum erectissimus spero. Non mors malum est, sed post mortem pœnas dare, hoc malum est.

Chryst. hom. 3. in epist. ad Ph.

s. 8. *Mortem timent, qui non prævident.*

REscerta est: Nil æque terret quam inopina moriendi necessitas. Aspice, quemadmodum qui alieno imperio parent, subito iussi longum iter agere, solliciti ac tristes complicandis raptim sarcinulis inhiant: vide quam queruli & indignantes abeant, quod non

maturius moniti : dum discedunt, sæpè in tergum se vertunt, & nunc hoc nunc illud obliti murmurant. Atqui nulla via est longior quam *Mori*, nulla durior, nulla obscurior & incertior, nulla suspectior & latronibus infestior : quæ ut cuncta cessarent, certe irremeabilis via est. Tanto igitur attentius providendum, ne quid obliviscamur, quoniam hinc digressis, non subsistere, nec divertere, multo minus reverti licet. Ire illo necesse est milites, ajebat dux Romanus, unde redire non est necesse. Vnum hîc remedium est, ut parati animo simus semper, & vocati respondere, & jussi obtemperare, compositisque omnibus ad primum ducis imperium, iter illud ingredi. Heu! quam male sibi consulunt, qui præparationē ad iter hoc inter minimas curas habent; cuticulā curant, & ut sibi bene sit, cetera cōmittunt aleæ.

Smindyrides, perditissimus ille juvenis jactare solitus est, se à viginti annis solem nec orientem nec occidentem vidisse : assidue scilicet in lecto aut in mensa occupatus. Nescio an non illi similes reperias inter Christianos, quorum maximum negotium, mensa, lusus, otium. Nimirum, ita nos morti paramus, sic æternitati præcludimus. His eveniet, quod Bruto in epistolis vere olim vaticinatus Cicero : Mihi crede, inquit, opprimemini, nisi providebitis : Sic accidet incautis omnibus qui
futu-

futura non provident. In cunctis quidem rebus necessaria est providentia, in iis tamen maxime, quæ amplius quam semel fieri nequeunt: ubicunque pes lapsus fuerit, actum est: unus error multa trahit errorum millia. Hæc ratio mortis est; unicus in ea error, infinitos trahet errores; hîc semel errasse, æternum est periisse. O cæci mortales! Eveniet vobis, quod his qui contra hostilis ferri aciem oculos claudunt, quasi periculum quod non vident, nec sensuri sint. Feriemini, moriemini, sentietis. an cæci autem, an videntes, id in vestra manu est. Recusatis ecce mortem cogitare, quam brevi & cogitare oportebit, & pati. Ejus perperessio facilius sequeretur, si cogitatio præcessisset.

§. 9. *Mortem timent, qui vitam negligunt.*

NEquæ hîc res dubia est: Illi potissimum mori metuant, qui vivere nesciunt; quibus omnis felicitas est in corpore; quibus hoc unum sapit, bene comedere, bene bibere, bene dormire; qui cælum suum interpretantur nunquam extra voluptatem esse: homines certe obedientissimi, sed suo ventri, non divinæ voluntati, quorum maximum est negotium, cuticulam in bona pace curare, & indulgere genio, dum licet. De L. 14. his verissime dixit Gregorius: Desiderium^{mor.} 13.

rium cælestium nesciunt, qui cor in terrenis voluptatibus defigunt.

Christianus sapiens, cui non alia corporis, quam vilis mancipii cura, mortem non aliter quam digressum matutinum è nocturno quopiam in amœno & incommodo prorsus hospitio spectat. Quisquis es, posses vitæ hujus exitum non timere, si alterius ingressum sperare posses; tuus hic timor inde oritur. Quamvis enim formidati vulgo exitus multæ tradantur causæ, omnes tamen sp̄e beatioris vitæ proposita evanescent. Qui cælum serio aspirat, ad hæc ludicra non trepidat. Huic tali homini labor, mœstitia, dolor, contemptus, ignominia, damnum, orbitas, servitus, paupertas, senium, mors ipsa nihil aliud sunt nisi experientiæ schola, campus patientiæ, gloriæ palæstra.

S. IO. *Tria morbi gravia.*

Seneca **I**N omni fere morbo gravia sunt, *Mor-*
epist. *itis metus, Dolor corporis, Intermisio vo-*
 78. *luptatum.* Quemadmodum vero calida frigidis, frigida calidis curantur, sic & illa suis curanda sunt antidotis. Videat hîc æger, ne erret, & æstum æstu mitiget. Adolescens fuit qui medicamentis egebat frigidis, hic tamen clam medicis, domesticorum suasu, diebus non paucis jus bene piperatum jejuno stomacho transmisit, & pectus balsamo
 inun-

inunxit, aliaque calidissima fomenta suo morbo admovit, & seipsum pæne morti. Ergo *Timorem mortis*, amore curabimus, sed divino: modicum divini amoris omnem vanæ formidinis fumum dispellit. Qui Christum amaverit, minus amabit vitam, Christumque sentiet redamantem. Hoc non fit verbis: Marce, ut ameris, ama.

Mart.
l. 6.

epigr.
11.

Dolor corporis demulcendus est conscientia tranquillitate. Mens bene sibi conscia ægrum mirifice solatur. si quidem pura conscientia potens est pharmacum in omnes cruciatus. Illud etiam dolorem lenit, quod Gregorius suggerit his verbis: Mitigat vim doloris, considerata æquitas ferientis. Longe facilius dolores æger tolerabit, si alte in animum admiserit hoc unum: Iustissimus Deus vult me hoc pati.

At *voluptatum Intermisio* nihil affliget eum, qui voluptates cogitaverit æternas. Illæ, quas relinquimus, vanæ, breves, & plerunque foedæ sunt, & sæpissime priusquam deserantur, ipsæ suos amatores deserunt: eæ, quas patria pollicetur, immensæ, stabiles, æternæ sunt. Facile spernit voluptatem fluxam, qui sincere sperat æternam.

s. II. *Morbis virtutum ludus.*

BEne pungeris, inquit Bernardus, *In Ps.* si compungeris. Morbus, virtutum schola;

schola ; vitiorum quoddam veluti macellum dicitur. Quisquis ægrotus est, in hoc ludo discipulus est. Valetudo contra plurimis virtutum macellum est, & schola vitiorum: dum valent, furiunt; si male valerent, recte agerent. dum sani sunt, sexcentis negotiis intrlicantur, Dei negotium in postremis habent. Quam multi casti sunt dum ægroti sunt: cum convalescunt, in pristinas libidinum sordes revolvuntur. Hi longe tutius ægrotarent, quibus tam periculosa & pestilens sanitas est. Hos ergo Deus in lectum compingit, ut sibi vacent, & rem salutis curent; vana vanis relinquunt, & cælum suspirent. Infirmitas gravis sobriam facit animam. ut ad calculum res redeat; Morbus multis quidem tædiis implicat corpus, sed multis explicat animum. Divini Pauli vox est: Et licet is qui foris est noster homo, corrumpitur; tamen is qui intus est, renovatur de die in diem. Hinc quamvis mala, quamvis pessima ægrotudo videatur, optima esse incipit, cum ægrum sanctiorem efficit. Multi cum sentiunt pœnam, corrigunt culpam. Nusquam prius quam in sano corpore æger animus habitat.

Eccli.

c. 31.

v. 2.

2. Cor.

c. 4.

v. 26.

s. 12. Morbus corporis, animi salus.

INvalida valetudo hortatrix parsimoniae, dehortatrix libidinum, & magistra

stra est modestiæ. Tu pone sollicitudinem, quicquid corpori evenerit, salvus es, si modo valetudo animi sit bona. Enimvero plurimis ad animi valetudinem profuit ægritudo corporis. Ille vir *Petrus*
altus ex humili, ex aquis evectus ad fide-
Apost.
dera, cælique claviger, cujus vel sola umbra molestias morbosque corporum pellebat, interrogatus aliquando, cur suam ipse filiam gravi morbo pressam fineret, respondit: *Sic expedit ei.* Tu quid scis, an non & tibi sic expediat? Ille idem, de quo loquor, filiam mox ut tuto sanam fieri posse cognovit, & sanavit, & sanandis aliis habilem fecit. Et tu quoque facito, ut tua tibi segura sit sanitas, fortasse sanabere. Denique quod tuum est, animum ante omnia cura, eumque cælesti medico curandum offer. De reliquo, si non quod optas, at profecto quod expedit, spera. Misera valetudo comes est quidem injucunda, sed fidelis, quæ te crebro vellicet, iter signet, & conditionis tuæ admoneat. In periculis tutissimum est præsidium fidus monitor. Quod si morbus sine remedio sit, sile & gaude; è carcere ruinoso facilius ac citius egredieris. Optime dixit Gregorius Nazianzenus: Anima morbo affecta, Deo propinqua. *Orat.*
ad ci-
ves.

§. 13. *Morbus Æternitatis monitor.*

Quantum hoc boni est, quod mala vitæ præsentis, brevi gustu perennis admonent supplicii? Æger itaque infinitas amaritudines declinare studeat, quando horis pauculis tam impatienter hæc amariuscula tolerat; doloribus non longis discat evadere sempiternos, quibus nec pharmacopola, nec medicus, nec herba, nec dies criticus; neque mors ipsa medebitur, malorum hîc omnium medicina. Viæ ad mortem diversæ, unus omnium terminus est æternitas.

Anaxagoras peregre moriens, An in patriam referri vellet, amicis interrogantibus, Nihil necesse est, inquit; & adjecit causam: Undique enim ad inferos tantundem viæ est. Hoc responsum non minus convenit ad cælum adscensuris, quam casuris ad inferos. O febrium felix incendium ac utile, quia breve! O inferorum rogi formidabiles, quia æterni!

Ex quibusdam malis remedia constantur, & sæpe parvus præsensque dolor, ut venturis ac gravibus occurreretur admonuit, fuitque utilis qui molestus erat: ita morbus quicumque, quo magis infestat & torquet, eo magis æternitatis admonet, sive in delitiis sive in in flammis ducendæ. Videant sani,
 atten-

attendant ægri quo eant. Voluptas omnis, sed & omnis mœror brevissimis clauduntur spatiis. Mortale est omne mortalium bonum; eodem hoc circo mala omnia coercentur:

Carceres metasque nescit gloriösa æternitas;

Comparatum æternitati tempus omne perbreve est.

§. 14. *Morbus igitur optandus.*

Optanda sæpe est, inquam, corporis imbecillitas, quo maturius liber sis ^{2. Cor.} ac victor. Optavit hanc qui dixit: Pro ^{c. 12.} me autem nihil gloriabor, nisi in infir- ^{v. 10.} mitatibus meis. Cum enim infirmor, tunc potens sum. Nam virtus in infirmitate perficitur. Propter quod placeo mihi in infirmitatibus. Ut in vagina lacerata sæpe bonus gladius, sic in corpore imbecilli ac morbido fortis subinde animus latet. Hoc robur est optabile, quod nec dies minuit, nec fortuna. Ægrotus non quidem idoneus est vectandis oneribus, aut arvo fodiendo, sed exercendæ patientiæ, sed erigendæ fiducia. Sic in navi robustior quisque remum agit, at prudentior clavum regit. Vita quasi navis, rerum fluctibus & mundi pelago jactata suos remos habet suumque gubernaculum: si à vilioribus repulsus es officiis, ad nobiliora convertere. Vera & generosa vis hominis in

I animo

animo est. Corpus animi domus quant robusta, quam fragilis sit, nihil ad hospitem, paucorum præcipue dierum; si domus corruat, migrandi necessitas in aliud, idque perpetuum domicilium hinc exclusos transfert. *Virtus in infirmitate perficitur.* Et quamvis morbus videatur deterrimus, optabile tamen hoc malum est, quod mali remedium sit majoris. Plurimorum sane valetudo tunc est prosperrima, cum maxime aduersa.

s. 15. *In morbo quid legendum.*

Zeno Demii filius, quem proxime nominavi, cum oraculum consulisset, qua ratione optimam vitam duceret, responsum ei ferunt: Si mortuis concolor fieret. Vel, Si mortuorum consuetudine uteretur, hoc est, ut Suidas explicat, si veterum scripta legeret. Cum libris habitare, est inter mortuos degere. Atqui hæc cum mortuis consuetudo, vita optima. Sed sicut ægrotis plena macella aut penora, sic & plenas iis bibliothecas aperire, & grandia obtrudere volumina insania est: jusculum illis aut olusculum quandoque satis est in lautissimam cœnam, sic & libellus unus alterve in aliquot menses. Subinde legendum aliquid est, etiam ægrotis, si morbus aut dolor id ferat: sed legendum iis sicut comedendum. Quod comedunt, non statim glutiant, sed prius man-

Suidas
mibi.
pag.
366.

mandant, & cibum pæne in ore, velut stomacho primo, concoquant: sic etiam quod legunt, nõ oscitanter transfiliant, sed unam alteramve sententiam expendant, & velut digerant. Aliiter legere, est negligere. Sed ut ægrotis librorum, quos lecturi, delectus sit, syllabum subijcio brevissimum.

E Latinis.

Robertus Bellarminus de Arte bene moriendi.

Aut de Gemitu Columbæ.

Aut de Æterna felicitate Sanctorum.

P. Stephani Bineti Schola & Recreatio ægrorum.

P. Antonii Balinghemii solatium afflictorum.

E Germanicis.

Academia Ægrotorum Neoburgi Anno 1625. edita.

Liber de Imitatione Christi, omnium pæne linguarũ, omnibus utilis.

Ex horum librorum aliquo æger velut apis libare poterit quæ solentur, quæ erigant, quæ doceant pati. Si morbus aut vitæ ratio alios libros respuat, liber ægroti unicus sit; **I E S V S** Christus crucifixus. Hunc ille librum assidue legat, tot in eo reperturus solatia, quot verba, quot vulnera.

§. 16. *In morbo semper orandum.*

ITa ajo : Semper orandum in morbo. Neque hoc difficile morvido, si velit. Aut enim lingua (si ea tam potens) ad Deum divosque fundendæ preces : aut, si lingua torpeat, vel vocem dolor intercludat, animus ad Deum attollendus supplex & obsecrans, quieto corpore: nisi quod ardentiores subinde gemitus tam secreta cum Deo colloquia recte distinguunt. Sed is sæpe morbus est, qui non solum vocem impediat, sed & animum deprimat, jubeatque sibi pæne soli attendere : atque tunc patientia & tollerantia dolorum pro precibus offerenda sunt Deo. gratum illi sacrificium est Dolor, cui jungitur Patientia. Bene precatur, qui bene patitur. Neque orare tantum, sed & exorare Deum credendus est is, qui ad illum legatos mittit tam disertos **D O L O R E M & P A T I E N T I A M.** At sit ægrotus, cujus vocem quandoque supprimat, & animum frangat, & patientiam vincat dolor, etiamnum tamen modus est quo oret. Circumspiciat saltem; videbit affidentes, adstantes paratos juvare, promptos succurrere. Quam facile tunc ægro unam alteramve voculam mittere : Quæso te, mi amice, mi frater, linguam meam dolor hebetat, tuam tu mihi commoda, & has preces percurre, hos
& hos

& hos psalmos recita, hoc aut illud è libello prælege. Quis tam durus fit, qui hanc operam neget decumbenti? Ergo, cum æger suis ipse verbis precari non poterit, poterit alienis. Ergo & repetos
In morbo orandum semper.

Nunquam Deum importune adire possumus.

s. 17. *In doloribus, & alias per diem quid cogitandum, quid agendum.*

Homo Deo fretus, tametsi ærumnis pressus, doloribus plenus non male dixerit: Dum spiro, spero, & semper meliora, quo mea scilicet fini propiora cerno. De dolore optime philosophatus Seneca: Nemo, inquit, *Epist.* potest valde dolere, & diu. Sic nos a-78. *an-* mantissima nostri natura disposuit, ut *te med.* dolorem aut tolerabilem, aut brevem *Notam* faceret. Nam summi doloris intentio *illud* invenit finem. Hoc itaque solatium va- *poeta:* sti doloris est, quod necesse est desinas *Si lon-* illum sentire, si nimis senseris. Illud *gus, le-* autem est, quod imperitos in vexatione *vis est;* corporis male habet: Non assueverunt *figra-* solo animo esse contenti, nimis multum *vis ille,* negotii eis cum corpore est. Quocirca, *brevis.* mi ægrote, assuesce paullatim animum à corpore deducere, & multum cum meliore ac divina tui parte versari; cum corpore, parte fragili & querula;

non plus quam necesse est. Et quia raro tam assiduus dolor est, ut non subinde intermittat, subinde etiam remittat, ideo non statim omne animi exercitium omittendum cense, cum in morbo cubas, cum dolores sentis. Ante omnia, vide, ut si ullo modo possis, preces matutinæ, & aliquod conscientiæ examen vesperi suum habeant progressum: si vox langueat, oret animus. Rei divinæ interesse non potes, & Deum panis albedine velatum cernere? in lectulo tuo tempus tibi destina, quo Deum animo præsentem aspicias. Noctem vero & somnum nunquam ordire, quin prius conscientiam per nota quinque capita discussaris. Interdiu, cum nullus dolor, aut remissior est, pium libellum cape, unam alteramve periodum perlege, & lecta expende. Quotidie, unam saltem horulam tibi selige, quam ordiaris orando, & labentem illam piis gemitibus aut jaculatoriis precariunculis distinguas, eandemque orando finias. Sic horam integram orasse censeberis in cælo. Si nec hoc potes (quod vix ullus dolor coget non posse) saltem mediam tibi horulam defini, qua aliquoties ad Deum mentem erigas, & per intervalla cælum suspires, hoc enim dolorem (quemcunque tandem) & mitigabit & minuet.

Ad omnium precum tuarum principium & finem, divinæ voluntati te

totum

totum & ad omnia paratum consecra. Hæc omnia tam non difficilia sunt, ut ea vel moribundus præstet, ne dum is qui in dolore est non adeo sævo. Quod si horum omnino nihil possis, aut rectius, nihil velis; saltem unica illa hora, eum quem pateris dolorem, fer patientius. Noli obsecro mala tua facere tibi ipsi graviora, & te querelis onerare: levis dolor est, si nihil illi opinio adjece- rit. Contra, si exhortari te cœperis, ac dicere: *Nihil est, aut certe exiguum est, du- remus, jam desinet*: levem illum, dum putas, facies. Omnia ex opinione suspensa sunt; ad opinionem etiam dolemus. Tam miser est quisque quam se esse credit.

s. 18. *Aliter sani, aliter sentimus
agri.*

LAcides philosophus, cum plurima rei domesticæ amisisset: Nos, inquit, aliter in scholis disputamus, aliter domi vivimus: ita sani solatiorum copiam ægris suggerunt; ubinam est æger ille qui seipsum satis soletur? Nimirum, tu si hîc sis, aliter sentias. Ah, quam vitrea est virtus nostra, levi collisu fran- gitur! Ænei nobis videmur, cum sani sumus: dicta fundimus speciosissima, & dolores pæne provocamus: cum adsunt, fugimus, cadimus, jacemus ante ullum cum hoste congressum. Sumus homi- nes, inquis, & moribunda corpuscula

vim doloris ferre non valent. Humana corpora non negem fragilia, sed non usque adeo, quin ad tolerantiam omnis adversi sat virium habitura sint, nisi multo major infirmitas esset animorum. Hæc nostra mollities est, quæ virtutis innumeros desertores facit, dum omne difficile tanquam intolerabile respuitur. Virtus perit, si tollatur ejus materia, difficultas.

s. 19. *In omni agrimonia, pia ad Deum suspiria.*

Hier. **D**omine, fortitudo mea & robur
c.16. meum, & refugium meum in die
v.19. tribulationis.

1.Reg. Dominus est: quod bonum est in oeu-
c.3. lis suis faciat.
v.18.

Job. Pater mi, probetur servus tuus us-
c.34. que ad finem; ne desinas ab homine
v.36. iniquitatis.

Psal. Bonum mihi, quia humiliasti me, ut
118. discam justificationes tuas.

v.71. Placeo mihi in infirmitatibus, in
2.Cor. contumeliis, in necessitatibus, in perse-
c.12. cutionibus, in angustiis pro Christo.
v.10. Cum enim infirmor, tunc potens sum.

Tob. Nunc Domine, secundum volunta-
c.3. tem tuam fac mecum, & præcipe in pa-
v.6. ce recipi spiritum meum.

O I E S V & Maria, amor meus, finite
me pro amore vestri, & pati & mori;
non sim meus amplius, sed vester
T V S. Sic

Sic orabat bonæ memoriæ*Alphon-
sus Rodriquesus.

* *Qui obiit Anno 1617. ipsa nocte Sanctorum omnium .
dum ultima hac verba pronuntiaret : Ah, I E S V .
Annum vite 87. complevit.*

§. 20. *Ægroti quadam vitia.*

Primum. Libenter audire curiosa,
nova, nugatoria.

II. Non libenter audire mortis mo-
nita.

III. Conqueri de iis, qui sui curam
gerunt.

IIII. Cibos ut male paratos non pro-
bare, rejicere.

V. Lectum ut male stratum expro-
brare.

VI. Credere non satis se curari, ideo
murmurare & indignari.

VII. Rarius de Deo & divinis cogi-
tare & loqui.

VIII. Non in omnibus *Resignatū*; seu di-
vinæ voluntati subjectū esse.

IX. Quædam cenere intolerabilia,
nec omnia Christiana patien-
tia concoquere.

Et quæso, quid ad te, mi æger, quid in
Gallia, Belgio, Italia aut Hispania fiat?
Tu potius quære, quid fiat in cælo, quid
inter divos, quid rerum agatur apud in-
feros. Hoc tu quære, quicquid demum
alii inter se sciscitentur. Dimitte mor- *Matt.*
tuos sepelire mortuos suos. Iam tibi *c. 8.*

curæ sit, cura salutis tuæ unica; Vnnum enim est necessarium. Quid tibi cum curiosis illis aut novis plerunque fictis? Tibi his non prodes, aliis offensionis es. Et quid eos aversaris, qui vicini te periculi monent? agnosce illos, faciales sunt mortis. Obsecro te, senes illos, quorum fors plures novisti, ne imiteris, quibus de morte loquentes audire, mors fuit. Et amabo te, non plus hactenus profeceris, quam sic pueriliter mortem timere? Non didiceris tot annis, libenter, tranquille, & imperturbate mori? Quid trepidas? Voluntati Dei quam integerrime te committe, & negotium hoc pæne omne conficisti. Si velis credere altius veritatem intuentibus, *Omnia vita supplicium est.*

Seneca Romanum. sapientem hîc tibi oportune ingero: In hoc, inquit, profundum inquietumque projecti mare, alternis æstibus reciprocum, & modo allevans nos subitis incrementis, modo majoribus damnis deferens, assidueque jactans, nunquam stabili consistimus loco: pendemus & fluctuamur, & alter in alterum illidimur, & aliquando naufragium facimus, semper timemus. In hoc tam procelloso, & in omnes tempestates exposito mari navigantibus, nullus portus nisi mortis est.

At sua quemque credulitas seducit, & in eis quæ diligit, voluntaria mortis oblivio. Quotidie præter oculos nostros
trans.

transeunt notorum ignotorumque funera : nos tamen aliud agimus , & subitum id putamus esse , quod nobis tota vita denuntiatur futurum. Non est ista Naturæ iniquitas , sed mentis humanæ pravitas , rerum omnium insatiabilis , quæ indignatur inde se exire , quo admissa est precario. Iniquus est , qui muneris sui arbitrium danti non relinquit : avidus , qui non lucri loco habet quod accepit , sed damni quod reddiderit. Ingratus est , qui injuriam vocat finem voluptatis : stultus , qui nullum fructum esse putat bonorum , nisi præsentium. Nimis angustat gaudia sua , qui eis tantummodo quæ habet ac videt , frui se putat. Cito nos omnis voluptas relinquit , quæ fluit ac transit , & pæne antequam veniat , aufertur. Gaudeamus ergo omnes eo quod datur , reddamusque id cum reposcemur. Alium alio tempore mors comprehendet , neminem præteribit. In excubiis stet animus , & id quod necessarium est , nunquam timeat , quod incertum est , semper expectet. Vtrumne stultius sit , nescio , legem mortalitatis ignorare , an impudentius , recusare. Omnes , imo omnia in ultimum diem spectant. Quisquis ad vitam editur , ad mortem destinatur , ad æternitatem præparatur.

S. 21. *Tres theses omnibus viribus,
agrote propugnanda.*

Prima.

Circa Deum.

Nefas contra Deum, optimum parentem, quidquam queri, quasi morbum aut nimis molestum aut intempetivum immiserit. Cum Iobo potius dicendum; Sicut Domino placuit, ita factum est: Sit nomen Domini benedictum. Et cum pia turba succlamandum: Bene omnia fecit. Sive enim vulneret, sive sanet Deus, semper benignissimi patris erga nos curam gerit, & adfectum.

Secunda.

Circa ipsum ægrum.

Morbus gravior, non longas aut assiduas vult preces, sed longam & assiduam patientiam; qua facile fit, quicquid difficile censetur. Morbi condimenta sunt, crebri ad cælum gemitus, malorum à sanctis omnibus tolerantium memoria, iteratæ & jaculatoriæ precatiunculæ, quibus modo sanctissimæ Trinitati, modo soli Christo; nunc beatissimæ Virgini Matri, nunc aliis Divis supplicandum pro constanti patientia, & felici ex hac vita transitu.

Ter-

Tertia.

Circa alios homines.

Medicis tam corporis, quam animi
parendum integre. Ad ægrotum
revisentibus, patientiæ, & animi be-
ne compositi specimen præbendum. Et
licet morbus affligat, multa turbent;
quædam displiceant, plurima non fa-
pian, aliqua ad nutum non fiant, nun-
quam tamen murmurandum: sed om-
nia molesta, spe præmii condienda; di-
cta factaque omnia submissione &
patientia commendanda.

s. 22. *Ægroti sitis quæ curanda.*

Ægrotorum plerique cruciantur si-
ti, præsertim febrientes: nos illis
fontes monstrabimus, unde hauriant
pro libitu.

Latro plurimorum cæde nobilis, in *Anno*
Austria inferiore in rotam actus est, cru- 1590.
ribus solum confractis, producendæ
morti in gravius reo supplicium, & te-
statius ceteris exemplum. Sed virum
se præstitit hic reus, & religiosissimus
Christianus esse cœpit in tam diris sup-
pliciis, nam quicquid dixit, patientiam
spiravit & pœnitentiam. Assiduus vo-
cibus Deo supplicare, scelerum veniam
orare, patronos cælites implorare; imo
& concionatorem agere, atque à
flagitiis adstantes dehortari instituit.
Iamque

Iamque dies in vesperam ibat, cum numerosus populus affluere: aderant etiam, sua opinione solatores tam gravia patientis, re ipsa tam generosæ patientiæ spectatores. Nam ille in pœnas suas pronus, ut vitam quæreret meliorem, spe futurorum dolorem mitescere jubebat præsentem: sed & gratias Deo agebat, qui dum irasceretur, clementiæ meminisset, & sic castigaret ut parceret. In illo tamen tam lento tormento, quod ultra triduum putabatur duraturum, alterutrum orabat, vel maturitatem obitus ad finiendos dolorum furores, vel imbris opportunitatem ad mitigandos saltem æstus & sitim. Vtrumque auxilium adfuisse observatum est. Nam sub occasum solis copiosa defluxit pluvia, & ipse paullo post pœna simul & vita defunctus est.

En mi Christiane, & tu tuam hîc rotam habes, sed longe molliorem, tuo tu lectulo, velut rotæ, impelxus es. Neque dubium, quin non tantum dolor, sed & sitis te premat. Quare ut opportunus in te imber defluat, in Golgotha monte lectulum tibi parari jube, ad pedem illius crucis, in qua pendet Servator Orbis, è cuius toto corpore eruenti depluunt imbres. Hîc bibe, hîc reficere, hîc saturare: tanto futurûs sanior, quanto hîc biberis intemperantius.

s. 23. *Ægroti sudarium.*

CHrotildis Regina Francorum, uti *Lib. 3°*
 Gregorius Turonicus refert, ab A- *hist.*
 malarico conjuge crudeliter habita, Re- *Franc.*
 gi Childeberto fratri candidum linteum *c. 10.*
 misit suo sanguine infectum, quod lo- *initio.*
 co litterarum esset, & hoc quasi fra-
 tri diceret: Videsne hæc Childeberte,
 & pateris? cernisne quid soror patia-
 tur, & connives? non vindicas, non
 defendis?

En, ægrote, Christus sudarium tibi
 quoque mittit, & quidem duplex; al-
 terum ad Oliviferos colles, cruore suo
 liberalissime pinxit, in altero faciem
 suam sudore, sputis, sanguine, lacri-
 mis, plagis deformatam impressit, dum
 sub cruce in Golgothæum montem du-
 ceretur. Hoc geminum tibi sudarium
 mittit Christus, qui utrumque suo ipse
 sanguine purpuravit, & hæc quasi ver-
 ba inscripsit: Hunc mihi sudorem, &
 mortales, scelera vestra expresserunt:
 videtis ista, & vitam priorem impro-
 bam non desinitis? Vtinam nos Childe-
 berti nunc simus, & in nostram ipsi vin-
 dictam animemur. Certe patientem
 Christum nemo luget verius, quam qui
 ea, ob quæ passus est Christus, odisse
 incipit.

s. 24. *Ægroti lectulus.*

VRit ægrotum lectulus, etiamsi supra Sardanapali plumam, supra *Ælia.* Smindyridis rosam sit mollis. Smin-
lib. 9. dyridem Sybaritam nemo non novit
var. mollitæ vitæ infamem juvenem, quem
hist. cum mollissimæ plumæ inclementius
c. 24. fodicarent, experiri voluit, molliusne indormiret solutis rosarum foliolis. Sed hic etiam odoratissimus juxta & mollissimus torus, rigidus nimium erat & asper in tenerrimum latusculum. Nam bonus juvenis questus, per proximam priorem noctem adeo dura sibi fuisse lectisternia, ut etiam cicatriculas pustulasque, intractabilis strati argumenta possit monstrare.

Æger tametsi cubet in culcitris quæ vel pilum leporinum, vel plumas perdicum habeant, tamen rigidum dicet accubitum. Venia illi danda est; dolores hanc querelam extrudunt. Sed alios lectulos monstramus longe duriores. Laurentius martyr candentem pro lecto craticulam habuit, post illum Vincentius martyr, & alii complures hoc ipso repositi sunt lecto, heu nimium quantum aspero; eum tamen amor persuasit esse tolerabilem.

*De
quo
vide*

Anton.

Gallonium de martyribus, c. I, mihi pag. 21.

Sca-

Scaphismus dicebatur. Nam Christianus excarnificandus geminis scaphis, velut cista oblonga & arcta supinus includebatur, capite solum, manibus ac pedibus extantibus. pro cibo mel & lac vel invito infundebatur, protrahendæ vitæ & augendis cruciatibus immanissimis. Nam interdiu ardentissimo soli opponebatur inclusus, oculi vi deducebantur, caput insuper, manus, pedesque melle ac lacte perungebantur, hinc culicum ac muscarum ingentia examina partes illas velut atro panno tegebant; potus autem ingestus vitam quidem servabat, quia vero facile perfluebat, fædam in ipsa cista putredinem, & inde vermes generabat. Ita hominem in hoc lectulo jacentem foris crabrones & vespæ, intus lumbrici & vermes miserrime laniabant. Hinc fiebat, ut cum mortui corpus aperiretur, fæde à verminibus erosum inveniretur. Atque hoc inauditum tormentum ad quindecim, ad septendecim, ad plures etiam dies producebatur inter immanissimos martyris dolores. Hunc mihi lectulum, ni æger, hoc martyrum cubile heu miserabile, & cruciatibus plenissimum considera. O quam suaves sunt dolores tui ad istos, quam mollis est tuus lectulus ad istum, quam nihil est morbus tuus ad hæc tormenta? Sile igitur, & patientiã persevera. Qui socius est crucis, socius erit & paradisi. Et optime dixit

Epist. 5. beatus Saluiamus : Mihi genus quod-
dam fanitatis esse videtur; hominem in-
terdum non esse sanum.

s. 25. *Ægroti delitia, Christi Hortus.*

Ioan.
c. 18.
v. 1.
Matt.
c. 26.
v. 37.
Marci
c. 14.
v. 23.
Luc.
c. 22.
v. 42.

HÆc cum dixisset I E S V S, egressus
est cum discipulis suis trans torren-
tem Cedron, ubi erat *Hortus*, in quem
introivit ipse & discipuli ejus. In hunc
Hortum, mi ægrote, omnes Cælites te
invitant: hîc audies mira, videbis mi-
rissima. In hoc Horto ipsa cœpit Læti-
tia tritari. Tristis est, ait, anima mea
usque ad mortem: Sustinete hîc & vi-
gilate mecum. Permite, obsecro, mi
æger, ad te quoque spectare hæc verba;
Sustine hîc & vigila paulisper cum tuo
Domino. Spiritus quidem promptus
est, caro autem infirma. Atque jam
orantem audi: Pater mi, si possibile
est, transeat à me calix iste: verunta-
men non sicut ego volo, sed sicut tu.
Paullo post hoc ipsum repetens: Pater,
inquit, si vis transfer calicem istum à
me, veruntamen non mea voluntas, sed
tua fiat. Sed & tertiam eandem preca-
tionem ingeminat: Pater mi, si non po-
test hic calix transire, nisi bibam illum,
fiat voluntas tua. In supremis his an-
gustiis, nemo unus hominum est, &
Christe, qui dolorem tuum vel mini-
mum refocillet, nullus qui vicem tuam
participet, qui mœrorem tuum verbulo
soletur.

soletur . etiam amicissimi deserunt , ipsi etiam discipuli lingua quam animo meliores destituunt, paullo ante vinciri tecum & mori parati, jam stertunt, brevi & fugam circumspecturi. Solus, ô Christe vigilas, solus precaris, sudas, & laboras. O felicem te, Hortule à Domino tuo purpurate , & sanguineis notis velut rosis stellate ; tu arcanas illas voces atque gemitus, tu suspiria lacrimis distincta , tu preces singultibus interruptas audivisti, conscius mœroris, qui Christum ; soporis, qui socios oppresserat. Garriant alii Adonidis aut Alcinoi hortos ; nugæ sunt , & mera dumeta ad te comparari : Elysi campi, elysi non sunt præ tua dignitate. Non errem , si te feliciorum primo illo paradysum dixerim. Et quis me transferat, ut olim Adamum , in nova hæc & beata tempe ? Sed & ô felicem te terram quæ Domini tui cruorem combibisti, nunquam tam pretioso rore irrigata. Quis mihi det ut sexcentis osculis fatigem locum quem Servatoris vestigia presserunt, genua contigerunt , cui sese os, oculi appresserunt. Sed ô terra an non erubuiti te præmi tam sacro pondere, te aspergi tam nobili liquore ? imo certe rubere cœpisti, *minio* nimis pretioso purpurascens , postquam rubentem tibi stillam novus hic hortulanus irroravit. Ab hoc hortulano discat precari æger : in hoc Horto flores legere, est actus patientiæ

varios conjungere. Sed hoc jam explicatius docebimus, ad istius Horti lectulum.

s. 26. *Christi inter Olivæ lectulus.*

Æ Grotum vix quidquam efficacius soletur quam ille Christi in Olivifero vireto lectulus, sed heu rigidus nimis & plenissimus dolorum. Videte & attendite. Vix hortum Christus ingreditur, & mox pavere, pallere, angigemere; tristitiam aperire, tædium non diffiteri, angores vultu prodere, vigiliarum & precum societatem poscere, à sociis abire & redire sæpius, quietem tamen aut solamen nulpiam reperire. Et en, ut avellatur à suis, procumbat in genua, terræ faciem allidat, iratum Patrē exoret, verba suspiriis distinguat, præcationem perseveret, imminentem sibi mortem averti postulet, non tamen suæ potius quam summæ voluntati satisfacere flagitet, preces easdem ter repetat, ad suos ter revisat, toties se terræ asteruat, cruentum denique liquorem membris omnibus manantem exprimat, in hoc rigido terræ lectulo. O spectaculum hominibus, & vel ipsi Angelis luctuosum! *Et factus est sudor ejus, sicut gutta sanguinis decurrentis in terram.* Ita Christus toto plorabat corpore: undique prorumpebant lacrimæ, & quidem sanguinæ. Ita nimirum amor di-

vinus

Inc.

c. 22.

v. 44.

vinus festinabat in nostram salutem, ut illi tarda nimis visa sint vincula, columna & flagra cunctari, morari vepres & clavi, crux ipsa nimium differri videbatur. Sic Deus dilexit Mundum. O amorem ^{Ioh. 3.} immensum, cui explendo mors una ^{v. 16.} fatis non fuit, qui ante mortem vitam ipsam mori coegit, ita quidem ut nostri amantissimus I E S V S membratim in-terire, guttatim contabescere, & per lenta sanguinis stillicidia diversis viis animam abire voluerit: & tamen plus diligebat ille quam perferebat, plus perferre cupiebat, quam per humanam naturam valebat. Mors, illi pœnarum ejus levissima videbatur; nec ei sufficiebat, si semel tantum moreretur in Golgothæ cœmeterio, nisi prius fuisset etiam mortuus in Gethsemani viridario: parum ei erat si inter latrones expiraret medius, nisi & ante sudore sanguineo sic fumaret, ut jam flagellatus videri potuisset. O Christe! nondum hîc ul-
 las est è Brutiorum gente Romanus car-nifex; nondum hamata te flagella la-
 cerant; nondum aculeati sentes divi-num verticem perfodiunt, nondum præ-
 grandes clavi manus pedesque confi-
 gunt, & tamen jam nunc tam uberes
 cruoris fonticuli fiunt. Quid cras fiet,
 cum totum corpus unus erit livor, vul-
 nus unum? nimirum hodie rivuli cur-
 runt, cras dabis cruoris maria: atque
 hic lectulus inter Olivas cespite stratus,

mollis videri potest , præ illo crucis rigidissimo.

In alterutro horum teipsum , mi ægrote , colloca , & mox omnes dolores tuos senties mitescere. Longe suavius tuos perferes , si tui Domini cruciatus æstimaveris.

5. 27. *Mater Domini, ad ægrotum revisens, his eum compellat.*

ERigere , & surge ; ambulandum est. Et, nisi possis aliter, in hac lecticula tua ab angelis tutelaribus deferri te curabo ad montem , in quo mundi medicus habitat , qui pharmaca non è pharmacopolio emit , sed è corpore suo promit , imo corpus suum porrigit in pharmacum , & sanguinem suum propinat in medelam omnium non tantum morborum , sed & mortis. In Golgotham ergo deferri vis ? En, delatus jam es, quia deferri voluisti. Hic mihi solos præbe oculos : nullum aliud membrum à te postulo in opus ; nullum laborem impero : solum hic *videre* , laborare est. Attolle igitur oculos , & en oculos tui Creatoris sanguine & lacrimis plenos ; in morte natantes. Sed & ceteras capitis partes vide. Nares fœtore , os felle & aceto , aures ludibrio , vertex vepreto cruciatur. Vultum jam dignoscere difficile est , per hoc pallo-
ris , cruoris , livoris velum. Cetera
membra

membra omnia numerata, vulnus unum reperies. Nihil hinc sanum, nihil dolore liberum.

At tu, mi cliens, dolores sentis? Hic meus filius majores. Angeris? Filius meus magis. Parum solatii habes? Minus iste. Multum pateris? Plus iste. Non adeo multum tibi videris peccasse? Nihil iste: & tamen quicquid peccatis omnium debebatur, unus iste & solus excepit. Vide caput, brachia, pedes; vide totum corpus: nullum membrum, pars nulla cruciatibus vacat. Non tantum manus pedesque clavorum tormenta sentiunt; sui sunt & auribus, & linguæ, & oculis clavi. Nec quicquam in eo designare est, cui non suum sit tormentum. Vide ergo, fili mi, filium meum, & ipsius doloribus tuos mitiga. Cruciatu tui guttulas, cum hoc tormentorū Oceano misce. ita dolores tui plus habebūt præmii, minus tormenti.

§. 28. *Humana voluntatis cum divina consensus, & conspiratio.*

VTi sanis, ægrotis, moribundis nihil est factu facilius, ita nil omnino utilius, quam, *Velle quod vult Deus*. Hoc dies noctesque, hoc mane, meridie, vespere, hoc horis omnibus, hoc assidue, hoc sanis & ægrotis, hoc nemini non inculcandum. Epictetus sola præceptrice natura sapientissimus hac in re ma-

Epist. gister effectus: Melius, inquit, illud ju-
lib. 4. dico quod Deus vult, quam quod ego.
dissert. Adhæreo illi ut minister & pedisequus:
c. 7. cum illo desidero, cum illo expeto: de-
circa nique quod ille vult, idem & ipse volo.
med. Atque ut modum ostendat, quo in re-
Idem bus humanis omnibus voluntas divina
Ench. est sequenda, istud insuper addens: Sem-
c. 13. per, inquit, illud potius volo quod fit.
¶ Quicquid enim fit (peccatum excipi-
c. 78. mus) divina voluntate fieri certum est.
 Hoc ergo fieri potius velimus quod fit,
 quicquid denique nobis ipsis vel aliis
 quibuscunque fiat. Ea de causa hic ipse
 sapientissimus philosophus quemlibet
 monens: Ne postules, inquit, ea quæ
 fiunt, arbitrato tuo fieri. Sed, si sapis,
 ita fieri quæque velis, ut fiunt. Neces-
 sitati qui probe se accommodat, sapit;
 estque rerum divinarum conscius.

Hoc ipsum de humana voluntate ad
 divinam conformanda longe confirma-
Lib. 3. tius docens Epictetus: Mihi quidem,
dissert. inquit, optabile est à morte invadi,
c. 5. nulla alia re nisi voluntate mea curan-
 da occupatum, ut perturbatione va-
 cuus, & citra impedimentum dicere
 possim Deo: Nunquid præcepta tua
 violavi? Nunquid ad alia sum abusus fa-
 cultatibus quas mihi dedisti? num sensu-
 bus? num te unquam inculcavi? num gu-
 bernationem tuam reprehendi? Ægro-
 ravi, quia voluisti. Ægrotarunt & ce-
 teri, sed ego volens. Pauper fui te vo-
 lente,

lente, sed lætus. Non imperavi, quia tu voluisti. Nunquam appetivi imperium. Nunquid me unquam hac de caussa tristiore vidisti? Nunquid unquam vultu minus hilari te accessi? Paratus, si quid mandes, si quid imperes. Vis me nunc ludorum celebritate abire? Abeo. Gratiam quam possum maximam habeo, quod me dignatus es ad ludos tuos admittere, & ad spectanda opera tua, & ad ministracionem tuam intelligendum. Hæc me cogitantem, hæc scribentem, hæc legentem occupet mors.

Superi! quam hoc Christianè, quam hoc sapienter, quam divine! Quid agimus, Christiani, aut quæ frons nostra, si ad hæc talia non erubescimus? Bruta sumus pecora, imo saxa sumus & durissimæ cautes, si sensus nobis non redeat ad luculentissimam hanc Naturæ informationem. Sed audiant divinæ voluntati rebelles, audiant & respondeant Epicteto æquissima postulanti: Ostendite mihi aliquem, inquit, qui ægrotet, & beatus sit: qui & in periculo sit, & beatus: qui & moriatur, & sit beatus: Animum ostendat aliquis vestrûm hominis, qui idem cum Deo sentire velit, posthac nec Deum nec homines culpaturus, qui nulla re frustretur, qui nullo casu lædatur, qui non irascatur, qui inuideat nemini, qui non æmuletur: qui (quid enim ambagibus est opus?) ex

*Lib. 2.
dissert.
c. 19.
post
med.*

homine Deus fieri desideret. Certe fieri licet hac voluntatum conjunctione.

Ench. Quocirca ægrotus cum eodem Epicte-
c. 77. to sapere non recuset, dicatque: Duc
6° me, ô Deus, & tu voluntas divina, eo
c. 79. quo sum à vobis destinatus. Sequar enim alacriter. Quod si noluerò, & improbus ero, & nihilominus sequar coactus. Ergo, si Deo ita visum fuerit, ita fiat.

Aut igitur velimus in rebus omnibus, in morbo etiam & morte, quod vult Deus; aut fateamur, nos data opera quod bonum & rectum est, averfari & **N O L L E**. Malus esse vult, qui studio recusat esse bonus.

§. 29. *Desperationi occurrendum.*

Nihil desperatione periculosius, nihil pejus salutis hostis invenit. Cetera enim suis cuncta remediis leniuntur, hoc malorum maximum atque ultimum, ubi abeuntem animam opprefserit, nullus jam remedio locus est. Huic ergo cum semper, tum in fine vehementius obsistendum est, quod & tunc urgere acrius solet, & nihil jam est reliqui quo salutis consilia cunctando rejicias. Extremæ horæ negligentia prorsus irreparabilis est: non resurget, qui hinc lethallyter ceciderit. Ergo vel tandem evigila, ægrote. pejus est nunquam quam ad vesperam expergisci, & omnino quicquid male differtur, pejus omittitur.

cur. Oculos in altum erige, cerne patulum crucifixi Domini pectus, aperta ad amplexum brachia, parata ad medendum vulnera. Neque hinc oratione longa est opus: Pœniteat te errasse, & perorasti. Dic ex animo, *Peccavi*, Deum tibi propitiasti. emendationem sponde, & veniam impetrasti. Nullum tam magnum est hominis peccatum, quin multo major sit Dei misericordia. Hanc spera; spes non confundit. Suavis Dominus universis, & miserationes ejus super omnia opera ejus. Ipsum Dominum audi: Nunquid abbreviata, inquit, & parvula facta est manus mea, ut non possim redimere? aut non est in me virtus ad liberandum?

Ex homolog. non neglecta.

Rom. c.

5. v. 5.

Psal.

144.

v. 9.

Isa.

c. 50.

v. 2.

Sed nos frequenter omni ex parte fallimur: in peccato fervidi, post peccatum gelidi, peccando quidem exultamus, memorando peccata desperamus. Multi spe veniæ peccant, cum peccaverint, veniam desperant. Vtrumque male, sed hoc alterum multo pessime. Ergo infauftam peccatorum sarcinam quam primum abjice, est qui exoratus ab humeris illam tuis transferat, qui graviora jam transtulit; cui nil grave, nil difficile est. Tu tantum ne differas. Et quamvis pigra dilatio excusatione careat, laude tamen non caret vel fera emendatio. satius est sero quam nunquam resipiscere. Ergo animo præsentis utere, & respira; paucæ lacrimulæ inferorum

Ps. 50. ferorum incendium extinguunt. *Cor.*
v. 19. contritum & humiliatum DEVS non
 despiciet.

s. 30. *Spes vita melioris miseriae
 mitigat.*

*Sen. ad
 Mar-
 ciam
 consa.
 l. 17.
 & 25.* **C**VM Seneca ex te quæro, mi æ-
 ger, Quid miraris miseras tuas?
 Ad hoc genitus es, ut perderes, ut pe-
 rires, ut sperares, metueres, alios teque
 inquietares, mortem & timeres & op-
 tares, & quod est pessimum, nunquam
 scires, cujus esses status, nec unquam
 in eodem statu durares. Præter hoc
 quod omne futurum incertum est, &
 ad deteriora certius; facilius ad supe-
 ros iter est, animis cito ab humana con-
 versatione dimissis, sic enim minus fæ-
 cis ponderisque trahunt. Nempe levio-
 res ad originem suam revolant, si libe-
 rentur antequam altius terrena concipi-
 ant. Nec unquam magnis ingeniis
 chara in corpore mora est. exire atque
 erumpere gestiunt; ægre has angustias
 ferunt, vagi per omne sublime, & ex al-
 to assueti humana despiciere. Inde est
*In
 Phæd.* quod Plato clamat: Sapientis animum
 totum in mortem prominere; hoc velle,
 hoc meditari, hac cupidine ferri in ex-
 teriora tendentem. Et quam illud cla-
 re Plato de meliore vita: Mihi videtur,
 inquit, vir qui revera vitam in studio sa-
 pientiæ posuerit, cum fiducia moriturus,
 plenus

plenus bonæ spei , quod magna ibi præmia consequetur , si obierit. Hoc præsci viderint in tenebris , tu in sole id non videas ? Quid ergo , mi æger , res terræ te turbant ? brevi cælum habitabis. Illuc aspira , & quicquid miseriorum sentis , minus senties.

s. 31. *Spes vera vitæ beatissima.*

POetas aut philosophos tibi hîc non ingero : res seria est. Ex ipso divini eloquii fonte propinabo tibi purissima fluentia. Ergo mœrorem mitte , speque certa dic cum Doctore Orbis : Scio cui ^{2. Tim.} credidi , & certus sum , quia potens est ^{c. 1.} depositum meum servare in illum diem. ^{v. 12.}

Quid trepidas curæ spei homo ? Siracidem etiam audi : Qui timet Dominum , ^{Eccli.} nihil trepidabit , & non pavebit : quoniam ^{c. 34.} ipse est spes ejus. Timentis Dominum , ^{v. 16.} beata est anima ejus. Ad quem ^{usque} respicit , & quis est fortitudo ejus ? ^{ad 2 I.} Oculi Domini super timentes eum , protector potentiae , firmamentum virtutis , tegimen ardoris , & umbraculum meridiani , deprecatio offensionis , & adiutorium casus , exaltans animam & illuminans oculos , dans sanitatem & vitam & benedictionem. *Regius vates quam hîc fortis , quam intrepidus , etiam funus suum prospiciens :* In pace , ^{Pf. 4.} inquit , in idipsum ^{v. 9.} dormiam & requiescam , quoniã tu Domine singulariter in spe constituisti me.

Qua

- Pf. 60. Quanam illa ? alibi exprimit : Quia factus*
v. 5. es spes mea , turris fortitudinis à facie
inimici : inhabitabo in tabernaculo tuo
in sæcula : protegar in velamento ala-
fum tuarum. At dicas : Impatientia mea
male me jubet sperare. Hic iterum tibi re-
Pf. 70. medium. cum Davide clama: Quoniam tu
v. 5. es patientia mea Domine; Domine spes
mea à juventute mea. Neque satis huic
regi, frequentissime exciamaſſe : Spes mea
in Deo est ; Deus spes mea. Sed & alijs
Pf. 61. ad idem hortatus : Sperate , inquit, in eo
v. 9. omnis congregatio populi, effundite
coram illo corda veſtra. Cur tu non ſequa-
ris, toties voce praeuntem ? dic ergo animo :
Pfal. Memor eſto verbi tui ſervo tuo , in quo
118. mihi ſpem dedifti, hæc me conſolata eſt
v. 50. in humilitate mea. Et cum Hieremia va-
Hier. c. 17. te : Et ego non ſum turbatus te paſto-
v. 17. rem ſequens, & diem hominis non de-
fideravi, tu ſcis. Non ſis tu mihi formi-
dini, ſpes mea tu in die afflictionis. E-
undem alibi monentem audi. Quiſcat vox
Idem c. 31. tua à ploratu , & oculi tui à lacrimis,
v. 16. quia eſt merces operi tuo, & eſt ſpes no-
Iob. c. yiſſimis. Iobus in hoc confidentiſſimus: Etiãſi
13. v. occiderit me , in ipſo ſperabo. Idem
15. & jam in mortis vicinia degens : Rurſum , ait,
c. 17. poſt tenebras ſpero lucem. Scitote, cla-
v. 12. mat Siracides , quia nullus ſperavit in
Eccli. Domino , & confuſus eſt. quis enim
c. 2. permanſit in mandatis ejus , & dereli-
v. 11. ctus eſt ? aut quis invocavit eum, & de-
12. r 3. ſpexit illum ? quoniam pius & miſeri-
 cors

cors est Dominus, & remittet in die tribulationis: & protector est omnibus exquirentibus se in veritate. *Et Oseas: Spe- ra in Deo tuo semper. Nam, Omnes qui sperant in eum, non infirmantur. Siquidem, Bonus est Dominus sperantibus in eum, animæ quærenti illum. Bonum est eum silentio præstolari salutare Dei. Vere, bonus Dominus & confortans in die tribulationis, & sciens sperantes in se. Sed & nos, scimus quoniam cum apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eum, sicuti est. Et omnis qui habet hanc spem in eo, sanctificat se, sicut & ille sanctus est. Spem ergo firmissimam concipe de Dei bonitate; & ille sperantem in se non deteret. Videbis Deum in regione vivorum.*

Os. c. 12. v. 6. 1. Mac. c. 2. v. 61. Thren. c. 3. v. 25. & Nahm. c. 1. v. 7. 1. Ioa. c. 3. v. 2. & 3. Psal. 114. v. 9.

s. 32. *Tranquillitas è vera spe.*

CONvertere anima mea in requiem tuam, quia Dominus benefecit tibi. Quid fatigaris per tam varia laborum genera? En, adest Dominus, omni labori tuo finem impositurus. Desine ergo, mea anima, velle misera esse, & tot laboribus intabescere. Quietis tuæ initium morbus & mors. Laboriosa inquis, initia. Ita est, sed scis; plerunque nulli dies minus quieti quam qui quieti proximi; nulli minus festi, quam qui festos antecedunt. Idem hic. Requies tua, æterna requies: Nunc

Nunc * Parasceue te fatigat ; brevi sequetur Pascha nunquam finiendum. Age, & brevem adhuc seu laborem, seu dolorem exhauri : jam portam spectas, non tantum illam per quam è vita hac egressus, sed & per quam ingressus est in illam æternam. Etsi vix laborare cœperis ; tunc tamen satis est laboratum, quando id ille censet, cui laboratur. Tu ergo, mea anima, vanis vana dimitte, & ad Deum te verte, qui benefecit tibi. Beneficia illius in te summa & innumera : arenam maris citius numeraveris quam ista ; quibus utique ad cælum tibi viam (ita bene spera) non ad inferos voluit aperire. Bernardus Clarevallensis hoc ante obitum suis unice commendavit, ut in tutissimo divinæ clementiæ sinu spei anchoram firmarent. Illud igitur carmen regium in corde & ore ver-
Pf. 30. semus assidue : In te Domine speravi,
v. 1. non confundar in æternum.

* Auf den Carfreitag folgt Ostern.

s. 33. *Solatum è doloribus.*

Iob.
c. 6.
v. 10. **E**T hæc mihi sit consolatio, ut affligens me dolore non parcat, nec contradicam sermonibus sancti. Hoc igitur solatio, interim dum me dolores urunt, incalescam, & animum viresque colligam, quando cruciatuum magnitudo certam mihi mortis spem est allatura.

Scio

Scio enim dum me dolores velut parturientem excruciant, fore ut tandem salutis & incolumitatis spiritus, vitæque alterius requies atque tranquillitas parata mihi sit, ut Dei misericordia super me resplendeat, siue cum mortem infert, siue cum vitã tuetur. Nulla igitur mei commiseratione retardetur Deus, nam si moriar, liber & securus à peccandi metu evadam, nec unquam deinceps Dei voluntati resistam, ut qui ex hujus vitæ & mortalium inconstantia recesserim. Valde videlicet imbecillitati meæ timeo, ne forsan in via recta & proposito sancto deficiam. Cum itaque hætenus, per summam Dei misericordiam & gratiam, in bono permanserim, aut inde avulsus, cito redierim, nollem ab vitæ innocentia recedere, quamvis spes mihi firma sit fore ut nunquam Deo contradicam. Non est igitur cur mortem timere debeam, sed potius est cur eam constanter expectere ac expectare possim. quam cum tandem immittere in me voluerit Deus, tantum abest ut illam deprecari velim, ut pro magno potius beneficio eam sim habiturus. Sanctus enim esse, cum conari debeam, à sanctissimo & purissimo spiritu, Deo, nihil iniqui, aut parum mihi utile accipere possum. Adeste igitur dolores, exercete me, prout vobis à Deo concessum. Incipere mori & non dolere, vix ulli contigit.

Scio, hæc sacra aliter non constant. Per dolores ad mortem itur : hæc via regia est. Exiguo tempore dolemus , ut non doleamus æternum.

§. 34. *Dolores omnes frangit Patientia.*

Dolor, res acerba, immitis, horrida, tristis, amara ; naturæ adversa, sensibus odiosa, sed quæ virtutis ope si non dulcescere , certe leniri frangique, fors etiam, si virtus animum armaverit, aut sentiri parcius , aut quodammodo nec sentiri quidem possit. Ita dico : qui in hac lucta non volens terga dat , sed toto nisu ac bona fide resistit , semper est superior , semper abit victor. Quid ô lutum murmuras contra tuum figulum? illi ab æterno destinatum , vas istud in honorem , hoc in contumeliam , aliud in alium usum, omnia tamen fragilia fingere & mortalia. Quid ergo indignaris ? Querelæ & indignatio nil aliud quam accessio mali sunt ; Nihil enim tam exasperat fervorem vulneris quam ferendi impatientia. Omnis indignatio in tormentum suum proficit. Sic laqueos fera dum jactat, astringit ; sic aves viscum, dum trepidantes excutiunt, plumis omnibus illinunt. Nullum tam arctum est jugum, quod non minus lædat ducentem, quam repugnantem. Vnum est levamentum malorum etiam ingentium , P A T I , & necessitatibus suis

Hegef.
l. 2.

Seneca
l. 3. de
Ira
c. 16.

suis obsequi. Quid igitur morbo corporis, animi morbum addere juvat, teque miseriorem facere murmurando, & illum tibi reddere infestior, qui labores hominum ex alto videt, patientiamque considerat, remedio illam compensaturus & præmio.

Sed objicit æger: Quicquid dixeris, non facies ut non sentiam quod sentio. Mi delicate æger, saltem in tuis auribus, si non alibi apud te, permittite habitare patientiam. Non ego dolorem, dolorem esse nego, sed eum opprimi posse dico patientia. Hæc si non omnem doloris sensum eripit, at doloris certe victoriam concedit, dum vires sufficit ad illum viriliter ferendum. Quapropter excitandus & armandus est animus, contraque suos hostes in aciem educendus. Lentus, imparatus, atque impatientis animus sæpe minimis dejicitur. Sicut pavidus miles qui hoste viso diffugiens abjicit arma, & ipse sibi periculum facit, ubi periculum non fuisset impavido: sic ignavum animum, & sensibus obsequentem sola cogitatio doloris exanimat, qui si patientiam, ut scutum objecisset, doloris victor evasisset. Patientia non modo animi vim auget, sed ipsam doloris asperitatem imminuit. Quod si dolor sit acerrimus & maximus, sperare incipe, ipsa doloris magnitudo finem promittit: quod jam supra demonstratum est. Nam sicut

ad extrema gaudii pervenisse principium est doloris, sic extremitas in dolore, principium gaudii sit oportet. Contrariorum hæc lex est; alterum ex alterius fine nascitur.

Sed an non erubescimus, tot è Christianis pueros ac puellas tulisse cum gaudio, quod nos viri sine fletu & questibus non ferremus? Nos ergo non possumus, quod isti & istæ?

Quid trepidas? erige te anime, spera in Deo: mox erit finis. Gravia sint ista; sed sunt brevia. Noli, oro, succumbere. Pulcherrimum est & vere Christianum nec voluptati cedere, nec dolori.

5. 35. *Patientia specimen Mendicis.*

Ioan.
c. 5. v.
v. 1.
ad 16.

Vide mihi, obsecro, ad Hierosolymæum illum probaticum amnem, jacentem mendicum. mendicum tantum? ægrotum etiam. Heu! ipsa ex se sola paupertas, & diuturnus & gravis morbus est: si corporis dolores accedant, geminatur malum, quod tolerari non potest nisi geminata patientia, qualis certe in hoc paralytico. Pauper fuit & pæne extra legem aliorum. Nam adeo æris & opis inops erat, ut hominem non habuerit, qui ipsum turbatis undis admoveret. Servulum sibi conducere non poterat, omni Codro & Iro pauperior. Sed nec fuit qui misericordia se moveri sineret, ut tam indigenti

genti opem ferret , aut manum suam commodaret. Nullus miserabatur, nemo solabatur ; nemo iuvabat, respiciebat nemo ; deserebant omnes , quisque rem suam agebat. Ad hoc paupertatis malum accessit sæva paralyfis. Ah! quã difficile est simul & pauperem, & ægrotum esse ! Neque morbus istius hominis, unius mensis aut anni fuit : ipsos triginta & octo annos , membrorum usu destitutus , gravissime jacuit , quid nisi spirans cadaver, & funus ante mortem , & pæne dum viveret, sepultus ? Ægrotis plerunque dies unus mense stat , mensis anno , annus sæculo. quot ergo sæculis putes stetitisse huic ægroto tot annos ? Et tamen (vide patientiam & imitare) animi mansuetudinem non perdidit, postquam omnia perdidit. dignissimus erat cui alii primas deferrent in piscinæ motæ accessu, & cujus valetudini suam omnes alii postponerent, & tamen nullus cessit : omnes properarunt morbum suum primi in undas excutere, & qui secundus esse vellet, nullus erat. Neque tamen hic desperatæ valetudinis homo spem omnem & patientiam consumit : sed nec ulli invidet , nulli indignatur, nulli convitiatur; neminem accusat , neminem crudelitatis damnat , nulli alteri sortem suam imprecatur : sed nec sibi malignus est ; non se diris devovet , non exécratur suum ortum , non turpiter lamentatur,

non culpat fortunam , non suos parentes : multo minus in Deum est impius, non obmurmurat , non superos nimis rigidos clamat , non se immerentem affligi queritur , non mortem lentam increpat , non laqueum parat ; sed opem patienter expectat ; post longam desperationem etiamnum sperat ; non importune sanitatem à Christo postulat , non contumaciter urget , contentus ærumnas suas Servatori non celasse. Tu , qui ægrotas , imitari hæc potes , imo debes , aut cælum non speres.

s. 36 *Patientie typus, Princeps Magnus.*

QVeri posses : aut nimis cælestes, aut etiam nimis viles & plebejas animas tibi in exemplum patientiæ proponi. Quid jam , mi homo ? Christum in cruce imitari non potes , aut Laurentium in craticula ? imitare Lazarum semesis stipulis immorientem : æmulare Alexium angustis latebris immorantem , & in iisdem finientem. Nimum , inquis , duri lectuli , & exempla nimis prisca. Ergo recentia vis ? Non desunt certe quæ sequi possis. Scio te tam delicatum qui craticulas & cruces æquo animo non tantum non feras , sed nec aspicias quidem vel audias. Ergo blandius tecum agam , & docebo in rebus arctioribus non queri.

Sunt

Sunt (fortassis tu illorū unus es) quī ut valetudinem seruent, aut læsam reparent, nullos sumptus, nullas aliorum molestias, sed nec decorum aut leges ulla pensī habent; modo illi sani sint, etsi leges violatæ.

Vide mihi magnos principes, qui paucis abhinc annis, sic corporis sanitatem quærebant, ut animi non amitterent.

V Wolfgangus LVIII. Archiepiscopus Moguntinus, Elector XLII. extrema inualetudine laborabat. incidit hæc incommodum in ipsum annum jejunium. carnes morbus poscebat, lex Ecclesiæ prohibebat. Suadebant aulici, amici monebant, medici pæne præcipiebant, Pontifex ipse annuebat, ut morbi causa potius carne quam pisce vesceretur. At ille solus suæ causæ aduersarius, maluit offensioem habere

* Hygejam quam Ecclesiam : & ne sibi plus quam aliis sacræ leges indulgere viderentur, nihil ille indulsit corpori.

Idem fecit, in eodem sacro folio proximus ante ipsum, notus ille cælo terræque Daniel. hic in tanto divitiarum & dignitatis fastigio, in tanta curarum & negotiorum mole, & in tanto morbi & dolorum incurfu, sibi hoc persuadere non potuit, ut verum illud jejunium vel unico aviculæ aut oviculæ frustillo minimum violaret, præsertim cum per morbum vel naturam, nec piscibus quidem vesci posset. Ovis igitur & jusculis

Serarius de rebus Mogunt. mihi. pag. 968.

*Valitudine.

sculis contentus tantus princeps, omnem aliam aulæ lautitiem mensa sua exclusit; voluitque non solum non aliis, sed nec sibi esse offensionem. Sic Ecclesiam matrem, se vero filium professus est, cujus scilicet esset, matris leges sanctissime potius servare, quam eas explicare in suum favorem. Ergo in lethali morbo ab omni pecude tam squamosa quam pilosa constanter abstinuit. Atque hoc primum: Alterum; in eodem morbo preces Canonicas nunquam omisit. Sed & illud in illo præclarum: Cum querela esset ad ipsum delata; feras segetibus nocere: Bene est, inquit, facile huic incommodo medebor: malo ego ferina omni carere, quam propter illam subditos in damno esse.

Vbi jam illi queruli ægroti, sibi que tam indulgentes, qui cum non omnia ad nutum fluunt, cælum terræ miscent. Vel saltem purpuras sequantur, si nolunt centones, mendiculos nuda humo cubantes æmulari renuunt? duces & principes in lectulis decumbentes imitentur. Lazari aut Laurentii exempla nimis antiqua sunt aut ardua? Tantorum præsulum recentissimis factis paria facere conentur. Nimis ignavi militis est, non tantum non commilitonis, sed nec ducis exemplo moveri.

s. 37. *Patientia speculum, Rex
Maximus.*

BONO animo nulli cruciatus corporis sunt extimescendi, ac ne mors quidem. Cur hanc vel illos metuat? qui sibi probe conscius est, novit homini nihil hinc timendum præter peccatum. Mortem desiderant boni, ut portum naufragii, ut finem dolorum, ut belli diuturni ac periculosi lauream; sciunt se probari hac ratione, non damnari.

Philippus II. Hispaniarum Rex, grande posteris exemplum, tam iniqua valetudine conflictatus est, ut omne genus deterrimorum morborum in eum unum conjurasse videri potuerit: totius corporis doloribus gravissime oppressus jacebat, quid nisi spirans cadaver. Dixisses hunc Principum Regumque maximum, *Calamitatis trutinam & Morborum tabernam* congrue vocari. Morbi, quibus simul eodemque tempore conflictabatur, hi præcipue numerantur. 1. Arthritis, seu morbus articularis. 2. Manuum pedumque ulcera. 3. Apostema genu & dextri muscoli. 4. Febris continua. 5. Hydrops, & sitis perpetua, maxima. 6. Febris Tertiana. 7. Dysenteria. 8. Insomnia. 9. Accessit, quod nullam in partem moveri potuerit. Horum morborum pæne singuli satis fuerint ad cruciatus

*De-
scribit
hoc
Carve-
ra Tur-
rianus
de feli-
ci exces-
su Phi-
lip. II.
Hispa-
niarum
regis.
ideo-
mate
Hisp.
Fran-
ciscus
Guilli-
mans
Lati e
no.*

& mortem inferendam : quid non fecerit omnium simul incurfus ? Sed ille animo , quo valebat , generosissimo , & vere Christiana patientia , hos omnes morborum impetus sustinebat , tanto sanior ac vegetior mente , quanto minus corpore , illustrissimum prorsus patientiæ Christianæ speculum. Hoc Philippus à Iobo didicit , magno illo in terra Hus principe , quem tot abacti greges , tot ademptæ opes , tot ruinâ oppressorum pignorum inopinatus interitus , statu movere non potuerunt. Nudum ipsa nuditas , miserum ipsæ miseriæ quasi oblectabant. Nudum se ingressum , nudum egressurum canebat , & tanquam pro beneficiis Deo gratias agebat , & laudes psallebat : Dominus dedit, Dominus abstulit, sit nomen Domini benedictum. Non illum criminationes amicorum , non aliorum contemptus , non uxoris blasphema irrisio , & acerbissima insultatio vincebat : hanc increpabat , illos refellebat , omnes monebat : diceres etiamnum in throno sedere regnantem. Plaga pessima totum corpus percussum scatebat ulceribus , sanies defluebat , omnibus membris velut cavernulis erodentes vermiculi erumpebant , vivum erat cadaver : his cruciatibus nec tantillum frangebatur : saniem velut oriosus sui spectator testa radebat ; putredinem sororis , vermium agmina fratrum
loco

loco amplexabatur; & (Tertullianum agnosce) erumpentes bestiolas in eodem specus & pastus foraminosæ carnis revocabat. Vnde murus hic aeneus, & robur triplex circa pectus tam calamitosum? Quia nihil sibi male consciū erat, nullis culpis pallecebat. Fortunæ illud regnum diabolus abstulerat; proprium animæ patientis & æquæ imperium nec abstulerat Iobo, nec ulli nostrū potest auferre. Vis videre & audire Iobo potentiorem? Attende, nam & ipse attentionem postulat.

§. 38. *Patientia specimen, typus, speculum, exemplar absolutissimū, Christus Dominus.*

O Vos omnes qui transitis per viam; *Thren. c. I.*
attendite & videte, si est dolor sic
ut dolor meus; ad te Christus de *v. 12.*
cruce clamat. Per viam hanc Calvariæ
transis, cum aduersa pateris; sed trans-
is tantum, quia dolores tui quicumque,
ad hoc dolorum æstuarium ac pelagus
nihil sunt, doloris imagines sunt. Istius
crucifixi verus est dolor, in quo toto ni-
hil est quod dolore sit liberum. Ossā,
nervi, venæ, & si quid horum à flagris
& spinis illæsum, per funium ultimam
extensionem, immaniter jam crucia-
tur. Nec est qui hæc tormenta tanta
vel verbulo molliat. Amici plorantes
(& quot eorum?) nil profunt; fugitivi
discipuli deserunt; insultantes inimici
affli-

affligunt, & quem antea clavis, jam probris & lingua configunt. Sed nec afflictissima mater juvare potest. Ipse Pater iratus derelinquit in tormentis filiū; cuius oculi sputis, tabo, lacrimis pleni nil nisi lacrimantem matrem & triumphantes hostes aspiciunt; aures contumeliis saturæ nil nisi sarcasmos & blasphemias audiunt; lingua felle corrupta, siti exusta, frigidam rogat, nec imperat; nares cadaverosus fætor ad extremum usque halitum cruciat; flagella & vepres recentissimos etiamnum rivulos sanguinis protrudunt; memborū compagine luxata ossa numerari cupiunt; purpurati clavi dimissuros se negant nisi mortuum. Quicquid designes toto corpore, certū cruciatum ostendis; animum extreme afflictum omne solamen destituit. Et tamen in tantis suppliciis non questus, non indignatus, nulli male imprecatus, imo veniam deprecatus est omnibus; tot patientiæ dedit documenta, quot tulit vulnera, quot injurias. Attende jam & vide, si sit dolor tuus, sicut dolor tui Domini, tui Servatoris. Christum non amas, si pati recusas.

s. 39. *Panoplia agroti Patientia.*

Interrogatus Demosthenes, quid in eloquentia judicaret præcipuū, respondit: *Actio.* Roganti, quid proximum? respondit: *Actio.* Roganti, quid tertium?

Nil

Nil aliud respondit, quam *Actio*. Ita primum præmium actioni; sed & alterum ac tertium eidem attribuit. Si quæ-
ratur, quid ægroto maxime sit necessarium? optime responderit qui dixerit: *Patientia*. Si denuo quæ-
ratur quid utilissimum ægro? Idem quod ante respon-
dendum: *Patientia*. Iterum quærenti quid decentissimum in morbo? Hoc ipsum repetendum: *Patientia*. Vna sibi Patientia triplex hîc præmium depo-
scit: uni eidemque prima, & altera, tertiaque est assignanda laurea. Hoc ori-
divino credamus. In patientia vestra Luc. c. 21. v. 19.
possidebitis animas vestras. Nec aliter Paulus: Patientia, inquit, vobis neces-
saria est, ut voluntatem Dei facientes Hebr. c. 10. v. 36.
reportetis promissionem. Ecquid tibi vis ô impatiens? Quoniam per multas tri-
bulationes oportet nos intrare in re-
gnum Dei. Quo pungeris, inde nasci-
tur rosa qua coroneris. Veritas procla-
mat: Qui non bajulat crucem suam &
venit post me, non potest meus esse di-
scipulus. Igitur Augustini consilium ad-
mitte, & Patere quod non vis, ut asse-
quaris quod vis. Hoc ipsum Salomon
inculcat: Disciplinam Domini, fili mi,
ne abjicias: nec deficias cum ab eo cor-
riperis, quem enim diligit Dominus, &
corripit: & quasi in filio complacet sibi.

A Tutelari tuo Angelo idem tibi quod
Tobiæ dictum crede: Quia acceptus e-
ras Deo, ideo necesse fuit, ut tentatio
probaret

Luc.c. 21.v. 19.Hebr.c. 10.v. 36.Act.c. 14.v. 21.Luc.c. 14.v. 27.Aug.in Psal.79.Prov.c. 3.v. 11.et 12.Tob.c. 12.v. 13.

Tob. probaret te. Hoc autem pro certo habet
c. 3. à omnis, qui te colit (& Deus). quod vita
v. 21. ejus si in probatione fuerit, coronabitur:
ad 24. si autem in tribulatione fuerit, libera-
 bitur ; & si in correptione fuerit , ad
 misericordiam tuam venire licebit. Non
 enim delectaris in perditionibus no-
 stris : quia post tempestatē tranquillum
 facis , & post lacrimationem & fletum,
 exultationem infundis. Sit nomen tuum
 Deus Israel benedictum in sæcula.

Luc. c.

6. v. 21

Eccli.

c. 27.

v. 6.

Mich.

c. 7.

v. 9.

** Sit*

illud

fortasse

minus

elegās,

certe

prudēs

Anion.

Gue-

vari

*dis-
tume*

est :

Non

erit

clamor

in

valetudinario,

si

pa-

tientia

fuerit

in

Ergo , Beati qui nunc fletis, quia ri-
 debitis. Vasa figuli probat fornax, &
 homines justos tentatio tribulationis.
 Ægrotus igitur ad omnem patientiam
 compositus dicat : Iram Domini porta-
 bo, quoniam peccavi ei : donec causam
 meam judicet, & faciat judiciū meum,
 & educet me in lucem, videbo justitiam
 ejus. Quod si divina ira tam gravis est
 quæ purgat, quam erit gravis quæ dam-
 nat? Hanc nulla, illam vel mediocris
 flectit patientia. Quapropter, mi ægro-
 te, ad omnigenam te patientiam com-
 pone: Patientia tibi ante omnia summe
 necessaria est. * Cibus tibi fortasse non
 sapit? Patientia: commune hoc ægrotis
 est, & plerunque primum, eduliorum
 gustum non habere. Somnus tibi brevis
 & interruptus? Patientia: ægroti vix
 unquam tam bene dormiunt ac sani.
 Dolores te urunt? Patientia: hoc morbi
 pro-

dis-
tume
est : Non
erit
clamor
in
valetudinario,
si
pa-
tientia
fuerit
in
infirmo,
&
charitas
in
infirmario.

proprium, hoc ægrotare est. Fortasse negligentius tibi ministratur? Patientia: ægroto in omnibus satisfacere, difficillimum. Fortasse desunt qui recreent & solentur? Patientia: Christus Dominus cōsolator est optimus. At multa desunt, quæ necessaria videntur? Patientia: desint omnia, unica modo adsit Patientia, & salva erunt omnia. Ad Carolum V. Imperatorē articulari morbo laborantem Elector Brandenburgicus Ioachimus reuisit, monuitque medicorū opera utendum. Cui Carolus: Optimum hīc remedium, inquit, est patientia. Ita prorsus: Ægroti Panoplia est Patientia, hac ille se armet, & nec morbū, nec dolores, nec mortem nimium formidabit. Cum his ille hostibus fortiter congredietur, & certo vincet: Nam Patientia vincit omnia.

s. 40. *Tandem migrandum est;
hospites sumus.*

VIta nostra hospitio similis. Nos in Cic. in domo aliena & precaria versamur; Cat. vix in eam admissi dimittimur, & cum abeunte abit recordatio, *tanquam sap.* memoria hospitis unius diei praterentis. c. 5. Non credis? redi post dies pauculos, & v. 15. narra te ibi pridie hospitatum, negabit diversitor, se tot supervenientibus ullius meminisse: sic fluctus fluctum elidit, nubes nubem. Luculentissime Augustinus:

Aug.
tom.
10.
serm.
31.
fine,
De
verbis
Domi-
ni.

nus: Omnes, inquit, peregrini sumus. Ipse est Christianus, qui & in domo sua, & in patria sua peregrinum se esse cognoscit. Patria nostra sursum est, ibi hospites non erimus. Nam unusquisque hîc & in domo sua, hospes est. Si non est hospes, non inde transeat. Si transfurus est, hospes est. Non se fallat, hospes est: velit, nolit, hospes est. Sed dimittit illam domum filiis suis; hospes hospitibus. Quare? Et in stabulo si effes, non alio veniente discederes? Hoc facis & in domo tua. Cessit tibi locum pater tuus; cessurus es locum filiis tuis. Nec mansurus manes, nec mansurus relinques. Si omnes transimus, aliquid quod transire non potest, operemur: ut cum transferimus, & illo venerimus, unde nō transeamus, opera nostra bona ibi inveniamus. Quando igitur hospites sumus, migrare non recusemus. Non est lætius iter peregrino quam in patriam.

§. 41. *Certus vita terminus.*

Iob.
c. 14.
v. 5.

NVmerus mensium ejus, apud te est. Constituisti terminos ejus, qui præteriri non poterunt. Quicquid agas, ô homo, quicquid moliaris, vitæ tuæ dies jam annumerati sunt tibi. Orbis medicos ad te convoca; Podalyrios, Machaonas, Æsculapios, Hippocrates & Galenos omnes reviviscere jube, non hi omnes vel horulam annis tuis
appo-

apponent, ultra quam velit Deus,
 *Pharmacopolia exhaurias, aurum & u-^{*De}
 niones glutias, ut vitam extendas, ta-^{ultimo}
 men terminos qui præteriri non pote-^{vita}
 runt, non promovebis. Cautus sis, quan-^{termi-}
 tum velis, vitæ pericula omnia decli-^{no ser-}
 nes, morborum principiis obstes, nu-^{mo est.}
 merum mensium tuorum non augebis.
 Optes, voveas, roges, nihil agis; vi-
 tæ tuæ termini jam constituti sunt, nec
 unquam (quicquid resistas) præteriri
 poterunt. Arenam maris tu quidem in-
 numerabilem credis, sed & hanc nu-
 meratam habet is, qui vitæ tuæ annos,
 menses, dies, horas, momenta habuit
 numerata jam ab æterno. quicquid vel
 ars tua, vel industria tibi promittant, spa-
 tium vivendi nec unico momento tibi
 reddent auctius. Ciborum tibi præ-
 stantissimorum copia fit & selectus;
 vini florem bibas; nunquam labores
 nisi ad sanitatem; tantum somni ca-
 pias quantum & lex archiattrorum, &
 ratio valetudinis postulat; ad numerum
 & caleas & algeas, nihilominus morta-
 lis eris, & ubi vitæ tuæ metam (quam
 Deus ab æterno prævidit) contigeris,
 age valedic rebus humanis, & ad ra-
 tionem reddendam te para; tribunal te
 vocat. Nullam hîc moram, nullas in-
 ducias, nullam comperendinationem
 quare. eundum est; ne tergiversare: ratio
 reddenda est; ne excusa: mora omnis præ-
 cisa est; ne dilationem postula. Numerus

mensium cujusvis hominis apud te est, & Deus: cōstituiſti terminos ejus qui præteriri non poſſunt, non poſſunt, non poſſunt. Neque Senecam hoc latuit; Nemo, inquit, nimis cito moritur, qui victurus diutius quā vixit, non fuit. Tulit ſuum.

Conſol. ad Marciam
s. 20. — *metaſque dati pervenit ad avi.*

Fixus eſt cuique terminus : manebit ſemper ubi poſitus eſt : nec illum ulterius diligentia aut gratia promovebit. Lecticam tuam centum medici, ſexcenti amici, mille cognati ſepiant, eorum tamen nemo iuvare te poteſt, unus & ſolus Deus poteſt. Actum eſt de te, & homo, actum eſt, & quidem actum eſt in æternum, ſi tunc hoſtem habeas Deum. Æternum periſti, ſi hoc mortis momento à Deo reſceſtiſti, aut, ſi prius reſceſſeris, ad Deum non acceſſiſti, receptus in gratiam. Ultimum vitæ tuæ momentum ſententiam de te pronuntiat. Qualis moreris, & cadis, talis reſurges, talis vives in omnem æternitatem. Ah! ſapere incipe, & Deo vivere. Quicquid agis, memento æternitatis.

s. 42. *Prima agroti Objectiuncula.*

FAcile meipſum ſolari potui cum ſanus & valens fui: facile provocabam mala abſentia: ecce dolor, quem tolerabilem eſſe dicebam: ecce mors, contra quā multa animoſe locutus ſum:

*Nunc animis opus Aenea, nunc pectore
firmo.*

Nimirum aliud sensi cum steti, aliud nunc sentio cum jaceo, in lectum dejectus. Extra arenam hostem laceffere facile est; in hanc inferre animum illum quem extra hanc conceperis, difficile. Mortem passim contemnimus, sed cum extra mortiferi teli jactum nos esse credimus. At vero cum homo se in eodem cum morte circo conclusum videt, hostem quem spreverat, timere incipit. Atque adeo aliud est, luctam meditari, aliud luctari: illud etiam timidi norunt, hoc non nisi fortium est.

Quid ais, mi ægrote, quid contra te ipsum quereris? quid pristinam eamque bonam mentem mutas? Quasi vero pugilis sit, cum in umbra est, sapere, & animos altos gerere; cum luctæ suæ pulverem ingreditur, desipere & animo collabi. Bonus gladiator etiam in arena consilium capit, etsi prius inops consilii. Sta, mi homo, & aude: vicisti, si velis vincere; si possis non desperare. Editorem & Munerarium tuum Christum aspice te aspicientem. Certaminis tui non spectator tantum est, sed & adjutor: & omnia arma quibus ipse usus, quasi manu tibi porrigit. At tibi illa forsitan, uti Saulis Davidi, habilia non sunt? flagra, spinas, crucem recusas? Scutum cape PATIENTIAM: hoc tectus eris & tutus. Cetera bono Deo

Gen. committe. Nosti illud Abrahami ad fi-
 c. 22. lium : D E V S P R O V I D E B I T.
 v. 8.

Objectiuncula altera.

ECce morior, qui diutius vivere poteram. Imo certe non poteris: nam si posses: puto viveres. Sed hoc dicere vis, volebam seu sperabam. Et hoc tibi crediderim, prout animus mortaliū vitæ avidus, spei credulus est. Modicum vixi, ais. Quid si plus vixisses, nunquid ideo non vixisses modicum? Spatia vitæ hujus imparia & incerta sunt, cuncta tamen brevia: vixit aliquis octoginta annis, quid hic quæso plus jam habet, quam qui octo? nisi forte curas, laboresque, & dolores, & tædia ac peccata in lucro ponimus. Aut quid plus haberet si vixisset octingentis? nisi virtutes illius numeremus, non annos. Certe etiam Mathusalæ nongenti sexaginta novem anni, quid fuerunt nisi vapor ad modicum parens? Nullus omnino tam diu vixit aut tantum, ut non sibi modicum vixisse videatur, & est plane modicum quicquid hîc vivitur: itaque si diu vivere delectat, vita illa quærenda est, ubi semper vivitur, quæ etsi hîc non sit, tamen hîc quæritur. Sed ego morior, inquis, dum bene agere cogitabam. Quid agere cogitabas, nec agebas? Sic forsitan in perpetuum cogitasses. Sunt qui bene agere
 semper

Iacobi
 c. 4.
 v. 15.

femper cogitent , nunquam tamen incipiant , nunquam agant. Tu , credo , unus illorum eras. Quod si bene agere cœperas , ne dubites , quamvis boni operis finem mors prævertat , apud infallibilem rerum æstimatorem nil tibi subtrahitur ; integra merces tua est , non actuum modo , sed & votorum. Bono sis animo. Rectum & breve iter ad præmium est , M O R I.

§. 43. *Contra alias ægroti querimonias.*

ÆGrorum innumeræ plerunque querelæ sunt. Vix loquuntur , quin simul & querantur. Quoties illæ voces ægroti audiuntur ? Heu me miserum , me afflictum , me oppressum doloribus ? quoties ex alto suspiriosum Ah , & , Heu , æger ingeminat ? Sed si rem ad veram trutinam examinarit , stilum vertet , dicetque sæpius : Bene est , bene habet : sic Deo placet ; sic meo Creatori visum est : me felicem ; beatum me inter verbera non tyranni sed patris : Deo laus ; Deo gloria : cælum sit in præmium omnibus mihi bene facientibus. Sic , ægrote , sic decet , sic oportet. Seneca sapienter hoc monens : Noli , ait , mala tua facere tibi ipsi graviora , & te querelis onerare. Detrahendas præteritorum dolorum conquestiones pato , & illa verba : Nulli umquam fuit pejus , quos cruciatus , quanta mala pertuli nemo me

Epist.
78.
med.

surrecturum putavit. quoties deploratus sum à meis, quoties à medicis relictus? In equuleū impositi non sic distrahuntur. Etiā si sunt vera ista, transferunt. Quid juvat præteritos dolores retractare, & miserum esse, quia fueris? Quid, quod nemo non multum malis suis adjicit, & sibi ipse mentitur. Circumcidenda igitur duo sunt, & futuri timor, & veteris incommodi memoria: hoc ad te jam non pertinet, illud nondum. Quid ergo frustra quereris, & dolores ipse tuos impatientiæ ungue fodicas? Miser sum, inquis. Imo beatus es: Bono loco res humanæ sunt, quod nemo nisi vitio suo miser est. Beatus homo qui corripitur à Deo; quem enim diligit Dominus, corripit, & quasi pater in filio complacet sibi: flagellat autem omnem filium quem recipit. increpationem ergo Domini ne reprobes: quia ipse vulnerat & medetur; percutit, & manus ejus sanabunt. An nescis, vulnus quod à chirurgo est, medicamentum esse & initium valetudinis? Tu ergo non vulnus, sed manum vulnerantis attende, & fateberis te jam esse multo saniores (certe animo, si velis) quam cum esses sanissimus. At dolorem, inquis, gravem sentio. Quid ni sentias, si illum muliebriter tuleris? Quemadmodum perniciosior est hostis fugientibus, sic omne incommodū magis instat cedenti & averso. Sed gravis est cruciatus. Non

Prov.

c. 3.

v. 12.

Hebr.

c. 12.

v. 6.

Job.

v. 5.

v. 17.

v. 18.

Seneca

epist.

ead.

78.

est fortium, leuia tantum tolerare. Cogita, non dicam tot centena millia fortissimorum martyrum; sed alios tibi non ignotos doloris victores. Narrat Seneca fuisse quemdam, qui dum varices præberet exsecandas, legere librum perseveravit. Martyres aspicias? mutilatos, sectos, laceratos, ustos, confossos, frixos, stillatim ac guttatim mortuos vides. In hos memoriam sparge; & mirare te illis cetera simillimum, illorum tamen patientiam dissimillimã esse impatientiã tuã. Sed nihil, inquis, agere me finit morbus. Itane, nihil omnino? Vide quæso: corpus tuum inualetudo tenet, non animum. Itaque, si cursor sis, tibi pedes sunt ligati; si sutor aut faber, manus impeditæ. Quod si animus tibi esse in usu solet, suadebis, docebis, audies, disces, quæres, recordaberis etiam ægrotus. Quid porro? nihil agere te credis, si temperans æger sis? si ostendas morbum posse superari, vel certe sustineri. Est, mihi crede, virtuti etiam locus in lectulo. Habes quod agas; bene luctare cum morbo, & satis egisti.

Ibidem

S. 44. *Ægrotus ad seipsum, contra seipsum.*

Quid ago? ficcine ante canos morior, nec mihi, quod aliis, conceditur, senescere? nimirum in hoc omnes errore versamur, ut non putemus ad

mortem, nisi senes inclinatosque jam
 vergere: cum eo statim infantia, & ju-
 ventus, ætasque omnis nos ferat. *Ætas*
sap. senectutis vita immaculata. *senectus*
c.4. omniū pulcherrima est. *proba vita.* Me-
v.9. lius est, cani sint sensus hominis quam
 caput. Senectutis dotibus abunde di-
 ves est, qui coluit Deum, qui prudenter
 vitam instituit, qui bene vixit. Et por-
 ro gloriosius est; virtute sua quam tem-
 poris dono senuisse. Quicumque ad ex-
 tremum fati sui venerit, diu vixit, & se-
 nex moritur. Stat sua cuique dies, ad
 quam cum venerit, metam attingit. Sed
 ea vitæ avaritia est, ut, cum moriendum,
 omnes nobis juvenes, hoc est, immaturi
 ad mortem videamur, etiam octogena-
 rii senes. Sed quid frustra annorum
 tuorum paucitatem numeras? Deus ti-
 bi vivendi spatium scripsit in tabulis
 providentiæ suæ, istud tu nō ampliabis.
Eccli. Hoc iudicium à Domino omni carni;
c.41. & qui supervenient tibi, in beneplacito
v.6. Altissimi: sive decem, sive centum, sive
c.7. mille anni. Non est enim in inferno ac-
 cusatio vitæ. In Orbe altero, nulli Deum
 accusant quod vitam non dederit lon-
 giorē; seipsos accusant, quod vitam
 non vixerint meliorem. Tu igitur hoc
 age, & annos æternos in mente habe.
 Nulla est jactura punctum temporis a-
 mittere, & æternitatem lucrari. Gene-
Curt. rosissime dixit Rex Macedo: Ego me
l.9. metior non ætatis spatio, sed perenni-
c.12. tatis.

tatis. Tu quoque te metiaris, non annorum termino, sed æternitate, quæ nullum habet terminum.

s. 45. *Ægrotus ad Deum.*

DEus meus, & desiderium cordis mei. Ego misellus homuncio, & vermiculus vilissimus, hîc lectulo affixus jaceo, sine manuum & pedum usu: otiosus, iners, torpidus, inutilis servulus; terræ grave pondus, nullos pro te labores perfero. Desidero tamen, ô Deus, desidero tui causâ quam plurimum laborare: desidero pro te algere, æstuarè, fatigari, vexari, cruciari pro te: famem & sitim, molestias pro te quam plurimas perferre, dolores pro te acerbissimos tolerare desidero.

Hoc me desiderare docuit beatus Dominicus, qui cum maximis doloribus solito gravius urgeretur, monitus est à socio, rogaret Deum mitius secum agi. Cui vir sanctus subiratus: Nisi, ait, de tua simplicitate mihi constaret, te protinus hinc expellerem, quod hæc dicere non veritus fis. Et mox in nudam humum se abiciens: Gratias, inquit, tibi ago, mi amantiſſime Deus, pro his quæ mihi dedisti perferenda. Auge dolores, multiplica cruciatus, da centum morbos: dabis etiam, sat scio, simul patientiam.

Ecquid ego aliud dixero, quam hoc ipsum: Exiguum nimis est quod patior,

ô Deus , his doloribus (alios , atque alios adde. Sæviora longe verbera sum meritis, quã tu mitissime Deus parcente manu infligis. Hîc Domine ne parce, hîc ure, hîc seca , hîc lacera , modo parcas æternum. Si mihi sint centū corpora, centum ego cruces, tui amore, vestire velim : modo tibi placeam , modo inter tuos numerer, ô Pater amantissime, quicquid mihi tandem doloris aut laboris sit sustinendum. Nullos labores, nullos dolores respuo, nullos excipio. Tua in me voluntas, Domine , integre fiat. Scio enim, quam bonum sit & facile , tibi, Deus , servire ; apud quem opus, & operis faciendi voluntas æquali sæpe præmio afficiuntur : apud quem voluisse facere , & fecisse , ejusdem esse pretii & meriti potest.

Ego jam ad quietem, à te, ô bonitas, componor : nox mea mihi venit , qua nil amplius operari possum. Sed tamen, licet posse operari morbus mihi eripuerit, non tamē eripuit velle operari. Volo, Domine, volo, & dum in me superest vel halitus, tui amore & facere & pati paratus sum quicquid centū, quicquid mille famulorum tuorum tuo amore flagrantissimi faciunt & patiuntur. Dic tantum Domine, quid me vis facere? quid pati me vis? Plenos ego tibi bonorum desideriorum Mundos offero. Ad Indos curram & extremos Iaponas, sed voluntate curram & desiderio: non obstant

stabant huic montium juga, non præcipitia vallium; illa conscendam, hæc subibo: animum meum non morabuntur nivium cumuli, non eluviones aquarum; hos transmeabo, illas perumpam: non saxa, non ignes revocabunt; illa percalcatum, hos suppressum ibo. Irrisiones etiam, contemptum, convitia, falsas accusationes pro te lubens volens patiar; propter te, ô æterna Sapientia, stultus haberi non tantum non recuso, sed ambio; sed & verbera pro te & tela accipere affecto, millies pro te mori ardentem concupisco. Nihil nimis arduum, nil nimis acerbū; nihil nimis difficile, nil erit inexpugnabile. Omnia superabo; pervincam & expugnabo omnia, te duce & adiutore. Et quicquid per vires non licebit, quocunque pedibus aut manibus perreptare non potero, illuc desiderio accedam, eo expeditis cogitationibus pertingam, id voluntate saltem & animo evincam.

Sed nunquid hæc tanta desideria si in opus prodeant, cælum mihi reserabunt? nunquid si hæc omnia factis repræsentaro, aspectu Dei dignus ero? Ah! Domine Deus meus, si patiar & faciam, quicquid omnes unquã sanctissimorum hominū passi sunt & fecerunt, quicquid etiam pati aut facere voluerunt, non tamen ideo dignus sim qui vel momento te fruar; quanto minus ero, cum hæc exigua & opere cassa desideria tibi offero.

offero. Quibus ergo modis iter ad cælum mihi expediam ? O infinita bonitas , si mei misereri nolis , actum est de me: in cælum nunquam admittar , si tua misericordia excludat. Unicum ergo mihi asylum restat , unicum refugium ab ira tua & justa in me indignatione. Misericordia tua, Domine , Oceanus est & immensissimum mare , in hunc ego me Oceanū , in hoc mare præcipitabo , cum me voluerit mors de hoc vitæ colliculo dejicere. Sed etiam nunc dum colliculum hunc occupo , in inexhaustum tuæ , ô Deus , infinitæ misericordiæ pelagus me abjicio, certa spe , in his aquis tutum me fore ab inferorum incendiis. Clamo igitur cum Davide:

Miserere mei Deus , secundum magnam misericordiam tuam.

Et secundum multitudinem miserationum tuarum dele iniquitatem meam.

Sed & in extremis meis angustiis ; in suprema & ultima vitæ meæ horula , cum animæ meæ jam jam erit è veteri sua tabernula migrandum , hoc ipsum pro me clamare volo singulas respirationes meas : imo jam superstes & sanus deliberatissime & ardentissime volo , & jubeo , ut in ipso mortis meæ momento , aut proximo ante illud tempore , singultiens spiritus meus , tam Angelis quam

quam hominibus vel singultiendo significet, se ad te, ô Deus, clamare, neque vero aliud quam hoc ipsum:

MISERERE MEI DEVS, SE-
CVNDVM MAGNAM MI-
SERICORDIAM TVAM.

s. 46. *Ægrotus cum Deo paciscitur.*

SVMmum illud ac pæne ultimum Ec-
clesiæ Africanæ decus, Fulgentius,
Ruspensis Pontifex, doctrina & vitæ
sanctimonia conspicuus, septuaginta
diebus ante obitum, assidue ingemina-
bat has voces:

*Domine, da mihi modo patientiam; po-
stea indulgentiam.*

Hoc vir sanctissimus contra vim morbi,
velut scutum objiciebat. Imo quo ve-
hementius urebat dolor, eo ardentius
precabatur hic præsul:

*Patientiam, ô Domine, patientiam; po-
stea da indulgentiam.*

Hoc est cum Deo suavissime pacisci; nec
præmium antelaborem, nec triumphum
cupere ante victoriã, nec amœnissimum
montis jugum sine sudore velle conscen-
dere. Obiit Fulgentius ipsis Ianuarii
Calendis, novum utique annum exor-
sus in cælo nunquam finiendum.

Beatus Richardus Cicestrensis An-
tistes, ille aliis tam benignus, sibi ri-
gidus, qui tria millia pauperum pane u-
nico refecit, qui non hispido solû cilicio,
fed

sed & ferrea corpus lorica domuit : hic in fatali morbo , jam ultimæ lineæ admotus , illud Christi Domini creberri-
me repetiit:

In manus tuas, Domine, commendo spiritum meum.

Subinde & Matrem Domini his vocibus inclamabat:

Maria, Mater gratiæ,
Mater Misericordiæ,
Tu nos ab hoste protege,
Et hora mortis suscipe.

Inter quas voces animam reddidit Conditori. Nimirum quibus dura vita est, vix dura mors est. Et quemadmodum mori, pœna improbis, sic portus est probis, & ingressus ad immortalæm vitam. Ita mors invitis imperat, volentibus servit.

S. 47. D E O G R A T I A S,
a sîdium sit agroti canticum.

Bonav. de vita Christi e. 33. **V**irgo beatissima, Domini mater, **M A R I A**, ne unquam Deum benedicere cessaret, uti Bonaventura loquitur, illud unum in ore semper habuit: *Deo gratias*. Neque aliud fere respondere solita est, quam hoc ipsum, *Deo gratias*. Hanc loquendi consuetudinem Ecclesia in tali auctore pie reverita, suis omnibus voluit esse usitatissimam. Hinc illa Christianis olim, uti jam Religiosis, in omni salutatione &

Vide hic. 3. 9. 21.

CON-

congressu familiaris vox: *Deo gratias.*

Divus Cyprianus cum à Proconsule *Baren.*
 Galerio interrogatus brevissimè respon- *tom. 2.*
 disse, recitata tandem è tabella senten- *Anno*
 tia: *Thascium Cyprianum gladio animad-* *261.*
verti placet: dixit Cyprianus, *Deo gra-* *n. 30.*
tias. Spiculatori vero aureos viginti
 quinque numerari iussit à suis diaconis.
 Laurentius Martyrum antesignanus, in
 candente craticula affatus gratias egit.
 Thelica quoque fortissimus martyr dum *Idem*
 unguis laceratur, hoc ipsum inter car- *tom. 2.*
 nificum rabiem ingeminavit: *Deo gra-* *Anno*
tias. Euplius etiam martyr, qui demum *303.*
 suspenso ad collum Euangelio plexus *n. 39.*
 est capite, sæpius iteravit hoc unum, *& n.*
Deo gratias. Bonifacius itidem martyr, *146.*
 in sævissimis cruciatibus: Gratias, in-
 quit, tibi ago, Domine I E S V. Beata
 Clara continuis viginti octo annis,
 morbo intabescens, assidue *Deo gratias* *Prov.*
 retulit. Anima quæ benedicit, impingua- *c. 11.*
 bitur. Verissime dixit Augustinus: Quid *v. 25.*
 melius & animo geramus, & ore pro- *Tom. 2*
 namus, & calamo exprimamus, quam *epist.*
Deo gratias? Hoc nec dici brevius, nec *77. ad*
 audiri lætius, nec intelligi gratius, nec *Aurel.*
 agi fructuosius potest. *Deo gratias,* qui *Pent.*
 te tam fideli pectore ditavit &c. In ad- *Tom. 4*
 versis, inquit Chrysostomus, infideles *hom. 8.*
 maledicunt, Christiani gratias agunt. *in c. 3.*
 Vide quanta sit hæc philosophia, cum *epist. ad*
 Deum lætificas, diabolum pudefacis, *Coloss.*
 quod male factum est, nihil esse facis. *mihi*
pag.

Nam & tu simul gratias agis, & Deus dolorem amputat, & diabolus abscedit. Nihil hac lingua sanctius est, quæ in adversis *Deo gratias* agit. Certe non est inferior lingua Martyrum; utraque pariter coronatur. Tertullianus Iobum

De
Patiēt.
c.13. commendans: Cum ille homo, inquit, ad omnem acerbum nuntium, nihil ex ore promeret, nisi *Deo gratias*.

Ioannes Avila peritissimus interioris hominis magister, dicere solebat: Plus valet in ærumnis & doloribus unum *Deo gratias*, quam sex millia in rebus prosperis & bona valetudine. Nam *Deo gratias* agere, inquit, tempore consolationis, est omnium; atqui tempore calamitatis, proprie proborum.

Quare, mi optime ægrote, per tuam te salutem oro, sic animum, sic linguam forma, ut quo pejus tibi est, hoc tu promptius dicas: *Deo gratias*. Tum denique imitator crucifixi Domini censeberis, cum etiam in doloribus audebis dicere: Fastidia vexent, mærores angant, desint plurima; *Deo gratias*: Sæviant dolores, augeantur cruciatus, tormenta crescant; *Deo gratias*: Discerpar, dilanier, occidar; *Deo gratias*. Hæ voces cælum penetrant, hæc musica *Deo gratissima*; gratiarum actio inter adversa & tormenta. Ad hoc hortatus Paulus: In omnibus, inquit, gratias agite: tam in morbo, quam in valetudine commoda, tam in inopia, quam in

copia,

1. *Thef.*
c.5.
v.18.

copia, tam in perturbatione quam in tranquillitate, tam in adversis quam in prosperis. *In omnibus gratias agite.* Non enim minus, imo plerunque majus beneficium Dei est, morbus, inopia, solatii destitutio, honoris privatio, quam si omnia ad nutum fluant. In omnibus ergo agenda gratia. In quacunque mentis positione sit ægrotus, dicat tamen: *Benedicant Dominum in omni tempore; semper laus ejus in ore meo.* *Nulum sit momentum, nulli sint dolores, in quibus ægroto grave sit dicere; Deo gratias.* In omnibus gratias agite. Tanto gratiarum actio nobilior, tanto patientia est gloriosior, quo morbus aut dolor vehementior.

s. 48. *Ægroti verain Deum fiducia.*

MOri, serium est negotium, & ars minime ludicra. Et merito possit ex ægroto quæri: * Visne te totum æternitatis aleæ committere? Viam inis & longam & ignotam, & quo pervenies? His optime responderit æger qui non miserorum illud mussitarit: *Debeo, Cogor.* Sed illud potius erecta mente dixerit: * Spiritum meum Deo meo libens volens impendam: ita me committo æternitati; ita lætus abeo.

N

Sic

* *Wilt es aber wagen?*

* *Ich wags auff Gott.*

Sic prorsus, sic & sani sentiant, præfertim ii qui velut moribundi obeunt. Ex horum numero recte quis dixerit: Iam pridem mori cœpi, jam morior, jam delibor & consumor, jam iter ad æternitatem insisto. Et quia Dei misericordia finem nescit, & mensuram omnem excedit, sic pergo intrepidus: In te, Domine, speravi, non confundar in æternum (sic spero) in æternum, in æternum. Et quamvis è divinis paginis mille me oracula confirmant, largissimam tamen rationis lucem, quam hîc Romanus sapiens allucet, non spreverim. Quid de morte, & vero etiam quid de reditu à morte ad vitam sit sentiendum, à priscis sic docemur.

*Pf. 30.
v. 1.*

*Seneca
epist.
102.
post
med.*

Cum venerit dies ille, qui mixtum hoc divini humanique secernat, corpus hoc, ubi inveni, relinquam: ipse me Deo reddam. Nec nunc sine illo sum, sed gravi terrenoque detineor. Per has mortalis ævi moras, illi meliori vitæ longiorique proluditur. Quemadmodum novem mensibus nos tenet maternus uterus, & præparat non sibi, sed illi loco, in quem videmur emitti, jam idonei spiritum trahere, & in aperto durare: sic per hoc spatium quod ab infantia patet in senectutē, in alium naturæ sumimur partū. Alia origo nos expectat; alius rerum status. Nondum cælum, nisi ex intervallo, pati possumus, proinde intrepidus horā illā decretoriā prospice:

ce:

ce : non est animo suprema sed corpori. Quicquid circa te rerum vides, tanquam sarcinas non asportandas aspice: *Transendum est.* Dies iste quem tanquam extremum reformidas, æterni natalis est. Depone onus. quid cunctaris? tanquam non prius quoque, relicto, in quo latebas, corpore exieris? Hæres & reluctaris: tum quoque magno nisu matris expulsus es. Gemis, ploras: & hoc ipsum flere, nascentis est. Sed tunc debebat ignosci; rudis & imperitus omnium veneras, ex maternorum viscerum calido mollique fomento emissum afflavit aura liberior. Deinde; offendit duræ manus tactus; tenerque adhuc & nullius rei gnarus obstupuisti inter ignota. Nunc tibi non est novum separari ab eo, cuius ante pars fueris: æquo animo membra jam supervacua dimitte, & istud corpus diu inhabitatum pone. Scinderetur, obruetur, abolebitur. Quid contristaris? ita solet fieri: Pereunt semper velamenta nascentium. Quid ista sic diligis, quasi tua? istis oportus es. Veniet, qui te revelet dies, & ex contubernio fædi atque olidi ventris educat. Hinc nunc quoque tu quantum potes, subvola: utique etiam necessariis, quæ cohærebunt, alienus. Iam hinc altius aliquid sublimiusque meditare. Aliquando tibi naturæ arcana reteguntur, discutietur ista caligo, & lux undiq; clara percutiet. Nulla serenū umbra

*Quis
obsecro
Seneca:
hac
mysteria
expo-
sui t?*

turbabit : æqualiter splendebit omne cæli latus: dies & nox aëris infimi vices sunt. Tunc in tenebris vixisse dices, cum totam lucem totus aspexeris, quam nunc per angustissimas oculorum vias obscure intueris, & tamen admiraris tam procul. Quid tibi videbitur divina lux, cū illā suo loco videris? Hæc cogitatio nihil fordidum in animo subsidere finit, nihil humile nihil crudele. Deum omnium rerum esse testē ait. illi nos approbari, illi in futurum parari jubet, & *Æternitatem* proponere, quam qui mente concepit, nullos horret exercitus, non terretur tuba, nullis ad timorem minis agitur.

Quid quæso sanctius Christiani? Hæc cogitemus, hæc meditemur. Nemo bonus male moritur, nemo malus, bene. Brevis ad *æternitatem* via est mors.

s. 49. C O N S T A N T E R.

C O N S T A N T E R, obsecro, constanter. Nulla est patientia, si desit Constantia. Sederit qui dicat: Hæc jam altera, jam tertia, jam quarta vel quinta, jam nona hebdomas est, qua decumbo. Objiciet alius: Hic jam sextus, jam decimus, jam decimus sextus mensis agitur, ex quo male habere cœpi. Non deerunt qui querantur jam se altero, jam tertio, jam octavo, jam decimo tertio anno, & pluribus in morbo esse. O boni! non valde patientis est

est animi, ad calculum tam exactum, dies, & menses, & annos revocare. Durate, quæso, durate & vosmet rebus servate secundis. Vere patiens, etsi annos plurimos decubuerit: Temporis punctum est, inquit, quo morbus me tenet, cum æternitatem specto. Omnis labor brevis est, requies sempiterna. Fuerunt qui pæne tamdiu ægrotarunt quamdiu vixerunt.

Beatus Servulus, qui Gregorium Ma-
gnum habet encomiastem, à prima æta-
te usque ad finem vitæ plurimis annis
paralyfi detinebatur, ita quidem ut nec
manum ad os movere, nec in alterum
se latus versare potuerit: nihilominus
tota pæne biblia memoriæ mandavit
audiendo. Istius vivere quid erat, nisi
diu mori? Dumque sic quotidie tot an-
nis moreretur, illud unum, *Deo gratias*,
assidue usurpabat. Huic omnes in mor-
bo anni, licet tam ærumnosi, nihil esse
visi sunt ad æternitatem.

Beata Lydvina virgo Schiedamensis,
ipso triginta octo annos diversis mor-
bis cõflictabatur, *mendicum illum ad
probaticam piscinam æmulata. Hanc
virginem rectius dixisses mori quam vi-
vere tot illis annis quos inter gravissi-
mos, inauditos, & pæne continuos do-
lores exegit. Omnis cruciatuum varie-
tas in illam conjuravit. Annis triginta
vix tantum panis comedit, quantũ viro
robusto in triduum suffecerit; vix etiam
tribus

Greg.
l. 4.
dial.
c. 14.

Sen
Lyd-
wila.

Ita
Zach.
Lippe-
loo, &

Franc.
Harauis
14.

Apr.
Obiit
hac

virgo
Anno
1433

tribus noctibus aliquid quietis cepit. Accessit ad tantam morborum sævitiem extrema paupertas, gravis & ipsa morbus. In hac ærumnarum congerie Lydvvina hoc unum assidue pronuntiavit: *O bone I E-S-V, miserere mei.* Huic etiam virgini triginta octo anni per maximos doleres acti, vix punctulum videbantur ad æternitatem.

Sed est quæ & Servulum & Lydvvinam annorum in morbo consumptorum numero superet. Beata Coleta, virgo Corbejana incredibilem dolorum vim annis amplius quinquaginta patientissime sustinuit. Subinde octiduo toto vix horulã unam dormivit. Festis ac dominicis diebus dolores plerumque augebantur. Quandoque tain corporis quam animi ægritudine quatiebatur. Et, quod illa singulares Dei favores interpretabatur, omnia sanctorum martyrum tormenta sane horrenda gradatim experta est, aliis cruciatibus super alios divinitus immiſſis. Inter hos illa sæpius dixit: *O si ego una omnium febrium æstus ac frigora pati possim! Theatrum esse cupio, in quo genus omne morborum ludat, ut inde Angelis & Deo spectaculum fiat.* Lectulus, aliorum ægrotorum fomentum, clavis illi ac vepribus sparsus videbatur. Hanc illa formidabilem dolorum continuationem ac seriem, annis, ut dixi, amplius quinquaginta, admirabili patientia

*Alii
Nico-
laam
nomi-
nant,
de qua
Scrius,
& Ha-
rus 6.
Martii
Obiit
Anno
1447.*

ria toleravit. Verum & huic virgini tot anni vix momentum visi sunt ad æternitatem. Potuit & hæc virgo cum beato Bernardo dicere : Opus meum vix unius est horæ : & si plus, præ amore non sentio.

Quare, mi ægrote, si dies & annos tui morbi computes, momentum vocas, si patientiam atque constantiam, Beatorum æternitatem spera, labor est exiguus, brevis dolor, æterna merces.

§. 50.

VT tam sanus quam ægrotus ea quæ sancte apud animum suum statuit, in opus possit producere, & è verbis facere facta, sequentes orationes addimus, animo confirmando.

I. O R A T I O.

*SANIS, ÆGROTIS,
Moribundis assidue dicenda.*

Dulcissime Domine **I E S V** Christe, in unione illius charitatis, qua te ipsum Patri obtulisti in mortem, offero tibi cor meum, ut de me & per me fiat beneplacitum tuum. Dulcis **I E S V**, hoc beneplacitum tuum eligo & desidero, quantalibet aduersa,

N 4 mor-

morbis & mors, instent, & me totum fidelissimæ Providentiæ, sanctissimæq; Voluntati tuæ committo. Spero enim, & rogo, ut me, & omnia quæ circa me sunt, tu dirigas ad gloriam tuam, & animæ meæ salutem.

II. O R A T I O.

*AD CONSERVANDAM
cum divina Voluntate Conformitatem.*

Domine I E S U Christe, qui ad gloriam tuam, & salutem nostram læta permisces tristibus, & ad profectum nostrum secunda adversaque evenire permittis, bonitati tuæ gratias ago, quod mei fueris recordatus, & hac exigua cruce servum inutilem visitaveris. Peto autem gratiam ut ex hac qualicunque visitatione tua, fructus & proventus, quem tu desideras, consequatur, neque impatientia vel ingratitude mea impediatur. Tuam quæso manum porrigas, infirmo mihi, meque

que sicut Petrū Apostolum , cum mergi cœpisset marinis fluctibus, potenti dextra erige , ne sub hac cruce labascam & concidā. Quod autem potes , id ve'is etiam rogo, ut præsentem & amarum , carni-que molestum calicem à me transferas , sicut Regem Ezechiam cum lacrimis orantem exaudisti, & lethali morbo mirabiliter liberaisti. Veruntamen non mea, sed tua (quæ semper iusta est & sancta) voluntas fiat. Penes te stat omnis auctoritas de filiis iudicandi atque decernendi, nec quispiam te rectius novit, quæ pharmaca morbis nostris curandis convenient. O mi amantissime Pater, argue , corripe , castiga , ure, seca hoc tempore , ut in æternum parcas , neque in furore tuo peccata nostra inferni flammis exuras. Scio multis prodesse virgam tuam , cum dilectos filios corripis, & corripiēdo purgas, exerces, probas , priusquam electos coro-

nes. Paratum cor meum Deus, paratum cor meum, quomodo & quamdiu tibi placuerit, me virgæ tuæ paternæ subjici meamque patientiam in cruce probari. In te Domine speravi, non confundar in æternum. Me totum sanctissimæ voluntati tuæ submitto, atque committo. Etiam si me occideris, tamen in te vitæ fontem sperare non desinam. In manibus tuis sunt sortes meæ.

III. O R A T I O.

AD ACQVIRENDAM
Patientiam.

NOsti Omnipotens Deus, quam vile sit & fragile hoc manuum tuarum figmentum, quod ex pulvere formatum, à levi vento concutitur, frangitur, & tandem iterum in pulverem evanescit. Adeo nihil est quod meis ego viribus fidam, qui carne contra spiritum semper reluctante, tot sentio motus indignationis,

tionis, impatientiæ, pusillanimitatis, diffidentiæ, aliarumque perturbationum, quando vel leviter tangor. Tuam igitur opem imploro, cælestis medice, divinum tuum pharmacum, quod PATIENTIA dicitur, mihi cupio communicari. Summum nempe in morbis etiam acerbissimis levamentum est PATIENTIA.

Da mihi quæso, Domine, præfenti & æquo esse animo, ut velut ambidexter læta & tristia, sua-
via & aspera non aliunde quam de paternis tuis manibus profecta suscipiam, mihi que divinitus esse immissa certissimo credam, quoniam ad filiorum tuorum exercitationem ac profectum dirigis omnia.

Doceat me obsecro spiritus tuus, quo confortante possumus omnia, ut sciam animam meam in patientia possidere usq; ad mortem. Tu es Dominus qui aculeos & dolores omnium & singulorum
labo-

laborantium consideras : ego vero licet nondum ad sanguinem usque restiterim, tamen carnis imbecillitatem & recalcitrantis naturæ vim sæpe vel invitus experior. Tanto igitur magis adjuva, Domine, imperfectum meum, ut virtus & infirmitate perficiatur, & ego sincere testari possim, Virga & baculus tuus ipsa me consolata sunt. Adhæc gratia tua duce respiciam sæpe in faciem Christi mei, & Filii tui crucifixi, qui se patientibus omnibus absolutum PATIENTIÆ speculum & exemplar præbet. Sed & lectissimi ac fidelissimi amici tui in cruce mea me consolentur, qui tanquam aurum in ardenti fornace à te probati ac purgati, atrocissima quæque supplicia pro te, uti patientissime, ita & fortissime pertulerunt, tanto nunc Capiti similiore in cælestibus delitiis, quanto antea patientiores fuerunt in gravibus tormentis.

IIII. ORATIO.

AD AVGENDAM
Patientiam.

VIta hæc nostra peregrinatio est ab exilio ad patriam. Et ne detineat nos amœnitas viæ, quo minus ad te, **D E V S**, recta & celeriter contendamus, excitas nos stimulis, & spinis pungis, ut concupiscamus requiem & finem itineris. Sunt ergo morbi, fletus, luctus, mœror, aduersa omnia, velut calcaria quibus segnis hic equus, vel verius, asinus urgetur, ne semper in via subsistat. Fac nos, **Domine**, oblivisci viæ, meminisse patriæ, atque si adjicis pondus aduersorum, adde etiam robur ne succumbamus oneri, ad te perpetuo intenti & erecti. Ceterum, tua, **Domine**, sunt omnia; fac de omnibus sine exceptione, quod inscrutabili tuo iudicio visum fuerit, hoc uno dempto, ne me tibi inimicum esse patiaris.

V. O R A T I O

V. O R A T I O.

*RESIGNATIONEM SVI
in divinam voluntatem complecti-
tur, è Ludovico Bloſſe.*

Dulciſſime Domine Deus meus, memor eſto quaſo benigneque conſidera me pauperem creaturam tuam eſſe, te vero Dominum & creatorem meum. Ecce ego me in æquiſſimum iudicium tuum offero, & gratiſſimæ voluntati tuæ integre refigno, paratus hunc & alium quemvis cruciatum, quamdiu tibi placuerit, ſuſtinere. Vtere me ſicut vis, in tempore & æternitate. Quicquid tu pater cæleſtis in me & de me facere decreveris, facito, nam ad omnia qua poſſum humilitate, me totum tibi offero, trado, & refigno. libenter patiar pro te quicquid ſuper me venire volueris, indifferenter enim volo de manu tua bonum & malum, dulce & amarum, lætum & triſte ſuſcipere;
& pro

& pro omnibus gratias agere. Custodi me solum, ô Deus, ab omni peccato, & non timebo mortem nec infernum, dummodo in æternū me nō projicias, nec deleas de libro vitæ, non mihi nocebit quicquid venerit tribulationis super me. Adesto mihi Domine IESV, in omni loco & tempore, sitque hæc mihi consolatio, libenter pro te velle carere omni humano solatio. Et si tua mihi defuerit consolatio, tua voluntas & iusta probatio erit mihi pro summo solatio. Sit nomen sanctum tuum nunc & in æternum super omnia benedictum.

VI. ORATIO.

EIVSDEM SENSVS;

sed brevior.

O Amor ineffabilis, ô dulcissime IESV, Deus meus, si mihi dares optionem & promitteres, quæcunque peterem, te.

196. P R O D O R M I
te daturum, non aliud peterem
quam hoc ipsum quod patior, hoc
millies peto, ut laudabilissima Vo-
luntas tua secundum optimum be-
neplacitum tuum in me, de me,
per me, & in omnibus semper fiat.

*Hic legi possunt in Imitatione Christi lib. 3.
cap. 29. & cap. 50.*

VII. O R A T I O.

LITANIÆ ÆGROTIS
& Moribundis accommodatæ
è sacris litteris.

KYrie eleison, Christe eleison, Ky-
rie eleison, Christe audi nos, Chri-
ste exaudi nos.

Pater de cælis Deus, Miserere nobis.
Fili Redemptor Mundi Deus, Miserere.
Spiritus sancte Deus, Miserere.
Sancta Trinitas unus Deus, Miserere.
Qui sanas contritos corde, Miserere.
Qui vulneras & mederis, Miserere.
Qui mortificas & vivificas, Miserere.
Qui deducis ad inferos & reducis, Mis.
Qui orantes in sua infirmitate curare
 consuevisti, Miserere.
Qui propter misericordiam tuam ma-
gnam, salvos facis omnes sperantes
 in te, Miserere.
Qui Iob ulcere pessimo percussum sa-
nasti, Miserere.
 Qui

- Qui Ezechiam ad te clamantem à morbo liberaſti, Misere.
- Qui dæmonium à Sara depuliſti, Miſ.
- Qui Tobiam lumen cæli videre feciſti, Misere nobis.
- Qui Chananæam pro filia deprecantem exaudiſti, Misere.
- Qui ſocrum Petri à feбри liberaſti, Miſ.
- Qui mulierem ſpiritu infirmitatis annis octodecim inclinatam, ad ſanitatẽ perfectam erexiſti, Misere.
- Qui filium Principis jam mori incipientem à feбри ſalvaſti, Misere.
- Qui puerum Centurionis verbo ſanaſti, Misere nobis.
- Qui paralyticos & leproſos curaſti & mundaſti, Misere.
- Qui à ſpiritibus immundis vexatos & obſeſſos liberaſti, Misere.
- Qui mulierem per tactum ſimbriæ tuæ à ſanguinis fluxu ſanaſti, Misere.
- Qui ſurdos audire feciſti, Misere.
- Qui claudis greſſum reſtituiſti, Miſ.
- Qui mutorum ora aperuiſti, Misere.
- Qui cæcos illuminaſti, Misere.
- Qui omnes infirmos & ægrotos tangendo ſanaſti, Misere.
- Qui omnes oneratos & laborantes reficis, Misere.
- Qui omnes languores noſtros portaſti, Misere nobis.
- Qui filium mortuum matri viduæ vivum reſtituiſti, Misere.
- Qui filiam Archiſynagogi ad vitam re-
vocaſti,

vocasti, Miserere nobis.
 Qui Lazarum quatruiduanum à mortuis
 resuscitasti, Miserere.
 Qui ægrotos visitasti, & visitantibus
 præmia æterna promifisti, Miserere.
 Qui per umbram Petri multos ab infir-
 mitatibus suis liberaſti, Miserere.
 Qui per ſudaria & ſemicinctia Pauli
 multos infirmos curaſti, Miserere.
 Qui per oſſa Eliſæi mortuum ad vitam
 revocaſti, Miserere.
 Deus adjutor & protector noſter, Miſ.
 Suſceptor & liberator noſter, Miserere.
 Refugium noſtrum, & cornu ſalutis no-
 ſtræ, Miserere.
 Fortitudo & Patientia noſtra, Miserere.
 Salvator & Redemptor noſter, Miſere-
 re nobis.

Propitius eſto, Parce nobis Domine.

Propitius eſto, Exaudi nos Domine.

Propitius eſto, Libera nos Domine.

Ab omni malo, Libera nos Domine.

Ab omni peccato, Libera.

Ab omni morbo & languore, Libera.

Ab omni impatientia & puſſillanimitate,
 Libera.

A peſte & omni contagione, Libera.

Ab inſidiis diaboli, Libera.

A periculis mortis, Libera.

A doloribus inferni, Libera.

A ſubitanea & improvifa morte, Lib.

A damnatione perpetua, Libera.

Per tentationem tuam, Libera.

Per lacrimas & ærumnas tuas, Libera.

Per

- Per labores & defatigationes tuas, Lib.
 Per tristitiam & tædium tuum, Libera.
 Per pavorem & mœrorem tuū, Libera.
 Per sitim & famem tuam, Libera.
 Per agoniam & sanguineum sudorem
 tuum, Libera.
 Per sacrosancta vulnera tua, Libera.
 Per pretiosum sanguinem tuum, Libera.
 Per crucem & Passionem tuam, Libera.
 Per mortem & sepulturam tuā, Libera.
 Per gloriosam Resurrectionē tuā, Lib.
 Per admirabilem Ascensionē tuam, Lib.
 In die iudicii, Libera nos Domine.
 Peccatores, Te rogamus audi nos.
 Vt nobis parcas, Te rogamus audi nos.
 Vt nobis indulgeas, Te rog.
 Vt spatium veræ pœnitentiæ nobis con-
 cedas, Te rog.
 Vt compunctionem cordis, & fontem
 lacrimarum dones, Te rog.
 Vt nos visitare & consolari digneris,
 Te rogamus, audi nos.
 Vt sanitatem mentis & corporis largia-
 ris, Te rog.
 Vt indulgentiam & remissionem om-
 nium peccatorum impertias, Te rog.
 Vt gratiam & consolationem sancti
 Spiritus infundas, Te rog.
 Vt veram ac Christianam patientiam
 tribuas, Te rog.
 Vt nobis in omni tribulatione nostra
 succurras, Te rog.
 Vt nos in hora mortis contra omnes
 insidias diaboli protegas, Te rog.
 O 2 Vt

Vt nos in tua gratia mori, & ad finem
usque perseverare facias, Te rog.

Vt extrema nostra benedicas & sancti-
fices, Te rog.

Vt spiritum nostrum in manus tuas su-
scipias, Te rog.

Vt post obitum nostrum paradisi januas
nos gaudēter introire jubeas, Te rog.

Vt nos exaudire digneris, Te rog.

Fili Dei, Te rogamus, audi nos.

Agnus Dei, qui tollis peccata Mundi,
parce nobis Domine.

Agnus Dei, qui tollis peccata Mundi,
exaudi nos Domine.

Agnus Dei, qui tollis peccata Mundi,
Miserere nobis.

Christe audi nos.

Christe exaudi nos.

Kyrie eleison, Christe eleison, Kyrie
eleison. Pater noster &c.

Ÿ. Salvos fac servos tuos.

℞. Deus meus sperantes in te.

Ÿ. Adjutor noster esto, ne derelinquas
nos.

℞. Neque despicias nos salutaris noster.

Ÿ. Adjuva nos Deus auxiliator noster.

℞. Et propter gloriam nominis tui li-
bera nos.

Ÿ. Domine exaudi orationem meam.

℞. Et clamor meus ad te veniat.

Oremus.

DEVS, qui Unigeniti tui pa-
trientia antiqui hostis super-
biam

biam contrivisti, da nobis quæsumus, quæ idem pro nobis pertulit, digne recolere, sicque exemplo ejus cuncta nobis aduersantia æquanimiter tolerare.

DEVS, humani generis benignissime conditor, & misericordissime reformator, qui hominem invidia diaboli ab æterna felicitate dejectum, unigeniti Filii tui pretioso sanguine redemisti, vivifica nos famulos tuos gratiæ tuæ vigore, & jacentibus manum porrige salutarem: reple nos gaudio cordis & lætitia spiritus; expelle à nobis omnes hostiles insidias, & mitte nobis medicum salutis, Angelum pacis, qui nos in angustiis positos consolationibus tuis attollat, quibus in præfenti consequamur auxiliũ, & in futuro præmia obtineamus æterna.

Misericordiam tuam humiliter deprecamur, omnipotens Deus, quæ amissam gratiam nobis reconciliet, atque munus patientiæ

riæ in illatis omnibus , semper
 & ubique protegendo impertiat.
 D E V S , sub cujus nutibus vitæ
 nostræ momenta decurrunt , su-
 scipe preces humiliter ad te cla-
 mantium , ut de omni adversita-
 te & ægritudine liberati , perpe-
 tua te gratiarum actione laude-
 mus. Per Dominum nostrum I E-
 S V M Christum filium tuum &c.

VIII. O R A T I O .

A D S T A B I L I E N D A M

*humana voluntatis cum divina
 conformitatem.*

O Dulcis I E S V , neque vi-
 tam , neque mortem , sed
 tuum beneplacitum desidero , te
 expecto: fiat mihi secundum vo-
 luntatem tuam. Si vis ut moriar,
 dulcis I E S V , suscipe spiritum
 meum. Et licet ad vesperam ve-
 nerim omnium novissimus , da
 mihi, ut tecum , & in te requiem
 accipiam sempiternam. Si vero
 vis , ut diutius vivam, dulcis I E-
 S V ; hoc propono , & pro hoc
 gratiæ

gratiæ tuæ suffragium rogo, reli-
quum vitæ meæ corrigere, atque
in holocaustum tibi totum offer-
re in gloriam tuam, & secundum
beneplacitum tuum.

IX. ORATIO.

*AD HOC IDEM IMPE-
trandum, quod summe & unice
est necessarium.*

Domine I E S V Christe, ob-
secro te per amorem quo
omnium hominū onera portasti,
ut facias me onus tristitiæ meæ
cum gratitudine suscipere de ma-
nu providentiæ tuæ, & de volun-
tate paterni cordis tui, & pro tui
amore, quamdiu tibi placuerit, cū
plenissima mei ipsius resignatio-
ne, lōganimitē sustinere, ita dum-
taxat, ut me tua gratia confirmes,
ne unquam te vel in modico offen-
dam, aut à sanctissima voluntate
tua vel minimum recedam. Atque
utinam possem omnium & singu-
lorum, qui pro te passi sunt, homi-
num pressuras solus sufferre, ut

qualem cunque vicem redderem
 infinitæ charitati tuæ. Eja beni-
 gnissime I E S V , ita quæso unias
 voluntatem meam cum sanctissi-
 mo beneplacito tuo, ut aliud opta-
 re nequeam, quam quod tu vis.

X. O R A T I O.

A D I M P E T R A N D A M
Patientiam.

O Domine Deus meus, confi-
 teor me non vixisse, proh
 dolor, sicut debuisssem & per gra-
 tiam tuã potuisssem. Vnde jam toto
 corde doleo, & me non satis dolere
 doleo. Obsecro igitur te Domine,
 & suppliciter rogo, ut non facias
 mihi secundum peccata mea, sed se-
 cundum magnam misericordiam
 tuam, quæ superat peccata totius
 mundi. Tu Domine, qui exterius
 flagella irrogas, da interius indefi-
 cientem patientiam, ita ut laus tua
 nunquam recedat de ore meo. Mife-
 rere mei Dñe, miserere mei & ad-
 iuva me, sicut tu nosti quod mihi
 necesse est in corpore & anima.
 Scis omnia, potes omnia, qui vivis
 in sæculorũ sæcula. X I.

XI. ORATIO.

POST SVMPſAM

*in morbo SS. Eucharistiam.*Ad IESVM Christum Mundi
Salvatorem.

GLoria tibi Christe, qui in dulcedine tua pauperem meam animam visitare & refocillare dignatus es. Nunc dimittis seruum tuum Domine, secundum verbum tuum in pace. Iam te teneo, dulcis amor, iam ultra non dimitto te. iam mundo & omnibus quæ mundi sunt, lubens valefacio, iam gaudens ad te venio, Deus meus. Nihil amodo, nihil, ô bone IESV, me separabit à te: tibi enim Christe conjunctus sum, in te vivam, in te moriar, & in te, si volueris, in æternum permanebo. Vivo jam nõ ego, vivit vero in me Christus. Tædet nunc animam meam vitæ meæ; cupio dissolvi, & esse cum Christo: mihi enim vivere Christus est, & mori lucrum. Iam non timebo mala ambulans in regione umbræ mortis, quoniã tu mecum

es Domine, & sicut desiderat cervus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus: siti-
vit anima mea ad Deum fontem
vivum, quando veniam & appa-
rebo ante faciem Dei mei?

Benedic mihi, I E S V amantissi-
me, & nunc in pace dimitte me,
quoniam vere tuus sum ego, & in
æternum ultra nunquã dimittam
te. O si felici tibi copula nunc so-
cier in æternũ, ô si totus in te im-
mergi, totus absorberi & sepeliri
in te merear, ô si anima mea inter
amplexus tuos suaviter requiescẽs
absorbeatur tota in te, & felicissi-
me fruatur te. Deo amatore suo.
Quid mihi jam ultra cum Mun-
do, mi amantissime I E S V? Ecce
nec in cælis quidquam ptæter te
volui. In manus tuas, Domine
I E S V, commendo spiritũ meum.
Recipe me, dulcis amor, ut in æ-
ternum mihi bene sit in te, & in
pace suaviter in te obdormiam &
requiescam.

XII ORATIO.

AD *B. matrem* VIRGINE M,
Mariam, matrem Domini.

O Mater misericordiae, mater aeterni Regis, perveniant ad te preces meae. Scio me peccatis meis graves poenas commeruisse, sed tamen impetra mihi à Filio tuo misericordiam, ut antequam moriar, ex animo convertar, & sinceram agam poenitentiam. O mater Domini, assiste mihi & adjuva me patrocinis & meritis tuis, in omnibus doloribus meis & praesertim in ultima necessitate mea succurre mihi. O mater afflictorum non me deferas in hora mortis meae.

AD *SS. ANGELOS.*

O Purissimi spiritus, Angeli beatissimi, assistite quaeso mihi migranti ex hoc saeculo, & potenter eripite me ab immundorum spirituum insidiis, & animam meam in vestrum consortium assumite.

sumite. Tu præcipue Angele bone, qui custos es meus fidelissimus, defende me in prælio, ut non peream in tremendo iudicio. O vos omnes sancti Angeli Dei, vestris obsecro intercessionibus defendar, ut infernalis canis mihi non noceat, & ut anima mea ad suum Creatorem pura perveniat.

*AD PATRONVM, AVT
Patronos calites.*

O Patrone optime, sancte N. etiam in te spem aliquam subsidii & confidentiam collocavi. Tuis obsecro deprecationibus apud Deum, & nunc mihi adsis, & præsertim in extremæ necessitatis articulo. impetra mihi quæso benignam sententiã, ut à iudice meo audire merear: Veni benedicte Patris mei, accipe regnum quod paratum est ab initio Mundi. Ut ita tecum ô sancte N. communem & immortalem Dominum glorificem in sæcula sæculorum.

Coro-

Coronis

CAPITIS SECVNDI
AD
LECTOREM.

HÆc eo diximus, fanis & ægrotis
partim recreandis ut respirent, par-
tim excitandis ut vigilant, partim robo-
randis ut vincant, ad omnem mortis oc-
cursum parati. Cuncta profecto expe-
riri præstat, quam mori male. Mala
mors errorum omnium non solum pes-
simus, sed indelebilis, & inexpiabilis
error est.

Itaque nunc moribundos accedimus,
& iis documenta scribimus, non ut ea
tunc primum legant, cum moriendum,
sed ut à fanis lecta profint moribundis.

AD

AD

CAPVT III.

Imago III.

M O R I B V N D I S
S I C
C O N S I D E R A N D A.

- A. *Ab hac securi, uno cadunt ictu vel altissima quercus : F E R I O.*
- B. *Ruit vetusta domus, veteres migrate coloni, sub terra tutius habitaturi.*
- C. *Pisces capiuntur hamo, volucres visco, mortales mortis spiculo: hic nemo est eximius.*
- D. *Neminem hic ventus terreat: mortalitas, illius semen est; sed seges, immortalitas.*
- E. *Vt aqua effunditur, sic & vita: sed expectat libra, qua vita appendat opera.*
- F. *Sol quidem occumbit, sed ut resurgat: homo moritur, sed ut reviviscat.*
- G. *Actum est; undique jam capta fera est: nihil usquam effugii; M O R I E N D V M E S T.*

CAPVT

CAPVT III.
M O R T I S
M E M O R I A
R E P R A E S E N T A T V R
M O R I B V N D I S.

S. I. *Ars bene moriendi compendio
traditur.*

NESCIRE mori, inscitia omnium miserrima est. Ut ergo id discamus, quod tota vita discendum est, quinque potissimum observanda sunt, quæ mortem faciant bonam.

Primum, *Animus liber & intrepidus.* Res summi momenti hoc est, & ex quo pendeant cetera. Magna pro noxis satisfactio est, rem omnium charissimam tam prompte dedisse. Ideo Dayid: *Voluntarie, inquit, sacrificabo tibi. Nihil hîc æque Deo placet, & hominem iuvat quam imperterritus, liber, promptusque animus, & generosa in Deum fiducia. Tergiversatio hac in re signum est voluntatis humanæ cum divina non consentientis. Ergo, si aliquando, cur non modo? Huic animo ad prompte moriendum comparando facit singularis affectus ad Domini Passionem, quæ singulis diebus Veneris, certis precibus ac operibus colenda.*

Alterum, *Testamenti ac debitorum expeditio*

ditio. Error est de Testamento non cogitare, nisi cum mors in foribus est.

Dispone de bonis, dum adhuc mentis tua es. *Vet. Lamb.*

In iis porro legandis quæ nostri arbitrii sunt, regulam diuus Ambrosius hanc suggerit : Fides sincera sit , & providentia perspicax : Seu , Charitas cum prudentia , prudentia cum charitate. Videat etiam qui dat eleemosynam, aut dari curat, ut apud Deum bono loco sit, & in gratia.

Tertium. Cura salutis unica. Hic illud maxime locum habeat : Porro unum est necessarium. Beatus Augustinus exemplar bene morientium , decem ante *Luc. c. 10. v. 42.* mortem diebus neminem ad se admisit, nisi stata hora medicum , & eum qui cibum deferret ; ipse in continuas preces , gemitus , lacrimas effusus , cum Deo de vita sua pertractabat, monebatque nos alios omnes his verbis : Nullus Christianorum hinc emigret sine digna & competenti pœnitentia.

Quartum. Sacramentorum trium petitio, nimirum Confessionis , Communionis, & extremæ Vnctionis. Non cogi velit ægrotus , sed ultro hæc petat , nec eorum differat , dum animus in extremis labris hæserit. Multi male moriuntur, quia videri nolunt brevi morituri. In hoc negotio salutis distulisse , semper fuit noxium. Ergo qui de male actis serio vult dolere , mature doleat. Hic crebra & robusta *Contritio* locum habet,

Bellarminus de arte mor. lib. 2. cap. 6. mihi pag. 181. Matt. cap. 11. v. 26. habet, de qua consule Bellarminum: Quintum. *Suimet in divinam voluntatem oblatio quam integerrima.* Animus intrepidus forsan non æque ab omnibus exhiberi potest, sed animus cum divina voluntate consentiens à nemine non potest. Quocirca millies, etiam uno die, repetat ægrotus illud Christi Domini: Ita Pater, quoniam sic fuit placitum ante te. Ita Pater, Ita mi Pater &c. Vix perire potest, qui suum sibi judicem tam efficaciter conciliat, ne pereat.

S. 2. *Tempus male perditum, quomodo recuperandum.*

A Missum tempus quisquis revocare cupit, avertat se totis viribus, ab omni loco & tempore, seque in illud *Æternitatis Nunc* recipiat, in quo Deus: hîc in Deo deperdita omnia reperiuntur; hîc in Deum homo se immergat hoc modo:

○ *Æterne Deus, utinam, ô utinam* omni eo tempore, quod à mundi origine ad usque finem durabit, tam pure, obedienter, & sancte vixissem, sicut omnes ii homines vixere, qui in omni virtutum exercitio, in ærumnis & laboribus assiduis tibi placuerunt. Utinam ex gratitudine & amore in te, omnes pelagi undas per oculos meos deducere, egenos omnes oportune

tune iuvare, mœstos universos consolari, & te Deum meum iis laudibus, eoque amore prosequi possem, quo te Beati omnes, & Angeli tui prosequuntur. Hæc enim omnia, Domine, amoris tui promptissime impendere par esset. Nunc autem, mi Deus, miserere mei, sicut scis, & sicut vis. De his talibus jam olim pronuntiavit Psalmographus: Et dies pleni invenerunt in eis. Plenus dietum moritur, inquit Gregorius, qui per hæc transeuntia tempora, id quod non transit, operatur. Amissas horas reparavit, qui amississe sincere doluit.

*Pf. 72.
v. 10.*

5. 3. *Brevis vita quomodo extendenda.*

BOnæ mentis homini videndum, non quamdiu juvat, sed quamdiu oportet. Sapientia clamat: Consummatus in brevi, explevit tempora multa. Bene multa, quia & universa complectitur. Quomodo enim non explevit omnia tempora, qui transit ad æternitatem? Quanta sane tempora non longævitate sed longanimitate, hoc est, non annorum serie, vel dierum numero, sed mentis devotione, & inextinguibili semper proficiendi desiderio percurrere potuit, tanta sibi in meritis non immerito vindicavit. Retinet quippe virtute quod amisit in tempore. Merito multorum;

*Sap. 4.
v. 13.
Bern.
epist.
253.*

imo omnium temporum recipit vicem,
qui nullo tempore voluit mutare bo-
nam voluntatem & *Intentionem*. Itaque
indefessum proficiendi studium, & jugis
conatus ad perfectionem, perfectio re-
putatur.

s. 4. *Finis rerum omnium; aterni-
tatis nullus.*

A Pud moribundum etiam hilaresce-
re, & lætum canere quid verat?
præsertim si id ex usu nostro sit. Bea-
tus Iacoponus vir festiva sanctitate
præditus, versiculos scripsit, quibus
mundi deliria, & mortis præcipitia non
illepide descripsit; ex iis & hi sunt.

I.

*Hos *Cur mundus militat sub vana gloria,*
versus *Cujus prosperitas est transitoria?*
elegantibus *Tam cito labitur ejus potentia,*
modis *Quam vasa figuli, qua sunt fragilia.*

2.

musicis *Dic ubi Salomon olim tam nobilis,*
inclusis *Vel ubi Samson dux invincibilis,*
Seba- *Vel pulcher Absalon vultu mirabilis,*
stianus *Vel dulcis Ionathas multum amabilis?*
Erte- *lius.*

3.

Quo Caesar abiit celsus imperio,
Vel dives Epulo totus in prandio.
Dic ubi Tullius clarus eloquio,
Vel Aristoteles summus ingenio?

4.

Tot clari proceres, tot rerum spatia,

Tot

*Tot ora præfulum, tot regna fortia,
Tot mundi principes, tanta potentia,
In ictu oculi clauduntur omnia.*

5.

*Quam breue festum est hæc mundi gloria,
Vt umbra hominis sunt ejus gaudia,
Qua semper subtrahunt æterna præmia:
In ictu oculi clauduntur omnia.*

Omnia hæc vera sunt, illud longe
quam verissimum: *In ictu oculi claudun-
tur omnia.* Vox beati Gregorii est: Om-
nis longitudo temporis vitæ præsentis
punctum esse cognoscitur, cum fine ter-
minatur. Quod idem Gregorius con-
firmans: Parum est, ait, quicquid fini-
tur. Longum quippe nobis videri non
debet, quod cursu sui temporis tendit,
ut non sit: quod dum per momenta du-
citur, ipsa hoc momenta sua quæ diffe-
runt, impellunt: atque unde teneri cer-
nitur, inde agitur, ne teneatur. Augu-
stinus explicatissime, Totum hoc tem-
pus, inquit, non dico ab hoc hodierno
die usque in finem sæculi, sed ab Adam
usque in finem sæculi, exigua gutta est
comparata æternitati. Rerum omnium
exitus est, æternitatis nullus, heu nul-
lus. In Orbe nihil est cui non suus im-
mineat finis: convivia & choreæ fi-
niunt, lusus omnis & risus finiunt, nun-
quam finiet æternitas. Momento, ubi
luserunt, sorbentur navigia; momento
confertissima hilaritatis theatra corruunt:

Lib.

15.

moral.

c. 24.

initio,

c. 1.7.

mor.

c. 14.

post

med.

Aug.

in Ps.

101.

Conc.

2. med.

momento unico jucundum omne evanescit ; unicum momentum, rerum omnium sepulchrū est. Quid ergo tam vana sectamur & breviam? Magnū animum delectare non potest, quod non duret. In ictu oculi clauduntur omnia, Quicquid cœpit, finiet, sola non finiet æternitas.

s. 5. *Hominis moribundi consideratio.*

Job
c. 14.
v. 19.
& 20.

Magister patientiæ Iobus : Lapidēs, inquit, excavant aquæ, & alluvione paullatim terra consumitur, & homines ergo similiter perdes. Roborasti eum paullulum, ut in perpetuum transiret : *immutabis faciem ejus, & emittes eum.* Quam non multis ceremoniis utitur Deus, hominem ex hoc in alium Orbem emissurus : immutat faciem ejus, & alio jubet proficisci. Tunc certe cum mors evocat, facies tota immutatur (& ut Hippocrates in suo prænotionum libello) sibi ipsi maxime contraria redditur : Acutus fit nasus, oculi cavi & reconditi, tempora collapsa, aures contractæ, aurium extremitates aversæ, cutis in fronte dura & rugata, color totius faciei pallidus, cereus, aut etiam plumbeus, niger, lividus, labra resoluta, pendentia, albicantia, dentes adusti, collum exesum & gracile, mutata omnia, ita ut nova homini persona videatur inducta. Sic ubi Deus hominis vultum mutaverit, emittit eum. I nunc homo,

homo , I modo in domum æternitatis tuæ. A tantillo mortis punctulo, tot sæculorum pendent volumina , nullis e-
volvenda sæculis.

s. 6. *Stantes mortui.*

VEspasiani Imperatoris scitum est :
Imperatorem non decere nisi stan-
tem mori. Ego dixerim , nec decere
Christianum aliter mori quam stando.
Sed quænam hîc optima standi ratio?

Anno millesimo sexcentesimo quinto
Viennæ ipsa nascentis Christi nocte mi-
les excubitor in lignea ædicula , frigore
obriguit , mane stans quidem , sed non
vigilans repertus est , jam enim & no-
ctis & totius vitæ vigiliam finierat. Si-
mili fato alius quispiam obiit, gelu iti-
dem exanimatus , qui vivere desiit an-
tequam equitare. Nam equus viæ gna-
rus fideliter Constantiam in publicum
hospitium, pervexit suum dominum, sed
mortuum. Q. Curtius attestatur, quos-
dam ex Alexandri Macedonis militibus
applicatos arborum truncis obriguisse
frigore , eos tamen non viventibus so-
lum , sed etiam inter se colloquentibus
similes esse conspectos , durante adhuc
habitu , in quo mors quemque depre-
henderat.

Leodegarius martyr capite plexus
erexit sese, & ultra horam immotus ste-
tit. Petrus itidem martyr decusso jam

*Poga-
gius
l. I. de
miseria
hum.
qui hoc
a se
visum
ait.*

*Curt.
lib. 8.
c. 9.*

*Lippelo
2. Oct.
Bar. 10.
3. An.
310.*

capite , submissis genibus corpore reli-
Lippelo quo mansit erectus. Sancta *Ositha* virgo
Oct. 7. regia suum ipsa caput jam amputatum
recto tramite ac firmis vestigiis ince-
dens ad ædem Apostolorum ad tria pæ-
Baron. ne stadia tulit. Severinus Boethius &
tom. 7. ipse martyr , cum regius spiculator vul-
Anno nus ei lethale infixisset, ille utraque
526. manu divulsum caput sustinuit , & in-
v. 7. terrogatus , à quo percussus esset , re-
spondit : Ab impiis ; progressusque est
in templum vicinum , ubi flexis ante a-
ram genibus sacra percepit & paullo
post expiravit. Dionysius Areopagita
Syrins inter primos martyrū , caput suum cer-
die 9. vicibus abscissum, suis ipse manibus ve-
Oct. lut præmium accepit , & obviæ mulieri
in manus tradidit. Idem hoc fecerunt
ævo Diocletiani & Maximiani , invicti
Syr. martyres , Ursus & Victor , cum sexa-
tom. 5. ginta sociis , quorum quilibet caput
die 30. suum à cervicibus resectum, ad certum
Sept. viæ spatium suis manibus gestavit. At-
& Tho. que hi profecto non tantum stantes sunt
Bozius mortui , sed & steterunt post mortem.
de sign. His accensendus beatus Simeones , de
Eccl. l. quo Theodoretus admiranda comme-
15. c. 9 morat , quæ vitæ probavit exitus. Si-
Theod. quidem hic ipse Simeones stans mor-
26. tuus est , mansitque in statu suo post
mortem immobilis: animus quidem jam
cælum penetrarat , corpus ab inquilino
suo desertum, ne sic quidem cadere sus-
sinnit , sed locum sui certaminis mole
pressit

pressit erecta, tanquam si invicti athletæ victorias & triumphos loqueretur. Sic & Benedictus numerosissimæ familiæ laudatissimus pater, animam Deo stans reddidit, vere magnus Imperator, qui, quod gloriosissimum, in se maximam potestatem habuit, & seipsum inter spinas triūphavit æterna victoria.

Lippelo
21.
Mare.

Christianum non nisi stantem decet mori. Standum & pugnandum est morienti. Recte stetit, bene pugnavit, quis Deo nixus, mori non timuit.

s. 7. *Ante mortem mortui.*

Sapiens Alexandridæ dictum est: Moriendum esse, antequam mori cogaris. Tarsensis Paulus, non semel duntaxat aut sæpius, sed quotidie mortuus est. De seipso id affirmans: Quotidie inquit, morior.

I. Cor.
c. 15.
v. 31.

Gregorius Magnus, qui, quanto sublimius occupavit solium, tanto clariores sanctitatis emisit radios; hic vigilantissimus pastor sæpius ante mortem fuisse mortuus videtur. Siquidem non multo ante obitum, suam ipse conditionem describens: Me, inquit, amaritudo animi & assidua exacerbatio, atque podagræ molestia sic afficit, ut corpus meum tanquam in sepulchro ficcatum sit: unde fit ut jam raro de lecto surgere valeam.

Epist.
ad Romanos
sticani
patric.

Cosmus Medices, jam morti vicinus,

cum à conjuge interrogaretur, Cur ita clauderet oculos, etiam vigilans, Respondit: Cuperem eos assuefacere, ut diutius claudi non moleste ferrent. Optimum hoc genus mortis est, oculos tunc præsertim claudere, cum eos mortifera voluptas illicit. O claude & vel sic morere, ne moriaris, quisquis pudicitiam amas. Sapientissime suavit Seneca Lucilio: Hoc denique tibi citra diem mortis præsta: moriantur ante te vitia.

Epist.

27.

initio.

s. 8. *A seipsis sepulti.*

PACUVIUS Tiberii Cæsaris procurator in Syria, vino & epulis tam largiter sibi quotidie parentavit, ut à cœna in cubiculum ferretur, inter famulorum plausus, qui ad symphoniam velut mortuo istud accinebant: *Vixit, vixit.* Quid hoc aliud erat, nisi quotidie seipsum efferre, & sepelire? Optime Seneca: Hoc, ait, quod ille ex mala conscientia faciebat, nos ex bona faciamus, & in somnum ituri, læti hilaresque dicamus: *Vixi.* Crastinum si adjecerit Deus, læti recipiamus, ille beatissimus est, & securus sui possessor, qui crastinum sine sollicitudine expectat.

Epist.

12.

*med.**Cal.**Rhodi-*
gin.

l. II.

Antiq.

c. 13.

Labiensus, quia omnes dicaci ore lacerabat, Rabiensus dictus, eo exosus fuit, ut omnes ejus libri fuerint combusti. Non tulit hoc Labiensus, nec voluit suo ingenio superstes esse, sed in monu-

monumentum suorum majorum se iussit deferri & includi : nec tantum finivit ipse se, sed sepelivit. Itaque Labienus à seipso sepultus est. Sed plus habet admirationis, *Vivus sepultus, insepultus mortuus*. Storax Neapolitanus, paucis abhinc annis, homo locuples, delicatus, fastuosus annonæ præfectus, cum mala fide munere suo fangeretur, plebs famis impatiens in hominem irruit. Ille latebras quærens in divi Augustini æde sepulchro sese abdidit : inventus tandem, lapidibus petitus, & frustillatim discerptus est, adeo ut sanguinem ejus non pauci lamberent, & ossa deessent sepulchro. Epitaphium illi hoc scriptum est:

Storax qui vivus subiit sepulchrum,

Mirum defunctus caruit sepulchro.

De presbyt.

Sed profanæ sunt hæ sepulturæ, mi-
sceamus sacras. *Albertus Magnus ævi
sui miraculum, deposita ultro Ratispo-
nensi mitra Coloniam rediit, ad suæ
Religionis eruditam paupertatem. Hic
omnium pæne rerum memoriam, uti ei
olim prædictum, amisit. Tam oblivio-
sus tamen non fuit, quin quotidie feli-
cissime meminisset, sepulturæ suæ lo-
cum accedere, ubi pro seipso ceu mor-
tuo preces funebres diebus singu-
lis, octoginta septem annorum senex
recitavit.

*qui vi-
vus se-
pultus.*

*iterum
in au-
ras e-
mersit.*

Greg.

Turon.

lib. 4.

hist.

Franc.

*c. II.
Vivi
sepulti
sunt*

S. Seve-

SS. Chrysanthus & Davia, S. Marcellus, S. Castulus, de quibus vide Baron.

* Ferdinand. Castilius in hist. S. Dominici & ord. Prædicat. par. I. l. 3. c. 47. med.

*Res-
weid.
l. 1.
mihi
pag.
230.* S. Severus Ravennas præful, vivus conditorium ingressus, seque medium collocans inter filiam & vxorem, quam olim habuerat, expiravit.

Macarius Romanus collo tenus in terra stetit sepultus triennio.

*Palla-
dius
c. 13.
Hera-
clides
c. 32.* Philoromus Galata presbyter an- nis sex in sepulchris mortuorum ha- bitasse dicitur, ut mortis formidinem superaret.

Seria hæc est & admiranda suiipius sepultura, cui seriam simul & ridiculam attexo.

*Pet.
Mas-
sejus
l. 4.
Epist.
Indic.
mihi
pag.
115.* Bonziorum in Iaponia princeps Com- bendaxis nomine, jam maturus ævi, seipsum ultro defodit scrobe cubitorum quatuor profunda quadratæ formæ. hæc aperiri severissimis verbis veruit, nec enim in præsentia mori se; post aliquot millies millena millia annorum, virum quendam doctrinæ laude præstantissi- mum in Iaponis regna venturum nomi- ne Mirozu, tum se quoque demum è fo- vea proditurum; interea diuturnis la- boribus fessum corpus velle reficere. Circa ipsius sepulchrum lampades cõ- plures ardent è variis eo missæ pro- vinciiis, fatua prorsus superstitione.

*Suidas
V. Po-
lemon.* Polemon Laodicensis, Suida teste, Timocratis philosophi discipulus, Ari- stidis oratoris magister, cum annum a- geret quinquagesimum sextum, se ipse in sepulchrum conjecit, ob arthritidis cruciatus, inedia solutus. Cum autem
amici

amici & propinqui lugerent cuperent-
que sic sepultum refodere, dixisse fertur:
Date mihi aliud corpus, & ascendam.

Sed sanctioris exempli est, quod ad-
do. Duo anachoretæ in rupe pterigia
prope fluvium habitabant. Horum al-
ter jam senex obiit, à socio sepultus in
monte. Paucis post diebus defuncti se-
nis discipulus ad agricolam, dum is a-
raturum duceret, descendens: Oro te,
mi frater, inquit, hanc mihi gratiam
præsta, ligonem ac sarculum sume, &
sequere me præeuntem: Non gravate
secutus rusticus, in montem pervenit
cum duce. Anachoreta sepulchrum senis
digito monstrans: Hic, inquit, fode,
dum ego interim oro. Effosso sepulchro
finitisque precibus anachoreta com-
plexus agricolam: Ora, inquit, pro me
frater. & vivum se super magistrū suum
injiciens, à seipso sepultus, animam ef-
flavit.

Mirari hæc licet, non item imitari, nisi
hac ratione, quam divinus Paulus inge-
rens: Mortui estis, inquit, & vita ve-
stra abscondita est cum Christo in Deo.
Optimum est illud philosophi monitum:
LATENS VIVE. Siquidem bene
vixit, bene qui latuit, Hic talis à seipso
honestissime sepelitur, & magno suo bo-
no. Plerunque. Qui notus nimis om-
nibus, ignotus moritur sibi. Quietissi-
me vivit, quisquis seipsum vivus ita se-
pelivit.

s. 9. vixit.

& intra Fortunam debet quisque manere suam.

Io.
Mofih.
in prato
spir.
c. 90.
Ros-
weid.
l. 10.
mihi
pag.
882.

Coloff.
c. 3.
v. 3.
Ovid.
Crede
mihi,
bene
qui
latuit.
bene

§ 9. *Consideratio sepulchri.*

Tertia me Phthia tempestas lata lo-
cabit :

Dicebat Socrates jam de morte sua præfagiens, & vere. Phthia hîc civitatem nō aliam significat, nisi illam quam in lignea turri jacentes subimus & supini, hoc est, sepulchrum, quo quicquid spirat, properat. De magno Macedonū Rege Alexandro vetus poeta cecinit:

*Juven. Cum tamen à figulis munitam intraverit
sat. 10. urbem,*

*v. 171. Sarcophago contentus erit. Mors sola fa-
tetur*

Quantula sint hominum corpuscula—

*Matt. est atque sepulchrum, Hoc beatus Iaco-
Rader. ponus vir tam religiosus quam facetus
par. 2. re ipsa sic docuit. Civis Tudertinus par
Virid. pullorum gallinaceorū emerat; domum
mihi missurus forte Iacoponum in foro con-
pag. spicit, ad quem versus: Quæso te, in-
203. quit, hanc mihi gratiam gratificare, &
hos pullos domum meam defer: sed
cave mihi imponas. Iacoponus exci-
piens: Tu vero mihi fide, ait, domum
tuam, uti jubes, hos deferam. Et recta
in templum S. Fortunati abit, ubi civis
illius sepulchrum fuit. In hoc Iacopo-
nus pullos, ut potuit, abscondit. Civis
domum reversus, primo ingressu de pul-
lis quærit. domestici omnes negare, se
quid.*

quidquam horum vidisse. Ita in forum recurrit civis, conspectoque Iacopono: Nimirum hoc verebar, ait, ne faceres quod soles, & mihi illuderet: sed dic ubi pulli mei sunt? Huic Iacoponus: Domum tuam, inquit, detulsi prout iusseras. Atqui, ait civis, domesticorum nullus id fatetur te fecisse. Hic Iacoponus: Veni mecum, ait, virorum optime, & vel oculis tuis fidem faciam. In templum ergo hominem deducit ad notissimum sepulchrum, & sepulchrali saxo non nihil levato: Amice mi, ait, *Nunquid non tua hac est domus?* Civis negare non ausus, & pullos recepit, & animum optimis cogitationibus imbutum. Iobus ergo verissime dixit: Scio, quia morti trades me, ubi constituta est domus omni viventi.

s. 10. *Testamenta novem.*

Verissime dixit Plinius Junior: Falsum est nimirum quo creditur vulgo, testamenta hominū, speculum esse morum:

1. Ziska. notæ improbitatis miles, pellem suam tympano, carnes volucris ac feris testamento legavit, simulque suis præcepit ne templis aut monasteriis parcerent. Imperio hinc nullo fuit opus; iniussi & sponte animi hoc fecissent hæredes. Peste Ziska obiit Anno Christiano 1424. Ita Tabulæ supremæ affectus veros indicant.

D.
Guat
nonius
l. 2.
Abomi
nand.
c. 31.

2. Fe-

Hist. de 2. Femina fuit quæ feli suæ testamen-
*virisil-*to legavit quingentos philippeos, vide-
lustr. licet ut honesta semper mensa frueretur
*Cister-*felis. O ridiculas hominum insanias, &
olensin. quantum est in rebus inane? De Hero-
 de olim Augustus dixerat: Herodis ego
 porcus esse malim quam filius: Quis hîc
 non simili voto precetur: Hujus ego fe-
 minæ felis esse malim quam famulus.

3. Illustris scenerator morti proxi-
 mus, Notario & testibus accitis, supre-
 mam voluntatem conceptissimis verbis
 sic scribi voluit: Corpus meum redda-
 tur terræ, è qua sumptum est: mea ve-
 ro anima dæmonibus detur. Cohor-
 ruerunt amici ad tam diras voces; mo-
 nuerunt, & increparunt. At ille iterum
 ac tertium: Mea, inquit, anima detur
 dæmonibus, quia injuste plurima cor-
 rasi. Iisdem debetur anima uxoris meæ,
 & animæ filiorum meorum, qui, ut ha-
 berent quod in vestes, in epulas, in
 luxuriam insumerent, in scenus tam va-
 rium me impulerunt. Iisdem debetur
 anima confessarii mei, qui tam miti si-
 lentio improbitatem meam animavit.
 Dixit, & efflavit animam. O miser! hæ-
 redes quidem habebis quos voluisti, fu-
 nus autem & exequias, quales meruisti.

Hiero. 4. Divus Hieronymus hæredum ava-
decimo ritiam perstringit hoc apologo: Porcel-
commē. lus parentis sui mortem acerbo grunni-
in Isa. tu flevit. At cum lectis testamenti tabu-
 lis, glandis acervum & aliquot farinæ
 modios

modios sibi legatos audisset, obticuit. Rogatus, cur tam subito fletum omnem comprimeret? Farina, inquit, & glandes os mihi obstruunt. Vere hinc hæredis fletus, sub persona risus erat. Ea mens est hodie plurimorum hæredum; legata inhiant, supellectilem asportant, monetam numerant, quicquid Manibus fiat legatoris: quiescat, ut meruit. Sed tabellas testamentarias sanctiores inspiciamus.

5. Sanctus Hieron martyr, 'quarto *Lippelo*
die antequam ad mortem educeretur, *7. No-*
matri & sorori facultates suas, Rusticio *vembr.*
autem, qui Ancyrae Rempublicam administrabat, suam manum jam abscissam testamento legavit. Sic Nicodemus Gamalieli ligneam Christi crucifixi statuam, legatum nobile reliquit.

6. Sanctus Hilarion cum annum ageret octogesimum, hæredem ex asse scripsit Hesygium absentem holographa hac scriptura. Omnes divitias meas, Euangelium scilicet & tunicam facci- neam, cucullam & palliolum Hesygio amantissimo relinquo. Hæc totius sup- plectilis nomenclatura.

7. Antonius Magnus testamentum *S. A-*
nuncupavit in hæc omnino verba: Lo- *thanas.*
cum tumuli mei, præter vestram dile- *in vita*
ctionem, nemo noverit. Vestimentorum *Ant.*
autem meorum sit ista divisio: Melotem *c. 58.*
& pallium tritum, Athanasio episcopo date, quod mihi novum ipse detulerat.

Serapion episcopus aliam accipiat melotem ; vos cilicinum vestimentum. Et valete viscera mea , Antonius enim migrat. Vix verba finiit , ruentibus in amplexum discipulis, pedes paullulum extendens, mortem hilari vultu admisit.

Leont. in vita 8. Sanctissimus Alexandrinus Patriarcha Ioannes Eleemosynarius , ultimæ voluntatis tabulas in hunc sensum conscripsit : Gratias tibi ago, Deus, qui me moriente non nisi unum tremissem ex omni thesauro , quem habui , superesse voluisti. Cum Alexandria me suum dixisset antistitem , inveni octoginta centenarios auri : his addiderant amici Christi pecuniam pæne innumerabilem, quam omnem, ut quæ Dei erant, Deo darem , in pauperes erogavi. Vnde qui remansit tremissis, iisdem dandus est. Hic illud verissimum : * Expeditissima testamenti ratio est, si priusquam finias, omnia in stipem conferas.

9. Hic addendum cuiusvis Christiani hominis testamentum : solum mutetur nomen, annus, dies; cetera omnia omnibus sunt æqualia.

Ego Achatius Victor , curro ad æternitatem ab Anno 1581. à mense Augusto , à die 15. Augusti , & annos æternos in mente habui. Nunc spiritum commendo Deo ; & quia rē suam terræ negare

* Alles 3' Alinusen vor seinem end/macht gar ein richtigs Testament.

negare non possum; corpus tibi & ver-
mibus lego. E bonis nihil jam meum,
nisi bona voluntas, quam mecum dese-
ro ad Dei tribunal. Cetera sic dispono:

1. Inimicis meis omnibus I G N O -
S C O de corde meo.

2. De peccatis meis omnibus sincere
D O L E O.

3. C R E D O in Christum Iesum re-
demptorem meum amantissi-
mum, & in hac fide Ecclesiæ
sacramenta expeto.

4. S P E R O à Dei bonitate vitā æternā.

5. D I L I G O Deum meum ex toto
corde meo, super omnia, & in
sanctissimam Dei voluntatem
me totū plenissime R E S I G N O.

Valere, ægrotare, vivere, mori, quan-
docunque Domino visum, paratissimus:
Fiat voluntas Dei.

Nisi Christianus quilibet, & vitam, &
suprema sua sic ordinet, male vixisse,
pejus mortuus fuisse censendus est. Con-
summat hora mortē extrema, non facit.

S. II. *Epitaphia novem.*

E Pitaphia, Nævii superbissimum, Plau- Gell.
l. I.
c. 24.
ti vanissimum, Pacuvii modestissi-
mum scriptor Atticarum Noctium pro-
ponit legenda. Nos ad alia.

1. In primaria Germaniæ civitate duo
sunt sibi proxima sepulchra; senis & ju-
venis, atque idem, quod multi putent,

*Gen.
c. 5.
pluri-
bus
versis-
bus.*

epitaphium habent. Senis tumulus hanc
habet inscriptionem: **ET MORTVVS
EST.** Quod & Adami, & complu-
rium aliorum cœnotaphium est. Idem
hoc etiam juvenis tumbæ inscriptum:
ET MORTVVS EST? Sed observa
Lector, huic alteri additum interrogan-
di signum, quod à priore abest. Proinde
prudens scriptor hoc voluit de sene di-
cere: Senex iste, plurimas æstates, hie-
mes quoque plurimas vidit, tanquam
ei mors parsura videretur; expertus va-
ria, per humanas demum miseras & æ-
tatis fluxum, redactus est ad capulum,
ET MORTVVS EST.

At vero juvenis epitaphium, **ET
MORTVVS EST?** sic interpretandum:
Hic juvenis ab opibus, à forma, à cor-
poris viribus præstans, Musis & Apolli-
ni charus, Gratiarum & Fortunæ pul-
lus, nondum annos viginti natus, mor-
tis securus, tanquam immortalis, om-
nesque Parcas decepturus vixit, **ET
MORTVVS EST?** Capularem illum
senem esse mortuum pauci dolent, ne-
mo miratur: florentissimum hunc juve-
nem à morte abreptum mirantur om-
nes, plurimi dolent. Ergo mortuus est,
quærunt, tam formosus, tam vegetus,
tam gratosus juvenis? heu dolor! quam
Parcæ nesciunt ulli parcere!

Huic sepulchralem inscriptionem ad-
do, inter ceteras non numerandam,
ideo illam velut in marginum notas
rejicio,

reijicio, curioso solum lectori spectanda.

Extat epitaphium antiquum Bononiae, quod multorum fatigavit ingenia; verba epitaphii hæc sunt.

A M. P P. D.

*Ælia, Lælia, Crispis, nec vir,
nec mulier, nec Androgyna, nec
puella, nec juvenis, nec anus, nec pu-
dica, nec impudica, sed omnia, sub-
lata neque fame, neque ferro, ne-
que veneno, sed omnibus; Nec cæ-
lo, nec aquis, nec terris, sed ubiq;
jacet.*

*Lucius Agatho Priscius, nec ma-
ritus, nec amator, nec necessarius,
neque mœrens, neque gaudens, ne-
que flens, hanc nec molem, nec py-
ramidem, nec sepulchrum, sed om-
nia, scit & nescit, quid posuerit.*

*Hoc est sepulchrum intus cada-
ver non habens, Hoc est cadaver,
sepulchrum extra non habens: Sed
cadaver idem est, & sepulchrum
sibi.*

Sunt qui hoc ænigma interpretentur
animam hominis, alii nubium aquam,

alii Nioben in saxum mutatam, alii alia. Commentarius in hoc epitaphiū scripserunt Ioannes Turius Brugensis, & Richardus Vitus Basinstochius Iurisconsultus, Anglus, cuius liber editus Durdrechti apud Ioan. Leonem Berevvout, Anno 1618.

Sed mittamus has umbras & nebulas; felicius exercetur ingenium in sole. Hæc autem ideo miscemus, ne meros luctus & pavores sedulo Lectori objiciamus, & ut subinde fesso fastidium detrahamus. Quod si mores spectemus & salubria mortuorum monita, en aliud epitaphium, quod Neapoli tale visitur.

Hæc mihi lapidea memoria posita est, imo tibi, qui hæc legis. Quisquis es, vigila dum vigilas; & in rem tuam mature propere. Horas scit nemo. Vale.

3. Cajetæ brevem hanc inscriptionem saxum exhibet.

Fui, non sum : estis, non eritis;
 Silvius Palladius,
 Ut moriens viveret,
 Vixit ut moriturus.

4. Non omifero brevissimum illud, sed sensu non infœcundum,

Quo

Quo vadam nescio.

Invitus morior.

Valete Posthumi.

M. Posthumius Eques.

5. Præ ceteris sapere nos doceat, & vana spernere, epitaphium hoc, viro religioso & gente nobili scriptum:

Heus viator, adsta & pelle-
ge; pauca te volo.

Hoc saxum vivus morituro mihi posui, qui hîc anguste jaceo, & te hospes atque fatalem Angeli tubam in tenebris expecto. At fors quæris meam profapiam? Ab Adami purpura serus nepos sum. Fors rogas & patriam meam? Mundus fuit. Doctrinam meam? umbra fuit. Famam meam? fumus fuit. Ætatem meam? heu punctum fuit, aut paullo productius momentum. Nosse vis & opes meas? Paupertas fuit. Honores meos? Contemptus fuit. Libertatem meam? Obsequium fuit. Votum meum? Mors fuit,

Q₄ & post

& post mortem VERA VITA,
quam ego tibi , viator , tu mi-
hi reciproca prece ferio adpreca-
re & abi, LETI MEMOR.

6. Addo mœstissimum illud & verè
lacrimabile, fratris à fratre occisi epi-
taphium.

Heu, Heu!

Hic ante annos juvenis jaceo,
morti ludibrium , Fratris funus,
Patri mœror , Matri lacruma,
Musis luctus. Juvenibus exem-
plum , Senibus suspirium , Mihi
tabum , cinis , nihil : Deo quid?
Ah ! viator cur rogas ? Eheu jam
audiam quod timeo , quod spero.
Tu cras scies. Curiose civis abi.

7. Richardus de Marisco Dunelmen-
sis antistes , fanebrem epigraphen ipse
sibi sane piam scripsit, nec sine illius æ-
vi usitato lepore ; inscriptio hæc est.

Sim.

Majol. Culmina qui cupitis , laudes pompasque si-
tom.2. titis,

Canic. Est sedata sitis, si me pensare velitis;
sine Qui populos regitis , memores super omnia
libri. sitis :

pag. Quod mors immitis, non parcit honore potitis.
548. Vobis

Vobis prapostitis similis fueram; bene scitis.

Quod sum, vos eritis, ad me currendo venitis.

Nempe hæc prisca sæculi venustas amabilem spirat simplicitatem. Sed addo viri doctissimi monumentum.

8. Iustus Lipsius è scriptis notus, è sepulchro cum vivis ita loquitur.

Quis hîc sepultus, quæris? Ipse edisseram. Nuper locutus & stilo & lingua fui, nunc altero licebit. Ego sum Lipsius, cui litteræ dant nomen & tuus favor: Sed moriens ipse abivi, abibit hoc quoque; Et nihil hic Orbis, quod perennet, possidet. Vis altiore voce me tecum loqui? Humana cuncta funus, umbra, vanitas, & scenæ imago, & verbo ut absolvam, N I H I L. Extremum hoc te alloquor; Æternum ut gaudeam, tu adprecare. Iustus Lipsius vixit Annos 59. Obiit Anno Christiano 1606. ipso die Christi morientis.

Ita demum docti indoctiq;, opulenti ac pauperes, unum omnes habent epitaphium, quod illis Moses scripsit: ET

M O R T V V S E S T. Imperatores olim ^{e. 5.}

Q 5

recens *sapient.*

recens inaugurati rogabatur, quod saxi genus placeret in sepulchrum? Ego pæne idem ex te, Lector, quæro: Quæ forma placet epitaphii? Elige. Velis, nolis, hoc officii præstabunt alii vel invito, & linguam apponent tibi mortuo, si vivus tacere malis quam loqui funebria. Vnam insuper formam sepulchralis inscriptionis exhibeo, quam ego mihi, quam tibi, quam Christianorum plurimis accommodatam censeo, si pauca mutantur: ea hæc est.

Quisquis es, Lector; est quod ex te quæram.

9. Nostin' quis hoc arcto subterraneo carcere habitat? Ego, putredinis filius, & frater verminum. Hæc stirps mea. Nomen meum ne quære evanuit cum vita, quam post lacrimas & cunas in libris consumpsi, quos pæne simul cum vita clausi. Iam etsi vivere, non desii tamen vivere. Ah! hospes: quam vellem plus virtuti, & minus me permisisset vitii: quam cuperem, sæpius ante mortem, fuisset mortuus affectui! Nunc ista mihi non nisi optare,
tibi

tibi etiam præstare licet. Quisquis es (nam te non video in tenebris) dum potes, tuam ante mortem mature morere. Hoc vita tua erit probator, quo in illa ista crebrior. Vale, Lector, usque dum cæli canat classicum, ad quod ut lætus reviviscam, tu jam precare. Anno à pariente Virgine 1617.

Sed ne istud nesciamus: Mortem beatam non faciunt purpureæ exuviæ, non funebres pompæ, non tegmen holosericum, non longus ordo comitantium, non sexcentæ faces, non numerosæ imagines, non inversi clypei, non lugentes cognati, non vulgi præconia, non conjugis lamenta, non funereus laudator, nec defuncti titulus in marmore victurus, donec sua quoque lapidibus mors veniat: sed virtus, sed animus inter mortis minas infractus & imperterritus. *Bene vixisse*, pulcherrimum omnium epitaphium est.

S. 12. *Cur a quo animo moriendum, causa novem.*

Causa I.

ANte omnia Servatoris tui mortem cogita, & tuum feres æquissimo animo.

animo. Confer, obsecro, tuum lectulum cum ipsius cruce; culcitrās tuas cum ipsius spinoso diademate; cibos tuos cum ipsius felle, potum tuum cum aceto illius; dolores tuos cum illius tormentis. Tu inter amicos & solantes, ille inter inimicos & convitiantes obiit. Tu inter tot auxiliares manus, ille desertus ab omnibus expiravit. Pro tua valetudine tot pharmaca laborant, illius extremæ siti ne quidem frigida succurrit. Et ille tamen Dominus, & summus; tu servus, & quidē infimus atque vilissimus. Illi hæc omnia in fonti & immerito, tibi fonti eveniunt & meritissimo. Quare quod conqueraris, sane non habes.

II. Maximus supremi Regis favor est, *Bona mors*. At bene mori, est effugere male vivendi periculum. Bene autem moritur, qui moritur libenter. Quis è rigido strato non prompte surgit? ii solum cunctantur qui plumeo calore mollius foti, ægre deserunt calentem nidum. Si tibi ægre fuit in hac vita, quippeni ad meliorem lubens transeas? Si bene; tempus omnino est ut finias, ne te prosperitas, ut multos, præcipitet fera quidem sed gravi ruina. Difficillima est mors felicium. Ad rogum non pervenisset Cræsus, si non ad senium. Plurimi servorum, si in juventute, fuissent etiam in libertate mortui. Heu quot & quanti mortalium ad æternos rogos damnantur, quibus pueris aut juvenibus
 si vi-

si vitam mors rapuisset, contulisset cælū.

III. Cælites, & charissimi quique ad se nos invitant. Atqui, ais, à fociis & amicis abeundum. Improvide: ad eundi sunt. Parentes tui ubi? In cælo speras, nonne? Sed & te quoque illuc perventurum. Multos tuorum seu amicorum seu cognatorum in cælo esse non credis? Atqui & tu ideo vivis, ut eo è vivis ad illos transferaris. At hæc certa non sunt; sperata sunt tantum. Recte. neque enim quisquam sperat, quod videt, aut certum habet. Et ideo Deus, etiam hujus virtutis materiem tibi suggestit. Sperare te jussit cælum, nunquam illud certa securitate tibi polliceri voluit. Sed & hoc scias, te certa spe ferri, etsi in rem tibi adhuc incertam. Fideli debitori non habet quod diffidat creditor. Deus, se tibi, affirmate dico, debitorem constituit. Vide tu, cu- 2.
jus sis creditor. An non ille hoc ipso læ- *Tim.1.*
tus qui clamat: Scio cui credidi. *v.12.*

IV. Cogita, parvi animi homo, egregiam animi alacritatem, & ardens moriendi studium divorum Martyrum, qui omnem mortis apparatus contemserunt, qui sævissimos quosque cruciatu ore renidenti subierunt. Certe non mors aut labor est terribilis, sed laboris aut mortis timor. Propterea laudamus eum qui dixit: Mors non est malum, sed turpiter mori. Pueri larvas horrent ob imperitiā. Mors quid est? Larva.

Inverte,

Inverte, & ita esse cognosces. At vero nec infantes, nec pueri, nec mente lapsi mortem timent; turpissimum ergo est, si eam securitatem nobis ratio non præstat, ad quam stultitia perducit. Mors tributum & vectigal est ab omnibus pendendum. Quid ergo tristaris, cum pendis quod debes, & facis quod nemo non facit? Neque quisquam hîc ullum sibi fingat privilegium: nullus hæctenus ab lege eximius fuit, nullus erit. Non est unus omnium qui evadat. Mundus,

In Pf. inquit Basilius, mortalis est, & regio
 114. morientium.

V. Longus mortis metus, quid nisi longum tormentum est? Diu vivis? diu etiam torqueris. Non possum, inquis, non timere malum, quod imminere video, tametsi lento passu. Ergo saltem tunc timere cessa, cum in eo res est, ut tibi omnis timor adimatur. Optime dixit Tertullianus: Non est timendum quod nos liberat ab omni timendo. Atqui, ais, res formidolosa est, in morbo sic prævidere mortem sensim adrepentem. Homo vermicule, quid tibi vis? An non tuus Servator triginta tribus annis, & amplius, suam ipse mortem, & eam quidem acerbissimam prævidit? tune illo melior? Sed quia non solam mortem, sed prævia mortis incommoda times, Epictetum audi: Tu vero, inquit, non animo firmo egredieris, sed tremens, propter vestimenta tua, propter

pter vasa argentea. Infelix, itane ha-
 &enus omne tempus perdidisti? Quid
 ergo si ægrotaro? Ægrotabis honeste.
 Quis me curabit? Deus, amici. Duriter
 decumbam. Sed ut vir. Domicilium
 commodum non habebō. In incom-
 modo ægrotabis. Quis autem mihi vi-
 ctum parabit? Qui etiam aliis parant.
 Quis vero erit morbi exitus? Quis nisi
 mors? Non igitur cogitas, caput hoc
 malorum omnium, & degeneris animi,
 & timiditatis esse, non mortem, sed
 mortis metum: adversus hunc igitur te
 exerce: huc inclinent disputationes
 omnes, omnia quæ audis, quæ legis.
 Tum scies, hac sola ratione asseri ho-
 mines in libertatem.

VI. Quantis heu malis per mortem
 liberaris? Mori, est officinam omnium
 miseriarum claudere. Optime dixit Pli-
 nius: Ea vitæ conditio est, ut mori ple-
 rumque etiam optimis portus sit, &
 præcipuum naturæ bonum. Quapro-
 pter hoc primum quisque in remediis
 animi sui habeat: ex omnibus bonis
 quæ homini tribuit natura, nullum me-
 lius esse tempeſtiva morte. Cæſar apud
 Sallustium. In luctu atque miseriis,
 mortem ærumnarum requiem, non cru-
 ciatum esse asserit; eamque cuncta mor-
 talium mala dissolvere. Ideo sapiens
 semper cogitat, qualis vita, non quanta
 sit. Nam commorandi nobis natura,
 non habitandi diversorium dedit; & vi-
 tæ usu-

L. 25.

nat.

hoſt.

c. 23.

et l. 28

c. 1.

ſine.

Cic.

l. 1.

Tuſc.

99.

tæ usuram sicut pecuniæ , nulla præstituta die. Quid est igitur quod querare, si repetit, cum vult ? ea conditione acceperas.

V I I. In morte carcer panditur, quid trepidas exire ? Gaude potius & gesti; hucusque captivus fueras, nunc liber eris : patet jam carcer ; evola. Quid hactenus philosophatus es, si hanc philosophiam M O R I tantopere reformidas ? Ideo hoc corpus accepisti ut redderes, & ideo reddes ut & denuo recipias cum amplissimo fœnore. O quam fatuum est illi spei, illi beatitudini non inniti, ut hinc lætus exeas ad id quod semper maneat, & mortis compendio mutes, quod inperpetuum non tollatur. Patet carcer ; evola ad meliora.

V I I I. Mors via est ; imo janua est per quam admittimur in patriam, ad æternam vitam, ad immortale gaudium. Mors enim non tam vitæ finis, quam ad vitam transitus est. Præclare dixit Bernardus : Moritur quidem & justus, sed secure : quippe cujus mors, ut præsentis est exitus vitæ, ita introitus melioris. At dixeris : Diu vivere quam jucundum est ? sed ah quam incertum est, an divina gratia non prius tua culpa te sit desertura quam vita. Et quis est qui non subinde trepidet de sua perseverantia, quam nulla vitæ sanctimonia mereri potest. Donum est hæc, & gratuitum. Ideo qui donum hoc ambit, donantē sibi conciliet.

IX. Cauffarum cauffa est, voluntas Dei, cui ab æterno placuit te hoc tempore, hoc loco, hoc morbo, naturæ concedere. Quid vis amplius? Deo sic placet, ita Deo visum est. Hæc illa est voluntas quæ nil velle potest mali. Ergo, *Eccli.* quod Siracides suadet, In tempore in- *c. 18.* firmitatis ostende conversationē tuam. *v. 21.* Sed has omnes cauffas in compendium sic consero. 1. Mors Christi. 2. Gratia Dei. 3. Invitatio Cælitum. 4. Exempla præeuntium. 5. Finis timendorum. 6. Finis omnium malorum. 7. Egressus è carcere. 8. Ingressus in paradysum. 9. Voluntas Dei.

§. 13. *Mors igitur formidanda non est.*

FAc ergo libens, mi Christiane, quod vel nolens faceres. Quicquid fit à volente, fit levius, & desinit esse necessitas, ubi voluntas accesserit. Sapiens sic instructus est, ut, quibus non potest obsistere, consentiat. Ergo securus, nil timeas. Natura parens benignissima, nihil fecit horrificum; mortem adeo formidabilem error hominum facit, non natura rei provida. Mortem exhorrescimus, non quia mala, sed quia hominibus non est nota. Si quid magnum volvis animo, si quid altum struis, humiles & ineptas vulgi voces despice, verum illos suspice, quorum imitatio ad veram gloriam via est. Apud nos læte

R feli-

feliciterque morientium innumerabilia sunt exempla. Non te terreant illorum verba, qui mortem vicinam affirmant.

*Excerpta
Seneca
mihi
pag.
793.*

Imitare vel illum è priscis, qui mortis monitori minime asper hunc dedit dialogum. *Morieris* : Ista hominis natura est, non pœna. *Morieris* : Hac conditione intravi ut exirem. *Morieris* : Gentium jus est quod mutuum acceperis, reddere. *Morieris* : Peregrinatio est vita, cum multum deambulaveris, domum redeundum est. *Morieris* : Putabam te aliquid novi dicere. Ad hoc veni, hoc ago, huc me singuli dies adducunt. Nascenti mihi Natura protinus hunc posuit terminum. Quid habeo quod indigner? in hæc verba juravi. *Morieris* : Stultum est timere, quod vitare non possis. Istud non effugit, etiam qui diu distulit. *Morieris* Nec primus, nec ultimus. Multi me antecesserunt, omnes sequentur. *Morieris* : Hic est humani officii finis. Quis sanus auctorari moleste tulit? Quo transit Orbis, ego transibo. Ad hanc conditionem cuncta gignuntur. Quod cœpit, desinet. *Morieris* : Non adeo grave est, quod tantum semel patiendum est: æterna vere cruciant, Nunc certe minus mors formidanda quam olim: siquidem olim obstructo cœli aditu, hoc unum omnes ingemiscebant:

Noctes atque dies patet atri janua Ditis.
Nunc vero læti canimus:

Noctes atque dies patet alti janua cali.

Ingenti.

Ingenti itaque animo mors provocanda est, five nos horribili vastoque impetu aggrediatur, five quotidiano & vulgari exitu: nihil refert quam minax veniat, quod à nobis petit minimum est. Nunquam male de morte sensit, qui bene vixit; neque aliquid perdit, qui acquirit omnia.

§. 14. *Quomodo Sancti mortem desiderant & tamen formidant.*

Videamus Paulum, inquit Gregorius, L. 3^a.
moral.
c. 16.
ante
medi quomodo amet quod refugit; quomodo refugiat quod amat. Ecce & mori desiderat, & tamen carne expoliari formidat. Cur hoc? quia etsi victoria in perpetuum lætificat, ipsa nihilominus ad præsens pœna perturbat: & quamvis vincat amor subsequentiis muneris, tangit tamen non sine mœrore animum pulsus doloris. Sicut enim vir fortis cum vicino jam belli certamine armis accingitur, & palpitat & festinat, tremit & sævit: quasi pavere per pallorem cernitur, sed per iram vehementer urgetur: ita vir sanctus cum passioni se propinquare conspicit, & naturæ suæ infirmitate concutitur, & spei suæ soliditate roboratur, & de vicina morte trepidat, & tamen quod moriendo verius vivat, exultat. Ad regnum quippe non potest nisi interposita morte transire: & idcirco confidendo

quasi ambigit, & quasi ambigendo confidit : & gaudens metuit , & metuens gaudet , quia scit quod ad bravium quietis non perveniat , nisi hoc quod interjacet , transcendat. Hinc etiam san-

Isaia
c. 38.
v. 10.

ctissimi viri ad mortis occursum nonnihil trepidarunt. Ezechias Rex invalescente ægritudine tabescens flebiliter lamentatur, quod in dimidio dierum suorum vadat ad portas inferi. Quid ? nonne ab

Psal.
101.
v. 25.

ipso Davide, vocem illam expressit mortis formido : Ne revoces me in dimidio dierum meorum? Quid de Abrahamo,

3. Reg.
c. 19.
v. 4.

Iacob, Elia dicemus? qui etiã, ut è paginis sacris discimus, mortem timuerunt, sed moderate. Elias mortis fugitans, mortem tamen sub * junipero invitavit.

* Sub
umbra
crucis
Christi.
Sunt
in vita
Arseni

Arsenius , vir centum viginti annorum , nullo unquam morbo tentatus, postquam annis quinquaginta quinque serviisset Deo , jam migraturus è vita, nonnihil trepidare cœpit, imo & lacri-

c. 27.
die 19.
Iulii.

mis madere. Præsentes hoc mirati: Etiam tu pater, ajunt, mortem metuis? At ille : Revera, inquit, ex quo monachum indui, hanc horam formidare nunquam

L. 2.
de Ira.
c. 3.

desi. Ad rem præclare dixit Seneca :

Itaque & fortissimus plerunque vir , dum armatur, expalluit : & signo pugnae dato, ferocissimo militi paululum genua tremuerunt : & magno imperatori, antequam inter se acies arietarent , cor

* Sum-
ma. hoc
est, extrema partes; manus, pedes, labia

exiluit : & oratori eloquentissimo dum ad dicendū componitur, * summa riguerunt.

runt. Hoc profus videtur evenisse Ca- Gniff.
 rolo V. maximo Imperatori, qui in om- Zeno-
 nibus bellicis expeditionibus animosif- car.
 simus, ad omnia pericula impavidus; l. 5.
 qui ad nullum curulis tormenti tonitru de vita
 expalluit, nec caput submisit: nihilo- Caroli
 minus cum ante prælium thorace fer- V.
 reo armaretur, non nihil cohorrescere
 solebat, & pallore suffundi. At vero u-
 bi jam galea capiti, gladius lateri, lori-
 ca corpori hærebat, leonem spirans, in
 hostem velut ferreus gigas ferebatur.

Ita mortem optimi quique & deside-
 rant & formidant; cupiunt exire &
 metuunt. Sed præstat cum Catone mo-
 ri quam cum Antonio vivere. Mortem
 vicit qui dextre passus est à morte se
 vinci.

s. 15. *Mors mala vitam malam
 sequitur.*

QVemadmodum arbor incisa illac
 ruit qua propendet: ita plerumque
 qua propendemus dum vivimus, illac
 cadimus cum morimur: pede quo cœ-
 pimus, semper imus. Monstro simile, si
 vitam pessime actam mors claudat lau-
 dabilis. Quæ viventi fuere in deliciis,
 eadem recuriant morienti. Aulicus Re- Beda
 gis Cænredi famulus qui magis suo do- l. 5.
 mino, quam Servatori Christo placere hist.
 studuit, cum ad extrema venisset, con- Angl.
 scientiæ curam non tam negligere quam c. 14.
 differre inito

Greg.
hom.
12. &
1.4.
dial.
c. 38.
Baron.
tom. I.
An. 46
n. 4. &
5. &
Anno
33.

differre videri voluit. demum ubi caco-
dæmones cum ingenti flagitiorum co-
dice triumphantes vidit, desperans salu-
tis obiit. Dum impius Chrysaorius, *In-
ducias* clamat, *inducias vel usque mane*, ne-
gatis induciis expirat. Herodes Agrip-
pa prout flagitiis vitam implevit, sic &
mortem. Herodias saltatrix quæ Bapti-
stæ caput carnifici secandum objecit,
etiam suum caput glaciæ sectum amisit.
Sic Iezabel & Athalia Reginæ, sic Re-
ges Benadad & Balthasar, sic Antiochus,
sic alii sexcenti, qualem egerunt vitam,
talem habuerunt & mortem.

Mors sapientum gemenda, sed multo
magis stultorum vita. Mors peccatorum
pessima, & æternitatis luctuosissimæ
ingressus sine ullo exitu irrevocabilis.
Stulte mortem timet, qui vitam negli-
git. Qui luxuriæ vivit, vivus moritur.

s. 16. *Mors bona vitam bonam
sequitur.*

L. I. de
Civit.
c. 11.

VERissime dixit Augustinus: Mala
mors putanda non est, quam bo-
na vita præcesserit. Neque enim facit
malam mortem nisi quod sequitur mor-
tem. Nimirum boni seminis bona mes-
sis est. Regia ad bonam mortem via est,
vita bona: is gradus ad eam primus, is
medius, & ultimus est. Vitam & mor-
tem non male syllogismo comparem:
syllogismi finis, conclusio est; vitæ,
mors.

mors. At vero conclusio vera est aut falsa, pro antecedentium natura: sic omnino mors bona vel mala est, prout antecesserit bona vel mala vivendi ratio. Ita divinus Paulus severe pronuntians: *2. Cor. c. II. v. 15. Baron. tom. 2. Anno 302. n. 124. v. 7. Io. Rans. theol. par. I. serm. quadr. mihi p. 345. Sap. c. 4. v. 7. Psal. 115. v. 15. Auct. vite l. 5. c. 2.*

Memoranda mors fuit sanctissimi martyris Felicis, qui, cum ad supplicium duceretur, sibi ipse gratulatus alta voce: Virginitatem, inquit, custodivi, Evangelia servavi, veritatem prædicavi, nunc flecto cervicem Deo victima. Narrant religiosissimæ vitæ virum subita morte occupatum, repertum esse mortuum in museo, illo quidem corporis habitu, ut digitum servaret intentum sacris bibliis, & illi etiam paginæ, in qua Sapientia præmonet: Iustus si morte præoccupatus fuerit, in refrigerio erit. Pretiosa in conspectu Domini mors sanctorum ejus, seu lenta seu subita.

Mellissuus ille Bernardus æternitati jam vicinus, suos ultimum affatus: Quia, inquit, non magna religionis exempla vobis relinquo, tria tamen, quæ magis à me observata memini, sedulo imitanda commendo. 1. Minus sensui meo quam alterius credidi. 2. Læsus à lædente vindictam non expetii. 3. Neminem unquam offendere volui: quicquid contra evenit, sedavi ut potui. Iam proximus morti, epistolam tamen ad Arnaldum Bonævallis abbatem dictavit

in hæc verba : Spiritus promptus est in carne infirma. Orate Salvatorem , ut tempestivum jam exitum non differat, sed custodiat. Curate munire votis calcaneum nudum meritis : ut is qui insidiatur , invenire non possit ubi figat dentem, & vulnus infligat.

Gerardus & genere & religione Bernardi frater , hoc ipsum quod affirmamus (mortem bonam bonæ vitæ conjungi) affatim demonstravit, sed de hoc Bernardum ipsum , quem ipse dolor disertum fecit, loquentem audiamus: Utinam, inquit, non te amiserim sed præmiserim, utinam vel tarde aliquando sequar te quocunque ieris. Non enim dubium quin ad illos ieris quos circa medium extremæ noctis tuæ invitabas ad laudem , cum in vultu & voce exultationis , subito erupisti in illud Davidicum, stupentibus qui assistebant : Laudate Dominum de cælis , laudate eum in excelsis. Iam tibi , frater mi , nocte adhuc media diescebat , nox sicut dies illuminabatur. Accitus sum ego ad id miraculi , vidè exultantem in morte hominem , & insultantem morti : Vbi est mors, victoria tua ? ubi est mors stimulus tuus ? Iam non stimulus , sed jubilus. Iam cantando moritur homo, & moriendo cantat. Usurparis ad læticiam mater mœroris , usurparis ad gloriam gloriæ inimica , usurparis ad introitum regni porta inferi, & fovea perditionis,

ad in-

Serm.
26. in
Can.
propius
finem.

ad inventionem salutis, idque ab homi-
 ne peccatore. Iuste nimirū, quia tu iniqu;
 in hominē innocentem & justum pote-
 statem temeraria usurpasti. Mortua es ō
 mors & perforata hāmo quem incauta
 glutiiisti, cuius illa vox est in propheta: *O* Osee
 mors ero mors tua, morsus tuus ero in- c. 13.
 ferne. Illo, inquam, hāmo perforata, v. 14.
 transeuntibus per medium tui fidelibus
 latum lætumque exitum pandis ad vi-
 tam. Gerardus te non formidat, larva-
 lis effigies. Gerardus per medias fau-
 ces tuas transit ad patriam, non modo
 securus, sed & lætabundus & laudans.
 Cum ergo supervenissem, & extrema
 jam psalmi me audiente clara voce com-
 plesset, suspiciens in cælum, ait: Pater
 in manus tuas commendo spiritum
 meum. Et repetens eundem sermonem,
 ac frequenter ingeminans, Pater, Pater,
 conversus ad me exhilarata facie, Quā-
 ta, inquit, dignatio Dei, patrem homi-
 num esse? quanta hominum gloria, Dei
 filios esse & hæredes! sic cantabat,
 quem nos lugemus, in quo & meum
 (fateor) luctum pæne in cantum conver-
 tit, dum intentus gloriæ ejus, propriæ
 fere miseræ obliviscor. Mori male non
 potest, qui non male vixerit.

S. 17. *Qualis vita, talis mors.*

Venator defessa toro cū membra reponit, Thom.
 Mens tamē ad silvas & sua lustra redit. *Morus.*

R 5

Nimi-

Nimirum quæ diurnis agitamus curis, recurfant nocturnis. Eodem prorsus modo, quibus in vita insuevimus, ea placent & in morte. Hinc talis plerunque mors est, qualis præcessit vita.

Aurifabrum ajunt fuisse, cui etiam in ipsa fati linea libuit esse negligentem salutis, & plus curare argentum quam cælum. Huic argentea Christi crucifixi statua veneranda atque osculanda porrigebatur, monebaturque mortem illius cogitaret, qui humanam gentem ab interitu revocasset tam acerbo leti genere. At ille inferorum ac cæli, ille sui atque Dei, ille omnium sanctiorum cogitationum oblitus: Et quæso, ajebat, quod pondo esse censetis hanc imaginem? Aurifex miserrime, non sanctiora cogites, in hoc æternæ salutis punctissimo, in illo quo vita & mors distinguitur momento? Ita prorsus quod diurnis versamus studiis, ea nocturnis somniamus ludibriis, & quod in vita agimus, in morte cum agimus animam, raro desinimus. An non hos tales vulpi similes esse dixeris? quæcum ad patibulum duceretur, ultimum adhuc plateam anserum transire cupiebat: Ita qui aurum amant, qui voluptates inhiant, oculis jam morte pressis, & spiritu supremos anhelitus reddente, etiamnum aurum, etiamnum voluptates somniant. Sic vivimus, sic perimus.

Quan-

Quanto melius Socrates, qui nec iplo *Valer.*
 quidem excessu vitæ, sui & honesti po-*l. 7.*
 tuit obliuisci? Quanto sanctius ille Chri-*c. 2.*
 stiani sanguinis, nec infimæ sortis famu-
 lus? Aulicum erat seruitium Oeniponti *Anno*
 graviter decumbens; jamque rationes *Chri-*
 cum sacerdote putarat, cum usu venit *stiano*
 ut siti levandæ frigidam posceret. Datur: *1614.*
 & cum porrecto poculo, dicis caussa,
 jubetur ei, quem amicissimum haberet,
 propinare. Lectulum forte aulica turba
 coronabat. Tum ille circumferre oculo-
 los, & ex aduerso Christi patientis ico-
 nem contemplari, atque: Christo, in-
 quit, propino, charissimo meo, qui me
 ab inferis vindicavit. Cujus dicti suavi-
 tas omnium animos mire permulsi, at
 ille postridie ad amicissimum feliciter
 migravit. Non sic impii, non sic. *Pf. I.*

Antiochus Rex Syriæ Iudæos imma-
 nissime vexavit: Maximinus vero Impe-
 rator crudelissimis edictis & atrocissi-
 mis cruciatibus funditus Christianos de-
 lere statuit; quorum uterque tandem
 divina se exerente justitia in morbum
 deterrimum lapsus, cum aliunde nulla
 se auxilii spes ostenderet, ille Iudæos,
 hic Christianos enixissime rogavit, ut
 pro salute ipsorum supplicarent Deo
 suo, simillimi plane corvo Æsopico, qui
 cum lethali morbo urgeretur, matrem
 assidentem monebat, ne apploraret sibi:
 quin potius sanitatem suam precibus
 commendaret Diis. Cui illa: O mi fili,
 quem

quem Deorum tibi propitium fore confidis, cum nullus sit, è cujus ara, victimæ partem non sis furatus.

Ergo quales vivimus, tales morimur, tales & judicamur, tales aut Orco asserimur, aut Cælo.

s. 18. *Bona mortis votum.*

Num.
c. 23
v. 10.

MOriatur anima mea morte justorum, & fiant novissima mea horum similia; Exclamat vates Balaam. Quanto rectius vovisset: Vivat anima mea vita justorum, ut & mori possit morte justorum. Ridiculum est, mortem bonam appetere, & bonam vitam fugere. Bene vivere laboris, bene mori felicitatis est, sed istud ab illo pendet. Qui recusat rubrum pelagus transire, non poterit manna comedere; qui Ægyptiam servitutem amat, terras beatas non contingeret. Pie hîc & eleganter Bernardus: Utinam, inquit, hac morte ego frequenter cadam, & evadam laqueos mortis, ut non sentiam vitæ luxuriantis mortifera blandimenta, ut non obstupescam ad sensum libidinis, ad æstum avaritiæ, ad iracundiæ & impatientiæ stimulos, & angores sollicitudinum & molestias curarum. Bona mors quæ vitam non aufert, sed transfert in melius.

Serm.
52. in
Cant
med.

Nimirum hæc illa mors est, quam sibi votis omnibus expectat, qui vitam ambit mortis ignaram. Ante mortem
mori

mori vitiis , mors omnium optima est.

§. 19. *Somnus Mortis frater.*

Refert Pausanias , Olympiæ visam à L. 1.
 se statuam , **НОСТЕМ** , figura Æliæ.
 habituque muliebri : hæc puerum al-
 bum dormientem dextera tenebat , læ-
 va nigrum dormienti similem. horum
 primum appellari Somnum , alterum
 Letum , utrumque autem , Noctis esse
 filium. Hinc Maro consanguineum Le- L. 6.
 ti soporem facit. Ænei.

Gorgias Leontinus, jam senio confe- Æliæ.
 ctus, & ad vitæ metam spectans, adver- l. 2.
 sa valetudine correptus est. Ad hunc a- var.
 micorum quidam revisit , reperitque hist.
 optimum senem in somnum prolapsum; 6. 35.
 evigilantem interrogavit , qui habe-
 ret? Cui Gorgias respondit: Iam som-
 nus incipit suo me fratri tradere.

Quisquis est Christiani sanguinis,
 nunquam se somno permittat , quin
 suam prius conscientiam conveniat , &
 noxas dolendo detergat. Multi dormi-
 re cœperunt & simul mori , qui prius
 vitam quam somnum finierunt. Itaque
 ipse etiam somnus Leti frater timen-
 dus , & quam fieri potest, non cautissi-
 me tantum , sed & castissime adeun-
 dus. Qui non caste dormit , vix caste
 vigilabit.

§. 20. *Mortis prodromi.*

ATernitatis prodromus mors, mortis prodromi notissimi, dolores & signa letalia. Letale signum, si Plinio credimus, in furoris ægritudine, risus est; in aliis vero morbis, inæquabilis & formicans venarum percussus, sed & oculi ac nares indubitata mortis signa exhibent. Cum Plinio experientia quoque loquitur, vicinæ mortis esse indicia, cum periculose ægroti itinera disponunt, & fugam moliantur è lecto; cum stragulam vestem plicant, aut operimenti quasi villos decerpunt. Præter hæc subinde quædam velut præfagia sunt quæ mortem appropinquantem non vane nuntiant. Augustus Imperator ante efflatam animam subito pavescens, à quadraginta se juvenibus abripi questus est. Id quoque magis præfagium, inquit Suetonius, quam mentis alienatæ signum fuit. Siquidem totidem Prætoriani milites, eum mortuum in publicum extulerunt.

Plin. Nat. Hist. c. 51. tit. 10.
Plin. Arch. & Aristot. rian.
 Cum Alexander Rex Macedo ad Babylonem navigaret, exortus ventus regium capitis ornamentum & alligatum ei diadema rapuit, ornamento in aquas delapso, palustri arundini adhæsit, diadema. Hoc è nautis quidam allatum iit, sed ne illud natando madefaceret, capiti imposuit, atque sic Alexandro retulit.

retulit. Muneris loco talentum accepit nauta, sed mox Chaldæorum monitu capite plexus est. Sed nec Alexander mortem effugit, quam ei ablatum diadema proximam portendit.

Anno Christiano 1185. Cum ingens idque ultimum Andronico Comneno Imperatori exitium immineret, Constantinopoli in templo statua beati Pauli, quam ei Andronicus posuerat, ubertim flevit. Nec vanæ fuerunt lacrimæ quas Imperator sanguine suo diluit.

Prælagum somnium Guilielmi Ducis Bavariæ jam supra narravimus. Huic sanguinis cognati virginem adstituimus. Barbara Bavariæ princeps, quin-quennis cœnobium virginum Monachii est ingressa. Hanc Rex Galliarum conjugem sibi petiit à duce Alberto, fratre germano Barbaræ. Hoc cum innotuisset puellæ, triduum petiit deliberationi. Et isto quidem tempore remotis à se arbitris, cum solo Deo egit, ardentem sæpius precata in templo, divinæ voluntati explorandæ. Elapso triduo respondit: Mei parentes me Deo donarunt, hoc ego donum non revocabo. Ita in cœnobio permanfit. Inter alia sibi concessa habuit amaracum tam prodigiosæ magnitudinis, ut huic portandæ vix duo viri suffecerint. Grandem deinde caveam avibus plenam auit. Sed & torquem aureum sub sacro velamine, nudo corpori applicitum gestavit,

Baron.

10.12.

Anno

1185.

Vide

cōsider.

de Æ-

ternit.

Confid.

5.5.3.

Cap. I.

5.38.

supra.

Chro-

nicon

Monachii

sterii

Mo-

nach.

zum

Nax-

ger.

gestavit. Verum, quatuordecim diebus ante obitum Barbaræ, amaracus omnis exaruit; nocte altera omnes aves repertæ sunt mortuæ; tertia demum nocte medius torques rupit. Barbara præfagi animi virgo, Antistitam conveniens: Hæc omnia, inquit, me petunt. Et paucis post diebus; cum annum ageret decimum septimum, obiit, die divo Ioanni Baptistæ sacro, Anno 1472. Post illustrissimæ hujus virginis mortem decimo quarto die; alia è monialium numero defuncta est, hanc iterum aliæ atque aliæ secutæ sunt moriendo, dum viginti virgines, ex eadem sacra familia certis intervallis obierunt.

Habent subinde viri principes feminaque mortis suæ præfagia, insolitos latratus canum, rugitus leonum, intempestivos in horologiis sonitus, nocturnos in arcibus tumultus, aliaque propinquæ mortis indicia. Rectissime dixit Plinius: Cum innumerabilia sint mortis signa, salutis securitatisque nulla sunt. Quid vero illa omnia monent, nisi hoc ipsum: Memento te esse hominem, ô homo: Æternitatem cogita ad quam properas: Brevi est eundum, nam hospes es, quære viam: Age sis, para te, ad Dei tribunal reorum omnium scopulum vocaris. Qualis vixisti, talis judicaberis.

§. 21. *Quid ad mortis nuntium respondendum.*

BEatus Ambrosius, accepto mortis *Pauli-*
nuntio, cum amici lugerent roga- *nus in*
rentque ut longius vitæ spatium à Deo *vita*
posceret: Non sic vixi, ait, ut me pu- *Ambrosii.*
deat inter vos vivere: sed nec mori ti-
meo, quia bonum Dominum habemus.

Sapientissimum hoc responsum Augustinus plurimum suspexit, & apud suos tanquam elimata prorsus & librata verba maximopere commendavit. Ideo enim dixisse censemus, *Nec mori timeo, quia bonum Dominum habemus*, ne crederetur de purgatissimis suis moribus præfidentius sentire, qui magis Domini bonitati, quàm suis meritis fidebat.

Ipse Augustinus, ad mortis nuntium *Possid.*
nil turbatus: Non erit magnus, inquit, *in vita*
magnum putans quod cadunt ligna & *Aug.*
lapides, & mortales moriuntur. *c.27.*

Aurei oris orator Chrysostomus paul- *Nicep.*
lo ante mortem, exul ad Innocentium *l.13.*
scripsit: Nos tertium jam annum in exi- *c.37.*
lio versamur, expositi pestilentia, fami,
bello, continuis incurfionibus, solitudi-
ni inenarrabili, quotidianæ morti, Isau-
ricis gladiis. Cum vero jam esset acturus animam, clare pronunciavit: Gloria tibi Domine de rebus omnibus.

D. Cyprianus ob Christianam religionem capite damnatus, ingenti spiritu
S dixit:

dixit: *Deo gratias*, qui me à corporis vinculis dignatur absolvere.

Hos sanctissimos viros imitetur moriturnus, dicatque hoc ipsum sæpius: *Deo gratias; Gloria tibi Domine de rebus omnibus.* Sat mihi vigilatum inter spinas, sat lusum inter feras, sat laboratum inter procellas. Nunc, quia vigiliarum, & lusum, & laboris finem video, *Deo gratias; Gloria tibi Domine de rebus omnibus.* Nimirum, quibus vita est tædio, mors est lucro.

S. 22. *Mors dulcissima, sed pessima.*

GEorgius Clarentiæ dux à fratre Eduardo I V. Angliæ Rege ob suspicionem affectati regni iustus est mori, data tamen mortis optione. Ille suavissimam mortem electurus, * labrum vino Cretico impleri præcepit, in hoc ipse se collocavit, atque ut alii per stillicidia emittunt animam, sic ille dulcissimum liquorem sorbendo, stillatim admisit mortem, submersus tandem in hoc tam suavi sed letali balneo.

Si mores spectemus, ah quanti sic moriuntur! Voluptatum melleam portionem tam intemperanter bibunt quam sitiunt, nec ullum faciunt aut sitiendi aut bibendi modum. Ita dum lambunt, dum sorbent, dum fugunt, dum tota anima in se trahunt voluptates vanas,

* *Badwann voll Malvasier.*

bre-

breves, fœdas, pœnitendas, heu miseri Singula
 guttatim exitium combibunt, ventris ac la enia:
 libidinis mancipia. Atque quo avidius gutta
 melleam hanc mortem hauriunt, eo ci- Jugum
 tius se submergunt. Ducunt in bonis lant.
 dies suos, & in puncto ad inferna de- Iob.
 scendunt. c. 21.
v. 13.

s. 23. *Melior mors quam vita
 amara.*

PRæstat semel mori, quam ad mor-
 tem sæpius accedere. Quotidie mo-
 rimur, infantiam amifimus, deinde pue-
 ritiam, deinde adolescentiam: usque ad
 hesternum, quicquid transiit temporis,
 perit, nec sine labore ac ærumnis pluri-
 mis. Has Gregorius Nazianzenus com- Greg.
 pendio complexus: Nullum, inquit, in- Naz-
 ter homines bonum est, quod non ali- tract.
 quid habeat admixtum vitii: Opes, sunt de vita
 insidiæ: paupertas, pedica est; dignita- itineri-
 tum fastus, mera sunt insomnia. Impe- bis.
 rare, periculosum; alterius imperio extat
 subesse, molestum: juvenus, est tem- sub finē
 poris fervor; canities, tristis vitæ occa- operum
 sus. Gloria, est aër; nobilitas, vetus illius.
 sanguis; matrimonium, est vinculum;
 liberi, sunt seges curarum: fatietas pe-
 tulantiam, egestas impatientiam suadet.
 Omnia denique mortalibus laboriosa
 sunt; omnia humana merus metus, ri-
 sus, fluctus; merus flatus, fumus, vo-
 latus. Quicquid in Orbe cernitur, orbis

quidam est perpetua conversione similia omnia volvens, qui modo videtur stabilis, modo dubius est, modo labilis, diebus, noctibus, laboribus, morbis, mœroribus, voluptatibus, calamitatibus semper incertus ac varius. Et quid demum post illa tam incerta? Mors certissima. Eleganter prorsus Augustinus: Mors, sola, inquit, certa est; cetera sunt incerta omnia. Conceptus est puer, forte nascitur, forte non nascitur, sed abortu perit. Si natus sit, forte crescit, forte non crescit; forte senescit, forte non senescit; forte dives erit, forte pauper; forte honoratus erit, forte abjectus; forte uxorem ducet, forte non ducet; forte habebit filios, forte non habebit; forte ægrotabit, forte à bestia devorabitur, forte non devorabitur. Nunquid possumus dicere? forte morietur, forte non morietur.

I. Ma-
chab.
c. I.
v. 6.

Divinæ paginæ Regis Alexandri fatum ita depingunt: Et post hæc decidit in lectum, & cognovit quia moreretur. O quanta vis verbulo, *Post hæc, & illi, decidit, sed & isti, quia moreretur.* Orbem, imo Orbes plures victoriarum spe jam devoraverat Alexander; Æternis annalibus dignissima gessisse sibi visus est: Nilominus post tot tantasque victorias, victus cecidit, non modo in lectum, sed & in tumulum, sarcophago contentus. Refert Petrus Alfonsus, Alexandro jam vita functo, complures philosophos con-

confluxisse, qui super regio funere varia
 pronuntiarunt. Fuit, qui diceret: En, mo-
 do quatuor ulnarum spatium ei satis
 est, cui spatiosissimus terrarum Orbis ^{Vnus}
 non suffecerat. Subjunxit alter: Heri ^{Pellæo}
 potuit Alexander quos voluit à morte ^{Juveni}
 liberare, hodie non potest seipsum. Au- ^{non}
 reum defuncti loculum contemplatus ^{sufficit}
 unus: Heri, ajebat, Alexander ex auro ^{Orbis.}
 fecit thesaurum, jam mutatis vicibus ^{Iuven-}
 thesaurum ex Alexandro facit aurum. ^{nal.}
 Ita dictis erudite certatum est; omnium ^{sat. 10.}
 tamen una erat vox, quæ divini oraculi: ^{v. 163}
Post hac decidit in lectum, & mortuus est.

En, in quantas sæpe cogitationes, o-
 bliti conditionis nostræ venimus! Im-
 mortalia (utinam cælestia) volutamus
 animo, & in nepotes pronepotesque
 disponimus, cum interim longa conan-
 tes mors opprimit, & hoc quod senectus
 vocatur, pauci sunt circuitus annorum.
 Eccur, obsecro, morti fidimus? Circum-
 spicite quam levibus causis amittamus
 vitam: non cibus nobis, non humor,
 non vigilia, non somnus sine mensura
 quadam salubria sunt. Morti ad nos adi-
 tum pandunt pes leviter offensus, auri-
 culæ dolor, dens verminans, cibus sto-
 macho parum obsequens, humoris
 corrupti guttula. Nunquid ut extingua-
 mur, res magni molimenti est? Odor, sa-
 por, lassitudo, nutrimentum ipsum, & si-
 ne quibus vivere non possumus, mor-
 tifera sunt. Humanam corpusculum,

imbecille, fluidum, putre, morbidum, quocunque se movet, infirmitatis suæ statim conscium, non omne cælum fert, aquarum novitatibus, flatuque non familiaris auræ, & tenuissimis caussis læditur. Ergo Siracidæ credamus. Ergo melior mors est (ô mortales) quam vita amara: & requies æterna quam languor perseverans. Ergo, melior habitatio est in cælis, quam peregrinatio in terris.

Eccli.

c. 30.

v. 17.

Greg.

Naz.

orat.

19.

§. 24. *Beatitudo mortis.*

Apoc.

c. 14.

v. 13.

Iosue.

c. 1.

v. 2.

Scribe: Beati mortui qui in Domino moriuntur: amodo jam dicit Spiritus ut requiescant à laboribus suis: opera enim illorum sequuntur illos. In Domino mori, idem est, quod mori servum Domini, uti de Mose sacræ paginæ loquuntur: Moses servus meus mortuus est. Quasi Dominus diceret, inquit Cajetanus, Licet quandoque peccaverit, & peccando non fuerit servus meus, attamen mortuus est servus meus; mortuus est in statu servitutis meæ; mortuus est sic, quod quicquid erat, & quicquid operabatur, meum erat; servus enim totum quod est domini est. Et talis servus Domini, illud Simeonis carmen in ipsa morte moduletur: Nunc dimittis servum tuum, Domine, secundum verbum tuum in pace. Omnino in pace, eaque æterna, ad cujus statim initium, omnium proborum hominum bella finiuntur, æter-

æternum non refuscitanda. Tales etiam
 serui Dei in Domino moriuntur, qui in
 Domini sinu quasi morientes conque-
 scunt, & sic quiescendo suaviter in
 mortem obdormiscunt. Ita Stephanus *Act.*
 inter ipsos saxorum nimbos, in tanto *c. 7.*
 lapidantium tumultu & fremitu, obdor- *v. 60.*
 mivit in Domino. Ita & Lazarum ami- *Toan.*
 cum suum Christus dormire dixit. Sic & *c. 11.*
 Moses servus Domini mortuus est ju- *v. 11.*
 bente Domino, vel ut alii exponunt, su-
 per os Iehovah, seu, ex osculo Iehovah;
 hoc sensu: Sicut mater infantulum bra-
 chiis suis indormientem deosculatur, &
 sic in lectulo blande reponit; ita Mo-
 sen, ceu dormientem infantem, Deus per
 osculum & amplexum in sinu Abrahæ
 quasi in lectulo collocavit. Nimirum,
 Cum dederit dilectis suis somnum, ecce *Psal.*
 hæreditas Domini. Beati ergo tales *126.*
 mortui & nimium beati, quia nunquam *v. 3.*
 amplius futuri miseri. Bona, inquit Ber-
 nardus, mors iusti propter requiem, me-
 lior propter novitatem, optima propter
 securitatem. Beati, iterumque beati ta-
 les, opera enim illorum sequuntur illos:
 sequuntur tanquam famuli suum domi-
 num, tanquam filii suum patrem, disci-
 puli suum præceptorem, milites suum
 ducem, nobiles suum Regem: sequun-
 tur usque ad tribunal Dei; deducunt &
 comitantur usque ad supremam Dei cu-
 riam, quo hi soli nobiles famuli admit-
 tuntur. Atque uti quantum quisque

dives sit ac nobilis, ex famulorum cum numero, tum ornatu cognoscitur: ita qui ante Regem gloriæ digne apparere cupit, sibi de tali familia provideat, curetque ut ea se stipet, sitque quam numerosissima & ornatissima. Et licet bona opera nostra præcedant nos merito, sequuntur tamē præmio; labor qui in illis, præit; merces quæ ab illis, subsequitur.

s. 25. *Valedictio morientis ad vivos eadem via secuturos.*

QVorum me pœniteat, multa sunt; virtutis sæpius neglectæ, & temporis male consumpti. Quam potuissem, imo debuissim fuisse patientior, submissior, & quotidianæ mortis studiofior! quantillus in me divini amoris igniculus spiravit! Miserere mei Deus, miserere mei, secundum magnam misericordiam tuam: parce peccanti, ô infinita bonitas, per filii tui sanguinem & mortem te precor. Sed & vos quotquot offendi dictis vel factis, ignoscite; fatentem habetis reum & dolentem: atq; hoc mihi abituro viaticum non negate, offensionum mearum omnium veniam. Ne quæso exemplo meo, quod sæpe prævum fuit, vestra decrescat virtus. in oculis vobis sunt sanctiorum mores & vita, ad quam & vestra sese conformet: illorum patientiam, submissionem, obedientiam accensis studiis æmulamini.

Sed

Sed & vobis gratias ago maximas, quotquot mihi benefecistis; quotquot me iuvistis seu manu & opere, seu cura, consilio & amore. Deus, bonorum fons inexhaustus, & amoris pelagus immensum, vicem reddat amoris vestro. In eos certe bonus hic Deus liberalissimus esse solet, qui toto se ipsius sanctissimæ providentiæ committunt. Præclarissima quidem virtus est Obedientia, & sine qua reliquæ in homine religioso, nec virtutes quidem sunt. Summe necessaria est Patientia. Excellentissima virtus est submissio, sui que ipsius contemptus. Christo charissima virtus est paupertas: Virtutum regina Charitas est. At vero præ ceteris virtutibus omnibus singulare quid & eximium habere mihi videtur *Fiducia* in Deum, & plena suimet in divinam providentiam *Resignatio*, quam & sacra pagina adeo commendat; quæ & regio vati continuo in ore est; quam demum Christus tot argumentis, à floribus etiam & aviculis petitis persuadere conatur. Hujus fiduciæ vires, & quæ illam animi tranquillitas sequatur, nec nosse, nec aliunde notas credere potest, qui non semper atque in omni re, maxima, minima, perfectissime Deo fidit, divinæque Providentiæ ac voluntati se totum integerrime permittit. Neque hominum ullus est, puto, qui hac in Deum spe fiduciaque fuerit, & non sæpius arcana in se miracula deprehēderit. Fidamus Deo,

nosque totos divinæ dispositioni, quam possumus plenissime, credamus: Ipse providebit; ipsi curæ est de nobis.

Ego quidem, quod cernitis, ad Dei tribunal citor, rationem redditurus de sexaginta annis. Omnia mea, facta, dicta, cogitata illi judici sunt apertissima; nihil latere poterit: omnes vitæ meæ actus sententiam decretoriam accipient. Heu horreo; nam vere horrendum est judici Deo sistere. Sed est quod me in tam arctis rebus soletur. Licet ergo servus sim improbus, bonus est tamen Dominus meus, & infinite bonus, qui servulum quantumvis malum, suum tamen fuisse agnoscet. Non parum etiam præsidii pono in Divis illis quos ad mortem meam & ultimum certamen invitavi, cum diebus ipsorum honoris festis cælestem mensam hoc fine accumberem, ut mihi Divos illos Divasque propitiarem volentesque redderem ad ferendum in morte auxilium. Sed & causæ meæ, subsidii plurimum & patrocinii spero à sanctis Angelis, quos singulariter venerari, mihi que demereri, licet officiis non dignis, quotidie conatus sum. Hos tutelares purissimos spiritus, cum omnibus Sanctis, jam judici sistendus, corde & ore invoco. Vos vero universi etiamnum superstites salvete, meque suo quisque ordine secuturi Valet.

s. 26. *Morientium extrema monita.*

VTi sol ad occasum tendens amœnior est, sic homo morti vicinus, plerunque sapientior. Hinc illæ morientium orationes à sapientia laudatissimæ. In specimen pauca dabimus.

Cyrus Rex moriturus: Corpus meum, inquit, ô filii, cum diem supremum clausero, nec in argento, nec in ullo alio metallo condite, sed rem suam terræ reddite. Postrema ejus vox fuit: Si in amicos benefici fueritis, etiam in hostes animadvertendi facultas non deerit. Valete filii charissimi, atque idem matri meis verbis renunciate. Vos itidem amici, qui adestis, salvete.

* Sapienter plane Theophrastus moriens dixit: Multa dulcia mentitur vita, obtentu gloriæ, cujus amore nihil est vanius. * Huc spectat Severi Imperatoris morientis dictum: Omnia tui, sed nihil prodest.

* Constantius Imperator Constantini Magni parens jam moriturus imperium filio transcribens, mira hilaritate animi: Nunc, inquit, mortem prope plura quam ipsam immortalitatem æstimo: filium Imperatorem relinquo. Hic vir hic est, qui post ducentos septuaginta annos, sanguinem hausisti. & meum sisisti. Cyre: at ego cruore te saturabo.

* Laertius. * Ælius Spartianus.

* Baronius tom. 2. Anno 306.

Christianorum lacrimas absterfit, & tyrannorum crudelitatem vindicavit; Christus cum Constantino vere in armis fuit.

*Robert.
Gagui-
nus
l.7.
hist.
Franc.*

Rex Galliarum Ludovicus in extremis filio hæc præcepit. Cave, mi fili, ne unquam letale peccatum admittas: potius omne tormenti genus perfer, quam talem culpam perpetres. Peccata crebro confitere, eosque tibi confessarios delige, qui agenda docere, cavenda sincere audeant monere, & vitia reprehendere. Parentibus obedientiam, amorem ac reverentiam exhibe.

Clotarius Rex in vili villa moriens: Quid putatis, inquit, quantus ille Rex est, qui tantos reges interficit?

Carolus V. Imperator augustissimus, morti jam vicinus, vocato ad se filio Philippo II. hirtum ei cilicium & cruentum flagellum, quibus in se usus, asservanda tradidit, non sine præclaris monitis.

Obiit

Anno

1598.

Vide

Flori-

mund.

Rai-

mundi

l.5. de

Ortu

hæres.

c.5.

fine.

Philippus II. Hispaniarum Rex vitam pariter clausurus, ubi ex arcano scrinio illud ipsum parentis cilicium & flagellum, quibus etiam ipse corpus domuit, Philippo III. filio munus protulisset, hæc insuper adjiciens monita: Magnam, inquit, gratiam tibi fecerit Deus, si te ad illud gloriæ fastigiū evexerit, quo me præeuntem habuisti. Sed ex animo te obtestor, cum id affecutus fueris hujus etiam lecti, in quo me jam vides, memineris; hîc, ut cernis, subsistit omnis mundi

mundi gloria. Dein tibi commendo Sedis Apostolicæ obedientiam, fidei Catholicæ protectionem, Religionis Christianæ zelum, Reipublicæ pacem, & in subditos justitiã. Si Deus his meis consiliis subscripserit, suum regem non amittet hoc regnũ, sed utiliter commutabit.

Ferdinandus Magnus Castellæ Rex mortem obiit memoratu dignissimam. *Henry. Spond. è Baro. Anno 1065.* Ægrotare cœpit ipso Christi natali die, jam fati sui è beati Isidori monitu certus; postridie cultu prorsus regio, præ-

fulibus comitantibus, delatus est in templum. hîc singula regum ornamenta deponens; Deoque sua velut restituens, ad aram remisit, ipse cilicio indutus, & cinere aspersus, in terram se abjecit cum lacrimis, dixitque: *Domine, regnum quod à te accepi, tibi restituo: colloca me quæso in aterna luce.* Altero ab hoc die sacramentis munitus, in eodem templo vitam sanctissime finiit, ubi annis quadraginta regno præfuisset.

Carolus Rex Siciliæ cum in ultimis *Lucius Mari- nus de ven- bus Hispan. l. 18. prope finem.* esset, hæc locutus est: O vanas hominum cogitationes! Ah, miseri! honoribus delectamur, aurũ acervamus, & negligimus cælum. Beatam pauperum sortem, qui tenui salino contenti, somnos ducunt tranquillissimos. Quid me regnum, quid omnium obsequia jam juvant? miser esse potuissem sine tantis impendiis. Nondum cœpi vivere, & jã cogor vivendi finem facere. Vbi nunc vires imperii

imperii mei? eadem me necessitas involvit quæ vilissimum mendiculum. E tot millibus famulorum, clientum, adulatorum, ne quidem unicus est, qui comes ire velit aut possit ad Dei tribunal. Ite nunc mortales, & magnis cogitationibus pectora implete. Ite cauti & opes anxie captas per mille annos disponite, hodierna vel crastina morituri. Vale igitur terra: utinam dicere liceat, Salve cælum.

I. Par.
c. 28.
v. 9.

Sed ne silentio transeamus opulentissimum regum, & sanctissimum, solem Hebrææ gentis Davidem, qui è vita discessurus: Ego, inquit, ingredior viam universæ terræ. Et ad filium conversus: Tu autem Salomon fili mi, ait, scito Deum patris tui, & servi ei corde perfecto, & animo voluntario. Omnia enim corda scrutatur Dominus, & universas mentium cogitationes intelligit. Si quæseris eum, invenies: si autem dereliqueris eum, projiciet te in æternum. Terribilis exhortatio, & quæ vel adamantinum pectus penetret. Hac ultima concione sua David, optimæ vitæ capita exactissime complexus est, scilicet, Dei præsentiam ubique cogitandam; Deo fidelissime serviendum; Obedienti præmium fore ipsum Deum; Prævaricatori æternum imminere supplicium.

Ita mors devorat omnes, ducit reges, trahit populos, impellit gentes; non precibus flecti, non divitiis placari, non lacrimis

lacrimis persuaderi, neque ullis unquam viribus superari potest. Sed æquo animo sapiens, stultus iniquo vitā deferit.

s. 27. *Christus invitatur.*

MANE MECUM DOMINE, quoniam ^{LUC} ^{c.24.} ^{v.29.} advesperascit, & inclinata est jam dies. Dies vitæ meæ in noctem præceps vergit, nec ullus est Iosue, qui prope rantem hunc solem sistat, & diem extendat: lux mea jam jam occasura in terræ finem festinat. Sed uti sol quotidie terra sepelitur, & ipse suas ite exequias, & tamen quotidie velut redivivus è suo illo tumultu emergit: sic & ego, sic & omnes quotquot vivimus, in terram quidem abibimus, illius gremio condendi: sed redibimus è terra, sole ipso clariores.

Ergo, ô Christe, ô mi amantissime Servator, mane mecum: en, advesperascit: oculi, aures, sensus omnes à me deficiunt & abeunt in singulas pæne horas; nec abeuntes morari possum aut retinere. Tu solus, oro, ne me deseras, **I E S V** benignissime, & cetera libens dimittam. Abite omnia alia; missionem do, & veniam. Meus creator mecum est, satis est; omnia bona mecum sunt. Sed ut mecum in ipsam usque noctem, in ipsam usque mortem permaneat, identidem clamo: Mane mecum Domine, quoniam advesperascit. Sed & cum vox
mihi

mihi omnis hæserit , cum omnis sensus defecerit , & solus isque tenuis in me halitus vixerit , volo ut singulæ respirationes meæ ad usque ultimam , pro voce sint , illudque jussu hoc meo significant & flagitent : Mane mecum Domine, Domine mane mecum.

s. 28. *Moribundus animatur.*

CUM non lubet multa legere, en tibi paucos versiculos, levando fastidio, & animo firmando non parum utiles. Cogita Cyprianum hæc tibi velut in aurem insusurrare : Cum morimur ad immortalitatem transgredimur ; nec potest vita æterna succedere , nisi hinc contigerit exire : non est exitus iste, sed transitus , & temporali itinere decurso ad æterna transgressus. Quam præposterum est , quamque perversum, ut cum Dei voluntatem fieri postulemus , quando evocat nos & accersit de hoc mundo Deus , non statim voluntatis ejus imperio pareamus ? Nitimur, reluctamur , & pervicacium more servorum ad conspectum Domini cum tristitia & mœrore perducimur, exeuntes istinc necessitatis vinculo, non obsequio voluntatis. Et volumus ab eo præmiis cælestibus honorari , ad quem venimus inviti ? Quid rogamus & petimus , ut adveniat regnum cælorum , si captivitas terrena delectat ? Quid præ-

cibus

cibus frequenter iteratis rogamus & *Hoc*
 poscimus, ut acceleret dies regni, si ma- *invite*
 jora desideria & vota potiora sunt, ser- *moriē-*
 vire istic diabolo, quam regnare illic *tibus*
 cum Christo? *occidē-*

Tunc est pax Dei servis, tunc libera *dum.*
 & tranquilla quies, quando de istis *Cypr.*
 mundi turbinibus extracti, sedis & se- *serm. de*
 curitatis æternæ portum petimus, quan- *morta-*
 do expuncta hac morte ad immortali- *litate.*
 tatem venimus. Cum videre Christum,
 gaudere sit, nec possit esse gaudium no-
 strum, nisi cum viderimus Christum, quæ
 cæcitas animi, quæve dementia est, ama-
 re pressuras, pœnas, & lacrimas mundi,
 & non festinare potius ad gaudium,
 quod nunquam possit auferri?

Mors ergo mortalium omnium por-
 tus est. Felix littus, securus portus! in
 quo nemo, nisi volens, naufragatur.

s. 29. *Resurrectionis Fides.*

CAro hæc nostra jam vivit, brevi re-
 ditura ad argillam suam, ad vagum
 pulverem; etiam in sterquiliniæ bestias,
 in quibus & venena ruminet; etiam post
 naufragia in aliquem piscium centum;
 in culices, tineas, locustas & formicas;
 in subterranea, in subaquanea, in ve-
 sperugines & noctuas; demum in quas
 non refingitur bestias? Et post hæc om-
 nia eadem caro surget: quæque ante
 per tormenta laniata, quæ per ignes
 T abierat

abierat in favillas; coronabitur. Nectur mihi hęc cogita aliam carnem à priore, nisi Deum velis injustum, qui aliam mercede donet, quam quæ vicerit: aliam confidere secum faciat in cælestibus, quam quæ sudaverit: quasi alterius sint præmia, quam cujus fuerint agones & certamina. Eadem per omnia anima quæ in hac carne pugnavit, stetit, Deum didicit, Christum induit, salutis spem seminavit, fructum metet. Eadem omnino caro quæ omnem hunc vitæ ordinem cum anima decurrit, alfit, æstuvit, sanguinem fudit, cum eadem socia anima præmium accipiet. Idem fuit Lazarus post quatrivanum sepulchrum, & ante. Idem filius post siccitas matris lacrimas, & ante: Idem Christus post monumentum, qui ante. Nec ullum sepulturæ senium, Deo aut potestatem adimit, aut bonitatem tardat. Eadem est divitis lingua quæ delitiis pascitur, & quæ flammis punitur, ac de digito animæ felicioris expectat solatium roris: ita eadem per omnia caro, quæ sæculo gaudente luxit, sæculo lugente gaudebit; ut nulla jam sit de scelere fortunata, de probitate misera, cum singulæ restituantur, ut pro meritis demeritisve in hac vita, suppliciis vindicentur aut præmiis donentur in futura. Inspice figulum; argillam vario ignis temperamento, in robustiorem laxioremve recoquit materiam, aliamque ex alia fin-

git formam. Non poterit Deus, eandem argillam, eadem qua quondam spiritus sui aura, erigere in vitam? aut qui olim musculos ut glebas, ossa ut saxa, papillas ut calculos, venarum ramosos discursus, nervorum traduces, medullarum thesauros, ex illa ipsa argilla formaverat, non poterit eadem ex eadem effingere? aut major fuit divini vis Numinis in virgine adhuc argilla, minor in vidua, post rescissum semel animæ conubium? cur eadem qua ante formata manu, non eodem animetur quo ante afflatu? An quia quod periit semel, semper perire necessum sit? qua id lege? Intuere, ne te ad sublimiora deducam, universum hunc revolubilem rerum ordinem; testatio is est redeuntis hominis. Intuere, omnia redeunt cum abscesserint, hinc redornantur lunæ specula quæ menstruus numerus attriverat: revolvuntur hiemes & æstates, verna & autumnus cum suis vicibus: reducuntur solis & stellarum radii, quos matutina represserat claritas, aut nocturnæ texerant tenebræ. Vites juraveris mortuas, & non nisi lignum ignibus aptum: sed has denuo animari videmus, & post spolia densius etiam vestiri: & fere quæ frigus exterminaverat, ea restituit æstas cultiora, fœnerario quodam interitu. Etiam in alite nobile documētum. Phœnix de singularitate miraculum, natali sine decedens, succedit, iterum Phœnix.

*Nō dicit
spuro
quid
de hac
ave
sentientiam
dicitur.*

Non quod hæc per omnia exprimant humanæ vicis reparationem, sed quod nos manu quasi ducant ad illam. Vis signatius documentum? Habemus pignus in Christo, in quo usurpamus cælum & Dei regnum. Vis in homine? Caro prope computruit in LAZARO, caro surrexit: sane sine anima jacuit, surrexit cum illa. Et in illo dominici montis secessu, Moses & Elias Apostolis agnoscibiles facti, alter in imagine carnis nondum receptæ, alter in veritate nondum defunctæ, eandem tamen valetudinem corporis etiam in gloria perseverare docuerunt. Imo & ipsæ animæ iam solitariæ, licet è gurgustio corporis eruperint in apertum, ad meram puramque suam lucem, tamen nihil aliud, suæ felicitatis jam securæ suspirant, quam superindui hoc pulvere, continuare cum hac connubiali socia, carne, vitam nulla pugna solvendam: ut qui simul pugnarunt, finiant in præmii & gloriæ parilitate, cum hic pulvis immortalitatem induet nobili demutatione, Christo duce, qui vexit in cælum carnem & ossa, pignus & documentum futuræ integritatis.

Non igitur tristemur, cum vetusta domus corrui, resurget longe pulchrior. Non solum sine causâ credidit, sed & sine causâ vixit, qui se ad hoc solum natum credidit, ut periret.

s. 30. *Spes Resurrectionis, solatium maximum.*

IObus innumeris ærumnis pæne jam *Iob. c. 19. 2*
 sepultus, ingenti tamen alacritate a- *v. 25.*
 nimi cantans: Scio, inquit, quod re- *ad 28.*
 demptor meus vivit, & in novissimo die
 de terra surrecturus sum. Et rursus
 circumdabor pelle mea, & in carne mea
 videbo Deum Salvatorē meum. Quem
 visurus sum ego ipse, & oculi mei con-
 specturi sunt, & non alius. Reposita est
 hæc spes mea in sinu meo. Christus ve-
 lut per dialogismum respondens Iobo: *Ioa. c. 11. v. 25.*
 Ego sum, inquit, Resurrectio & Vita,
 qui credit in me, etiam si mortuus fue-
 rit, vivet.

Veniet iterum, veniet qui nos in lu-
 cem reponat dies (nil certius) & ideo
 æquo animo debemus exire redituri.

In ulteriore India volucrem esse nar- *Nicol. Causa sinus l. 6. symbol. Sap. Symb. 103.*
 rant, cui nomen Semenda, ortu simili-
 mam Phœnici, trifido rostro, sentire que
 se morituram, eam igitur deferre tigna
 in nidum, cantillare suaviter, alarum
 percussu struem congestam incendere,
 ipsam eo igne consumi, indeque vermi-
 culum gigni qui postea in avem cre-
 scat. Luculentum Resurrectionis Sym-
 bolum, si omnia ex fide narrentur.

Romanus Orator Minucius, rei Chri- *Minucius Felix in suo Octavo.*
 stianæ magnus propugnator, tam pul-
 chre quam breviter: Vide adeo, inquit,
 quam

quam in solatium nostri, Resurrectionem futuram, omnis Natura meditetur. Sol demergit & nascitur: astra labuntur & redeunt: flores occidunt & reviviscunt: post senium arbuta frondefcunt: semina non nisi corrupta revivescunt: ita corpus in sæculo, ut arbores in hiberno, occultant virorem ariditate mentita. Quid festinas ut cruda adhuc hieme reviviscat & redeat? Expectandum nobis etiam *corporis ver est*. Scio quod Redemptor meus vivit, & in novissimo die de terra surrecturus sum.

s. 31. *Spes cali.*

Quid vis? quid optas? quid desideras? Vivere vis? & mori non vis? Sic ergo vive, ut aliquando beate vivas. Nam vivere, & non beate vivere, genus est mortis, vel via ad mortem. In cælo vives non moriturus: illic beate vives: nam nec mala patieris, nec pati poteris, quia illic nulla sunt. Ibi quod optabis, possidebis, & possidere desiderabis; pelli possessione non poteris: & hoc te satiabit. Comedite amici, ait Rex cæli, & bibite, & inebriamini charissimi. Convivium hoc finem non habet, nihil illi triste succedet: quod hodie est, æternum erit. Augustinus exclamat: O vita sempiterna, & sempiternæ beatæ, ubi gaudium sine mœrore, requies sine labore, dignitas sine timore, opes sine amissione,

Cant.

6.5.

v.2.

sione, sanitas sine languore, abundantia sine defectione, vita sine morte, beatitudo sine calamitate, ubi omnia bona in charitate perfecta, ubi species & visio facie ad faciem. Portæ Ierusalem ex sapphiro & smaragdo ædificabuntur: & ex lapide pretioso omnis circuitus murorum ejus. Et platea civitatis, aurum mundum, tanquam vitrum perlucidum. Et per vicos ejus Alleluja cantabitur.

Quocirca, Beati qui habitant in domo tua Domine, in sæcula sæculorum laudabunt te. Credo videre bona Domini in terra viventium.

s. 32. *Suspiria ad cælum.*

Ostende mihi gloriam tuam, ostende mihi omne bonum.

O quando dabitur lugentibus, corona pro cinere, oleum gaudii pro luctu, palmium laudis pro spiritu mœroris?

Quis det ut veniat petitio mea; & quod expecto, tribuat mihi Deus? Et qui cœpit, ipse me conterat: solvat manum & succidat me. Et hæc mihi sit consolatio, ut affligens me dolore, non parcat, nec contradicam sermonibus Sancti.

Sicut servus desiderat umbram, & sicut mercenarius præstolatur finem operis sui.

Domine, quis habitabit in tabernaculo tuo, aut quis requiescet in monte sancto tuo.

Pf. 26. Vnam petii à Domino, hanc requiram,
v. 4. ut inhabitem in domo Domini, omnibus
 & 5. diebus vitæ meæ. Ut videam voluptatem
 Domini; & visitem templum ejus.

Pf. 41. Quemadmodum desiderat cervus ad
v. 1. fontes aquarum, ita desiderat anima
 & 2. mea ad te Deus. Sitivit anima mea ad
 Deum fortem vivum, quando veniam
 & apparebo ante faciem Dei? Hæc re-
 cordatus sum, & effudi in me animam
 meam, quoniam transibo in locum ta-
 bernaculi admirabilis usque ad domum
 Dei.

Pf. 54. Quis dabit mihi pennas sicut colum-
v. 6. bæ, & volabo, & requiescam.

Pf. 59. Quis deducet me in civitatem muni-
v. 10. ram?

Pf. 64. Beatus quem elegisti & assumpsisti,
v. 4. inhabitabit in atriis tuis.

Pf. 72. Quam bonus Israel Deus his qui re-
v. 1. cto sunt corde. Quid mihi est in cælo,
 25. & à te quid volui super terram? Defe-
 26. cit caro mea & cor meum: Deus cor-
 dis mei, & pars mea Deus in æternum.

Pf. 83. Quam dilecta tabernacula tua Domi-
v. 1. & ne virtutum! concupiscit & deficit ani-
 10. ma mea in atria Domini. Melior est dies
 una in atriis tuis super millia.

Psal. Placebo Domino in regione vivo-
 114. rum.
v. 9.

Psal. Heu mihi quia incolatus meus pro-
 119. longatus est! multum incola fuit anima
v. 5. mea.

P. 121 Lætatus sum in his quæ dicta sunt
v. 1. mihi

mihī, in domum Domini ibimus.

Super flumina Babylonis illic sedimus *Pfal. 36.*
& fleuimus, dum recordaremur tui *v. 1. 4.*
Sion. Quomodo cantabimus canticum *et 5.*
Domini in terra aliena? Si oblitus fue-
ro tui Hierusalem, oblivioni detur dex-
tera mea.

Educ de custodia animam meam, ad *Pfal.*
confitendum nomini tuo: me expectant *141.*
iusti, donec retribuas mihi. *v. 8.*

Cupio dissolvi & esse cum Christo.

Philip.

c. 1.

v. 23.

§. 33. *Solatia aduersus mortem,*
compendio dantur.

Primum. Mors familiarem nostrum
hostem occidit, *Corpus.* Nulla pestis
ad nocendum efficacior hoste inquilino,
uti nullus fur domestico fure pernicio-
sior. Scimus: Caro concupiscit aduer- *Gal.*
sus spiritum, & spiritus aduersus car- *c. 5.*
nem, hæc sibi invicem aduersantur. *v. 15.*

Alterum. Mors ostium effringit in
carcere, quo includimur. At nos vete-
res inquilinos carceris, sæpe consuetudo
loci, etiam inter compedes & injurias
non invitos detinet. Aliter optarat Re-
gum maximus, qui solvi cupiebat & e-
duci de custodia.

Tertium. Mors ingens onus detra-
hit. Corpus quod corrumpitur, aggra- *Sap.*
vat animam, & terrena inhabitatio de- *c. 9.*
primit sensum multa cogitantem. One- *v. 13*

emissis. Nemo enatat cum hac sarcina.

Quartum. Mors peregrinationi nostræ finem imponit. Quid est, inquit Gregorius, vita mortalis nisi via? Perpendite fratres mei, quale sit in via lassari, & viam nolle finiri. Vita præsens laboribus plena est, & cum luctu agitur, nec tamen sine lacrimis dimittitur.

Quintum. Mors periculis nos omnibus subducit. Nemo tam beatus vivit, quin plurimis obnoxius vivat periculis: & raro periculum sine periculo vitatur. Ille solus pericula omnia evasit, qui vivere desit.

Sen.
l. 6.
nat.
99.
s. 2.

Sextum. Mortis necessitas. Præclare dixit Romanus sapiens: Nullum est majus solatium mortis, quam ipsa mortalitas. Vivere noluit, qui mori non vult. Mors necessitatem habet æquam & invictam. Quis queri potest in ea conditione se esse in qua nemo non est? Prima pars æquitatis, est æqualitas.

Hebr.
c. 12.
v. 1.
2.

Septimum. Mors Christi. ad hanc contemplandam hortatus Paulus: per patientiam, inquit, curramus ad propositum nobis certamen, aspicientes in auctorem fidei & consummatorem I E S U M, qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem. Membris ab hoc capite maximum est solatium; nam ne mortem timerent membra, gravissimos mortis impetus sustinuit caput. Auctor vitæ moriendo cælum referavit; quid mori timemus?

Octa.

Octavum. Spes Resurrectionis. Quid expostulamus cum morte ? non eripit hæc vitam sed intermittit. Illucescet æternus dies qui nos sepulchris evocet; resurgemus omnes. Hoc natura nobis varie commonstrat. Æstas abit, sed alter annus illam reducit. Hiems cedit; referunt illam sui menses : solem nox obruit, sed hanc dies abigit. Plurima quæ videntur perire, mutantur : sic & nos morimur, æternum victuri.

Nonum. Ipsa immortalitas. Mors & finis est, & transitus est : finis calamitatum, transitus ad immortalitatem. Hinc in Sacris nostris mors proborum, dies Natalis appellatur. Hinc ille ausus dicere:

Mors Christianis ludus est.

Et ne ullus hunc ludum expavesceret, idem præclare cecinit :

Non est, credite, pœna quam videtis,

Qua puncto tenui citata transit,

Nec vitam rapit illa, sed reformat.

Sic optimo cuique idem felicitatis principium est, qui finis mortalitatis.

*Prud.
hymn.
in S.
Vincēt.*

*Hen-
deca-
syllabi
ejusdē.*

s. 34. *Contra invite morientes.*

ITA passim vivimus; mortem metuimus, vitam negligimus, invite morimur. Quis non recusans, quis non gemens exit? Atqui hoc ingrati est, non esse contentum concesso tempore. Semper, inquit Seneca, pauci dies erunt, si illos numeraveris. Cogita non esse summum

*L. 5.
de be-
nef.
bonum 6. 17.*

bonum in tempore. quantumcunque est, boni consule. Ut prorogetur tibi dies mortis, nihil proficit ad felicitatem: quoniam mora non fit beatior vita, sed longior. Quanto satius est, non aliorum annos computare, sed suos benigne æstimare, & in lucro ponere? Hoc me vitæ tempore dignum iudicavit Deus? hoc satis est. Potuit plus; sed hoc quoque beneficium est. Opportune hinc vates Venusinus monet

Horat. — *Exacto contentus tempore vita*

l. l.

Cedat, uti conviva satur—

sat. I.

Quis ferat convivam illum, qui ad lauti convivii epilogum dicat: *Nondum comedi satis.* Quis illum hominem laudet, qui è vita discedens queratur: *Non vixi satis*, lugeatque tanquã vita medio actu rerum abrupta sit. Non turpis solum sed vana est ejuscemodi querela. Fixus est terminus; seu longa fuerit vita, seu brevis, finienda est. ita placet auctori vitæ.

*Lusisti satis, edisti satis, atque bibisti,
Tempus abire tibi est—*

L. 3.

dissert.

c. 26.

post.

med.

Insigniter Epicæterus: Celebritas, inquit, finita est. Exi: discede ut gratus, ut verecundus, da locum aliis: oportet alios nasci, ut & tu natus es; & natos habere locum, & habitationes, & victum. Si vero primi non discesserint, quid relinquitur? Cur insatiabilis es? Cur satisfieri tibi non potest? Quid angis & coarctas Mundum? Sed insignius

In Ps.

148.

P. med.

Epicætero Augustinus: Undecunque, ait, voluerit

voluerit Deus, ut exeas hinc, paratum te inueniat. Inquilinus enim es, non possessor domus. Locata est enim tibi domus. Domus ista tibi locata est, non donata, & si nolis, migrabis: & non eam tali conditione accepisti, ut quasi tempora certa tibi sint. Quid dixit Dominus Deus tuus? Quando voluero, cum dixerō, migra, paratus esto. Expello te de hospitio, sed dabo domum. Inquilinus es in terra, possessor eris in cælo.

Delicias cælestes avidius expectat, firmitus sperat, qui terræ delitiis seipse privat. Certe

Cui durior vita est, minus mortem timet. Vet.
Iamb.

s. 35. *Moribundi scopulus, dilatio.*

MONUIMUS sanos, monuimus ægrotos; moribundi etiam monendi nobis sunt, ut caveant hoc scopulum, **DIFFERRE.** Quot hominum millia vel hanc unam ob causam male finierunt, quia distulerunt minime differenda. Quid crastinum, quid perendinum, mi moribunde, salutis tuæ destinās? crastinus dies, tuus non est, hodiernus est. Hodie quæso, hac hora, jam age quod agendū est. cras aut perendie ubi tu eris?

Narrant Æmylius & Plutarchus, Thebanorum exulum cum exercitu adventum optimatibus Thebanis nuntiatum fuisse, at illos vino epulisque deditos id despexisse: quin etiam ad eum qui summum

mum magistratum Thebis gerebat litteras delatas, quibus omnia exulum consilia detegebantur, & jam in convivio accubanti esse redditas, quas ille ut erant signatæ, pulvino subjiciens: *In crastinum* ajebat, *res severas differo*. Sed hic ipse dilator cum suis eadem nocte interfectus est. Ita Mors cunctatores solet obruere; dum deliberant, dum moluntur, dum differunt, adest illa & spiculo ferit improvise. Augustinus, monitor fidelissimus, dicentem, *Cras bene vivam*, sic instruit: Indulgentiam tibi promisit Deus, crastinum diem tibi nemo promisit. Si male vixisti, bene vive jam hodie. Stulte hac nocte auferetur à te anima tua. Non dico, quæ præparasti cujus erunt: sed secundum quod vixisti, ubi eris? Vocat te nunc Deus, exhortatur te nunc, expectat donec respicias, & tu tardas? Non enim modo sic longanimis in sustinēdo, ut nunquam justus in vindicando. Distribuit tempora. Noli ergo dicere, *Cras me convertam, cras Deo placebo*; & omnia hodiernā & crastina dimittuntur mihi. Verum quidē dicis, quia Deus conversioni tuæ indulgentiā promisit, sed dilationi tuæ diem crastinum non promisit. Non tardes converti ad Dominum; subito enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ disperdet te. Præveniendus est dies qui prævenire consuevit.

In Ps.
 101.
cōc. I.
post.
med. &
in Ps.
 144.
circa
med.

Eccli.
 c. 5.
 v. 8.
 & 9.

§. 36. *Moribundi dolores & terrores.*

Valde ferium negotium est Mori , & raro sine doloribus ant angoribus peragitur. De his diferte Tertullianus : Evenit sæpe , inquit, animam in ipso divortio potentius agitari, sollicitiore obtutu , extraordinaria loquacitate, dum ex majore fuggestu , jam in libero constituta , per superfluum quod adhuc cunctatur in corpore, annuntiat, quæ videt, quæ audit, quæ incipit nosse.

*L. de
de ani-
ma
c. 53.*

Narrant Cunonem Malburchiensis oppidi dominum annis quadraginta, moribus parum probatis vixisse ; dein mutata mente religioni ultimum vitæ triennium impendisse , & pie prorsus obiisse. Eo tempore cacodæmon qui feminam infederat , fassus est , quindecim millia diabolorum in Cunonis morituræ cubiculum convenisse: tantum autem abfuisse ut nocuerint moribundo, ut ne quidem accedere propius potuerint, validis clamoribus tonsuratorum repulsi. ita ludibrio religiosos viros precantes descripsit. Questus insuper est ; Cunonem sibi suisque ereptum iniquissime, ut qui Deo non nisi triennium solum, vitiis & inferorum dominis, ipsos quadraginta annos serviisset.

*Platus
l. 1. de
statu
Relig.
c. 31.
med.]*

Deus bone , tot millia hostium ex Erebo convenerint , ad unici hominis obsidendum exitum ! Qui terreri non vult

vult moriturus , mori mature discat. Mortem nemo amicam habet , nisi qui cogitat præsentem dum abest ; sed dictis fidem astruent sequentia.

Grad. Ioanne Climaco teste, Homo religio-
6. post. sus ac solitarius, sed vitæ remissioris, ad
med. extrema perductus, horam unam jacuit
De jam omnium iudicio defunctus. Vbi ad
ana- se rediit, præsentem, quotquot aderant,
choreta enixius rogavit, loco cederent. Egres-
in Cho- sis omnibus, mox tugurii aditum lapi-
reb ha- dibus obstruxit, arcto solum foramine
bitan- relicto, per quod cum pane hydria trans-
te. mitteretur. Hic ille à seipso in hunc carcerem damnatus, totis duodecim annis cum nemine loqui, assidue suspirare, altum gemere, uberius lacrimare, præter panem & aquam nihil degustare. Sic attonitus vultuque fere immoto sedebat, & ea quæ sub excessum viderat, fixissimo cogitatu, altissimaque mente apud se identidem volutabat, tacitis interea lacrimarum rivulis continenter per genas defluentibus. Hoc vitæ tenore annis duodecim exactis, cum morti esset proximus, religiosi accolæ rupto pariete, vi aditum sunt emoliti, jamque moribundum circumstantes impensissime rogarunt, aliquod sui monumentum, admonitiunculam virtutis stimulum relinqueret, nec tamen aliud impetrarunt, quam has solummodo voces : *Nemo qui revera mortis memoriam agnoverit, peccare unquam poterit.*

Consideret Lector, ait Robertus Bellarminus, hanc historiam esse, non fabulam, & ab illo scriptam, qui & vir sanctus erat, & scripsit quæ propriis oculis vidit, & propriis auribus audivit. Hoc Bellarmini de narratione illa iudicium.

*Doctij-
simus
sanctif-
simaq;
vita
Cardi-
nalis
l. 2. de*

Ex his non difficile est conjectare, quos dolores & terrores mors afferat, iis præsertim, qui remissius aut lascivius vixerunt. Sane si quis mortem, & ab hac æternitatem seriis cogitationibus in animum admitteret, si non totos dies & annos, creberrime profecto attonitus federet, & ad unum hoc sese disponderet quod hominum nemo non potest non experiri.

*arte
mor.
c. I.
fine.*

Bernardus jure commonet: Moriendi vocatio, tua sit emendatio. Non tibi oberit efferri sine præcone, humili fine pompa, putrescere sine fama, abijci sine titulo, modo non sepeliaris in inferno.

*De
modo
bene
vivendæ
serm.
27.
med.*

s. 37. *Moribundi promptus animus.*

Calicem salutaris accipiam, & nomen Domini invocabo. Calix iste amarior quidem est, illum tamen bibit ipse meus Servator, & ex cruenra trabee eundem mihi exhauriendum propinavit. Calix iste fatale Mortis poculum est, quod Christus, quod Christo amicissimi, quod omnes omnino homines

*Psal.
115.
v. 4.*

perhauriunt, inevitabili necessitate; cur ego hoc solus recusem? quisquis cœpit vivere, desinere debet, ut denuo incipiat, & quidem vitam illam quam nunquam desinat. Bona & mala, vita & mors, paupertas & honestas à Deo sunt. Quid ergo tibi vis vane timor, quid revocas damnosa mœstitia? Calicē quem dedit mihi Pater, quem Christus mihi miscuit, non vis ut bibam illum? Mortalis ego sim & mori me mirer?

Eccli.

s. II.

v. 14.

Cyrus

tius

l. 3.

s. 10.

Cum apud Regem Alexandrum Macedonem gravius decumbentem, aliquot male anxii amici Philippum medicum de veneno porrigendo insimulassent, Rex Philippum cum parata portione ad se venientem sic excepit: Altera manu amicorum litteras ei porrexit, altera pharmacum ab illo accepit; dumque medicam potionem ori admoveret, oculos in Philippi vultu defixit, si quas forte in illo conscientiae notas deprehenderet. Cum egregiam in se medici fidem è facie disceret, intrepidus porrectum poculum perhausit. Ita & ego faciam. Poculum quod me in quietem & longiorem somnum dabit, I E S V S meus, medicus & Servator meus mihi temperavit, porrexitque ebibendum: ego, dum illud exhaurio, oculos ab hoc meo medico non dimittam; vultum meum firmabo in crucifixi Domini mei vultu, in quo summum in me amorem inscriptum legam, simulque constans, & intre-

intrepidus hunc calicem perhauriam,
qui tanto plus habet salutis, quanto
plus amoris.

§. 38. *Moriturus Fide, Spe, Charitate
se armat.*

VT istud cuius promptum fit ac fa-
cile, præimus verba, ad fidem, spem,
charitatem exercendam.

Ad Fidem.

Protestor coram Deo, sanctis Ange-
lis, omnique Ecclesia triumphante &
militante, nominatim coram Angelo
meo custode, me firmiter credere, quic-
quid credit sancta, Romana, universa-
lis Ecclesia: me etiam vivere velle &
mori in fide, quam hæc eadem Catholi-
ca & Apostolica Ecclesia profitetur, in
unione & sub capite, Domino nostro
I E S U Christo, ejusque in terris Vica-
rio. Quod si quid his dissentaneum mi-
hi excideret, protestor illud non à me,
non meum esse.

Ad Spem.

Providebam Dominum in conspectu *Pf. 15.*
meo semper: quoniam à dextris est mi- *à v. 8.*
hi ne commovear. Propter hoc lætatum *ad finē.*
est cor meum, & exultavit lingua mea,
insuper & caro mea requiescet in spe.
Quoniam non derelinques animam
meam in inferno: nec dabis sanctum

tuum videre corruptionem. Notas mihi fecisti vias vitæ, adimplebis me lætitia cum vultu tuo: delectationes in dextra tua usque in finem.

Ad Charitatem.

Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Calicem mortis de manu Dei accipiam, & nomen Domini invocabo: laudans invocabo Dominum & ab inimicis meis salvus ero. In manus tuas Domine commendo spiritum meum. Tu me creasti Deus, tu me redemisti, tu sanctificasti me; tuus ego sum, vivus, mortuus. Ego me tibi offero in omne beneplacitum tuum. **I E S V** fili David miserere mei.

s. 39. *Ægro & Moribundo quid semper corde ac ore versandum.*

IN morbo, mi Christiane, interrogatus quæ valeas, quomodo res tuæ se habeant &c. Cave unquam aliud respondeas quam hoc solum unicum: *Prout Deus vult: Sicut Domino placuit, sic factum est: Secundum Dei beneplacitum: Ad Dei voluntatem: Bene: Optime: Sic Deo placet: Fiat voluntas ejus, sicut in celo & in terra.* Ut autem hoc possis, & ægroto tibi, & moribundo perpetuo in ore sit & in corde, triplex hæc precatiuncula.

1. *Benedictus Deus in aeternum.*

2. *Miserere mei Deus secundum magnam misericordiam tuam.*

miseri cordiã tuam; etsi Domine minor sum cunctis miseracionibus tuis.

3. *O Dominus meus, & Deus meus, ego me tibi offero in omne beneplacitum tuum. Fiat voluntas tua.*

Fuit qui triplicem hanc precatiunculam grandiori charactere scriptam ad lectum, proxime oculos affigi volnerit, ut assidue moneretur quid perditus & pernox ore animoque volutare deberet.

Nostræ preces nostri ad Deum præcursores sunt. Discemus tandem à prodromis nostris & ipsi viam, sequemurque felici pede quo nos vocaverit beata æternitas.

s. 40. *Morbundo singulariter observanda.*

Primum. Non suis nitatur meritis, sed seipsum cum universis peccatis & negligentis in immensum divinæ misericordiæ pelagus demittat & immergat.

Alterum. Sanctæ Catholicæ Ecclesiæ fidei firmiter & simpliciter inhæreat : Ecclesiæ sacramenta cum perfecto proposito Deum non amplius offendendi, tempestive petat & suscipiat.

Tertium. A caducis & fluxis rebus omnibus se avertat, ut toto affectu cælesti Patri se uniat; terram promissionis suspiret, ut illic Deo pro immensa bonitate gratias agere & perenne laudis

sacrificium offerre possit. Ipsam etiam matrem misericordiae & beatos spiritus, omnemque caelestem exercitum, maxime patronos suos deprecabitur, ut sibi in hac necessitate assistant, & ab exilio hoc ad jucundissimam suam societatem perducant.

Quartum. Seipsum, hostiam vivam, ad gloriam Dei, pro acceptissima illius voluntate offerat, ad sufferendam, ex vero amore, omnem languoris acerbitatem, & ipsam mortis amaritudinem; omnem denique poenam in tempore & aeternitate sustinendam, ita ut si mille insuper annis, omni voluptate affluens, pro voto posset vivere, pro Dei tamen honore & amore mortem subire mallet.

Quintum. Amarissimam passionem & mortem Christi Domini sibi proponat, corpus suum & animam cum ingenti spiritu, saucio corpori & afflictæ animæ Christi uniat, & tanquam simul cum Christo in cruce moriturus, spiritum suum in caelestis patris manus commendet. Cor suum in patulum Salvatoris cor, membra sua morientia in ejusdem vulnera deponat.

Ceterum, tutissimum est, ut quicquid in extremo decessu, se quisque vellet fecisse, id modo sanus facere incipiat.

5. 41. *Moribundo quid faciendum ;
è Blosio.*

LVdovicus Blosius abbas Lætiensis,
Sancto Ignatio Lojolæ per litteras
familiaris, & quod Aubertus Myræus *In Bel-*
testatur, vir vitæ innocentissimæ, qui *gicis*
Cameracensem Archiepiscopatū à Ca- *elogiis.*
rolo V. Cæsare oblatum constanter re-
pudiavit, quique vitam in libris exigens
plurima scripsit ævo longiore dignissi-
ma: inter quæ moribundum instructu-
rus, ad verbum hæc habet.

Quidam Dei amicus interrogatus, *Blos.*
quidnam morti proximus facere vel- *Monil.*
let, si multo tempore in gravibus pec- *Spirit.*
catis vixisset, respondit: Si quadra- *c. 12.*
ginta annis semper in peccatis vixis- *sine*
sem, & tempore resolutionis meæ in- *mili*
stante peccata mea pure cōfessus essem, *pag.*
atque cum perfecto amore, ex fundo *98.*
cordis mei, saltem spatio unius saluta-
tionis Angelicæ, meipsum in Deum ita
recipere possem, ut revera totus ad
ipsum conversus, & ab omni peccato
aversus invenirem, tunc nimirum sicut
purus & innocens ex hac luce migra-
rem. Si vero non nisi unum peccatum
admissem, & contritus, dolens mœ-
rensque post confessionem rite factam
hinc exirem, tunc utique sicut pœnitens
morerer. Addit in moribundi gratiam.

Dominus quibusdam amicis suis re-

velare dignatus est, quod verba illa, quæ mox subjiciemus, morientium auribus ingesta, & coram eis recitata, vel ab eis pie prolata, sive cogitata tantæ virtutis sint, ut non facile perire possit, qui ea sub vitæ finem, vero & integro corde humiliter pronuntiarit. Sunt autem ista:

Domine Deus, ego sum miser ille, quem tu pro paterna bonitate tua creasti, & per ignominiosissimam mortem Unigeniti tui de potestate inimici redemisti: tu solus imperium & dominium in me habes, meque salvare potes secundum immensam misericordiam tuam, in qua spero & confido.

Nimirum hæc ad artem moriendi compendia sunt. Multum in hac arte promovit, qui scit compendio mori.

s. 42. *Moribundum refrigerantia.*

Is. **V**Ade populus meus, intra in cubicula tua, claude ostia super te, abscondere modicum, ad momentum, donec pertranscat indignatio.

Is. **I**n momento indignationis abscondi faciem meam parumper à te, & in misericordia sempiterna misertus sum tui: dixit redemptor tuus Dominus.

Pf. 42. **Q**uare tristis es anima mea, & quare conturbas me? Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi, salutare vultus mei, & Deus meus.

Tob. **F**ilii Sanctorum sumus, & vitam illam,

lam expectamus, quam Deus daturus est his qui fidem suam nunquam mutant ab eo.

Non est voluntas ante Patrem vestrum, qui in cælis est, ut pereat unus de pusillis istis. *Matt. c. 18. v. 14.*

Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret, ut omnis qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam. *Ioan. 3 v. 16.*

Sed & si quis peccaverit, advocatum habemus apud Patrem, IESUM Christum justum: & ipse est propitiatio pro peccatis nostris: non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi. *I. Io. c. 2. v. 1.*

Amen, amen dico vobis, quia qui verbum audit & credit ei qui misit me, habet vitam æternam, & in iudicium non venit, sed transiet à morte in vitam. *Ioan. c. 5. v. 24.*

Omne quod dat mihi Pater, ad me veniet, & eum qui venit ad me, non ejiciam foras. Amen, amen dico vobis, qui credit in me, habet vitam æternam. *Ioan. c. 6. v. 37. & 47.*

Ego sum Resurrectio & vita, qui credit in me, etiam si mortuus fuerit, vivet, & omnis qui vivit & credit in me non morietur in æternum. *Ioan. c. 11. v. 15. & 26.*

In domo Patris mei mansiones multæ sunt. *Ioan. c. 14. v. 2.*

Si Deus pro nobis, quis contra nos? Qui etiam proprio Filio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum; quomodo non etiam cum illo omnia nobis *Rom. c. 8. v. 31. usque ad 35.*

nobis donavit ? Quis accusabit adversus electos Dei? Deus qui justificat. Quis est qui condemnet? Christus I E S V S qui mortuus est, imo qui & resurrexit, qui est ad dextram Dei, qui etiam interpellat pro nobis.

Ad Rom. c. 14. v. 7. & 8. Nemo nostrum sibi vivit, & nemo sibi moritur. Sive enim vivimus, Domino vivimus: sive morimur, Domino morimur. Sive ergo vivimus, sive morimur, Domini sumus.

2. Cor. c. 5. v. 1. 2. & 3. Scimus, quoniam si terrestris domus nostra hujus habitationis dissolvatur, quod ædificationem ex Deo habemus, domum non manu factam, æternam in cælis. Nam & in hoc ingemiscimus habitationem nostram quæ de cælo est, superindui cupientes, si tamen vestiti, non nudi inveniamur.

Ad Philip. c. 1. v. 20. 21. & 23. Nunc magnificabitur Christus in corpore meo sive per vitam, sive per mortem. Mihi enim vivere Christus est, & mori lucrum. Esse cum Christo multo magis melius.

Ad Philip. c. 3. v. 20. & 21. Nostra conversatio in cælis est, unde etiam Salvatorē expectamus, Dominum nostrum I E S V M Christum, qui reformabit corpus humilitatis nostræ, conformatum corpori claritatis suæ

1. Tim. c. 1. v. 15. Fidelis sermo & omni acceptione dignus, quod Christus I E S V S venit in hunc Mundum, peccatores salvos facere, quorum primus ego sum.

Matt. c. 24. v. 13. Qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit.

Esto

Esto fidelis usque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ. *Apoc. c. 2.*

Hi fontes præfervidas Mortis thermas refrigerant. Feliciter enatabit, quisquis in his fontibus submergitur. *v. 10.*

*s. 43. Moribundi ad Deum suspiria
& preces.*

BEatus Eligius Noviomensis Antistes, in extremis suos cum lacrimis complexus : Valet, inquit, & deinceps quiescere me permittite. Terra in terram redeat. Spiritus ad Dominum iturus, iter suum reperiet. Ita oculis manibusque in cælum elatis, diu precabatur immotis labiis. Deinde in has voces erumpens : Nunc dimittis, inquit, servum tuum Domine, secundum verbum tuum in pace. Memento quæso, quod sicut lutum feceris me : & non intres in iudicium cum servo tuo, quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis vivens. Memento mei, qui solus sine peccato es, Christe Mundi redemptor, & educens me de morte corporis hujus, transfer in regnum tuum. Scio me conspectum tuum non mereri : tu tamen scis, quia spes mea semper fuit in misericordia tua. Et nunc quoque in confessione sancti nominis tui moriens, extremum, Christe, anhelitum efflabo. Suscipe ergo me secundum magnam misericordiam tuam, & non confundas me ab
expe-

expectatione mea. Aperi mihi propè-
ranti januā vitæ, & principes tenebra-
rum non occurrant mihi. Tua me ma-
nus deducat in locum refrigerii, & vel
in ultimam mansionem ex iis quas præ-
parasti servis tuis timentibus te.

Sub his verbis efflavit animam. Eli-
gium voce præeuntem sequamur, & hac
etiam ratione Christum Dominum com-
pellemus.

Pf. 12.
v. 4. Illumina, ô bone I E S V, oculos
meos, ne unquam obdormiam in mor-
te, ne quando dicat inimicus meus, præ-
valui adversus eum.

Domine I E S V Christe, fili Dei vivi,
pone passionem, crucem & mortem
tuam, inter iudicium tuum & animam
meam.

Pf. 78.
v. 8. Ne memineris, bone I E S V, iniqui-
tatum mearum, cito anticipent me mi-
sericordiæ tuæ, quia pauper factus sum
nimis.

Dulcissime Domine I E S V Christe,
ob honorem & virtutem tuam benedi-
ctæ passionis, jube me adscribi in nu-
merum electorum tuorum.

Psal.
142.
v. 2. Non intres in iudicium cum servo tuo;
misericordissime I E S V, quia non justifi-
cabitur in conspectu tuo omnis vivens.

*Christi de cruce pendentis, alias manibus,
alias perfosso lateri, alias pedibus cre-
bra piæque imprimet oscula; & modo
crucifixum, modo crucifixi vulnera sic
compellabit.*

Adoro

Adoro te, I E S V Christe, & benedico tibi, quia per crucem tuam redemisti mundum: Salvator Mundi salva me, qui per crucem & sanguinem tuum redemisti me.

Trahe me ad te, ô bone I E S V, qui dixisti, cum exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipsum.

O clementissime I E S V te deprecor per pretiosum sanguinem tuum, quem pro peccatore effundere voluisti, ut abluas omnes iniquitates meas. O sanguis Christi purifica me, corpus Christi salva me, aqua lateris Christi lava me, passio Christi conforta me. O bone I E S V exaudi me, intra vulnera tua absconde me, ne permittas, ô bone I E S V, me separari à te, in hora mortis meæ voca me, jube me venire ad te, ut cum Sanctis tuis laudem te in sæcula. O Creator & Redemptor meus, I E S V Christe, totum me tibi dedo, non me rejicias: Ad te venio, non me repellas. Ne projicias me à facie tua, & spiritum sanctum tuum ne auferas à me. Ne perdat me iniquitas mea, quæ creavit omnipotēs bonitas tua.

Cum quis morti vicinior, sic orandum:

Nunc Domine secundum voluntatem tuam, fac mecum misericordiam tuam, & præcipe in pace recipi spiritum meum. Sonet in mentis meæ auribus vox illa dulcis: Hodie mecum eris in paradiso. Nunc dimittis servum tuum Domine, secundum verbum tuum in pace,
quia

quia viderunt oculi mei salutare tuum;

O clementissime I E S V recognosce quod tuum est, & absterge quod alienum est. O I E S V, I E S V, Ô I E S V permitte me intrare in numerum electorum tuorum. O I E S V fili David miserere mei: Deus in adiutorium meum intende: Ô Domine I E S V ad adjuvandum me festina: Ô Domine I E S V suscipe spiritum meum.

5. 44. *Moribundi vera in Deum fiducia.*

*Serm.
9. in
Psal.
Qui
habet
tat.*

Hic ego cum Bernardo fidenter proclamabo: Prætendat alter meritum; sustinere se jactet pondus diei & æstus, mihi adhærere Deo bonum est, & ponere in Domino Deo spem meam.

Et quamvis conscius mihi sim, eam fuisse vitæ meæ antea actæ pravitatem, ut plane merear à Deo desereri, tamen non desinam in ejus immensa bonitate semper confidere, optimeque sperare, quod quemadmodum hætenus sanctissima ejus gratia vires mihi ad omnia subministravit, sic eadem illud mihi robur sit collatura, ut omnia patienter & libenter feram. Hæc mea etiam exigua patientia cum meritis dominicæ Passionis conjuncta (quæ quidem meam omnem tolerantiam infinitis modis excedit) debitas mihi pœnas mitigabit, & mercedi in cælo recipiendæ augmentū adjucciet.

adjiciet. Vnicum hoc à te, mi Deus, peto, ne permittas ut unquam de bonitate tua diffidam, quantumcunque debilem me ac miserum esse cognovero. Imo si in eo me terrore ac consternatione cernerem, ut jam jam lapsurus viderer, meminero tamen Petrum Apostolum unico venti flatu, ex modica fide submergi cœpisse; faciamque quod ille fecit; Christum compellabo: *Domine salvum me fac.* Vtique manum suam, ita spero, extendet, nec submergi me patietur. Quod si vero Petri partes ulterius me agere, planeque præcipitem ruere permetteret Deus (quod pro sua misericordia benignissime avertat) spero nihilominus fore, ut oculo misericordiæ pleno me respiciat, uti respexit Petrum, meque denuo in novam spem vitæ erigat. Illud compertissimum habeo, quod absque mea culpa Deus me non deseret. Verissimum agnosco dictum Augustini: Potest Deus aliquos sine bonis meritis liberare, quia bonus est; non potest quemquam sine malis meritis damnare, quia justus est. Itaque omni spe ac fiducia me illi totum committo. Si propter peccata mea me sinat perire, saltem justitia ejus in me laudabitur. Spero tamen & certissimo spero futurum ut clementissima ejus bonitas animam meam fideliter custodiat, quo misericordia illius potius, quam justitia in me commendetur. Nihil mihi cōtingere potest,

L. 3.
contra
Julian.
 c. 18.

potest, quod Deus non velit. Quicquid autem illé vult, cuicumque malum vidéatur, est tamen revera optimum. Quæcunque tu vis, ô mi Deus, hæc ego volo omnia, volo, volo.

s. 45. *Moribundi cereus.*

Lucæ
c. 12.
v. 35.
36. &
37.

Sint lumbi vestri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus vestris: & vos similes hominibus expectantibus dominum suum quando revertatur à nuptiis: ut cum venerit & pulsaverit, confestim aperiant ei. Beati servi illi, quos cum venerit Dominus, invenerit vigilantes. Istud moribundi testamur vel ipsis adstantium oculis, cum prehensio ardente cereo adventum Domini opperimur, & vitæ lampadem velut alteri tradimus.

Virum religiosum fuisse commemini tam pacatæ ac serenæ conscientiæ, ut ei etiam in morte ridere sit concessum. Cum enim moribundo fatalis cereus in manus traderetur, ille obversis in suum præsidem oculis: Tot, inquit, circumstant hic robusti viri, cur obsecro, mi Pater, ego tam exhaustis viribus cereum tenere cogor? Quam læta mors,

Horat.
l. I.
epist. I.
ad
Mæcen.

Nil conscire sibi, nulla pallescere culpa.
Quid vetat talem ridendo mori? Carcerem suum nemo, nisi insanus amat. Hic suum deseruit ridens. Seritum est quod addo, & omnibus imitabile.

Consat.

Consalvus Mederius, ea virtute polle-
 bat, ut in severissimo vitæ instituto æ-
 quabilis perpetuaque illius constantia
 emeretur. Quippe annis compluribus,
 præter aliorum sacerdotum pensum, sex
 quotidie horas precationi meditationi-
 que impendit. Atque hanc precandi con-
 suetudinem ne in itinere quidem omi-
 sit: magna quin etiam ex parte retinuit
 supremis vitæ diebus, cum pessime affe-
 ctum corpus pæne spiritus defecisset.
 Paulo ante excessum aliquot sociorum
 accitis, sacrum cereum iussit accendi;
 tum symbolo Apostolorum prolato: In
 hac, inquit, fide institutus sum, in hac
 vixi, in hac morior; testorque si quid
 forte in extremo agone excidat mihi,
 jam nunc indictum & irritum velle: ac
 protinus brachio porrecto, cereoque
 manu prehensio: Ut lumen hoc, inquit,
 oculos illuminat corporis, sic ego cre-
 do Dominum IESVM illuminare om-
 nem hominem venientem in hunc mun-
 dum; quia ipse lumen verum & æter-
 num est. Quæ magno sensu cum pro-
 tulisset, continuans inde sancta cum
 Deo colloquia, Ecclesiæ mysteriis omni-
 bus præmunitus, evolavit è corpore,
 pridie nonas Aprilis, Anno 1552.

Et tu, quisquis es, etsi sanus sis, ap-
 prehende cereum, fortassis hac luce lux
 tua extinguetur. Vigilantem te mors
 inveniet, & præcinctum, & cum ac-
 censa face, si labores tuos fortiter,

errores aliorum cordate, vitæ procel-
las patienter sustinueris.

s. 46. *Moribundi verba ultima.*

*Suet.
in Au-
gusto
c. 99.*

Augustus Imperator moriens in hac voce defecit: Livia, nostri conjugii memor vive, ac vale. Quanto sanctius Christiani, qui ultima, cum moriuntur, verba dirigunt ad sui principium & omnium Conditorem.

*Sege-
rius in
Chron.*

Vir ille divinus, Dionysius Areopagita capitis jam damnatus, feralem sententiam Christiana generositate amplexus, & adstantium probra contemnens: Ultimum, inquit, verbum Domini mei in cruce, sit & mihi ultimum in hac luce: Pater in manus tuas commendo spiritum meum.

*Greg.
Naz.
orat.
20.*

Basilus Magnus, extremam vitæ clausulam appositurus, cum suos præclaris monitis imbuisset, illud Christi, ad Christum pariter adjunxit: In manus tuas, Domine, commendo spiritam meum. Et una cum verbis animam lætus effudit.

*Ruffin.
Aquil.
n. 162.
c. 10.
Sub-
diac.
libell.*

3. c. 6.

Sisojus abbas, vir sanctissimus jam ultimæ lineæ admotus, plurimos habuit sui exitus spectatores, ad quos ille radiante vultu: En, inquit, abbas Antonius venit ad nos. Et paullo post: En, ait, agmen prophetarum huc adest. Mox: Cætus etiã Apostolorum, inquit, ad nos visit. Et quia cum his adventori-
bus

bus loqui videbatur, interrogatus est, quibus cum loqueretur? At ille: Angeli, ait, venerunt, animam meam alio ducturi; hos rogavi, liberalius mihi pœnitentiæ spatium concederent. Ad quem amici: Pater, ajunt, non egēs pœnitentiæ. Quibus ille: Nondum, ait, vel initium feci pœnitentiæ. Hanc viri submissionem largiter probavit vultus magis ac magis irradians. Exclamat tandem Sisojus hilari voce: Videte, videte; Dominus venit. Atque verba simul & vitam finiit. Felix mors quam æternitatis triumphus excipit. Et licet morientis lectulum non cingant reges, satis est tamen regum Regem adesse, in quo moribundi vox ultima quiescat.

Bernardus, tanquam si morituro Christum commonstret manu: O tu Christiane, inquit, ne de hac infirmitate desperes, docuit te Christus quid in omnibus periculis mortis debeas dicere, ad quem confugere, quem invocare, in quem sperare: in Patrem Deum, qui non potest despiciere sperantes in se, cum attestatione bonorum operum. Bonorum dico, quia sine meritis aliquid sperare, non spes, sed præsumptio debet dici. Tu itaque talia fac opera, ut ei in hora mortis in veritate dicere possis: In te Domine speravi, non confundar in æternum.

Ergo ultima morientis verba dirigantur ad Deum: in illum præces in illum

vota, in illum spes ultimæ ferantur, in illius nomen extrema desinant suspiria.

Tob. Dicat moribundus ex imo pectore: Ad
a. 3. te, Domine, faciem meam converto, ad
v. 14. te oculos meos dirigo.

s. 47. *Humana voluntatis ad divinam
 conformatio, summi momenti est, præ-
 cipue sub vita finem.*

Consol.
pusill.
mihi
pag.
 328.

Ludovicus Blosius, quem supra laudavimus, de nostræ voluntatis cum divina consensu, hæc pronuntiat his omnino verbis:

Nullum igitur exercitium in extremis utilius esse potest, quam ut quis seipsum ex integro divinæ voluntati resignet: humiliter, amorose, pleneque confidens in immensa Dei misericordia, ac bonitate. Fieri enim nequit, quin is qui in huiusmodi vera perfecta que resignatione, cum sancta erga Deum fiducia ex hac luce exit, confestim ad regna cælestia evolet. Nam sicut nihil omnino pœnæ, nihil ignis purgatorii in Deum cadere potest, ita nec in hominem, qui eo modo per voluntatis conformitatem amoremque Deo unitus est. Hoc animo justus ille latro moriebatur in cruce, qui non salutem corporis à Domino postulavit, nec oravit ut à pœnis purgatorii servaretur, sed libenter pro peccatis suis proque Dei gloria moriens se totum in divinam resignavit voluntatem, se
 totum

totum Christo obtulit, ut ille secum ageret, quicquid vellet. Quod si morte imminente, infirmitas naturæ mœeret, aut trepidat, hujusmodi etiam mœstitia & formido in Deum per resignationem projicienda, ac certa spes erga eum concipienda est. Mors Christi mortem tuam soletur. Ille præcessit: præcesserunt & innumeri electi ejus: non igitur pigeat te sequi.

s. 48. *Moribundus alterum in Golgotha latronem amuletur.*

Domine memento mei, cum veneris in regnum tuum. Felix latro qui in schola Christi, plus in virtute profecisti tribus horis, quam infelix Iscariotes tribus annis. Verba mihi præis, & precandi formulam, qui Christo patronus fueras & advocatus in extrema necessitate. Deus! Quæ judiciorum tuorum abyssus est? Amici & cognati silent; discipuli deserunt; Angeli non comparent, nec mater filii innocentiam tueri finitur. Et ubinam illa undecim & plura millia, panibus ab hoc crucifixo Domino saturata? quis è tanta multitudine vel verbulo mutit pro tanto benefactore? Ergo ad latronem Christi patrocinium devolvitur. Latro contra latronem socium, Christo caussidicus fit, innocentiam illius asserit, impia probra diluit, omnem affusam multitudinem

arguit parricidii. Ergone Dei Filius suã
causam à latrone perorari non erubuit?
tantum abest ut hunc oratorem suum
erubuerit, ut etiam publice collaudarit.
Nec rhetor iste dominicæ causæ defuit:

Luc. c. 23. v. 41. Et nos quidem juste, inquit, nam digna factis recipimus; hic vero nihil mali gessit.

O quam vere idem de me dicam? Et ego quidem juste jam morior, nam digna factis recipio: hic vero Deus meus, & Dominus meus nihil gessit, propter quod moreretur, & in tantis tormentis moreretur. Sed & illa precandi formula recte jam utor: *Domine memento mei, quia venisti jam in regnum tuum.* Et quia jam es in regno tuo, me in hoc exilio gementem aspice, & hinc abeuntē in regnum tuum admitte. Hoc ego te rogo, **CHRISTE IESU**, per flagella, per spinas, per crucē; per tormenta omnia & mortem tuam.

Ergo, quid jam reliquum est, nisi ut in ejus finem conjiciam hanc meam animam; cujus unus ipse laborē doloremque considerat. Novit ipse quid à animarum saluti conducatur, & apud illum est jam ab æterno decretum, quo tandem nobis ad eum sit itinere revertendum.

Gen. c. 49. v. 18. Salutare tuum expectabo Domine.

s. 49. *Heliotropium contra omnes morbos, & mortem, pharmacum.*

Heliotropium herba seu flos, uti quotidianò experimento constat, cum sole

sole se circumagit, abeuntem iutuetur semper, omnibusque horis cum eo vertitur, etiam die nubilo, tantus est amor floris in hoc fidus. Noctu, velut desiderio solis contrahit sese flos iste. Voluntas humana ita semper divinam intueatur, ut horis omnibus, ad illius nutum se vertat ac circumagat quaque versus, quantumcunque nubilus sit dies. Enimvero diem magis nubilum non habet humana vita quam diem mortis. Hoc maxime die moribundus, velut verum heliotropium, ad suum se solem vertat fixissimis & plane immotis oculis. Id nos Servatoris verba doceant.

Ita Pater, quoniam sic fuit placitum *Matt.*
ante te. Ad hunc prorsus modum, mi *c. II.*
moribunde, loquere. In omnibus om- *v. 26.*
nino rebus faciendis, & fugiendis, pa-
tiendis ac perferendis, exemplo Domi-
ni, dic semper: Ita Pater, Ita Pater,
Ita mi Pater: etsi uno die millies, ter
millies id ingeminandum. Atque tunc
magis hoc dicendum & repetendum,
cum magis premunt adversa; in omni-
bus tuam ipsius sanctissimæ voluntati
subjiciendo. Hæc vigilans & dormiens,
hæc sanus & æger, hæc moriens assi-
due pronuntia, velut si dicas: *Domine, Ps. 39.*
nil possum tibi negare, tu scis. Ego autem *v. 16.*
in te speravi, Domine: dixi, Deus meus
es tu, in manibus tuis sortes meæ. Va-
letudo mea, morbus meus, prospera &
adversa mea, vita & mors mea sunt in

manu tua Domine. Sicut vis, ita fiat. Domine secundum voluntatem tuam & vivere & mori, jucundum mihi erit, quia Deus, & pater meus es tu. Sicut ergo vis, sicut disponis, ordinas, permittis omnia fieri, ita fiant, ita Pater, ita & in me fiant, & nihil fiat in me, aut à me, quod voluntati tuæ rectissimæ, optimæ vel minimum adversetur. Ita Pater, ita fiat, & nunc, & semper, & in omnem æternitatem.

Turianus Cervinus Philippus II. Hispaniarum Rex, ab omnigena quidem virtute multo laudatissimus princeps, hac tamen ad Dei voluntatem Conformitate jam pæne divinus homo evasit, etiam dum inter homines ageret: nam in fatali morbo, divinæ voluntati devotissimus, illa Servatoris verba pæne infinities repetiit: Pater, non mea, sed tua voluntas fiat: Cumque è Matthæo Evangelista, Christi Domini P A S S I O, ad apostema ferro secandum, prælegeretur, jussit rex, ad illa ipsa Domini verba: Pater, non mea, sed tua voluntas fiat, lectorem non nihil subsistere. Tanti regum iste maximus hoc Heliotropium, tam sanus, quam æger ac moribundus æstimavit.

Vide libros quinque Heliotropii mei.

Hoc certe Heliotropium morbis, morti, malis omnibus medetur. Procul est ab omni exitio, qui voluntate tam propinquus est Deo.

s. 50. *A moribundo dicenda, aut moribundo praelegenda*

I. O R A T I O.

B. HIERONYMI IN AGONE
mortis, ut scribit Eusebius.

PIE IESV, virtus mea, refrigerium meum, susceptor meus, & liberator meus, in quem speravi, cui credidi, quem dilexi. Summa dulcedo, turris fortitudinis, & spes mea à juventute mea. Voca me dux vitae meae, & ego respondebo tibi. Operi manuum tuarum, quod de limo terrae Creator omnium formasti, quod ossibus & nervis compegisti, cui vitam moriens tribuisti, clementiae tuae porrige dexteram. Tempus est, ut pulvis in pulverem revertatur, & spiritus redeat ad te Salvatorem, qui huc illum misisti. Aperi ei Domine januam vitae, nam pro me in ligno crucis tanquam latro pependisti, suscipe me misericors Deus, secundum multitudinem miserationum tuarum. nam latro-

nem ad te currentem in cruce moriens suscepisti. Ægrotus sum, infirmata est in paupertate vita mea, & ideo ad te, Domine, curro medicum. Sana me, Domine, & sanabor : & quoniam in te confido, non erubescam. In te Domine speravi, non confundar in æternum. At quis ego sum, piissime Deus, ut tam audacter loquar ad te ? peccator sum & in peccatis enutritus ; cadaver putridum, vas foetidum, esca vermium. Parce mihi Domine. Quæ enim victoria est, si pugnando mecum, me viceris, qui minus sum ante te quam stipula ante faciem venti. dimitte omnia peccata mea, & erige de stercore pauperem. Exurge & adjuva me Domine, exurge & ne repellas in finem. Intret postulatio mea in conspectu tuo, Domine, & fiat manus tua ut salvum me faciat. Ecce hominem, qui discedens ab Hiericho, captus à latronibus & vulneratus, semivivus relictus sum : Tu pie
Sama-

Samaritane recipe me. Peccavi nimis in vita mea, & malum coram te feci : à planta pedis usque ad verticem capitis non est in me sanitas. Certe nisi in ligno crucis moriens me adjuvisses, digna erat habitare in inferno anima mea. Ego, pie I E S U, sum pars tanti pretii : pro me fudisti sanguinem tuum pretiosissimum, non me repellas à te. Ego sum ovis quæ erravi, require eam bone pastor & appone illam ovili tuo, ut justificeris in sermonibus tuis, nam promifisti mihi, quod quacunq; hora peccator ingemuerit, salvus erit. Dolens sum; iniquitates meas ego cognosco, & delicta mea coram me sunt. Vere non sum dignus vocari filius tuus, quia peccavi in cælum & coram te. Sed auditui meo dabis gaudium & lætitiã. Averte faciem tuam à peccatis meis, dele iniquitates meas secundum magnam misericordiam tuam. Ne projicias me à facie tua, neque secun-

secundum peccata mea facias mihi, neque secundum iniquitates meas retribuas mihi, sed adjuva me Deus salutaris meus, & propter honorem nominis tui libera me. Benigne fac in bona voluntate tua, ut inhabitem in domo tua omnibus diebus vitæ meæ, ut cum habitantibus in ea laudem te in æternum.

I I. O R A T I O.

A D I E S V M C H R I S T V M
Mundi Salvatorem.

I E S V Christe, fons misericordiarum, ostende mihi pauperculæ creaturæ tuæ misericordiam tuam: adjuva me in hac extrema necessitate. Creator & Redemptor meus, I E S V Christe, pone passionem, Crucem & mortem tuam, inter iudicium tuum & animam meam. Totum me tibi dedo, non me rejicias; ad te venio, non me repellas. Nunc Domine secundum voluntatem tuam fac mecum misericordiam & præcipe in pace recipi
spiri-

spiritum meum. redemisti me
 Domine Deus veritatis. Sonet in
 mentis meæ auribus vox illa dul-
 cis, Domine I E S V : Hodie me-
 cum eris in paradiso.

Suscipe me, I E S V crucifixe, in-
 ter amorosa tua brachia, quæ pro
 me in cruce extensa cerno & com-
 plector ; suscipe me inter deside-
 rabiles amplexus tuos, & trahe ad
 te animam meam ; suscipe me
 bone I E S V, in misericordia tua ;
 suscipe in pace spiritum meum,
 Amen.

III. ORATIO

AD AGENDAS GRATIAS
in extremis, S. Isidori martyris.

GLoria tibi, Domine Iesu
 Christe, qui me vocare ad
 gratiam veræ fidei dignatus es.
 Gloria tibi, quod tam inifericors
 & benignus in me tot ac tantis
 peccatis obnoxium semper existi-
 tisti, tantisque per omnem vitam
 beneficiis affecisti. Mihi amantissi-
 me Deus benedico te, quod bene-
 placito

placito & voluntate tua nunc vocor ex hoc mundo ad te, tibi enim Domine, gratias agens, libenter ad te venio, & humiliter tibi me committo. Sed oro te Domine Deus meus, suscipe me in misericordia tua, & animam meam in sanctas manus tuas accipe, tibi enim soli, Domine, committendo spiritum meum, qui eum mihi dedisti, & invoco te solum verum Deum, ut accipiam bonam partem inter electos tuos, & facias mecum divitem tuam misericordiam, liberans me ab inimicorum meorum insultibus, & ab omni afflictione & angustia, quoniam tu es Deus solus, qui ab omni necessitate redimis eos, qui te invocant, in te sperant: Te decet laus & gloria in sæculorum sæcula. Amen.

Has præcationes, maxime duas sequentes, cupimus à sanis sapius legi, ut eo attentius & majore sensu cogitent extremam illam necessitatem, & moribundi abitum ad tribunal divinum. Quo tempore homo vivus vix sentit amplius se vivere, & velut

velut medius haret inter hujus & alterius Orbis terminos.

IV. ORATIO.

A CIRCVMSTANTIBVS

dicenda, pro animam agentibus.

CHriste IESV crucifixe, in
 Cunione ferventissimi amoris,
 qui te vitam omnium viventium
 in Cruce mori coëgit, pulsamus
 ad medullam benignissimi cordis
 tui, & rogamus, ut animæ fa-
 muli tui, fratris nostri N. pec-
 cata omnia dimittas, & tua san-
 ctissima conversatione, & tuæ a-
 cerbissimæ passionis merito, o-
 missa ejus suppleas, eumque su-
 perabundantissimã miserationum
 tuarum multitudinem facias ex-
 periri, nosque omnes, & singu-
 lariter hunc fratrem nostrum N,
 quem proxime vocare disponis,
 placito tibi modo præpares, ei-
 que præstes ut cum vera patien-
 tia, perfecta resignatione, plena
 peccatorum remissione, validis-
 sima fide, spe firma, & integra
 Chari-

Charitate, in perfectissimo statu,
in dulcissimum amplexum, & sua-
vissimum osculum tuum, felicitate
ad tuam æternam laudem expiret.

Eja dulcissime Redemptor, Do-
mine Iesu, per illas lacrimabiles
voces, quas in cruce moriturus e-
didisti, & passionis doloribus con-
sumptus dixisti, Deus meus, Deus
meus, ut quid me dereliquisti,
ne quæso longe facias à famu-
lo tuo fratre nostro N. tuæ mi-
serationis auxilium, nam ille in
hac hora & momento extremæ
afflictionis, præ defectio-
ne animæ & consumptione spiritus te
invocare non valet. Per trium-
phum sanctæ crucis & per mortis
passionisque tuæ infinitum meri-
tum, cogita, Domine, de eo co-
gitationes pacis & non afflictio-
nis, sed misericordiæ & consola-
tionis. Libera eum de omnibus
angustiis, tuisque sanctissimis ma-
nibus, quas pro eo nobisque om-
nibus in cruce clavis affigi permi-
sisti, I E S U bone & amantissime
Pater,

Pater, erue eum à tormentis illi
debitis, & perduc illum in re-
quiem æternam. Amen.

V. ORATIO.

B. DIONYSII CARTHUSIANI,
*in colloquio de particulari iudicio anima-
rum, pro animam agentibus.*

Ad DEVM Patrem.

OMnipotens æterne Deus, Pa-
ter misericordiarum & Deus
totius consolationis, tuã depreca-
mur iminẽsam bonitatem, per in-
effabilem illam charitatem, qua
humanum genus dilexisti, quando
Unigenitum Filium tuum pro no-
stra redemptione in hunc mun-
dum misisti, ut pro nobis acerbis-
simam & ignominiosissimã mor-
tem subiret. Ostende, ô Domine,
in hac hora, pietatis tuæ abyssum,
& effunde charitatis tuæ dulcedi-
nem in hanc rationabilem creatu-
ram tuam, quæ nunc ad te Patrem
spirituum redit. Ostende illi lucem
miserationum tuarum, conforta
mentem illius in te, intellectum

illumina, voluntatē accende. Clementissime Deus, hunc hominem in te uno, omnium ultimato, incommutabili, infinito ac summo bono conserva. Protege eum ab omni potestate adversaria, à Sata-næ tentationibus, ab omni occurſu contrario. Non ſecundum peccata ejus judices eum, ſed ſecundum benigniſſimæ bonitatis tuæ immenſitatem, ſecundum charitatem tuam affluentiſſimam, ſecundum multitudinem miſerationum tuarum miſerere illius, indulge illi & parce: ſuſcipe ſpiritū illius in ſanctiſſimæ dilectionis tuæ brachia. Hoc te rogamus per Vnigenitum filium tuum, Dominum noſtrum I E S V M Chriſtum, per univerſa ejus beneficia & merita, per omnia redemptionis noſtræ myſteria, per quicquid in ſeipſo pro noſtra ſalute aſſumpſit, fecit ac paſſus eſt, per omnem denique bonitatem tuam, ô Pater, qui cum Vnigenito tuo, & ſancto Spiritu unus eſt verus, ſolus, ac ſummus Deus.

Ad DEVM Filium.

Obscramus te Domine IESV
Christe per charitatis tuæ
ardorem, quo teipsum pro nostra
redemptione tradidisti in mortē,
mortē autem crucis acerbissimam
atque turpissimam, & per tui pre-
tiosissimi pro nobis liberalissime
fusi sanguinis pretium, per tuæ
quoque amarissimæ passionis in-
deficientissimū ac copiosissimum
meritum, atque per tuam dilectis-
simam Matrem, perque maternæ
cōpassionis illius acerbicatem,
cum tibi usque ad tuum in cru-
ce excessum assisteret, mirifica
pietatis tuæ abyssum in hoc tuo
famulo, à vitæ præsentis luce ad te
omnium Iudicem metuendum
transeunte. Præpara animam ejus,
ô Domine, ad occurrendum tibi,
& sine vera contritione ac filiali
ad te conversione ne eum à cor-
pore separari permitte. Visita &
illustra mentem ejus visitatione
tua secreta & paterna, qua in ictu

oculi iustificas inpium, & ex immundo mundum efficis. Mitte ei, ô Domine & Salvator, auxilium gratiæ tuæ, à throno gloriæ tuæ, & ea pietate, qua latroni sero pœnitenti indulgentissime promifisti: Hodie mecū eris in paradiso, etiã in hoc homine, pietatis & charitatis tuæ viscera ostende. Iube eum ad tuam misericordiam pervenire, ô Salvator Mundi, Rex gloriæ, Princeps virtutum, Iudex supreme, Deus altissime, qui cum Patre & sancto Spiritu vivis & regnas benedictus per infinita sæcula.

Ad D E V M Spiritum sanctum.

Spiritus sancte Deus, adorande Paraclete, bonitatis, pacis, charitatis & omnis dulcedinis fons immense, obsecramus te per tuam æternam ex Patre & Filio processionem, infunde nunc radium tuæ propitiationis, in animã istam undique angustatã: omnes malignorum spirituum impugnationes ab ea remove: effunde in illam divitias

divitias gratiæ tuæ , eamque conforta & erige contra universam vitiorum ac dæmonum metuentiam aciem; fac eam plene contritam ad suum Creatorẽ fervide adspirare, & ad fontem totius puritatis ac sanctitatis purificatam venire. Imple illam ea largitate, qua in die Pentecostes igneis linguis super Christi discipulos descendisti. Dignare , ô divine Spiritus, hunc hominẽ illuminare & accendere atque ad te totius salutis ac gratiæ fontalem originem perdere , qui cum Patre & Filio vivis & regnas æqualis Deus , per infinita sæculorum sæcula. Amen.

VI. ORATIO

SÆPIVS DICENDA , CONTRITIONIS , FIDEI , SPEI , CHARITATIS &c. actus continens

Domine Iesu Christe , credo quod Deus meus & Redemptor meus es. Credo quod pro mea salute de Virgine Maria nasci, & in cruce mori dignatus es.

Credo quicquid per sanctam Catholicam Ecclesiam mihi credendum proponis, & in hac fide protestor me vivere velle, & mori. Domine Iesu, doleo quod summam bonitatem tuam offenderim, & doleo quod non magis doleam de tot offensis contra te creatorem & redemptorem meum ingratiſſime perpetratis. Peto humiliter peccata omnia mihi condonari per sanguinem tuum; firmiter ab eis abstinere, & vitam emendare propono, si vixero. Atque si quid oblitus sim, vel non cognoscam, quo tuam Majestatem offendi, de eo illuminari cupio & poenitere; interim de omnibus veniam peto.

Omnibus qui me unquam offenderunt, libenter & ex animo, propter te, mi Deus, offensas omnes dimitto, & si quem offendi ego, precor etiam mihi veniam dari. Si quid alienorum bonorum est apud me, quantum teneor, & facultates meae se extendunt, volo satis-

fatisfieri omnibus. Spero in diuina tua misericordia, & in sanguine cum tanta charitate pro me fusso, quod me licet indignum saluum facies, & adimplebis me lætitia cum vultu tuo, quod ut facias, per sanctam passionem & mortem tuam te precor. Corroboram me, Domine Iesu, contra omnes Satanæ insultus, & scuto misericordiæ tuæ protege me, quoniam in bonitatis tuæ præsidio tota est reposita spes & fiducia mea. Nihil quidem meritorum habeo, quod allegem apud te; malorum heu nimis multum video, sed per tuam misericordiam confido me salvandum. Ita in pace in idipsum dormiam & requiescam, quoniam tu Domine singulariter in spe constituisti me. Tibi laus & gloria in sæculorum sæcula, Amen.

EPILOGVS ET MONITUM LECTORI.

HAs preces, mi Lector, pro animam agentibus dicendas,

cendas, tu ipse pro teipso, dum sanus es, pauculis mutatis, sæpius dices, si sapias. Putein ego ad vitam sanctius instituendam vix efficacius quidquam cogitari, quam lacrimabilem illum hominis moribundi statum. Tunc illud Domini

Luc.

e. 19.

v. 43.

et 44.

vaticinium etiam in moribundos pronunciatum luculente se prodit: Quia venient dies in te, & circumdabunt te inimici tui vallo, & circumdabunt te, & coangustabunt te undique & ad terram prosternent te, & non relinquent in te lapidem super lapidem. Hæc certe, oculis testibus, in homine moribundo fiunt. Circumdant illum angustia, fatigant sollicitudines diversæ, vallant dolores, tentant cacodæmones, peccata præterita in terram prosternunt, supplicia futura perterrefaciunt, creata omnia deferunt. Et licet morientis lectulum peritissimi medicorum cingant, nullus juvare potest, nisi medicus è cælo. Æterna lex à principio dicta omni huic Mundo, nasci, denasci;

denasci ; oriri, aboriri : nec quidquam stabile aut firmum arbiter ille rerū esse voluit præter seipsum. Abeunt omnia in hunc nascendi pereundique fatalem gyrum, & longævum sit aliquid in hac machina, æternum nihil. Per tuā ergo ipsius, mi Lector, salutem te rogo, memento æternitatis. Momentum est vita ; cheu momentum est ! sed pendet ab hoc momento sive perenne bonum, sive perenne malum. brevis est labor ; voluptas omnis evanescit ; sola ignorat finem æternitas : Memento æternitatis.

FINIS.

APPROBATIO R. P. PROVINCIALIS.

PRODROMVM ÆTERNITATIS, quem P. Hieremias Drexelius Societatis nostræ Presbyter scripsit, aliquot ejusdem Societatis Theologis censum probatumque ; Ego Gualterus Mundbrot, Societ. IESV per superiorem Germaniam Propositus Provincialis, facta mihi potestate ab admodum R. P. N. Generali Mutio Vitellesco, in lucem dari permitto.

In cujus rei fidem auctori chirographum hoc dedit, officii mei sigillo munitum. Monachij 27. Julij.
Anno 1627.

GVAL TERVS MYNDBROT.

SYLLABVS
IN
P R O D R O M V M
Æ T E R N I T A T I S.

C A P V T I.
M O R T I S

memoria proponitur

S A N I S.

§. 1. Lectori lux, & ingressus ad sermonem.	Pag. 2
§. 2. Quotidiana mortis memoria.	3
§. 3. Memoria mortis, potens in omnia peccata pharmacum.	4
§. 4. Bonæ vitæ clausula, quanti sit: è Seneca.	6
§. 5. Omnis homo, nullus homo: ex Arbitro.	7
§. 6. Mortales unius dieculæ.	8
§. 7. Idem confirmatius traditur.	9
§. 8. Longæ vitæ spes, & vota inania.	10
§. 9. Homo pulvis.	12
§. 10. Homo vere miser.	14
§. 11. Quid igitur est Homo?	15
§. 12. Ad rei funebris osiores.	18
§. 13. Omnis vita lacrimæ.	18
§. 14. Lacrimas solatur Deus.	20
§. 15. Mors Nativitas.	21
§. 16. Vbique Mors.	23
§. 17. Mors sua cuique domi est.	25
§. 18. Mors inexorabilis.	26
§. 19. Mors certissima, est incertissima.	27
§. 20. Mors plurimis repentina; pæne omnibus insperata.	29
	§. 21.

S Y L L A B V S.

§. 21. Mortis repentinæ antidotum.	35
§. 22. Dies vitæ pauci, & mali.	38
§. 23. Qua ratione juvenis, possit mori senex.	40
§. 24. Paradoxum : Quisquis voluit, diu vixit	42
§. 25. Moriendum est, moriendum.	43
§. 26. Mortis memoria vanè refrican- da.	45
§. 27. Novū indusium, nigræ litteræ.	48
§. 28. Omnis dies observandus.	51
§. 29. Sandapila ultimum superbiæ no- stræ solium.	52
§. 30. Vita quid est ?	55
§. 31. Vita Mimus.	57
§. 32. Vitæ humanæ typus.	58
§. 33. Vitæ prologus, narratio, epilo- gus.	60
§. 34. Omnis vita brevis, etiam longis- sima.	61
§. 35. Non longissima, sed honestissima, vita optima.	63
§. 36. Magnā vitæ partē nō vivimus.	65
§. 37. Maxima vitæ labes procrastina- tio.	67
§. 38. Venatus mortis.	69
§. 39. Cur quotidiana spectantes funera, mortem non cogitemus.	70
§. 40. Compēdiosissima & optima mor- tis præmeditatio.	71
§. 41. Hodie mihi, cras tibi.	72
§. 42. Ergo dum vivis, vive.	73
§. 43. Si cras, quare non hodie ?	75
§. 44. Cur mors horribilis ?	76
	§. 45.

S Y L L A B U S.

§. 45.	Inopina, sed formosa mors.	78
§. 46.	Vigilandum, & orandum.	80
§. 47.	Deo fidendum.	82
§. 48.	Quando Domino visum.	83
§. 49.	Ad Deum in omnibus recurrendum.	85
§. 50.	Orationes.	86

C A P U T I I.

M O R T I S

memoria commendatur

Æ G R O T I S.

§. 1.	Ingressus ad Sermonem; & an Morbus malum.	96
§. 2.	Ægrotus ad Amicos, ad Morbum, ad Morbi lethalis initium, ad Mortē, ad Christum Dominū.	98
§. 3.	Mœroris Antidotum.	102
§. 4.	Non semper multum.	102
§. 5.	Christiana generositas, mortis contemptus.	103
§. 6.	Mortis contemptæ specimen.	105
§. 7.	Animus ad Mortem promptus.	107
§. 8.	Mortem timent, qui non prævident.	109
§. 9.	Mortem timent, qui vitam negligunt.	111
§. 10.	Tria morbi gravia.	112
§. 11.	Morbus virtutum ludus.	113
§. 12.	Morbus corporis, animi salus.	114
§. 13.	Morbus Æternitatis monitor.	116
§. 14.	Morbus igitur optandus.	117
§. 15.	In morbo quid legendum.	118
	§. 16.	

S Y L L A B V S.

- §. 16. In morbo semper orandum. 120
 §. 17. In doloribus , & alias per diem
 quid cogitandum , quid agen-
 dum. 121
 §. 18. Aliter fani , aliter sentimus æ-
 gri. 123
 §. 19. In omni ægrimonia, pia ad Deum
 suspiria. 124
 §. 20. Ægroti quædam vitia. 125
 §. 21. Tres theses omnibus viribus æ-
 groto propugnandæ. 128
 §. 22. Ægroti fitis qui curanda. 129
 §. 23. Ægroti sudarium. 131
 §. 24. Ægroti lectulus. 132
 §. 25. Ægroti delitiæ , Christi Hor-
 tus. 134
 §. 26. Christi inter Olivas lectulus. 136
 §. 27. Mater Domini, ad ægrotum revi-
 sens, his eum compellat. 138
 §. 28. Humanæ voluntatis cum divina
 consensus, & conspiratio. 139
 §. 29. Desperationi occurrendum. 142
 §. 30. Spes vitæ melioris miseras miti-
 gat. 144
 §. 31. Spes vera vitæ beatissimæ. 145
 §. 32. Tranquillitas è vera spe. 147
 §. 33. Solatium è doloribus. 148
 §. 34. Dolores omnes frangit Patien-
 tia. 150
 §. 35. Patientiæ specimē, Mendicus. 152
 §. 36. Patientiæ typus , Princeps Ma-
 gus. 154
 §. 37. Patientiæ speculum , Rex Maxi-
 mus. 157
 §. 38.

S Y L L A B V S.

- §. 38. Patientiæ specimen , typus , speculum, exemplar absolutissimū, Christus Dominus. 159
- §. 39. Panoplia ægroti Patientia. 160
- §. 40. Tandem migrandum est : hospites fumus. 163
- §. 41. Certus vitæ terminus. 164
- §. 42. Prima ægroti Objectiuncula. 166
- §. 43. Contra alias ægroti querimonias. 169
- §. 44. Ægrotus ad seipsum , contra seipsum. 171
- §. 45. Ægrotus ad Deum. 173
- §. 46. Ægrotus cum Deo paciscitur. 177
- §. 47. Deo gratias , assiduum sit ægroti canticum. 178
- §. 48. Ægroti vera in Deum fiducia. 181
- §. 49. Constanter. 184
- §. 50. Orationes. 187

C A P V T I I I.

M O R T I S

memoria representatur

M O R I B V N D I S.

- §. 1. Ars bene moriendi compendio traditur. 212
- §. 2. Tempus male perditum, quomodo recuperandum. 214
- §. 3. Brevis vita quomodo extendenda. 215
- §. 4. Finis rerum omnium; æternitatis nullus. 216
- §. 5. Hominis moribundi cōsideratio. 218

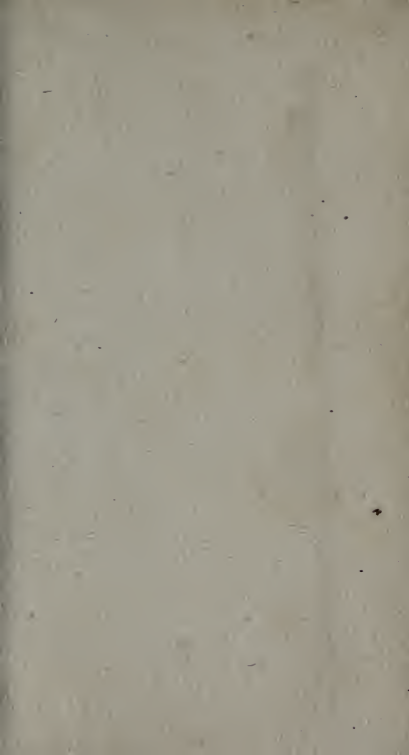
S Y L L A B V S

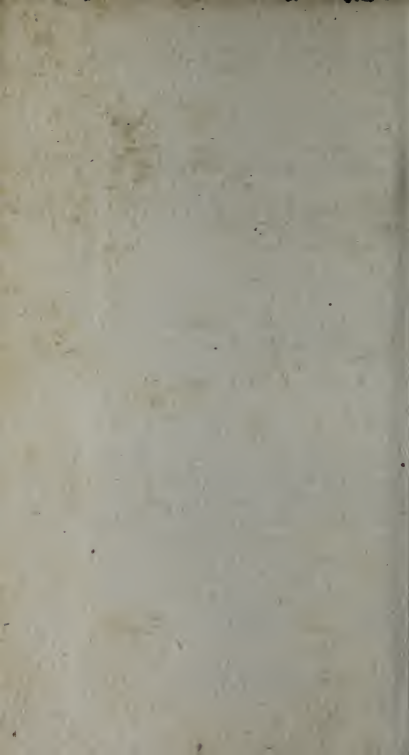
§. 6. Stantes mortui.	219
§. 7. Ante mortem mortui.	221
§. 8. A seipsis sepulti.	222
§. 9. Consideratio sepulchri:	226
§. 10. Testamenta novem.	227
§. 11. Epitaphia novem.	231
§. 12. Cur æquo animo moriendum, caussæ novem.	239
§. 13. Mors igitur formidāda nō est.	245
§. 14. Quomodo Sancti mortem desi- derent & tamen formidant.	247
§. 15. Mors mala vitam malam sequi- tur.	249
§. 16. Mors bona vitam bonam sequi- tur.	250
§. 17. Qualis vita, talis mors.	253
§. 18. Bonæ mortis votum.	256
§. 19. Somnus Mortis frater.	257
§. 20. Mortis prodromi.	258
§. 21. Quid ad mortis nuntium respon- dendum.	261
§. 22. Mors dulcissima, sed pessima.	262
§. 23. Melior mors quam vita amara.	263
§. 24. Beatitudo mortis.	266
§. 25. Valedictio morientis ad vivos ea- dem via secuturos.	268
§. 26. Morientium extrema monita.	271
§. 27. Christus invitatur.	275
§. 28. Moribundus animatur.	276
§. 29. Resurrectionis Fides.	277
§. 30. Spes Resurrectionis, solatium ma- ximum.	281
§. 31. Spes cæli.	282
§. 32. Suspiria ad cælum,	283
	§. 33.

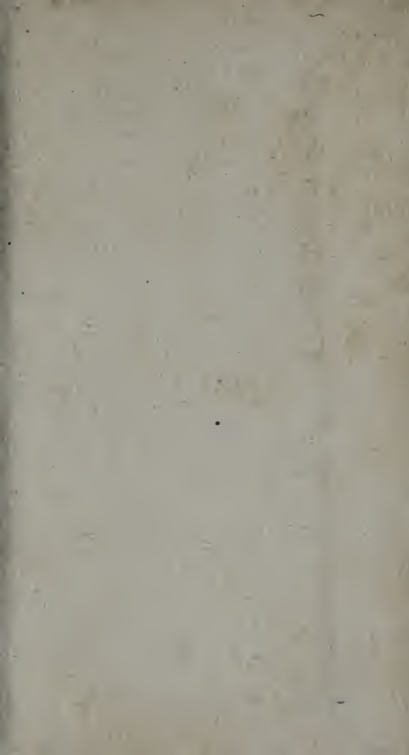
S Y L L A B V S.

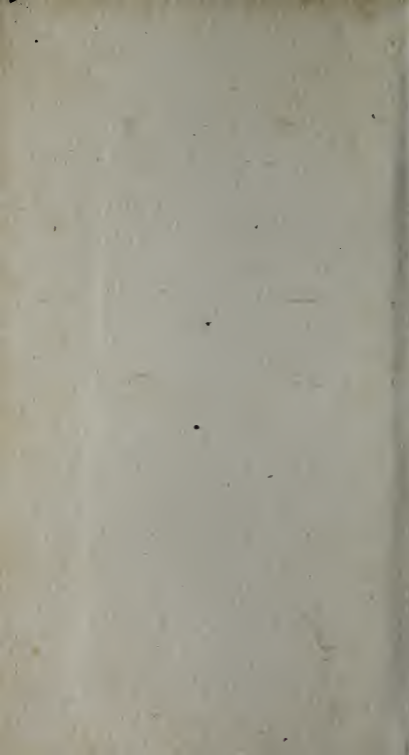
- §. 33. Solatia aduersus mortem, compendio dantur. 285
- §. 34. Contra invite morientes. 287
- §. 35. Moribundi scopulus, dilatio. 289
- §. 36. Moribūdi dolores & terrores. 291
- §. 37. Moribundi promptus animus. 293
- §. 38. Moriturus Fide, Spe, Charitate se armat. 295
- §. 39. Ægro & Moribundo quid semper corde ac ore versandum. 296
- §. 40. Moribundo singulariter observanda. 297
- §. 41. Moribundo quid faciendum; è Blofio. 299
- §. 42. Moribundum refrigerantia. 300
- §. 43. Moribundi ad Deum suspiria & preces. 303
- §. 44. Moribundi vera in Deum fiducia. 306
- §. 45. Moribundi cereus. 308
- §. 46. Moribundi verba ultima. 310
- §. 47. Humanæ voluntatis ad divinam conformatio, summi momenti est, præcipue sub vitæ finē. 312
- §. 48. Moribundus alterum in Golgotha latronem æmuletur. 313
- §. 49. Heliotropium, contra omnes morbos & mortem, pharmacū. 314
- §. 50. A moribundo dicenda, aut moribundo prælegenda. 317

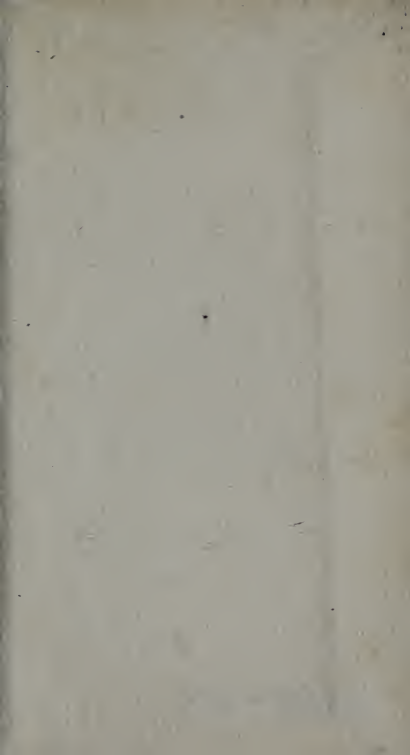
F I N I S.

2688-803

